ఈసంచికలో

ముఖచిత్రం : సంక్రాంతి సుందరి

చిత్రకారుడు: వడ్డాది పాపయ్య

మీ పత్రిక వ్రాసే సంపాదకీయం చదువుతుంటే మరే పత్రికా మీ పత్రికకు సరిసమాన మవలేదనిపిస్తుంది. ముఖ్యంగా మీ పత్రిక సంపాదకీయాలు, "రేడియో" "గుల్లాతీ" సంఘం గురించి మీరు వ్రాసే వ్రాతను చూస్తుంటే, చదువుతుంటే ప్రతి తెలుగు వాడు మీ పత్రిక సంపాదకీయానికి తలొగ్గ వలసిందే.

పాం|డింకి,
రంగూన్.

డిసెంబరు నెల 'యువ' చూసి కొన్ని పేజీలు త్రిప్పేసరికి 'గోపీచంద్'గారి ఫోటో, వారి సంగ్రహ జీవిత చరిత్ర చదివి, 'ప్రేమోపహతులు' వ్రాసినది 'శాయన్న'గా గోపీచంద్ గారే అని నిర్ణయించుకుని వారి హటాత్ మరణమునకు చాలా బాధ పడ్డా! ఏమైనా మీరు వారి అసంపూర్తి సీరియల్ 'ప్రేమోపహతులు'' తిరిగి పుస్తకములో ప్రచురిస్తారని ఆసిస్తున్నా!

ఎస్. వి ఎస్. మూర్తి,
విశాఖపట్టణము.

యువ రచయితలు మా "యువ" కెంతో వన్నె తెచ్చారు. ముఖ్యంగా, ఆదివిష్ణు, హవీస్‌గార్లు వారి చాకచక్యాన్ని మరొకసారి మాపై విసిరారు. శ్రీ వడ్డాది పాపయ్యగారిని తలవని రోజు లేదంటే అతిశయోక్తి కాదేమో. దయచేసి వారి ఛాయా చిత్రాన్ని త్వరలో మాకు చూపగలరని నమ్ముచున్నాము.

సి. గోవర్ధనరావు,
మచిలీపట్నం.

ఆంధ్రుల అభిమాన రచయిత కీ॥ శే॥ గోపీచంద్‌గారికి గురించి "యువ" ద్వారా యింత చక్కగా పరిచయం చేసినందుకు నా అభివందనాలు. చిరునవ్వులు చిందించే గంభీరమైన శ్రీ గోపీచంద్ చిత్రాన్ని చూస్తుంటే, ఆంధ్రమాత దురదృష్టం వెల్లడౌతోంది. ఆయన నిజంగా "అజరామర చైతన్య స్రవంతి" యే! ఆయన ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని ఆకాంక్షించే, అభిమాని.

డి. ఎస్. రామబ్రహ్మం,
తెన్నేరు.

సుప్రసిద్ధ రచయిత శ్రీ గోపీచంద్ (చీకటిగదుల రచయిత) అస్తమయ వార్త మమ్మ అశేష దుఃఖసాగరాన ముంచి వేసింది. మా గాఢ సంతాపాన్ని (ఈ లేఖ ద్వారా) తమరు వారి కుటుంబానికి తెలియ చేయవలసినదిగా కోరుతున్నాము.

వి. ఆర్. కె. రాజు, వి.ఎస్. రాజు,
లంకలకోడేరు.

"ఏమిటీ!
ఇంట్లో
అమృతాంజనం
లేదా?

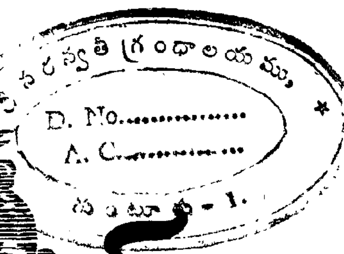
నా కండరాల నొప్పి తగ్గటానికి ఏం చేయాలి?"

ఏమో ఎప్పుడు అవసరమొస్తుందో ఎప్పుడూ అమృతాంజనం దగ్గర వుంచుకోవటం ఉత్తమం. అమృతాంజనం యింట్లో వుందంటే మీరు నిశ్చింతగా వుండవచ్చు.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్
14/15 లజ్ చర్చిరోడ్డు, మద్రాసు-4
బొంబాయి-1, కలకత్తా-1, న్యూఢిల్లీ-1.

JWT-AM 1882

యువ

సచిత్ర మాస పత్రిక

సంచాలకుడు : చక్రపాణి

సంపుటి 7 | జనవరి 1963 | సంచిక 1

చైనా దురాక్రమణ ఫలితంగా దేశంలో అసాధారణపరిస్థితి ఏర్పడింది. ప్రస్తుతం, చైనాసైన్యాలు వెనక్కుతగ్గినా, మళ్ళీ ఎప్పుడో హఠాత్తుగా ముందుకురావచ్చు. అలాటిసందర్భం ఏర్పడకుండా మనకూ చైనాకూ ఏదైనా ఒడంబడిక కుదిరినప్పటికీ యీనాటి స్థితిగతులనుబట్టి మనం నేర్చుకోవలసిన పాఠం ఏమిటంటే, ఇకముందు మాత్రం మనం ఎల్లప్పుడూ ఏ విధమైన యుద్ధచర్యలకైనా తయారుగా వుండాలని.

నేటి పరిస్థితులలో, స్వాతంత్ర్యరక్షణకు ఎల్లప్పుడూ తయారుగా వుండాలంటే, సైన్య, నౌకా, విమాన దళాలను విస్తారంగా పెంచడమేకాక, ఆ బలాలకు అత్యంత ఆధునిక యుద్ధపరికరాలను ఉపయోగించడంలో తర్ఫీదు నివ్వడమూ, అత్యంత ఆధునిక యుద్ధసామాగ్రిని చేకూర్చి పెట్టుకోవడమూ చాలా అవసరము. ఈ విషయంలో మనం ఏమాత్రం వెనుకపడివున్నా, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ప్రమాదస్థితిలో పడకపోము.

అయితే, మనసైన్యాలు ఎల్లప్పుడూ మంచి తయారీలోవుండి, మన సైన్యాలకు అత్యంత ఆధునిక యుద్ధసామాగ్రిని మనం అందించాలంటే, రక్షణశాఖ పద్దుక్రింద

యీనాడు మనం ఖర్చుపెడుతున్న డబ్బు చాలదు. దీనికి పదిరెట్లయినా ఖర్చుపెడితేగాని, మన సైన్యాలు ఎటువంటి అవాంతర పరిస్థితులనైనా ఎదుర్కొనగలిగే సామర్థ్యాన్ని పొందజాలవు. ఇంత డబ్బు ఎక్కడనుంచి వస్తుంది?

మన దేశరక్షణకు, మన స్వాతంత్ర్య రక్షణకు కావలసిన ఏర్పాట్లను చేసుకోవడానికి మనం ఇతరదేశాలదగ్గరకు వెళ్ళి ముష్టి ఎత్తలేము. ప్రమాదం ఏర్పడినప్పుడు, ఇతరదేశాల సహాయాన్ని అర్థించడం వేరు; మామూలు పరిస్థితులలో మన రక్షణ కలాపాలను పటిష్ఠం చేసుకోడానికి సహాయం అడగడం వేరు. ప్రమాద పరిస్థితులలో సహాయం చెయ్యడానికి ముందుకు వచ్చినవారు, మామూలు పరిస్థితులలో ముందుకు రారు. అప్పుడు మన ఏర్పాట్లు మనం చేసుకోవలసిందే. దానికి కావలసిన డబ్బును మనం పోగుచేసుకోవలసిందే.

మామూలుగా రక్షణశాఖ వ్యయం అంతా, కేంద్రప్రభుత్వమే భరిస్తుంది. కేంద్ర ప్రభుత్వానికి వచ్చే ఆదాయం అంతా పన్నులవల్లనే అనే సంగతి అందరికీ తెలుసు. రక్షణవ్యయం ఎక్కువైనకొద్దీ, ప్రభుత్వం పన్నులుకూడా ఎక్కువ చెయ్యవలసిందే. ప్రపంచంలోని అన్ని దేశాలతోనూ పోల్చిచూస్తే, మన దేశంలోనే పన్నులు తక్కువ. పూర్వకాలంలో, ప్రతి కుటుంబమూ తమ ఆదాయంలో ఆరవవంతును రాజులకు పన్నుగా ఇచ్చేవారు. కాని, ఒక రాజ్యంపై, మరొకరాజు దండయాత్రకు వచ్చినప్పుడు, ప్రతి గ్రామంనుంచీ అనేక విధాలుగా ఆ ప్రాంతపు ప్రజలు తమ రాజ్యపు సైన్యాలకు సహాయం చేసేవారు. అయినప్పటికీ, తమరాజు ఓడిపోయినప్పుడు పరరాజు సైన్యాలు ఓడిపోయిన ప్రాంతంలోని గ్రామాలను దోచుకొనిపోయేవారు. అలాంటి పరిస్థితులు యిప్పుడు లేవు. మన దేశమంతా ఒకరాజ్యం అయింది. ఒక ప్రాంతంమీద మరొక ప్రాంతపు రాజులు దాడిచేసి, దోచుకుపోయే కాలం గడచిపోయింది. ఈనాటి పరిస్థితి ఏమిటంటే, మనదేశపు స్వాతంత్ర్యాన్ని మనం కాపాడుకోవడమో, లేక స్వాతంత్ర్యాన్ని పోగొట్టుకోవడమో. రెండవ పరిస్థితికి అంగీకరించే ద్రోహులు దేశంలో వుండరు.

ఇక మన స్వాతంత్ర్యాన్ని కాపాడుకోవాలంటే, మన దేశంలో ప్రారంభించిన ప్రణాళికలను పూర్తిగా అమలు జరిపి దేశంలోని ప్రజలంతా హాయిగా జీవించే

ఏర్పాట్లను చేసుకోవాలంటే, ఈనాడు మనం ఎన్నో త్యాగాలను చెయ్య వలసిందే.

ప్రతి మనిషికీ డబ్బు బాగా సంపాదించాలని వుంటుంది. ఆ డబ్బుతో తన జీవితాన్ని సుఖంగా గడపాలని వుంటుంది. తన బిడ్డలూ, మనుమలూ సుఖంగా జీవించేటట్టు వారికి మస్తుగా డబ్బు యిచ్చిపోవాలని వుంటుంది. కాని తన జీవితానికీ, స్వేచ్ఛతో కూడిన మనుగడకూ, తన బిడ్డల ప్రాణాలకూ ముప్పు వచ్చినప్పుడు, తన డబ్బును అలాగే దాచుకొని కూచునేవాడు ఎవడైనా వుంటాడా ! ఈ విధంగా ఆలోచించినట్లయితే, మన సర్వస్వాన్ని ఇచ్చి అయినా, మన సైన్యాల స్తోమతను ఎక్కువ చెయ్యవలసిన అవసరం మనకు స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.

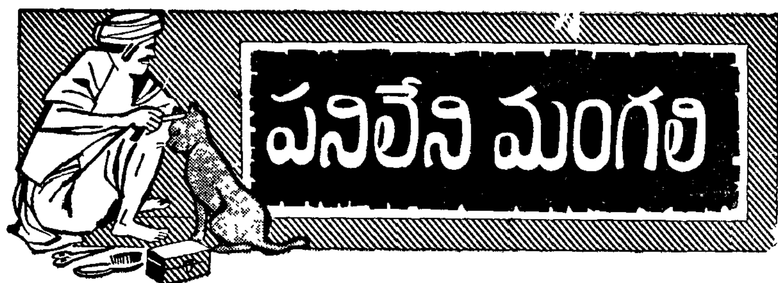
ఈనాడు ఎంతోమంది, రక్షణనిధికి తమ శక్తికొలదీ డబ్బు ఇస్తున్నారు. ఇలా ఇచ్చే డబ్బును విరాళాలని అంటున్నారు. అది తప్పు. మన రక్షణకోసం మనం ఖర్చుపెట్టే డబ్బు విరాళమౌతుందా ? మన ఇంట్లో దొంగలు పడకుండా కాపలా కాచే మనిషికి మనం ఇచ్చే డబ్బు విరాళమౌతుందా. రక్షణనిధికి విరాళం ఇవ్వాలనే భావమే తప్పు. రక్షణనిధి పెరగడానికి, మన వంతు మనం ఇవ్వాలనే అభిప్రాయం ప్రతివారికీ కలగాలి.

నా దేశస్వాతంత్ర్యంకోసం, నా స్వేచ్ఛను రక్షించుకోవడంకోసం, నేను చెయ్యగలిగింది నేను చేస్తాను అని ప్రతి పౌరుడూ దీక్షపూనాలి. ఇలాంటి దీక్షపూనిన వ్యక్తి, తాను రక్షణనిధికి ఇచ్చే డబ్బును విరాళం అనుకోడు. తన అవసరాలను కూడా కొన్నిటిని వదులుకొని, ఇవ్వగలిగిన దానికంటె ఎక్కువ డబ్బును, చెయ్యగలిగిన దానికంటె ఎక్కువ సేవను మాతృదేశపు పాదాలకు అర్పిస్తాడు.

ఈనాటి పరిస్థితులలో మనం మనకూ, దేశానికీ చెయ్యవలసిన సేవ రక్షణనిధికి ఏదో కొంత డబ్బును ఇవ్వడంతో సరిపోదు.

రక్షణ కార్యకలాపాలు భారీఎత్తున జరగడానికి అన్నివిధాలా మనం తోడ్పడాలి. ప్రతి పౌరుడూ, సుశిక్షితుడైన సైనికునిలాగ ప్రవర్తించాలి.

బంగారం !' మంచితనానికీ, విలవకూ పెట్టింది పేరు ! "బంగారంలాటి మనిషి" అంటాం. "బంగారంవంటి సంబంధం" అంటాం. నిజానికది లోహాలన్నిటిలో ఖరీదైనదికాదు — అంతకన్న ఖరీదైన లోహాలు అనేకం ఉన్నాయి; కాని ఒక్కటి కూడా "సాంస్కృతికంగా" దాని స్థానాన్ని ఆక్రమించలేకపోయాయి.

ఈ బంగారం ఏనాటిది ? మనుషులు దీన్ని ఎప్పుడు కనిపెట్టారు ? ఎవరూ చెప్పలేరు. బ్రిటిషువాళ్ళూ, ఇతర పాశ్చాత్యులూ ఇండియాకు వచ్చేనాటికే మనదేశంలో ఎక్కడబడితే అక్కడ బంగారం ఉండేది. ఇంకా అంతకు మునుపు అరబ్బీఖలీఫాలకాలంలో బంగారం కొండల ప్రమాణంలోనూ, గుట్టల ప్రమాణంలోనూ ఉండేదిట. ఛెంఘిజ్ ఖాన్ కాలంలో కూడా అతని కోటల్లో బంగారం మూలుగుతూండేదిట. మన పురాణాలనిండా బంగారం ఉంది. లంకా నగరం నిండా బంగారు మేడలు. బృహస్పతి ఇంద్రుడికి యాగ్లీనుడుగా కుదిరేనాటికి భూలోకంలో కొలవటానికి వీలులేనంత బంగారం ఉండేది.

మానవుడు బంగారం ఎరగని కాలంలేదు, యుగంలేదు, దేశంలేదు. గ్రీకులూ, ట్రోజనులూ పోట్లాడేటప్పుడు కొందరు బంగారు కత్తులు ఉపయోగించారు. భారతంలో బంగారు శాస్త్రాలున్నాయి. నాగరిక ప్రపంచం మాట అటుంచుదాం. అనాగరిక ఆటవిక జాతులకు కూడా బంగారం ఉండేది. వాళ్లు బంగారు కణికలకు బెజ్జాలుచేసి, తాళ్లు దూర్చి

మెడల్లో వేసుకునేవారట. ప్రపంచమంతటా నాగరికతను విస్తరింపజేసిన తొలి పాశ్చాత్యులు ఆ ఆటవికులకు చక్కెర బిళ్లలూ అవీ ఇచ్చి బంగారం పుచ్చేసుకున్నారని ప్రతీతి.

నన్నడిగితే నాగరికతవల్ల బంగారానికి న్యాయం జరగలేదు. అన్యాయమే జరిగింది. బంగారుతొడుగులు వేసుకోవటం అనాగరికతగా పరిణమించింది. ఈనాడు మన దేశంలోనే బంగారు ఒడ్డాణాలూ, కాసుల పట్టెడలూ తగని మోటు! ఆధునిక నాగరికులు బంగారాన్ని నాణాలకు ఉపయోగించ సాగారు; అదే దాని ముఖ్య ప్రయోజనంగా పరిణమించింది. రానురాను అది కూడా పోయింది. బంగారు సవర్లూ, బంగారు డాలర్లూ, బంగారు రూబుళ్ళూ, బంగారు మాయిడోర్లూ మొదలైన నాణాలు పోయి కరెన్సీ వచ్చేసింది. ఈనాడు బంగారం యొక్క ప్రయోజనమేమంటే — ప్రభుత్వాల నిర్బంధంలో ఉండటం.

మన దేశంలో నాగరికత అంతగా లేని కారణంచేత మామూలు సంసారుల దగ్గిర కూడా నగల రూపంలో బంగారం ఉండే అవకాశం ఉంటూ వచ్చింది. కాని దానిక్కూడా ఇప్పుడు ఎసరు వచ్చేసింది. అందరి దగ్గిరా అంతో ఇంతో బంగారం ఉండటంచేతనే మన దేశంలో బంగారం ధర ఉండవలసినదాని కన్న రెట్టింపుకు పైగా ఉందట. అందుకే ఇతర దేశాలనుంచి అంతులేని బంగారం దొంగరవాణా అవుతోందట. రకరకాల బ్లాక్ సొమ్ము సంపాదించేవారు తమ డబ్బును మరేరూపంలోకీ మార్చలేక దొరికినంత బంగారం అయినకాడికి కొని పాతర్లు వేసేస్తున్నారుట.

ఇందుకుగాను ఇండియా ప్రభుత్వం ఎక్కడెక్కడి బంగారాన్నీ బయట పెట్టేటందుకు పథకంవేసింది. ఆ పథకమే బంగారం బాండ్లు. సవరు 41 రూపాయిచేసి బంగారం తీసుకుని ప్రభుత్వం బాండ్లు ఇస్తుంది.

వాటిమీద చక్రవడ్డీ బాగా ఇస్తుంది. బంగారం తెచ్చి ఇచ్చిన వాణ్ణి, "ఇది నీ కెలా వచ్చింది ?" అని అడగదు. అంటే బ్లాక్ మనీ మంచి డబ్బవుతుంది. నూరు పెట్టిన సవరుకు 40 రూపాయిలే వస్తే ఏంగాక ? న్యాయంగా రాబడి పన్ను ఇచ్చుకుంటే నూరింట ఏ ఎనభయ్యో పన్ను కిందే పోయిఉండునేమో ! పై పెచ్చు నూటికి ఆరున్నర వడ్డీ.

మన దేశంలో ప్రభుత్వం నాగరికత ప్రవేశ పెట్టటానికి వేసిన ఈ పథకం విజయవంతమయినదీ లేనిదీ అప్పుడే తెలియదు. మొదట్లో బంగారం బాండ్లు అంతగా అమ్మలేదన్నారు. బంగారం ధర మాత్రం పడిపోయింది – కొద్దిగా; అంతర్జాతీయ ధర కింకాపడలేదు. పడుతుందో లేదో తెలీదు.

ఇది కూడా గుడ్డిలో మెల్ల అనుకోవాలి. ఎందుకంటే బంగారం దొంగ రవాణా లింకా సాగుతూనే ఉన్నాయి. ప్రభుత్వానికి లక్షలు లక్షలు ఖరీదుచేసే బంగారం చిక్కుతూనే ఉంది. బంగారం ధర పూర్తిగా పడిపోతే బంగారం దొంగరవాణాలు నిలిచిపోతాయి. కాని బంగారం ధర అంతర్జాతీయ ప్రమాణానికి దిగనంతకాలమూ "అండర్ గ్రౌండ్" చేరిన బంగారం పైకిరాదు. బంగారంలేని ప్రభుత్వం పేద ప్రభుత్వమే. అంతర్జాతీయ వ్యాపారంలో తగులు మిగుళ్లు సరిచేయా లంటే ప్రభుత్వం దగ్గిర బంగారం ఉండాలి. ఇప్పట్లో మనకు మిగులు ఎగుమతులు సాధ్యంకాని కారణంచేత ప్రభుత్వానికి బంగారం చాలా అవసరం. దేశం నిండా బంగారం ఉండి ప్రభుత్వం దగ్గిర లేకపోవటం ఆధునిక నాగరికతకాదు.

కనీసం నాగరికతకోసమైనా మనం బంగారాన్ని ఒంటిపైన పెట్టు కునే అలవాటూ, భూస్థాపన చేసే అలవాటూ మానుకోవాలి. పాశ్చాత్యదేశాలవాళ్లు అలంకారార్థం మాత్రమే నగలు పెట్టుకుంటారు.

అది కూడా కల్తీ బంగారం. వాళ్ల నగలలో ఉండే బంగారం ఖరీదుకన్న మజూరీ చార్జీలు హెచ్చుట. అందరూ నకిలీ బంగారం నగలే పెట్టుకుంటే నవ్వేవారుండరు. అదీగాక నడిచే నగల దుకాణాల్లాటి ఆడవాళ్లు ఉండకుండా పోతారు. అందరమూ బంగారాన్ని ప్రభుత్వానికిచ్చేసి సొమ్ము పుచ్చుకుంటే దేశంలో డబ్బు జాస్తవుతుంది. బాంకుల్లో సొబ్బెక్కువవుతుంది. ఇది ప్రభుత్వానికీ, ప్రజలకూ కూడా మంచి ఏర్పాటు.

ఈ నాగరికతతో ఒకటే చిక్కు - గొంతుమీదికి వచ్చినప్పుడు పెళ్లాం పుస్తెలు తాకట్టు పెట్టటానికి గాని, ఉద్యోగం ఇచ్చేవాళ్లు ఇంటర్వ్యూకి రమ్మంటే రైలుచార్జీకోసం చేతి ఉంగరం అమ్మటానికి గాని, పెళ్ళిళ్ళప్పుడు పిల్ల కెన్నితులాల బంగారం పెడతారని నిలవదీసి అడగటానికిగాని ఉండదు. బానిసగా అమ్ముడైన చంద్రమతి మెడలో విలువైన ఆ మంగళసూత్రమే లేకపోతే ఆమె తన భర్త అయిన హరిశ్చంద్రుణ్ణి తెలుసుకుని ఉండదు !

అదీగాక బంగారమంటే లక్ష్మి అన్న నమ్మకం మన దేశంలో ఆనవాయితీగా వస్తున్నది. ఎంత పేదవాళ్ళ దగ్గరైనా చిన్నమో, అరచిన్నమో బంగారం ఉండటం రివాజు. ఎంత కొద్దిబంగారమైనా లక్ష్మే కద ! ఈ సంగతి గుర్తించే మొరార్జీ దేశాయిగారు కొద్దిపాటి బంగారం — లక్ష్మి — ఎవరి దగ్గరైనా ఉండవచ్చు నన్నారు. ఇది మంచి ఏర్పాటు. ధనిక దేశాలవాళ్లు మనని పేదదేశమని హేళన చెయ్యటానికి ఉండదు; "మా దేశంలో ప్రతి ఒక్కడికీ లక్ష్మీకటాక్షం ఉంది," అని మనం జవాబివ్వవచ్చు.

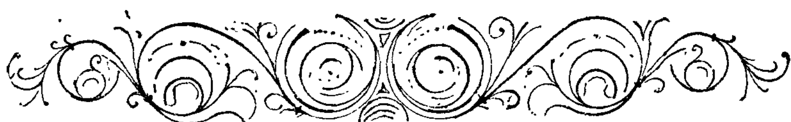
డబ్బు పుష్కలంగా ఉండి, దాంతో ఏంచెయ్యాలో తెలీక, ప్రభుత్వ బాండ్లూ అవీ కొనటం ఇష్టంలేక బంగారం కొని భార్యలకు తగిలించిన వారు అప్పట్లో ఏమనుకున్నారంటే "ఈ బంగారం ధర ఇలా పెరుగు

తూనే ఉంటుంది. దీనికి మరి తరుగంటూ ఉండదు అను కున్నారు. దేశాయిగారు చక్రం అడ్డేసేదాకా బంగారం ధర ఏ చక్రవడ్డీకీ అంద కుండా పెరిగినమాట నిజం. బంగారం ధర అంతర్జాతీయ విలవకి పడి పోయినాక ఈ బంగారం వేలంవెర్రి తగ్గుతుంది. అప్పుడు డబ్బెక్కువ ఉన్నవారు బంగారం కొనటం మానేసి స్థలాలో ఏదో కొంటూరు. దాంతోబాటే ఆడవాళ్లు బంగారుతొడుగులు ధరించే ఫాషను వెనక పడితుపోంది.

ఎటొచ్చీ భూ స్థాపితమైన లక్ష్మినే కదిలించటం కష్టం. ఇరవైఒకటో శతాబ్దపు భారతీయ ఖలీఫాలు చాలామంది ఉండి ఉంటారు. అయితే వారు తమ బంగారాన్ని బహిరంగంగా ప్రదర్శించలేరు. పెళ్ళాం పురుడుకో, పెద్దబ్బాయి పరీక్షకో, చిన్నవాడి ఉద్యోగం ఇంటర్వ్యూ కోసం రైలు చార్జీలకో, వేళగానివేళ ఇంటిపన్ను వచ్చి మీద పడటం చేతనో, ఉన్నట్టుండి ఇంటిల్లిపాదికీ రోగాలువచ్చి డాక్టరు బిల్లులూ, మందుల ఖర్చూ దాపరించటంవల్లనో కొంత బంగారం అమ్ముకోవలిసిన పరిస్థితి వారికి ఏర్పడదు. ఆ బంగారం అలా ఖైదులో ఉండి పోవలసిందే.

వెనకటికొక లోభి అంతులేని బంగారం ఒకచోట రహస్యంగా పాతి పెట్టి, అప్పుడప్పుడూ వెళ్ళి రహస్యంగా చూసుకుంటూ ఉండేవాట్ట. ఏ పాతిక సంవత్సరాలో అలా ఖైదులో ఉండి ఆ లక్ష్మి కాస్తా అంతర్ధాన మయింది. లోభివాడు పొర్లిగింతలు పెట్టి ఏడుస్తూంటే, ఎవరో వచ్చి సముదాయించారుట : "నువ్వా బంగారాన్ని అమ్మబోవటంలేదుగద ? దానితో నీకేమీపనిలేదుగద? అక్కడే ఉందనుకో! దేనికేడుస్తావు?"అని.

ఇలా నిరుపయోగంగా ఖైదులో ఉన్న బంగారాన్ని పైకి లాగ గలిగితే మొరార్జీగారు గిరీశం అన్నట్టు పూరా ప్రయోజకుడే. చూద్దాం, పంజరుగుతుందో !

రక్షణ విధి

ముత్యాల ముగ్గు

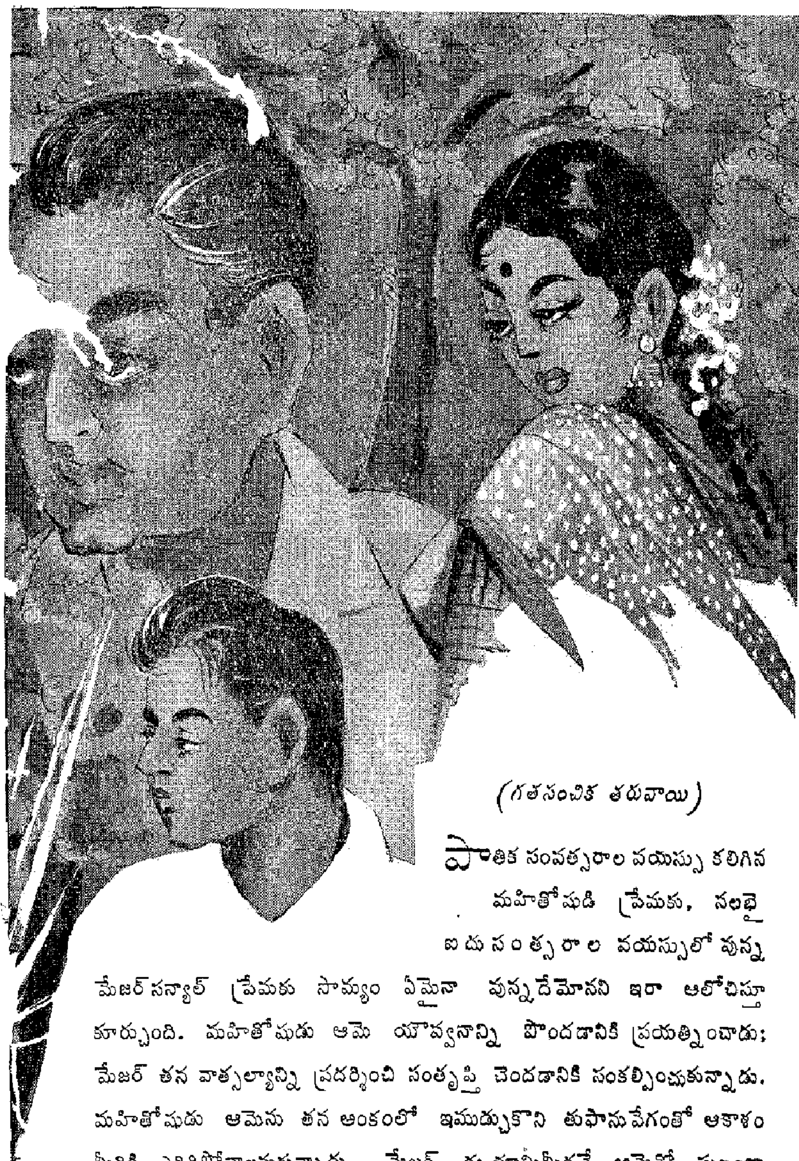

"తలక్కూడా కొంచెం బ్రష్ వెయ్యమంటారా?"

పరాజితుడు

మూలం : శ్రీ సుబ్రత చక్రవర్తి

(గతసంచిక తరువాయి)

పాతిక సంవత్సరాల వయస్సు కలిగిన మహితోషుడి ప్రేమకు, నలభై ఐదు సంవత్సరాల వయస్సులో వున్న మేజర్ సన్యాల్ ప్రేమకు సామ్యం ఏమైనా వున్నదేమోనని ఇరా ఆలోచిస్తూ కూర్చుంది. మహితోషుడు ఆమె యౌవ్వనాన్ని పొందడానికి ప్రయత్నించాడు; మేజర్ తన వాత్సల్యాన్ని ప్రదర్శించి సంతృప్తి చెందడానికి సంకల్పించుకున్నాడు. మహితోషుడు ఆమెను తన అంకంలో ఇముడ్చుకొని తుఫానువేగంతో ఆకాశం మీదికి ఎగిరిపోవాలనుకున్నాడు. మేజర్ ఈ భూమిమీదనే ఆమెతో సుఖంగా కాలం గడపాలనుకున్నాడు మహితోషుడు ఏ మాలోచించాడో ఏమో ? శారీరిక వాంఛ అనేదీ ప్రేమకు ఆధారం కాగలదా ?

6

వేసవికాలంలో మసూరీలో చాలా హడావిడిగా వుంటుంది. ఈ సంవత్సరం కూడా అలాగేవుంది. అన్ని రకాలైన వ్యక్తులు అక్కడికి వచ్చిచేరతారు — శారీరిక వ్యాధిగ్రస్థులు; మానసిక వ్యథాగ్రస్థులు ! మహితోషుడు వుద్యోగానికి వుద్వాసంచెప్పి తిన్నగా కలకత్తా వెళ్ళిపోలేదు; మసూరీ చేరుకున్నాడు. 'హేక్‌మన్స్' లేదా 'సెవోయ్' హోటల్లో దిగితే పరిచితవ్యక్తులు కన్పించే ప్రమాదంవుండవచ్చునని 'షార్లవిల్ హోటల్'లో బసచేశాడు.

ఆరోజు ఇరా అన్నమాటలు మహితోషుడికి ఎంతో అవమానకరంగా తోచినాయి. ఆ మాటలకు అతని మనస్సు ఎంతగానో వ్యధచెందింది. ఆ బాధను అతను సహించలేక పోయాడు. మహితోషుడు బాల్యంలోనే తల్లిని పోగొట్టుకున్నాడు. మేనత్త పెంచి పెద్దవాణ్ణి చేసింది. మాతృప్రేమ అంటే ఎలావుంటుందో తెలియని అతని మనస్సు నిత్యం ప్రేమకోసం, వాత్సల్యం కోసం పరితపిస్తూ వుంటుంది. వివాహితురాలైన ఇరాను ప్రేమించే అధికారం తనకు లేదని అతనికి తెలుసు. ఆరోజున సంభవించిన సంఘటనకు, మానసిక దౌర్బల్యానికి అతను ఎంతగానో సిగ్గుపడ్డాడు కూడాను !

లైబ్రరీకి ఎదురుగావున్న మాల్‌రోడ్డు చివరమూలన ఆలోచిస్తూ కూర్చున్న మహితోషుకు అగస్మాత్తుగా 'ఏమండోయ్ !' అనే పిలుపు విన్పించింది.

ఉలిక్కిపడి వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. ఎదురుగా ఒక అందాలభరిణె నిలబడి వున్నది — ఎర్రటి శరీరం, గాంభీర్యాన్ని ప్రదర్శించే చిన్నచిన్నకళ్ళూ. వంగపండు రంగు జార్జెట్ చీరె, కాళ్ళకు ప్లాట్‌ఫారం షూ, వంటిమీద తెలికరంగు ఓవర్‌కోటూ, తీర్చిదిద్దిన అవయవ సౌష్ఠవం !

మహితోషుకు ఆశ్చర్యంవేసింది. తననుతాను సంబాళించుకొని — "ఆఁ ! ఏమిటండీ ?' అని అన్నాడు.

"నాకొక సహాయం చేసిపెడతారా ?"అని అడిగింది ఆ యువతి, అత్యంత కోమల స్వరంతో ! ఆ స్వరంలో నదురూ, బెదురూ అనేది లేనేలేదు.

మహితోషుకు కొంచెం సంకోచం వేసింది. ఈ యువతి విచిత్ర ప్రవర్తనకు విస్మితుడై, అలాగే అన్యమనస్కుడై, నిలబడిపోయాడు.

"చూడండి ! మీకు శ్రమ కల్పించడం నా కిష్టం లేదనుకోండి. అసలు విషయమేమిటంటే — 'బేకరీహిల్' మీద మేమొక కాటేజ్ తీసుకున్నాం. షికారుగా ఇందాకా

వచ్చేప్పటికి సాయంత్ర మైంది. 'బేకరీహిల్'కు వెళ్ళాలంటే – దారి నిర్జనంగా వుంటుంది. మీరు కొంచెం సజ్జనులుగా కన్పిస్తున్నారు; కొంచెం దూరందాకా వచ్చి నన్ను పంపిస్తారా? అధికార పూర్వకంగా కాదు, వినయ పూర్వకంగా అడుగుతున్నాను." అని ఆమె వినయం ఉట్టిపడేలా అడిగింది.

"నేను సజ్జనుడినని మీకెలా తెలుసునండి? నేను దుర్జనుణ్ణి కావచ్చు: దొంగను కావచ్చు; ఇక్కడికొచ్చి అజ్ఞాతంగా వుంటున్నానేమో? మీరెలా చెప్పగలరు?" అని మహితోషు నవ్వుతూ అన్నాడు.

"కావచ్చు; కాని అజ్ఞాతంలోఉండే చోరులు సంధ్యాసమయాన ఇలా తీరికగా కూర్చొని ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని అవలోకిస్తూ ఆనందాన్ని అనుభవిస్తూ కాలంగడుపుతారటండీ? పైగా 'షార్లవిల్' వంటి గొప్ప హోటల్‌లో వుండగలిగిన వ్యక్తిని దొంగంటే పరువునష్టం దావా వేయవచ్చు...ఇంతకూ మీరు కొంచెందూరంవరకు పంపిస్తే సరేసరి; లేకపోతే నేనే వెళ్ళిపోతాను; అయితే ఏదైనా అప్రియమైన సంఘటన సంభవిస్తే మటుకు దానికి బాధ్యత మీరే వహించ వలసి వుంటుంది. గుర్తుంచుకోండి!" అన్నది నవ్వుతూ ఆ యువతి!

మహితోషుడు చిరునవ్వు నవ్వుతూ ఆమెవెంట నడిచాడు. కొంతదూరం వరకు ఉభయులూ మౌనంగానే వున్నారు. ఇంతలో హాక్‌మన్‌హోటల్ సమీపించింది. "ఏమండోయ్! మీరిలా మాటా పలుకూలేకుండా నడిస్తే ఎలా చెప్పండి? నోరు కట్టేసుకోడం నాకు చేతకాదండోయ్!...ఏమైనా కబుర్లు చెప్పండి." అని అన్నది ఆ తరుణి!

మహితోషుడు మారు మాట్లాడలేదు,

"మీరు చాలా అరసికులుగా కన్పిస్తున్నారే!" అని అన్నది ఆయువతి,

"కావచ్చు. సరేగాని...ఇంతకూ మీ పేరేమిటో, ఏ వూరో ఎక్కడ ఉంటున్నారో ఏమిటో చెప్పనేలేదు. అర్థంలేని మాటలు మాత్రం చాలా అనేశారు. కనీసం నా పరిచయంకూడా మీరు అపేక్షించలేదు" అన్నాడు మహితోషుడు.

"ఓహో! మీకు మాట్లాడడం వచ్చునే!" అని ఆ యువతి ఆశ్చర్యాన్ని ప్రకటించింది.

"ఏమిటంత ఆశ్చర్యపోతున్నారు? నేను మనిషిని కాదనుకున్నారా?"

"నేను దేవదూత అనుకున్నాను. శాపం వలన మర్త్యలోకంలోకి వచ్చారేమో నని భావించాను."

మహితోషుకు నవ్వు ఆగిందికాదు.

"ఈ కబుర్లు కేమొచ్చెగాని – నేను అడిగిన ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పండి."

"నాపేరు : రేఖ : నివాసం : కలకత్తా. ప్రస్తుతం : 'న్యూ హెవెన్', బేకరీ హిల్‌లో మకాం. ఇక చెప్పండి, మీ రెప్పుడొచ్చారు యిక్కడికి ?"

"ఈమధ్యనే వచ్చాను."

"మరి మీరు మీ పరిచయం యివ్వండి."

"నేను షార్ల్‌విల్ హోటల్‌లో వుంటున్నానని మీ కెలా తెలుసో ముందు కొంచెం చెప్పండి ?"

"చెప్పకపోతే ఏం జేస్తారు ?"

"సరే, చెప్పకండి !"

మరల ఉభయులు మౌనంగా నడుస్తున్నారు.

చలి విపరీతంగా వున్నది. ఆ క్రిందటిరోజే బాగా వర్షంకూడా కురిసింది. బజారు వచ్చేసింది.

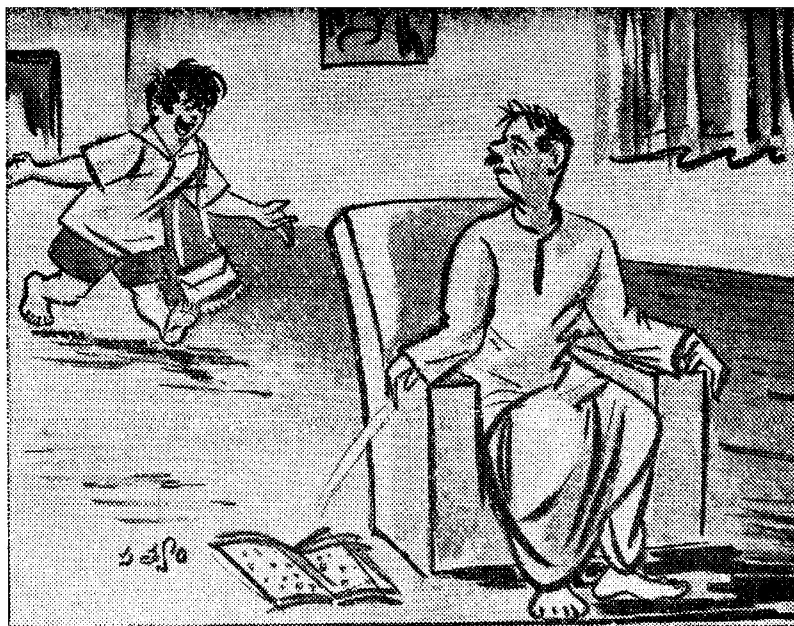
"ఇక మీరు వెళ్ళ వచ్చు ! వెళ్ళడానికి ముందు మిమ్మల్ని గురించి చెబితే – ఇంటికి వెళ్ళి ఒక విచిత్రమైన వ్యక్తితో పరిచయ మైందని చెబుతాను. బహుశా మా అన్నయ్య ఇప్పటికే గాభరా పడుతూ వుంటాడు. ఆయనతో చెబుతాను – ఒక సహృదయ వ్యక్తి నన్ను యిక్కడిదాకా పంపించారని: మీ మంచి తనాన్ని గురించి నాలుగు మాటలు యెక్కువగానే చెబుతా లెండి !" అని అన్నది రేఖ.

ఇంత ధైర్యంగా, ఇంత చనువుగా మాట్లాడగలిగే యువతిని మహితోషుడు యిదివరలో యెన్నడూ చూడలేదు. అతనికి కొంచెం ఆశ్చర్యం వేసింది. ఆ తరువాత అతనేమి ఆలోచించుకున్నాడో యేమో మారుమాట్లాడకుండా వెనక్కు తిరిగి వచ్చాడు.

7

"ఎక్కడికెళ్ళా వమ్మా ఒంటరిగా ? రాత్రి ఎనిమిది గంటలైనా రాలేదేమని మేం చాలా గాభరాపడ్డాం." అన్నాడు మేజర్‌సన్యాల్, తన చెల్లెలు రేఖ ఇంట్లో అడుగు పెట్టడంతోనే !

"ఎందు కన్నయ్యా అంతభయం ? నే నేమైనా చిన్నదాన్నా చితకదాన్నా ? మసూరీ నేను మొదటిసారిగా వచ్చినమాట నిజమేననుకో ! ఇక్కడ రోడ్లు ఇంత వంకర టింకరగా ఉంటాయేమిటి ? మాల్ రోడ్డు మాత్రం తిన్నగా వుంటుంది. బేకరీ హిల్‌నుంచి లైబ్రరీ, లైబ్రరీ నుంచి బేకరీహిల్ : నేను ఈ మధ్యనే ప్రయాణం చేశాను.

"నాన్నా ! ఇవాళ మా పంతులుగారి గొప్ప తేలిపోయింది.?
నాకు చదువు చెప్పటం తనవల్లకాదని తేల్చి చెప్పాడు.''

అయినా ఒక పెద్దమనిషిని ఇక్కడదాకా పంపించి వెళ్ళ వలసిందని కోరాను, ఆయన వచ్చి నన్ను యిక్కడదాకా పంపించి మరీ వెళ్ళాడు.'' అన్నది రేఖ !

''ఆ వచ్చిన పెద్దమనిషి యువకుడా, వృద్ధుడా ?'' అని ఇరా అడిగింది, మేజర్ సన్యాల్ ఏదో అడగడానికి ప్రయత్నించే లోపలే !

రేఖ ఇరా చెవివద్దకు నోరు తీసుకెళ్ళి—'యువకుడే!'అని నెమ్మదిగా చెప్పి మేజర్ సన్యాల్‌తో — ''వట్టి పిచ్చివాడు మాదిరిగా కన్పించా డన్నయ్యా !'' అని అన్నది.

మేజర్ సన్యాల్ ఆశ్చర్యాన్ని అభినయిస్తూ — "అయితే చచ్చాం ! నీకామాత్రం—మనిషి మంచివాడో, పిచ్చివాడో తెలుసుకునేంత తెలివిలేకపోయిందా ? పిచ్చిగా ప్రవర్తించివుంటే ఏమయి వుండేది ?" అని అన్నాడు.

"అబ్బే ! అటువంటి పిచ్చివాడు కాదు !"

ఇరా, మేజర్ ఇద్దరూ ఒక్కసారిగా బిగ్గరగానవ్వారు.

''అయితే ఎటువంటి పిచ్చివాడంటావు ?"

మాటా పలుకు లేకుండా నడిచివచ్చాడు, నా వెంట ! పేరూ, వూరూ అడిగినా చెప్పలేదు."

"చూడ్డానికి ఎలా ఉన్నాడు ?"

"చాలా నల్లగా భూతంలాగా వున్నాడు !'' అని అన్నది రేఖ చిలిపిగా !

మేజర్ సన్యాల్ నవ్వాడు.

"ఆ నల్లటి భూతంతో నీ పెళ్ళి చేసివేస్తాం. లేకపోతే ఇప్పటిదాకా మమ్మల్ని విచారంలో వుంచావు."

"ఆఁ ఈ శిక్ష విధించవలసిందే !'' అన్నది, రేఖ కొంటెగా నవ్వుతూ !

ఆ రెండవరోజు మేజర్ సన్యాల్, ఇరా ఏదో డిన్నర్‌కు వెళ్ళారు. రేఖనుకూడా ఆహ్వానించారు.కాని ఆమె వెళ్ళలేదు.నౌకరు అభిమన్యుణ్ణి వెంటబెట్టుకొని మాల్ రోడ్డు వైపు షికారుగా వెళ్ళింది. లైబ్రరీ వద్దకు వచ్చేప్పటికి చీకటిపడింది. రేఖ అటూ ఇటూ దృష్టిసారించి చూసింది. క్రిందటరోజు కూర్చున్నచోట ఆ యువకుడు ఆమెకు కన్పించలేదు. అతడు అక్కడ వుంటాడేమోనని ఆమె అనుకున్నది. అతను కన్పిస్తే తాను మాట్లాడననికూడా నిర్ణయించుకున్నది. ఆ తరువాత ఆలోచించలేదు— అతగాడే తనను బ్రతిమలాడుకుంటాడో, లేక తానే అతనితో మాట్లాడుతుందో ! ఇప్పుడు ప్రశ్నే లేదు ; అతగాడు అక్కడలేడు. రేఖ కొంచెంసేపటివరకు అక్కడే నిలబడింది.

"అమ్మగారూ ! చీకటిపడింది ; ఇంటికి వెడదాం పదండి. చాలాదూరం వెళ్లాలి" అని అన్నాడు నౌకరు అభిమన్యు !

"నీవు వెళ్ళవోయ్ ! నేనొక్కర్తెనే వస్తాలే." అన్నది రేఖ కొంచెం కోపంగా ! అభిమన్యుడు చాలా నమ్మకస్తుడైనవాడు ; పైగా చాలాకాలంనుంచి వాళ్ళదగ్గర పని చేస్తున్నాడు. రేఖను చిన్నప్పుడు ఎత్తుకొని పెంచాడు. అతడు కొండజాతికి చెందిన వాడు. రేఖకు కోపంవచ్చేటప్పటికి అతగాడేమీ మాట్లాడలేదు. అక్కడే ఏదో దుకాణంవుంటే — అక్కడికివెళ్ళి ఏవోవస్తువులు చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

సరీగ్గా యిదే సమయానికి మహితోషుడు వెనుకనుంచివచ్చి — "ఏమండోయ్ ! మీ నౌకరుని వెళ్ళమని చెప్పండి. మీ ఇంటిదాకా నేను పంపిస్తాలెండి." అని అన్నాడు.

రేఖ వెనక్కు తిరిగిచూసి — "ఓహో ! తమరా ?'' అని అన్నది.

"అవును నేనే ! యివ్వాళకూడా మీరిటువైపు వస్తారని నేను వూహించలేదు. మీరు నన్ను వెంబడించలేదుగదా ?"

"ఏమిటి ? ఎందుకొచ్చింది మీ కీసందేహం ?"

"పోనిద్దురూ !...నిన్న బహుశా మీరు బాగా తిట్లుతినేవుంటారు !"

"మా అన్నయ్య కొంచెం గాభరాపడ్డాడు. ఇక మా వదినె వున్నదంటే – ఆమె అతినిర్వికారంగా కూర్చుని ఉన్నది. అయినా, నేను పాలుతాగే పసిపిల్లనటండీ, గాభరాపడడానికి ? నా బరువెంతో తెలుసా ?"

మహితోషుడునవ్వి – "ఎత్తుకొని చూడమంటారా ఏమిటి ?" అని – "బాబోయ్ అంగరక్షకుడుగా నౌ క రు ఉన్నాడు కాబోలు ! ఆడపిల్లను ఎత్తుకుపోతున్నానని భ్రమపడి – నా వీపు చిట్లకొచ్చునేమో !" అని మళ్ళీ అన్నాడు.

రేఖ నవ్వి–"ఈనాటి యువకులు కబుర్లయితే చెబుతారుగాని, ధైర్యంగా ఏ పనీ చేయలేరు'' అని అన్నది.

"మొత్తానికి మీరు కబుర్లు చెప్పడంలో మహా దిట్టగా కన్పిస్తున్నారు. ఏ కాలేజీలో చదువుతున్నారండీ ?"

"బేథున్‌లో నండీ !"

"అలా చెప్పంటి ! అందుకే మీకింత గర్వం ! బేథున్‌లో ఆడపిల్లలు చాలా చలాకీగా, అతి నిక్కుగా వుంటారట. నిజమేనటండీ ?''

"మీరు పొరపాటు విన్నారు ! బేథున్ పట్నానికి చెందిన ఆడపిల్లలు చాలా వినయ, విధేయతలు కలిగివుంటారు."

మహితోషు బిగ్గరగా నవ్వాడు. రేఖకూడా నవ్వింది.

కొంచెంసేపు గడిచాక రేఖ కొంచెం సందేహిస్తూ – "ఏమండీ ! హోటల్‌లో మీ రూం నంబరు ఎంతండీ ?" అని అడిగింది.

"పన్నెండు."

"ఇక్కడ మీ రెన్నిరోజులుంటారు ?"

"చెప్పలేను ! ఉంటే మరికొన్ని రోజులుండవచ్చు ! వెళ్తే రేపే వెళ్ళిపోవచ్చు !"

"మీ పేరేమిటో ఇంతవరకు చెప్పనేలేదు ?''

"ఏమిటి దానివల్ల ఒరిగేది ?"

"మీరు మా యింటికి రాకూడదూ ? మా అన్నయ్యకూ, వదినెకూ మిమ్మ పరిచయం చేస్తాను."

"మీ అన్నయ్య ఏం చేస్తుంటారు ?"

"ఆయన మిలటరీలో డాక్టరుగా పనిచేస్తున్నారు. రావల్పిండిలో వున్నారు."

"ఆయన పేరేమిటండీ ?" ఆదుర్దాగా అడిగాడు మహితోషు.

"ఆఁ పేరు చెబితే ఒరిగేదేమిటి లెండి ?'

"ప్లీజ్ చెప్పండి ! నే నెరుగుదునేమో ? అందుకని అడుగుతున్నాను."

"మేజర్ సన్యాల్ !"

మహితోషు ఒక్కసారిగా ఉలిక్కి పడ్డాడు. ఎందుకో ఆమె మాటలునిజం కాదేమో నని భ్రమపడ్డాడు. నిర్ధారణ చేసుకోవాలనే ఉద్దేశ్యంతో —"మీ వదినె పేరేమిటండీ?" అని అడిగాడు.

"మా వదినె పేరా ? ఆమె పేరు మీకెందుకుకండీ ?"

"చెప్పండి ! ప్లీజ్ !"

"ఇరా సన్యాల్ !"

మహితోషుకు ఆ మాటలు విన్పించనే లేదు. రేఖ మాట్లాడడానికి ముందే ఆ పేరు అతని చెవుల్లో మార్మోగింది.

8

ఆరోజు రాత్రి మహితోషుకు నిద్రపట్టలేదు. ఎవరినుంచి పారిపోయి మసూరీ వచ్చాడో, ఆ వ్యక్తే మరల ఇక్కడ తటస్థపడుతుందని స్వప్నంలోకూడా అతను వూహించలేక పోయాడు. యావత్తు మసూరీ సౌందర్యం, ఉత్సాహంతో నిండిన వాతావరణం అగస్మాత్తుగా నీరసంగా, విషతుల్యంగా మారిపోయింది. షార్లవిల్ హోటల్‌లో అత్యంత మనోహరంగా అలంకరించబడిన అతని గదిలోని ప్రతివస్తువు అతన్ని భయపెడుతున్నది. ప్రతివస్తువు భయంకరంగా, వికృతంగా కన్పిస్తున్నది. ఈ పరిస్థితిలో అక్కడెలా వుండడం ? రెండో రోజే మసూరీ వదలి వెళ్ళడానికి అతను నిర్ణయించుకున్నాడు.

ఎలాగో ప్రాతఃకాలమైంది. గడియారంవైపు చూసుకున్నాడు. ఆరుగంటలే అయింది. ఏడుగంటలయితేగాని బయటికి బయలుదేరటానికి వీలుండదు. ఆ ఒక్క గంట గడపడం అతనికి ఏంతో బాధాకరంగా తోచింది.

ఆ తరువాత ఏం జరిగిందో ఏమిటో అతనికి తెలియదు; అయితే ఆరోజే అతను మసూరీవదలి వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ రోజు సాయంత్రం.

"వదినా ! లైబ్రరీదాకా షికారుకు వెడదాం ! వస్తావా ?" అని రేఖ ఇరాను అడిగింది.

"చెప్పు లీలా ! నీవు ఇతరులు చూడకుండా ఎవరిజేబులోనించైనా డబ్బుతీస్తే నిన్ను ఏమంటారూ ?''
"చెప్పేందుకు నాకు సిగ్గుగావుందండీ, నన్ను వారి భార్య అంటారు !"

''నేను వస్తే బావుంటుందా ?" అని ఇరా అన్నది – ''నీ వొక్కర్తెవే వెడితే బావుంటుంది, అతగాడు కన్పిస్తే మనింటికి తీసుకరావచ్చు !''

"నా కింకేమీ పనిలేదనుకున్నా వేమిటి వదినా ? అతగాడు దర్శించుకోవలసినంత ఆకర్షవంతమైన యువకుడేమీకాదు. ఏమిటో పోగొట్టుకున్నవ్యక్తి మాదిరిగా కన్పిస్తాడు. పైగా...''

''అలావుండడం మామూలే ! ప్రేమోన్మాదంలో చిక్కుకున్న వాళ్ళెప్పుడూ ఏదో పోగొట్టుకున్నట్టు సంచరించడం కొత్తవిషయమేమీకాదు !...సరే, నేనుకూడా వస్తాను, వెడదాంపద : మీ అన్నయ్య నీ పెళ్ళికోసం తొందరపడుతున్నారు కూడాను."

"నా పెళ్ళి విషయంలో ఇంత తాపత్రయ పడవలసిన అవసరమేమీ లేదు. వదినా ! అలా వూరికే షికారుగా వెడదాం. వస్తే రా, లేకపోతే లేదు. అన్నయ్యనుకూడా రమ్మను.''

"పెళ్ళి విషయంలో నీకు తొందరలేకపోతే మేంవచ్చి లాభమేమిటి ? నీవే వెళ్ళు !'' అని ఇరా నవ్వుతూ అన్నది.

"వదినా ! ఏమిటీ ఆలస్యం ! బయలుదేరు ! మసూరీవచ్చి వారంరోజులైంది; నీ వెప్పుడైనా షికారుకు బయలుదేరావా ? ఆ పార్టీఅని, ఈ పార్టీఅని పరుగెత్తడం తోనే సరిపోయింది. ఇవ్వాళ మిమ్మల్నివదిలి నేనొక అడుగుకూడా న గచ్ఛామి !"

"సరే, పద వెడదాం ! అ(...మీ అన్నయ్యతోకూడా చెప్పివస్తాను.''

ఉభయులూ లైబ్రరీదాకా నడిచి వచ్చారు.

"ఏమమ్మా ! నీ హృదయవల్లభుడు కూర్చునేది యెక్కడ ? ఆ మహానుభావుణ్ణి నేను కూడా చూసి కాస్త సంతోషిస్తాను" అని ఇరా అడిగింది రేఖను.

రేఖ మొహం ఒక్కసారిగా ఎర్రబడిపోయింది.

మేజరు సన్యాల్‌కు ఏమీ అర్థం కాలేదు.

"ఏమిటి విషయం ?" అని ప్రశ్నించాడు.

''మీ చెల్లెలు ఆ రోజు ఒక సహృదయుడైన యువకుణ్ణి గురించి చెప్పలేదూ ? ఆయన యిక్కడే కూర్చుంటాడట !'' అని ఇరా అసలు విషయం బయటపెట్టింది.

"ఓహో ! అలాగా ! అయితే సంతోషమైన విషయమే ! ఏమమ్మా ! ఎక్కడ తను ? చూపించు ! నేనుకూడా చూసి, మాట్లాడతాను'' అని మేజరు కొంచెం అస్యధోరణిలో అన్నాడు.

"మీరు షికారుకు వచ్చారా, లేక ఎవరెక్కడ కూర్చుంటారో, ఏమిటో వివరాలు సేకరించడానికా ? పదండి, ఇంకొంచెం ముందుకు వెడదాం !" అని అన్నది రేఖ కొంచెం కోపాన్ని ప్రదర్శిస్తూ !

అనడానికి రేఖ ఈ మాటలు అన్నదేగాని — లోలోపల ఆమెకు అంతులేని బాధ వేసింది. ఆ ప్రదేశమంతా కలియజూసింది; రోజూ కూర్చునే చోట అతగాడు కన్పించలేదు.

ఇరాకు రేఖ ఆంతర్యం అర్థమైంది.

"ఇంకొంచెం ముందు కెందుకు ? దారిలో ఎక్కడైనా కన్పిస్తాడనేనా ?" అని ఇరా మేజరుతో — "ఏమండోయ్ ! వింటున్నారా ? ఇంత శ్రమ ఎందుకుగాని తిన్నగా షార్ల్‌విల్ హోటల్‌కు వెళ్ళి తెలుసుకుంటే పోలా ? మనకు కూడా పరిచయం కలుగుతుంది" అని అన్నది.

రేఖ కోపంగా ఇరా వైపు చూసిందేగాని, ఆమె అభిప్రాయాన్ని ఖండించలేదు.

అంతా షార్ల్‌విల్ హోటల్‌కు వెళ్ళారు. మేనేజరును విచారించగా తెలిసిన విషయమేమిటంటే — కొన్ని రోజులుగా పన్నెండవ నంబరు గదిలో మహితోష బసుమల్లిక్ అనే వ్యక్తి వున్నాడట ! ఆ రోజు వుదయమే హోటలు వదలి వెళ్ళిపోయాడట !

ఇరా ఈ విషయం విని ఒక్కసారిగా స్తబ్ధురాలైంది. ఎందుకో ఆమెకు మొదటి నుంచీ కొంచెం అనుమానంగానే వుంది — ఆ యువకుడు మహితోష కాదుకదా అని!

మేజర్ సన్యాల్‌కు పరమానందమైంది.

"రేఖ మహితోషను ప్రేమిస్తున్నదీ అంటే మన రొట్టె విరిగి నేతిలో పడ్డట్టే! బావుంది. అతనితో రేఖ వివాహం చేసివేద్దాం. కుర్రవాడు చాలా యోగ్యుడు. కొంచెం పరిచయం కూడా వున్నది. బావుంటుంది. ఈ సంబంధం అన్ని విధాలా మనకు తగింది" అని అన్నాడు.

సిగ్గుతో రేఖ తలవంచుకున్నది. ఇది గమనించి మేజర్ సన్యాల్ — "ఏమమ్మా! అతను నీకిష్టమేగా ?" అని ప్రశ్నించాడు.

రేఖకు ఏమని సమాధానం చెప్పాలో తోచింది కాదు.

"నీ అభిప్రాయమేమిటి ?'' మేజరు ఇరాను అడిగాడు.

తన హృదయంలోని బాధను అణుచుకుంటూ ఇరా మరొక ప్రక్కకు మొహం తిప్పుకొని నిలబడివుంది. వివాహం మాట విన్పించేప్పటికి తనను తాను సంబాళించు కున్నది. వాడిన తన మోముమీదికి లేని నవ్వును తెచ్చిపెట్టుకుంటూ — ''బాగానే వుంటుంది!" అని మాత్రం అనగలిగింది.

9

ఆరోజు రాత్రి రేఖ ఇరాను — ''వదినా! మహితోష బాబు నీకు తెలుసా ?" అని అడిగింది.

ఇరా ముక్తసరిగా ''ఊఁ!'' అనిమాత్రం సమాధానం చెప్పి వూరుకుంది. ఏ వుద్దేశ్యంతో ఆమె మసూరీవచ్చిందో, అదికాస్తా మహితోషుడి ఆగమన, నిర్గమనాలతో వ్యర్థమైపోయింది.

మహితోషుడి దాగుడుమూతలాటలో నిహితమైవున్న బాధ మరొక రూపం దాల్చకుండా వుండాలని అతని ప్రయత్నమై వుంటుందని ఇరా భావించింది.

మహితోషుడి ఆంతర్యం మేజర్ సన్యాల్‌కు పొరపాటున తెలిస్తే ఏంగాను ? ఆ రోజున తన బ్రతుకేమవుతుంది! సిగ్గుతో తల నేలకేసికొట్టుకోవలసిన స్థితి ఏర్పడ వచ్చు!

ఇరా రకరకాలుగా ఆలోచించింది. 'మహితోషుడి ఈ ఆత్మ విడంబన, ఈ ఉపహాసం అస్వాభావికమైంది, అనారోగ్య కరమైంది కూడాను. ప్రేమించే అధికారం అతనికున్న మాట వాస్తవమే కావచ్చు; కాని మానసిక ఉన్మాదంలో చిక్కుకొని

ప్రేమయొక్క ఎత్తయిన కవాటాల్ని అధిగమించాలని ఆలోచిస్తున్నాడు. ఈ ఆలోచన స్వస్థకరమైందికాదు. అయినా అత నీవిధంగా దాగుడుమూతలాడుతూ తిరగడం ఏమంత బాగాలేదు. అతను మసూరీవచ్చి కూడా, తమను కలుసుకోకుండా వెళ్ళిపోయాడు! అతనలా యెందుకు చేయాలి?' అని ఏమేమో ఆలోచించింది ఇరా.

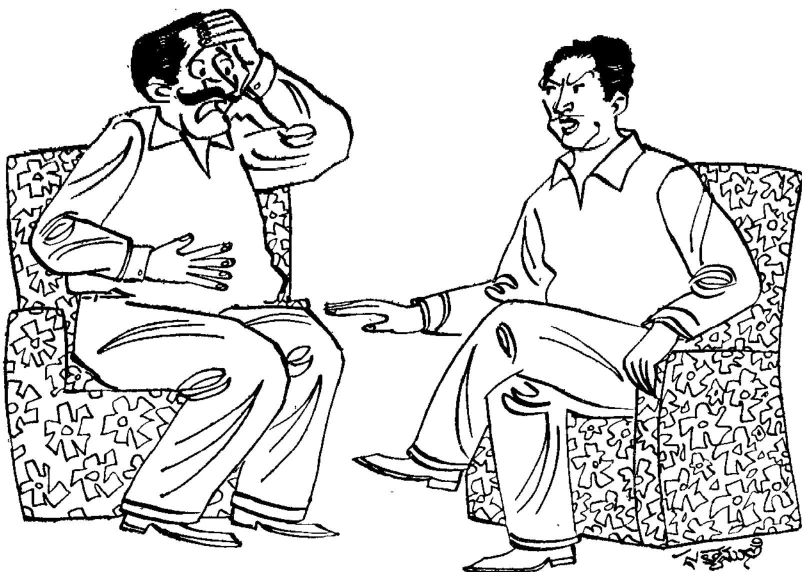
10

మూడు మాసాలపాటు హరిద్వారం, ఋషీకేశం, లక్ష్మణఝూలా, బృందావనం, మథుర మొదలైన ప్రదేశాలు పర్యటించి శారీరకంగా, మానసికంగా అలసి సొలసి మహితోషుడు కలకత్తా వాళ్ళ తాతగారింటికి చేరుకున్నాడు. ఎవరిని విస్మరించాలని ఇంతకాలం పిచ్చివాడివలె అక్కడా, ఇక్కడా తిరిగివచ్చాడో, ఆ వ్యక్తిని అతను మరచిపోలేకపోయాడు. పైగా ఈ యాత్రల సందర్భంలో ఇరా మాటిమాటికీ గుర్తుకొచ్చి, అతని మనస్సుని బంధించి అతన్ని మరింత దుర్బలుణ్ణిగా మార్చివేసింది.

దేవేందు మల్లిక్ తన మనుమడి స్థితికి ఎంతో కించపడ్డాడు. అతని మేనత్త హరసుందరీదేవి కన్నీరు మున్నీరుగా యేడ్చింది! ఎందుకంటే మహితోషుణ్ణి ఎత్తుకొని పెంచి పెద్దవాణ్ణి చేసింది. మహితోషు డింకా వెనుకటివలె నిర్వికారంగా, నిష్కామంగా వున్నందుకు మరింత విచారించింది.

రెండురోజులు గడిచాక మేనత్త మేజర్ సన్యాల్ వ్రాసిన వుత్తరం అతనిచేతి కందించింది. ఆ వుత్తరంలో రేఖను వివాహం చేసుకోవలసిందని సన్యాల్ వ్రాశాడు. ఈ వివాహానికి వివశురాలై ఇరా ఒప్పుకొని వుంటుందని, ఆమె మనసారా ఈ వివాహం జరగాలని అభిలషించక పోవచ్చునని — మహితోషు ఏమేమో ఆలోచించాడు. ఇష్టం లేదనిచెప్పి పరిస్థితుల్ని మరింత విషమయం చేయడం అతని కిష్టంలేకపోయింది. మొదట్లో కొన్నిరోజులపాటు అసలు ఇంట్లోనుంచి బయటికే వెళ్ళలేదు. అతని తాతగారు చెప్పినమీదట బయటికెళ్ళి కలకత్తాలో ఉన్నతకుటుంబాలకు చెందిన వ్యక్తుల విలాస జీవితాన్ని అలవాటు చేసుకొనడానికి ప్రయత్నించాడు. ఆ ప్రయత్న ఫలితంగానే లిలీబోసు, మానషీ మల్లిక్, ఆనందతావర్ధన్ మొదలైన నవయౌవ్వనవతుల స్నేహాన్ని సంపాదించాడు. ఈ రకంగానైనా అతను తననుతాను మరచిపోగలనేమోనని ఆశించాడు.

సినిమాలలో ఈ యువతుల పర్షియన్ అత్తర్ల సౌరభం అతని మనస్సుకు స్థిరత్వాన్ని చేకూర్చలేక పోయాయి. బొటానికల్ గార్డెన్‌లో లిలీబోస్‌తో పిక్‌నిక్‌లకు

"మీ రివాల్వరు ఓసారి ఇస్తారూ ?"
"ఎందుకు ?"
"మా పక్కింటాయన కోసం !"
"ఆయన కెందుకు ?"
"ఆయన కక్కర్లేదు; ఆయనకోసం నాక్కావాలి !"

వెడుతున్నా ఆమెతో ఘనిష్ఠత ఏర్పడడంలేదు. "పుర్పో"లో టీ త్రాగేప్పటి మానసీ మల్లిక్ మాదకదృష్టి అతనిలో మార్పుతీసుకరాలేదు ; సంధ్యా సమయాలలో గరేడ్-మఠ్ ప్రశాంత వాతావరణంలో ఆనందతావర్ధన్ ఉన్మాదకభావభంగిమలు మహితోషణ్ణి కదిలించలేకపోయాయి. చివరకు అందరూ విసిగి వేసారిపోయారు. మహితోషుడి చాయలకు రావడమే వాళ్ళు మానివేశారు, అతనికి ముక్తిలభించినట్లయింది. అతని హృదయంలో ఇరా స్మృతి ఒక్కటే నిలిచివుంది.

ఆ తరువాత కొద్దిరోజులకు మేజర్ సన్యాల్ మరొక ఉత్తరం వ్రాశాడు. ఆ ఉత్తరంలో ఆయన మహితోషను రావల్సిందిగా వచ్చి కొన్నిరోజులు తమతో గడపవలసిందిగా వ్రాశాడు.

దేవేందు మల్లిక్ పెదాలమీద చిరునవ్వు తాండవించింది. మేనత్త మొహం ఒక్కసారిగా విప్పారింది — ఈ ఆహ్వానానికి కారకురాలు తానే అనే భావం ఆమె

మొహంలో కన్పించింది. మహితోషుడు ఇందుకు అంతగా వుత్సాహం చూపించ లేదు ; అయితే ఆతరువాత కొద్దిరోజులకు తాతనడిగి పదివేలరూపాయలు తీసుకొని రావల్పిండి బయలుదేరి వెళ్ళాడు.

"బాబూ ! కోడలి మొహం ఎప్పుడుచూపిస్తావో మాకు !" అని నవ్వుతూఅన్నాడు మహితోషుడితాత !

మేనత్త విచార వందనంతో – "నాయనా మహీ ! ఇప్పటికైనా నా మాట విని పెళ్ళిచేసుకోబాబూ ! ఎప్పుడు చనిపోతానో ఏమో ఎవరికితెలుసు! నా బొందిలో ప్రాణం వుండగానే నీ పెళ్ళి చూడాలని ఎంతో యిదిగావుంది. నిన్ను సుఖంగా చూడకపోతే నాకు స్వర్గంలోకూడా శాంతి అనేది వుండదు బాబూ !" అని అన్నది.

మహితోషుడు ఆమె మమకారానికి కరిగిపోయాడు. సజల నేత్రాలతో మేనత్తకు నమస్కరించి శలవు తీసుకున్నాడు.

11

రావల్పిండి స్టేషన్‌లో మహితోషుడు దిగాడు. ఎదురుగా మేజర్‌సన్యాల్, రేఖ కన్పించారు ! ఇరా రానందుకు మహీతోషుకు ఆశ్చర్యం కలగలేదు. రైలుదిగడం తోనే మహితోష ఆ ఇద్దరికీ నమస్కరించాడు.

"నీవు అగస్మాత్తుగా మసూరీ వదలివెళ్ళాక, నీ వెక్కడున్నావో, ఏమిటో తెలియక మీ తాతగారికి వుత్తరం రాశాను; ఒకటికాదు; చాలా వ్రాశాను. కాని సమాధానం లేదు. మొన్న నీ టెలిగ్రాం చూసేసరికి నాకు చాలా సంతోషం కలిగింది. నిన్నటి రోజంతా రేఖ నీ గదిని అలంకరించడంలోనే గడిపివేసింది. ఇక ఇరావున్నదంటే నీకోసం రకరకాలైన పిండివంటలు చేస్తూనే వున్నది – నిన్న !'' అని నవ్వుతూ మేజర్‌సన్యాల్ అన్నాడు.

కార్లో మహితోష, రేఖ ఒకేచోట కూర్చున్నారు. మేజర్‌సన్యాల్ ముందుసీట్లో డ్రైవరు ప్రక్కన కూర్చున్నాడు. "ఈ పర్యాయం తప్పదేమో ?''అని అనుకున్నాడు మహితోష !

మింటోరోడ్డులోని బంగళాముందు కారు ఆగింది. ఇరా వరండాలో ఒక మూలన కూర్చొనివుంది. కారువచ్చి ఆగడంతో ఆమె లేచి నిల్చుంది. మహితోషుడు కార్లోనుంచిదిగి ఇరాకు నమస్కరించాడు. ఇరా చాలా చిక్కిపోయింది; కళ్ళల్లో ఆ వెనుకటికాంతి కన్పించలేదు. నవ్వుతూ ఇరా మహితోషుడికి ప్రతి నమస్కారంచేసి అతిస్వాభావికమైన భావంతో – "అలా పారిపోయారే ? ఇంతకాలం ఎక్కడున్నారు ? మీ శరీరాన్ని మీరు బాగా హింసపెట్టినట్టుంది !'' అని అన్నది.

''కట్నాలూ కానుకలూ ఏమీ అఖ్కర్లేదు, కాని ఇప్పుడు అమ్మాయి వంటిమీద వున్న నగలతో అత్తారింటికి పంపిస్తే చాలు.''

ఆతరువాత ఆమె రేఖవైపుతిరిగి — "ఏమమ్మోయ్ రేఖమ్మగారూ! మహితోష బాబు భారం నీకప్పగిస్తున్నాం. కొంచెం జాగ్రత్తగాచూసుకో! ఈసారి పారిపోయారూ అంటే—ఎంత వెదికినా దొరకడం దుర్లభంకావచ్చు! జాగ్రత్తమ్మాయ్!" అని అన్నది...

మహితోషుడు మారుమాట్లాడలేదు. తలవంచుకుని నిలబడివున్నాడు.

"ఈ సంగతులన్నీ తరువాత మాట్లాడుకోవచ్చు! ముందు ఏమైనా టిఫిన్ పెట్టు. మూడురోజులు రైల్లో ప్రయాణంచేసివచ్చాడు. ముందు కడుపునిండా తిండిపెట్టండి, ఆతరువాత ఎన్నిమాటలనాలో అన్నీ అనండి!'' అని అన్నాడు మేజర్‌సన్యాల్ వ్యంగ్య ధోరణిలో!

టిఫిన్ తీసుకునేప్పుడు రేఖ, మహితోష దగ్గర దగ్గరగా కూర్చున్నారు. ఇరా అతి జాగత్తగా టేబుల్ మీద రకరకాల వస్తువులు అమర్చడంలో నిమగ్నమై వున్నది.

టేబుల్ మీద అన్ని వస్తువులు చూసి మహితోషుడు నవ్వుతూ-"నేను ఈ వస్తువు లన్నిటినీ ఒకేసారి తినడానికి రాక్షసుడననుకున్నారా ఏమిటి ?'' అని అన్నాడు.

"అన్నీ ఒకేసారి తినవలసిన అవసరం లేదు. కొంచెం కొంచెంగా తిను! ఇవన్నీ ఇరా తయారు చేసింది" అని మేజర్ సన్యాల్ బిగ్గరగా నవ్వుతూ అన్నాడు.

''నేను అతిథి మర్యాదను పాటించడానికి పూర్తియత్నం చేశాను. అసలే మీకు కోపం జాస్తి! ఏ మాత్రం అజాగ్రత్తగా ప్రవర్తించినా మరల మీరు పారిపోతే ఏంగాను ?" అని అన్నది ఇరా సౌహార్ద్ర పూరితమైన స్వరంతో!

అందరూ ఒక్కసారిగానవ్వారు. మహితోషుడు కూడా నవ్వడానికి ప్రయత్నించాడు; తన కృత్రిమదరహాసాన్ని కన్పించనీయకుండా వుండడానికి ప్రయత్నించి మరీవిషమా వస్థలో పడిపోయాడు. ఇరా అతని పరిస్థితిని గమనించింది. కాని ఆమె ఏం చేయ గలదు ? తన ఆంతర్యంలోని బలహీనత ఎక్కడ బహిర్గతమవుతుందోనని ఆమె భయం! అటువంటిదే జరిగితే ఇంకేముంది!

టిఫిన్ తిన్నతరువాత మహితోషుడు, రేఖ తోటలోకి వెళ్ళిపోయారు. మేజర్ సన్యాల్ హాస్పిటల్‌కు వెళ్ళిపోయాడు. ఇరా రాత్రిభోజనం తయారు చేసే ప్రయత్నంలో వంటయింట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

12

డిన్నర్‌పార్టీ, టీ పార్టీ, పిక్‌నిక్, టెన్నిస్, బ్రిడ్జి,—వీటితో కాలక్షేపం చేసే ప్పటికి వారంరోజులు గడిచిపోయాయి. నిత్యం రేఖ మహితోషుడివెంట వుండడం వలన ఇరాతో మాట్లాడడానికి అవకాశమే లభించిందికాదు.

ఇరా స్వాభావిక ప్రవర్తన చూసేప్పటికి మహితోషుడికి పిచ్చెక్కినట్టయింది. మాటలతీరులో, అతిథిసత్కారంలో, స్నేహ మమకారాలు ప్రదర్శించడంలో— ఎక్కడా ఎటువంటి అసహజత అతనికి కన్పించలేదు. ఒక రోజున—మహితోషుడు ఇరాతో "నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను!" అని అన్నాడు. ఆ అప్రియసంఘటన ఆమె అప్పుడే మరచిపోయినట్టుంది. అందుకే ఇరాకు అతనిమీద కోపంలేదు!

మహితోషిడి మనస్సు అస్తవ్యస్తమైంది. రేఖ నిత్యం తనను నీడవలె అంటి పెట్టుకొని వుండడం అతనికిష్టంలేదు. ఇరా తనకు దూరంగావుండడం మహితోషుకు ఎంతో బాధాకరంగావున్నది. ఇక మేజర్‌సన్యాల్ యొక్క సహజబంధుత్వభావన అతనికి మరింత మనఃక్లేశాన్ని కలిగిస్తూన్నది. కాని ఏమిటి గత్యంతరం ? రేఖను పెళ్ళిచేసుకుంటే ఇరాసామీప్యం లభిస్తుంది—ఇది నిర్వివాదాంశం. కాని తాను ప్రేమించ

లేనివ్యక్తిని వివాహం చేసుకోవడమా? ఇంతటి ఘోర అన్యాయానికి పాల్పడడం అతని కిష్టంలేదు.

చివరకు ఒకరోజున ఏకాంతంగా ఇరాతో మాట్లాడే అవకాశం మహితోషుకు లభించింది. ఆ రోజురాత్రి అందరూ కెప్టెన్‌సింగు యింటికి డిన్నర్‌కువెళ్ళారు.

తలనొప్పిగా వున్నదని మహితోషుడు వెళ్ళలేదు. ఇరా వెళ్ళాలనుకున్నది; కాని ఇంట్లో మహితోషుణ్ణి ఒంటరిగా వదిలివెళ్ళడం అంత బావుండదేమోనని — మేజర్ సన్యాల్ కావాలనే ఇరాను ఇంటివద్దే వుండమన్నాడు. ఇరాకు వుండడం ఆట్టే ఇష్టంలేదు; కాని కాదూకూడదంటే — రేఖ, మేజర్ సన్యాల్ — ఉభయులూ సందేహిస్తారేమోనని ఇరా మారు మాట్లాడక వుండిపోయింది.

డిన్నర్ తరువాత మహితోషుడు డ్రాయింగ్ రూంలో కూర్చొని సిగార్ తాగుతున్నాడు. రేడియోలో ఏదో రష్యన్ ట్యూన్ విన్పిస్తున్నది. అగస్మాత్తుగా కాళ్ళ చప్పుడు విన్పించింది. మహితోషుడు ఉలిక్కిపడి వెనక్కితిరిగి చూశాడు. ఇరా నిల్చొనివుంది. ఫారిన్ స్లీపింగ్ సూట్‌మీద పూలుకుట్టిన అందమైన చైనాసిల్కు 'కిమోనా' వున్నది.

మహితోషుడు ఇరానుచూసి ఏదోమాట్లాడాలను కున్నాడు. కాని మాట్లాడలేక పోయాడు. మౌనంగానే వుండిపోయాడు. ఉభయులూ ఒకరినొకరు చూసుకుంటూ వుండిపోయారు. అగస్మాత్తుగా మహితోషుడి నేత్రాంచలాలలో నీరుపడి బిందువులుగా క్రిందికి ప్రవహింపసాగాయి.

ఏం చేయాలో ఇరాకు తోచలేదు. ఆమె నెమ్మదిగా అడుగులో అడుగువేసుకుంటూ మహితోషుడి దగ్గరికెళ్ళి అతనిశిరస్సును తన వక్షంలోకి తీసుకొని కూర్చున్నది. ఆమెకు మాత్రం అపారమైనదుఃఖం లేదూ? ఆమె కళ్ళనుంచి కూడా కన్నీరు కారుతున్నది. ఆ క్షణంలో ఆమె సమాజాన్ని, సంస్కారాలనూ, భర్తనూ, —అందర్నీ విస్మరించింది. ఆమె హృదయలో ఒకే ఒక వ్యక్తి వున్నాడు. ఆ వ్యక్తి: మహితోషుడు; అతని విశాల ఫాలభాగాన్ని ఆమె అతి ప్రేమతో నిమురుతున్నది.

"ఇరా! నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను. నేను నిన్ను మరచిపోవడానికి ఎంతో ప్రయత్నించాను; కాని మరచిపోలేక పోయాను ఇరా!'' అని మహితోషుడు అవరుద్ధకంఠంతో అన్నాడు.

"నాకు తెలుసు మహీ!"

"మరి నా సంగతేమిటి ఇరా ?"

"రేఖను పెళ్ళాడి సుఖంగా వుండడానికి ప్రయత్నించు."

"నేనామెను ప్రేమించలేను ఇరా !"

ఈమాట వినేప్పటికి ఇరా రెండుకళ్ళనుంచి కన్నీరు ధారలుగా ప్రవహించింది. పసిపిల్ల మాదిరిగా ఏడ్చింది.

"వివాహమయ్యాక పరిస్థితులన్నీ చక్కబడతాయి." అని అతికష్టం మీద అనగలిగింది.

మహితోషు మారు మాట్లాడలేదు. ఇరాను తన ఒడిలోకి తీసుకొని ఆమె మొహం వైపు తదేకంగా చూడసాగాడు. ఇరాను తన బాహుపాశంలోకి తీసుకొని గట్టిగా అదుముకున్నాడు. ఆ ఉత్తేజంలో ఇరా మహితోషుడి వక్షంలో తన మొహాన్ని దాచుకుని అలాగే ఏడుస్తూవుంది.

ఇలా కొంతసేపు గడిచింది. ఆ తరువాత మహితోషుడు నెమ్మదిగా ఇరా మొహాన్ని తనవైపు తిప్పుకున్నాడు. కన్నీటితో నిండివున్న, భాషాహీనమైన ఆమె రెండు నయనాలను చూసేప్పటికి తనను తాను సంబాళించుకోలేకపోయాడు. ఇరా అధరాలమీద తాండవిస్తున్న రక్తిమజ్యోతి అతన్ని పిచ్చివాణ్ణిగా మార్చివేసింది. తన మొహాన్ని ఇరా అధరాలవైపుకు తీసుకెళ్ళాడు....

ఒక్కసారిగా ఇరాకు తెలివివచ్చినట్టయింది. మహితోషుడి ఒడిలోనుంచి దూకుడుగా లేచివెళ్ళి దూరంగా నిల్చొంది. ఆమెకు మనఃక్లేశం కలిగింది. నిస్సహాయ స్వరంతో–"ఇంట్లో నా భర్త లేని సమయంచూసి నన్ను ఇలా అవమానపరుస్తారా?... నన్ను అవమాన పర్చడమేగాక – మిమ్మల్ని మీరే అవమానపరచుకున్నారు. మీరు వెంటనే ఈ ఇంట్లోనుంచి బయటికి నడవండి. అలా చేయకపోతే నౌకర్ని పిలువ వలసి వస్తుంది." అని అన్నది– కేకపెడుతున్నట్టు !

ఇరాలో కలిగిన ఈ ఆకస్మిక మార్పు మహితోషుకు అర్థంకాలేదు. విస్మితుడై అతనక్కడే కొంచెంసేపు కూర్చున్నాడు. ఆ తరువాత లేచి నెమ్మదిగా బయటికి నడిచివెళ్ళాడు.

ఇరా అక్కడే సోఫాలో మొహంకిందికిపెట్టి ఏడుస్తూ కూర్చున్నది. ఆమెఎందుకు ఏడుస్తున్నదో, ఏమిటో అసలు ఆమెకే అర్థంకాలేదు. కొన్నిక్షణాల అనంతరం ఆమెకు కారుచప్పుడు విన్పించింది. మహితోషుడు కారుతీసుకొని ఎక్కడికో వెడుతున్నాడని ఆమె అనుకున్నది.

"ఈ రేడియోలో డిఫెక్ట్స్ ఏమీలేవు. బహుశ అది ఇంట్లో డిస్టర్బెన్స్ అయివుంటుంది.''

నౌకరుతోచెప్పి కారు ఆపించడం, నౌకరుముందు హాస్యాస్పదంగా వుంటుందేమోనని భావించి ఆమె ఆ ప్రయత్నం చేయలేదు. తనగదిలో మంచంమీద పడుకొని ఆమె వెక్కి వెక్కి యేడవటం ప్రారంభించింది.

13

మహితోషుడు మేజర్ సన్యాల్ కారుతీసుకొని బయటికి వెళ్ళిపోయాడు. కారు వాయువేగంతో పరుగెడుతున్నది. కొన్నిక్షణాలలో కంటోన్మెంట్దాటి విశాలమైన రోడ్డుమీది కొచ్చింది.

అంతటా కారుచీకటి అలుముకొనివున్నది. విపరీతమైన చలివేస్తున్నది. మరో రోడ్డు ... నిర్జనంగా వున్నది. ఎత్తైన దేవదారు వృక్షాల వరుసలు—.... మహితోషుడు కారువేగాన్ని పెంచాడు...ఏభై...అరవై—డెబ్భై!...

ఇక కారు వేగానికంటే ఎన్నోరెట్ల వేగంతో మహితోషుడి మెదడులో ఆలోచనలు పరుగులిడుతున్నాయి ...

అతనేం చేయాలి?... అతనికి మార్గం అంటూవున్నదా? ఈ విపత్తును ఎదుర్కొన డానికి ఉపాయమేమీలేదా? ఇరా విచిత్రమైంది ... అతి విచిత్రమైన స్త్రీ: స్వర్గీయ కాంతిని ప్రసరింపజేస్తూ ఉన్మాదాన్ని కలిగించే ఆమె నయనాలు ... సౌందర్యానికి సాక్షాత్తు ప్రతిమూర్తి అయిన ఆమె అవయవ సౌష్టవం, సువాసనలు వెదజల్లే పూల వనంలో సైతం అగ్నిని రగిల్చే ఆమె అందం —... ఇక ఆ మేజరు ... ఆమెభర్త.. పాపం రేఖ ... ప్రపంచం అంటే ఏమిటో తెలియని అమాయకపుపిల్ల ... వీళ్ళంతా కలిసి నన్ను చంపివేస్తారు ... ఇరా జీవితాన్ని నాశనంచేస్తారు — ఇరా ... ఎర్రటి జార్జెటు చీరెకట్టుకున్న ఇరా ... బ్రిచెస్‌ను వేసుకొని గుర్రంమీద కూర్చున్న ఇరా.. ఫారిన్ సూట్ ధరించి కన్నీరు కారుస్తున్న ఇరా ... ఏడ్వకుఇరా! ఏడ్వకు! నీవు కోరినట్టే ప్రవర్తించుకుంటాను ... నీవు ఏంచెబితే అదేచేస్తాను ...

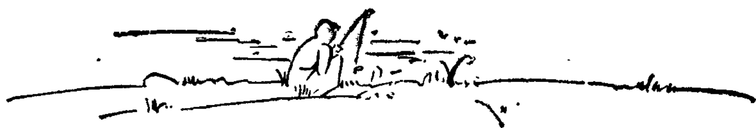
అతని కళ్ళల్లో నీళ్ళుతిరిగాయి. ఎదురుగావున్న దేవదారువృక్షాల వరుస మొదట్లో కొంచెం అస్పష్టంగా కన్పించింది ... ఆతరువాత ఉయ్యాల ఊగినట్టు ఊగింది ... ఆతరువాత అంతా కనుమరుగైపోయింది ... మహితోషుడు కళ్ళు మూసుకున్నాడు ...

14

మేజర్ సన్యాల్, రేఖ ఇంటికి తిరిగి వచ్చేటప్పటికి చాలా పొద్దుపోయింది. అప్పటికి ఇరా నిద్రపోయింది. వాళ్ళు ఆమెనిద్రకు భంగం కల్పించలేదు.

ఆ రెండవరోజు ఉదయానికల్లా మహితోషబసుమల్లిక్ కారుప్రమాదంలో మరణించాడనే వార్త ఆ వాడకట్టులో నిమిషాలమీద వ్యాపించింది.

మేజర్ సన్యాల్ అత్యంత వ్యధిత హృదయుడైనాడు. గదిలో అటూఇటూ తిరుగు తూన్నాడు. రేఖ ఈ వార్త వినడంతో గభాలున సోఫాలో కూలబడిపోయింది. ఇరా కూడా ఈ వార్త విన్నది. ఆమె హృదయంలో ఏవేవో భావాలు కూడుకుంటూ విడి పోతున్నాయి; ఆమె నోటినుంచి ఒక్క మాటకూడా వెలువడలేదు. అంతే — చైతన్య రహితంగా, అలాగే కూర్చుండిపోయింది.

ఎండ

మన ఊరి చివర. (కిందటేడు వ్యాపారం గురించి కలకత్తాకి వెళ్తూ వెళ్తూ దార్లో అకస్మాత్తుగా చచ్చిపోయిన) మనూరి పాత మొఖాసాదార్‌గారి తోటలో ట్రంకురోడ్డుకి పక్కగా, చీకటిమర్రి చెట్టుకింద ఒంటిగా నిల్చున్న పాడుపడ్డ గదిలో కాపరం ఉంటూ, ఊళ్లో ఇంటింటికీ తిరిగి తిరిగి అప్పడాలూ ఒడియాలూ అమ్ముకు బతికే శారదమ్మగారి ఆరేళ్ళ కూతురు — సుందరం — ఓ రోజు సాయంకాలం వాళ్లమ్మని,

"అమ్మా అమ్మా ! ఎండెప్పుడొస్తుందమ్మా ?" అని అడిగింది.

సాయంకాలం చాలా చీకటిగా చాలా భయంకరంగా మరో ఘడియలోనో క్షణంలోనో మనింటికి రాబోయే చావులా ఉంది. మూడ్రోజులపాటు మన్నూ మిన్నూ ఏకమైపోయి నట్టనిపించింది. ఇవాళ నాలుగోరోజు ఉదయానికి కాస్త తెరిపిచ్చిందే కాని, ఆకాశం మాత్రం రవ్వంత మేరయినా విడకుండా మబ్బుతో దట్టంగా మూసుకుపోయే ఉంది. వర్షంతో పాటు ఈ మూడ్రోజులూ చలిగాలికూడా ప్రచండంగా వీచివీచి నానా భీభత్సం చేసింది. ఈ రోజు మాత్రం గాలి బాగా సద్దుమణిగింది. శారదమ్మ గదివెనక నున్న పాతతోటలో చెట్లన్నీ కూడా పగవాడు తెరిపివ్వకుండా తీసిన పిడుగు దెబ్బకి తట్టుకోలేక చెల్లాచెదురైపోయి అలిసిపోయి మరింక కదల్లేక శవాల్లా ఉండిపోయిన బీదవాళ్ళకోటలోని పేద జనంలా ఉన్నాయి.

"అమ్మా ! ఎండెప్పు డొస్తుందమ్మా?" అని అడిగింది సుందరం.

కూతురు వేసినప్రశ్న శారదమ్మ వినిపించుకోలేదు. ఆవిడ, ఆ కిటికీల్లేని చీకటిగదిగుమ్మం ముందున్న సన్నపాటి నడవలో కూర్చొని, పాతహరికేన్ లాంతరుచిమ్నీ బీటలు విడిపోకుండా నెమ్మదిగా భద్రంగా తుడుస్తోంది.

సుందరం తన ఆరేళ్ళజీవితంలోనూ కూడా ఇంత గాలీవర్షం ఎన్నడూ ఎరగదు. మొదటిరోజున సరదా పడ్డది కాని రెండో రోజు రాత్రికల్లా ఆ పిల్లకి భయం పట్టు

రాచకొండ విశ్వనాథశాస్త్రి

కుంది. మూడో రోజల్లా ఈ వర్షం మరింక తగ్గదు కాబోలు, ఎండ మరింక రాదు కాబోలు అనుకొని బెంగ పెట్టేసుకొని ఏడుస్తూ కూర్చుంది. ఈ రోజు పొద్దున్నించీకూడా వర్షంలేకపోవడంతో ఆమెక్కొంచెం ధైర్యం వచ్చింది. కాని, ఎండ తప్పక రేపొస్తుందని అమ్మకూడా చెప్తే కాని ఆ పిల్లకి పూర్తిగా నమ్మకం కుదరదు.

"అమ్మా! ఎండమ్మా ఎండ! ఎండ ఎప్పుడొస్తుందమ్మా?" అని మళ్ళీ అడిగింది సుందరం.

సుందరానికి ఎండంటే ఎంతో ఇష్టం.

వాళ్ళ నాన్న పైనింకా ఉన్నప్పుడు, రెండేళ్ళ కిందట, కార్తీకమాసంలో వాళ్ళ నాన్నతోనూ అందరితోనూ కలిసి సుందరం వనసంతర్పణకి వెళ్ళింది. నాన్నతో మిల్లులో పన్చేసే మిగతా పనివాళ్లూ, వాళ్ళ ఆడవాళ్లూ, పిల్లలూ అంతా కూడా వచ్చేరారోజున. బంగారం లాంటి ఎండని సుందరం ఆ ఒక్కరోజే చూసింది. అక్కడ కొండవార రాజుగారి పువ్వులతోటలో అంతా చీకటితోనే వెళ్ళి దిగి అక్కడే వండుకొని తినుకొని ఆడుకొని పాడుకొని రోజు రోజల్లా హాయిగా గడిపేరు.

ఆవేళ పొద్దున్నే కొండమీంచి నెమ్మదిగా కిందికిజారిన ఎండ నీలపు పొగమంచుతో కలిసిపోయి నెమ్మదిగా పురివిప్పగా మెరిసే నెమిలిపింఛంలా మెరిసింది. మరి కొంతసేపటికి ఆ యెండే ముద్దుగా విడుకున్న గులాబి పువ్వులతోటలా ఎర్రగా విరిసింది. పది గంటలకి ఎండ వెచ్చవెచ్చగా ఉంటూ కమ్మగా వండిన వంటవాసనల్తో కలిసిపోయి అన్నం తినిపించే అమ్మ చూపులా హాయిగా ఉంది. పన్నెండు గంటలకి చెట్లఆకుల్లోంచి పల్చపల్చగా కిందకి జారిన ఎండ పౌర్ణమినాటి అర్ధరాత్రి పండువెన్నెల్లా సుఖంగా ఉంది. చెట్లకింద కొత్త తాటాకు చాపమీద వెల్లకిలా పడుకున్న సుందరానికి పైనున్న లేతాకులన్నీ ఆకుపచ్చ గాజుతో నాజూగ్గా చెక్కిన గాజాకుల్లా వింతగా కనిపించేయి. ఒంటిగంటకి బాగా తళుకెక్కిన ఎండ కొత్త వెండిగిన్నెలా తళతళా మెరిసింది.

ఎండంటే సుందరానికి ఎంతోఇష్టం. కాని, ఎండని సరిగ్గా చూడ్డానికి ఆ పిల్లకి ఎప్పుడోకాని అవకాశం ఉండదు. శారదమ్మ ఊళ్లోకి పోకపోతే ఆవిడకి దినం గడవదు. అంచేత, సుందరం ఇంటి పట్టునే ఉండితీరాలి. ఇంటికి కాపలాఉండి, చెల్లెల్ని చూసుకోవాలి, అన్నయ్య ఎక్కడికీ పారిపోకుండా కాసుకోవాలి, వాళ్లుండే గదివెనక కొండదాకాఉన్న పాతమామిడి తోట ఎప్పుడూ చీకటిగా ఉంటుంది. నాలుగైదేళ్ళయి ఆతోట పూతాలేదు, కాపూ లేదు. ఎదరగాఉన్న రోడ్డుకూడా రెండు పైపుల్నించీ ఎత్తుగా దట్టంగా కమ్ముకున్న చెట్లతో అదో పొదవాటి గుహలా

ఉంటుంది. సుందరం ఉండే పాతగదికి వీధి వైపుకి ఒక్క గుమ్మంతప్ప కిటికీల్లేవు. గదంతా చాలా చీకటిగా ఉంటుంది. గదికి ఎదురుగా కొంచెం పక్కగా ఉన్న పాతమర్రి చెట్టు, దగ్గిరకొచ్చిన వాళ్లని ఊడల్లాటి చేతుల్తో ఉమ్మల్చుట్టేసి తినేస్తూ కాలం గడిపేసే కదల్లేని ముసిలి రాక్షసిలా చీకటిగా భయంకరంగా ఉంటుంది. కింద నున్న గదిలోకి ఒక్కచుక్కయినా రానీకుండా ఎక్కళ్ళేని ఎండనీ అదే మింగేస్తుంది.తాగేస్తుంది.ఇంట్లోకిఎండ ఎంతగా రాదో అంతగా ఎండకావాలి సుందరానికి.

చుట్టుపక్కల మైలుదూరంలో ఎక్కడా ఇళ్లులేవు. రోడ్డుమీద జనసంచారంకూడా అట్టేఉండదు. అమ్మ లేనప్పుడు వీధి గుమ్మంలో చెల్లెల్ని పక్కనకూర్చోబెట్టుకొని బితుకూ బితుకూ కూర్చుంటుంది సుందరం. ఆ పిల్ల ముఖంలో స్పష్టంగా కనిపించేవికళ్లే. మర్రిచెట్టుకి చాలా అవతల మిగిలిపోయిన ఎండ ఆ కళ్ళళ్ళో బలహీనంగా మెరుస్తుంది. ఆ పిల్ల నోరు, చలిగాలికి ముణుచుకుపోయిన గులాబి మొగ్గలా, చాలా చిన్నదిగా ఉంటుంది. గట్టిగా గెంతినా నవ్వినా ఆమెకి దగ్గొస్తుంటుంది. ప్రాణంతోఉన్న సుందరానికి నీడగాపడిన సుందరంలా ఉంటుంది సుందరం. అందుకే ఆపిల్లని చూస్తూ చూస్తూ 'ఈనీడ ఎప్పుడు మాయమైపోతుందో'నని శారదమ్మ అప్పుడప్పుడు భయపడుతూ ఉంటుంది.

వర్షంపడిన మూర్రోజులూ ఎక్కడికీ పోకుండా శారదమ్మ ఇంటిపట్టునే ఉండిపోయింది. సుందరానికి అది కొంత నయం అనిపించింది. కాని ఆమెకి భయం మాత్రం లోజ్వరంలా అలా ఉంటూనే ఉంది. ఇవాళ వర్షం పళ్లేదు. రేపు ఎండ రాదా అనుకొంది సుందరం. ఆకాశంలో మబ్బులు కొత్త బలాన్ని తెచ్చుకొంటున్నాయని ఆ పిల్ల గ్రహించుకోలేదు. కాని, ఆకాశంవైపు చూస్తేమాత్రం ఆమెకి బెంగ తగ్గడం లేదు.

"అమ్మా! అమ్మా: ఎప్పుడొస్తుందమ్మా ఎండా?" అంటూ తల్లిభుజం పట్టుకుఊపుతూ మళ్లీ అడిగింది సుందరం.

"రేపు రావొచ్చు తల్లీ!" అంది శారదమ్మ చిమ్నీ నెమ్మదిగా తుడుస్తూనే.

"ఎండొస్తుందామ్మా?!!"

"ఎందుకు రాదు తల్లీ?!"

శారదమ్మ అలా అనగానే సుందరం ఎగిరి గంతేసి, తల్లిపక్కనే కూర్చున్న నాలుగేళ్ళ చెల్లెలు సరూతో, "చెల్లీ! చెల్లీ! రేపు ఎండొస్తుందిటే, ఎండ!! మరంచేత దేవుడికి దండం పెట్టమ్మా!" అంది.

సరూ, గౌనులేకుండా లాగుమాత్రం తొడుక్కొని బుద్ధిగా అమ్మపక్క మఠం వేసుక్కూర్చుంది. అక్కమాట వినగానే ఆ పిల్ల వీధివైపు తిరిగి ముద్దుగా ఓ దండం పెట్టింది. సుందరం, చెల్లెల్ని ముద్దాడి, అక్కణ్నించి గదిలోకి పరిగెట్టి, ఆ

చీకట్లో గోడవారకర్రపెట్టెమీదకూర్చున్న అన్నదగ్గిరికివెళ్ళి, "అన్నా ఒరే! ఎండరా ఎండ! ఎండ రేపొస్తుందిట!", అంటూ సంతోషంతో కేకలు వేసింది.

అన్న - అంజిగాడు - సుందరంకంటె రెండేళ్ళు పెద్ద. వాడికి కాళ్ళూ చేతులూ వళ్ళూ పెద్దవిగా ఉంటాయి; తలమాత్రం గుళ్ళో చెంబులా చిన్నదిగా ఉంటుంది. వాడు ఎండా నీడా అంటే తెలుసుకోలేడు; రాత్రో పగలో చెప్పలేడు; నిన్నా రేపూ అంటే అర్థంచేసుకోలేడు; అన్నం కలుపుకు తినలేడు. వాడికి మాటలు రావు. వాడు వెర్రివాడు. వాడెప్పుడూ ఆ కర్రపెట్టెమీదే కూర్చుంటాడు; లేపోతే దాని మీదే పడుకుంటాడు. ఎప్పుడూ నోట్లో వేలు పెట్టుకు కనిపిస్తాడు.

చెల్లెలి కేకలికి భయపడి అంజిగాడు నోట్లోంచి వేలు తీసేసి, "ఏఏఏ" అంటూ కోపంతో కొట్టవచ్చినట్టుగా అరిచేడు. ఆ తరువాత చాలా కోపంగా నోట్లో వేలు పెట్టుక్కూర్చున్నాడు. సుందరం మాత్రం గెంతుకుంటూ తడిపరికిణీ పరపర లాడించుకొంటూ సరూ దగ్గిరకొచ్చి, "లేవే సరూ! రేపు ఎండొచ్చేదాకా ఆడుకుందాం రావే!" అంటూ చెల్లెల్ని చెయ్యి పట్టుకు లేవదీసింది. ఇద్దరూ రంయిమంటూ నడవమీంచి వాకిట్లోకి గెంతి, అక్కడ నిలవనీళ్ళల్లో, చప్పట్లు కొడుతూ, అడ్డం మొదలుపెట్టేరు.

"ఎండొస్తుందీ, రేపు ఎండొస్తుందీ! నెమిలికన్నులా, వెండిగిన్నెలా ఎండొస్తుందీ! ఎంతో చక్కని ఎండొస్తుందీ!" అంటూ సుందరం పాడేపాట శారదమ్మ చెవిలో పడుతోందే కాని, ఆవిడ అదేదీ సరిగా వినడంలేదు.

లాంతరుముందు కూర్చొని శారదమ్మ భగవంతుణ్ని అగ్గిపుల్ల వెలిగించమని ప్రార్థిస్తోంది.

శారదమ్మకి దేవుడియెడల భక్తెక్కువ. ఎన్నివిషయాల్లో భగవంతుడావిణ్ని ఎంత ఎడం పెట్టినా, ఆవిడమాత్రం ఆయన ముంగిటనుండి కదలకుండా మొండిగా కూర్చుంది. ఏడాదికిందట, ఆవిడ పెనిమిటి తను పనిచేసే మిల్లు తాలూకు లేబరు వ్యవహారాల్లోకి కూలి వాళ్ళ తరఫున దిగి, తగువుల్లో ఇరుక్కొని దెబ్బలాటల్లో చిక్కుకొని, ఖూనీకేసులోకి అక్రమంగా ఈడవబడి, యావజ్జీవ కారాగారవాసశిక్ష అనుభవించటానికి వెళ్ళినప్పుడుమాత్రం ఆమెకి దేవుడంటే కొంచెం - అతికొంచెం చిరుకోపం వచ్చింది. పెనిమిటికి శిక్షపడిననాటి రాత్రి ఆమె తన చీకటిగదిలో కూర్చొని, అంతకుముందల్లా ఎంత దీనంగా దేవుణ్ని ప్రార్థించిందో, ఎన్నిసార్లు ఆ దీనరక్షకుడి ముందు భక్తితో మోకరిల్లి ఎన్ని కష్టాల నుండి కాపాడమని ఎంతగా వలవల ఏడ్చిందో తల్చుకొని, తీరని దుఃఖంతో ఉప్పెనగా ఏడ్చింది. "మీ అల్లుడు చావు

బతుకులమధ్య ఉన్నారు; మందు కావాలంటే చేతిలో చిల్లిగవ్వలేదు; పిల్లలకి తిండిపెట్టాలంటే ఇంట్లో చీకటితప్ప ఇకేంలేదు; నా కెక్కడా ఎవరూ సహాయంలేరు; మాయందు దయఉంచి ఒక్కసారి రా నాన్నా !'' అంటూ ఎందరి చేత ఎన్నికబుర్లు పంపినా, ఏడుస్తూ ఎన్ని ఉత్తరాలు రాసినా, భయపడి గుండె బేజారెత్తిపోయి ఎన్ని అర్జంటు టెలి గ్రాములుకొట్టినా ఎంతకీ రానట్టి డబ్బుగల తండ్రిమీద పేదింటికోడలైన ఆడ కూతురికి కోపంవచ్చి అలిగినట్టు ఆమె ఆ రాత్రి భగవంతుడిమీద కోపం తెచ్చుకుని అలిగింది. కాని, ఆ కోపంలో కాఠిన్యం లేదు. ఆ అలగడంలో కల్మషం లేదు. మర్నాటికల్లా ఆమె సర్దుకొంది. భగవంతుడున్నాడు కాబట్టే, అతనెంతో మంచివాడు కాబట్టే తన పెనిమిటికి ఉరిశిక్ష తప్పించి జెయిలుశిక్ష వేయించేడు. ఇంత పనికిరాని తుచ్ఛజీవి ఏడుపువిని ఈ నిర్భాగ్యురాలియెడల భగవంతుడు ఆపాటి దయ చూపించడం అదెంతకాదు ?! మరో పదేళ్ళలో తన పెనిమిట్ని దేవుడే మళ్ళీ తనకి ఇచ్చేస్తాడు. "అబద్ధం కేసులో ఎందుకు ఇరికించేవు ? అన్యాయంగా శిక్ష ఎందుకు వేయించేవు?" అని అడగడానికి తనెవరు, తనేపాటిది ? ఆ దయామయుడికి ఏం తోస్తే అది చేస్తాడు; లేకపోతే, చెయ్యకపోతాడు; అమాయకుల్ని రంపపుకోత కోస్తాడు; నిర్భాగ్యుల్ని నాశనం చేస్తాడు; అసహాయుల్ని హతమారుస్తాడు. అదంతా అతని ఇష్టం, అతనిలీల. ప్రార్థించడమే మనపని కాని రక్షించమని ఆ మహానుభావుణ్ని బలవంత పెట్టడానికి మన మెవరం ?—

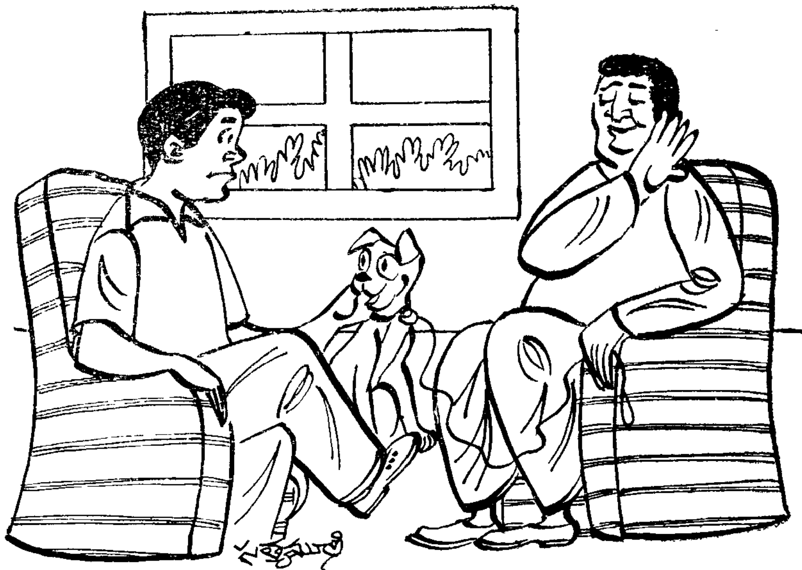
అని సమాధాన పర్చేసుకొంది శారదమ్మ.

"అమ్మా అమ్మా! ఆకాశం అంతా మబ్బుగా మన మర్రిచెట్టులా ఉందమ్మా! ఎండ నిజంగా రేపొస్తుందా అమ్మా ?" అంటూ అనుమానంతో నడవలోకివచ్చి అమ్మని మళ్ళీ భయంభయంగా అడిగింది సుందరం.

"దేవుడి దయుంటే ఒస్తుందమ్మా'', అంది శారదమ్మ.

ఆవిడ రాత్రికి దీపం సంపాదించడం గొడవలో మునిగిపోయుంది. లాంతరు వెలిగిద్దామంటే అగ్గిపెట్టి బాగా నానిపోయింది. పుల్లలుచూస్తే మూడే ఉన్నాయి. అందులో రెండప్పుడే వెలక్కుండా ఒట్టిపోయి విరిగిపోయేయి. మూడోది—దేవుడి దయుంటే వెలుగుతుంది, లేకపోతే లేదు.

లేదు, ఈ రోజుకి దేవుడికి శారదమ్మ యెడల దయలేదు. ఈ రాత్రికి ఈఇల్లంతా చీకట్లో ఉండవలసిందనే అతని అభిప్రాయం. అంచేత, చీకటి మరీ ఎక్కువవకుండా పిల్లలకి అన్నాలు పెట్టేస్తే, అందరూ వేగిరం కళ్ళు మూసుకు పడుకోవచ్చు. తెలివున్నంతసేపే కాని తెలివి తప్పిపోయేక దీపంఉన్నా ఒకటే, లేక

"ఎందుకండీ ఈ కుక్కని పెంచుతున్నారు ? మొరగనేనా మొరగదు."
"మా ఆవిడకి కుక్కంటే భయంలెండి."

పోయినా ఒకటే — చచ్చినవాళ్ళకి సౌఖ్యాలక్కర్లేనట్టు.

కాని, దీపం లేకపోతే పిల్లలు మధ్య మధ్య నిద్ర లేచినప్పుడు భయపడి జడుసుకొంటారేమోనని శారదమ్మ భయపడుతోంది. అందులోనూ ఊరవతల పాడు గదిలో దెయ్యాలమర్రికింద కాపరమాయె!

అయినా ఇటువంటివాటి గురించి మనం ఏమీ అనుకోకూడదు, చింతించకూడదు, కించపడకూడదు. ఈ పాడు పడిన గది దొరకడమైనా అదెంత కాదు?! పాతమొఖాసాదార్ గారి భార్యకి తమ యెడల — భగవంతుడి దయవల్ల — కరుణ కలగబట్టి ఇందులో ఈపాటి తలదాచుకోనిచ్చింది. వారానికి వంద అప్పడాలు పుచ్చుకోడం తప్ప, అద్దిచ్చినా పుచ్చుకొంది కాదు. గొప్పవారిలో డబ్బున్నవారిలో పెట్టిపుట్టిన మహారాజుల బిడ్డల్లో వెయ్యి మందిలో ఏ ఒక్కరికైనా బీద వెధవల మీదా, పేదముండలయెడలా ఆపాటి చిన్నపిసరు కరుణ కలగడం — అదికూడా భగవంతుడి దయవల్ల కాకపోతే ఇంకేవిఁటి?! ఆ వెయ్యిమందిలో ఆ ఒక్కరికైనా అంతపాటి కరుణయినా కలక్కపోతే నువ్వూ నేనూ శారదమ్మా చెయ్యగలిగిం దేఁవుంది?!

"అమ్మా! గదిలో చాలా చీకటిగా ఉందమ్మా!" అంది సుందరం.

"అవును తల్లీ!" అంది శారదమ్మ.

"మరైతే నడవలో భోంచెయ్యవాఁ అమ్మా?''

"అలాగే తల్లీ!''

రెండుపూట్లా వంటచేసి పిల్లలకి కాస్త వేడన్నం రెండుపూట్లా పెడదా మంటే ఈ వర్షంవల్ల ఎక్కడా ఓ కాణీ అయినా పుట్టకుండా ఉంది. వర్షాలవల్ల కూరా నారా దొరకని ఈరోజుల్లో అప్పడాలూ వడియాలూ పేరయ్య కొట్టుమీద వేడివేడి పకోడీల్లాగ జోరుజోరుగా చెల్లిపోను. కాని ఏం చేస్తాం? ఇంట్లో పిండి లేదు, వీధిలో ఎండ లేదు.

"అమ్మా! కంచా లేసుకున్నాం. అన్నంపెట్టమ్మా!" అంది సుందరం.

మధ్యాహ్నం భోజనాలవగా మిగిలిన అన్నం వీధి వరండాలోకి గిన్నెతో పట్టుకొచ్చింది శారదమ్మ.

"అటు చూడమ్మా! ఎంత చీకటిగా ఉందో!" అంది సుందరం.

ఆకాశం కేసి చూసేసరికి శారదమ్మకి నిజంగా చాలా భయం వేసింది. అలలు చచ్చిపోయి, కారునల్లగా నలుపెక్కిపోయి, గడ్డకట్టుకుపోయి, ఏ క్షణాన్నయినా ఫెళఫెళా మన మీదకి విరుచుకుపడిపోయే విషసముద్రంలా ఉంది ఆకాశం. బుసలు కొడుతూ విషసర్పాలు దిగినట్టు రాత్రల్లా పడుతుంది వర్షం! తప్పదు మరింక!

"అమ్మా! అలా చూస్తున్నావేం టమ్మా? ఎండ రేపు రాదా?'' అని అడిగింది సుందరం.

"ఏమోనమ్మా? ముందు మీరంతా భోంచేసి వేగిరం పడుకోండి!"

"ఎండ రాదేంటమ్మా?'' అని మళ్ళీ అడిగిన సుందరంకళ్లల్లో నీళ్లు తిరిగేయి. అమ్మ ముఖంలో ఎండ రేపొచ్చే సూచన్లు కనిపించలేదాపిల్లకి.

"ఎందుకమ్మా నీకా బెంగ? ఎండ తప్పక రేపొస్తుంది. ముందు భోంచెయ్యి, బెంగపెట్టుకోక!" అంది శారదమ్మ.

"నేను భోంచెయ్య నమ్మా!"

"అల్లరి చెయ్యకమ్మా, సుందరం!"

"రేపు ఎండొస్తుందా?''

"ఒస్తుంది. భోంచెయ్యి.''

"నాన్నొస్తాడన్నావు. రానేలేదు. నువ్విలాగే ఉత్తుత్తి మాటల్చెప్తావమ్మా."

"మన చేతుల్లో ఏఁవుందమ్మా? దేవుడికి దయకలగాలి; నాన్న రావాలి."

"దేవుడికి దయెప్పుడు కలుగుతుందమ్మా?''

"కలుగుతుంది తల్లీ! బెంగపడక భోంచెయ్యి!'' అంది శారదమ్మ.

అంతలో సరూ, "అమ్మా అగ్గి! అమ్మా! అగ్గి!" అని కేకలు వేసింది.

చూస్తే, అవి చీమలు. మూడు కంచాల్లోనూ ఉన్న అన్నాలనిండా చిన్న ఎర్రచీమలు వందలు వందలు పాకురుతున్నాయి. మూత సరిగాలేక అన్నం

గిన్నె చీమలు పట్టేసింది. శారదమ్మకి ఏంచెయ్యాలో పాలుపోక అలా చూస్తూ నిల్చుంది. అంతలో ఆవిడ వెర్రికొడుకు వీధివైపు చెయ్యి చూపిస్తూ, "ఆ ఆ ఆ! ఏ ఏ!'' అని వెర్రినవ్వు నవ్వుతూ కేకలు వేసేడు.

వీధిలో సుమారు రెండువందలమంది ముష్టివాళ్లు గోనెలూ జోలెలూ డొక్కులూ కుండలూ కంపలూ పట్టుకొని మోసుకొని తొందర తొందరగా ఊరివైపుకి నడుచుకు పోతున్నారు. వాళ్ళంతా శారదమ్మ కాపరం ఉండే గదికి కొంతదూరంలో ఉండే సాధూమఠంలో ఉంటూంటారు. ఇవాళ, పొద్దున్న కాబోలు, మఠం గోడొకటి వర్షానికి నానిపోయి కూలి పోయిందన్నారు. రాత్రికివర్షం తిరిగివచ్చే సూచన్లు చూసి వాళ్ళంతా మరెక్కడైనా తలదాచుకొందికి పోతున్నట్టున్నారు. సొట్టవాళ్లు, కుంటివాళ్లు, గుడ్డివాళ్లు, జబ్బు వాళ్లు, ఆడ, మగ, ముసిలి, పడుచు (!) పిల్లవాళ్లు అంతాకలిసి వర్షించే పెత్తనంలా ఘోషపెట్టుకు పోతున్నారు. విడివిడిగా చూస్తే వాళ్ళందరూకూడా, వర్షంలో, కాలడానికి తడి కర్రలయినా దొరక్క, మరింక కుళ్ళి కుళ్ళి ఇలాగే ఉండిపోవాలేమోననే భయంతో బెదురుతో గాభరాగా కట్టెలకోసం వెతుక్కొంటూ పరిగెట్టే నిన్నటి శవాల్లా ఉన్నారు.

వాళ్ళనలాచూస్తూ శారదమ్మ మౌనంగా నిల్చుండి పోయింది; సరూ సుందరాలు మౌనంగా కూర్చుండిపోయేరు. వెర్రి పిల్లడు మాత్రం వాళ్ళనిచూస్తూ సంతోషిస్తూ, వాళ్లు దృష్టిపథంనించి దాటిపోయే క్కూడా చెయ్యి అటువైపే చూపిస్తూ నవ్వుకొంటూ కూర్చున్నాడు.

"అమ్మా! వాళ్ళెందుకమ్మా అలా పారిపోతున్నారు?" అని అడిగింది సుందరం.

"భయంచేత అలా పారిపోతున్నారమ్మా."

"ఎందుకమ్మా వాళ్ళకి భయం?''

"వాళ్ళ బతుకులికి ఎండలేదమ్మా! అందుకూ భయం!"

"మరి, మనకి ఎండ ఉంటుందా అమ్మా!"

"దేవుడికి దయుంటే అందరికీ ఉంటుంది తల్లీ!''

"దేఁవుడికి మనందరిమీదా కోపవాఁ అమ్మా?''

''లేత్తల్లీ!'' అంది శారదమ్మ.

దేవుడికి మనమీద దయలేదో లేక కోపంలేదో తెలీక సుందరం తికమక పడ్డది. శారదమ్మ మూడుకంచాల్లోనూ ఉన్న అన్నం, మళ్ళీ, గిన్నెలోకి ఎత్తి, మూడుసార్లు నీళ్ళతోకడగ్గా చీమలన్నీ తేలిపోయేయి. తేలిపోయేయేకాని ఎన్ని చీమలు చచ్చిపోయేయో ఏఁవిఁటో అని శారదమ్మ చాలా బాధపడింది. పిల్లలకి అన్నం పెట్టడంకోసం చీమలకడుపులు

కొట్టవలసొచ్చిందనేసరికి ఆమెకెందుకో గాని కడుపులో దేవేసినట్టయింది.

తడి అన్నంలో మజ్జిగనీళ్ళు వేసి ముగ్గురు పిల్లలచేతా శారదమ్మ భోజనాలు చేయిస్తూండగా వర్షం యథాప్రకారం నిన్నా మొన్నా అటుమొన్నట్లాగే పట్టుకొంది. వర్షాన్నిచూసి సుందరం బిక్కచచ్చిపోయింది; సరూ ఏడవడం మొదలెట్టింది. వెర్రివాడు మాత్రం అన్నం తినిపిస్తున్న తల్లిచెయ్యితో సేసి, వర్షాన్ని చూస్తూ సంతోషిస్తూ పెర్రికేకలువేసి నవ్వడం ప్రారంభించేడు.

పిల్లల భోజనాలయేక, శారదమ్మ గిన్నె కంచాలు కడిగేసి, గదిలోకి వెళ్ళిపోయిన పిల్లల్ని బుద్ధిగా పడుకోమన్చెప్పి కేకవేసింది. వర్షం చాలాజోరుగా తెగ జోరుగా పడుతోంది. వర్షం చేసేచప్పుడికి, కేకలువేస్తేగాని నడవలో మాట గదిలోకి వినిపించడంలేదు.

వెర్రిపిల్లడు నోట్లో వేలు పెట్టుకొని గోడవార కర్రపెట్టెమీద ముణుచుకు పడుక్కున్నాడు. ఆపిల్లడిమీద తడిపూర్తిగా ఆరని పాతచీరె మడతలుపెట్టి కప్పింది శారదమ్మ. మరోవార పొట్టిమడతమంచం మీద సరూ సుందరాలు తడారని పాత బొంత కప్పుకు పడుక్కున్నారు. గదంతా యథాప్రకారం ఉరవడం ప్రారంభించింది. చూరునించి కిందకి పడే నీటిబొట్లు చేసే చప్పుడు చావు చప్పుడులాఉంది. పైన వర్షపు హోరు అదేదో రాక్షస రాజ్యంలో ప్రజలందరి ఘోషలాఉంది.

బాగా చీకటిపడి గంటే అయిందో, రెండుగంటలే అయిందో, శారదమ్మ తడి పైటని గుండెలమీదికి తెచ్చుకు కప్పుకొని, చలికి పైటలో చేతులు ముణుచుకు దాచుకొని, నడవపక్క వీధిగుమ్మానికి చేర్లబడి ఏదో ఆలోచిస్తూ కూర్చుంది. ఆమెకి నిద్రరావడంలేదు. వర్షంలోకి, అలా రెప్పవెయ్యలేకుండా, అదేపనిగా చూస్తూ ఆలోచిస్తోంది.

చీకట్లో వర్షధారలు చాలా అస్పష్టంగా కనిపించడంచేత ఆకాశానికీ భూమికీ మధ్య నీరుతప్ప మరేంఉన్నట్లు అనిపించడంలేదు. నీటిధాటికి గాలిగాలంతాకూడా అదిరిపోయి అణగారిపోయి ఎక్కడకో పారిపోయినట్టుంది. ఏ అడ్డూ లేకపోవడంతో వర్షించే మెనుమబ్బులన్నీ నీటితోనే భూమ్మీదికి దిగిపోయి ఆకాశమంతఎత్తుకి లేచి అంత దళసరిగా ఉన్నట్టున్నాయి.

శారదమ్మ కళ్లంట నీరు తిరగడం ఆ చీకట్లో కనిపించడం లేదు. చీకట్లో కూడా చీకటినీడలా కనిపించే ఆవిణ్ని అక్కడ ఆ సమయంలో చూస్తే, అమావాశ్యనాటి రాత్రి సముద్రం అట్టడుగున అణిగిపోయి ఒదిగి కూర్చున్న అదేదో వింతప్రాణిలా కనిపిస్తోందే కాని మనిషిలా కనిపించడం లేదు.

తన మట్టుకు తనకి, శారదమ్మకి.. తనెక్కడో ఏదో లోతు దొరకని సముద్రం లోపల గులకరాళ్ళ గుహలో తేలలేక కూలబడి కూర్చున్న రీతిగానే తోస్తోంది. ఎంతటి ప్రకాశవంతమైన సూర్య రశ్మయినా ఇంత లోతు నీటిలోకి ఇంత లోతుకి దిగదు, దిగజాలదు. ఈ మహా సముద్రపు విషపు నీటి అట్టడుక్కి ఏ యెండా, ఏ వెలుగూ ఎన్నటికీ రాదు, రాజాలదు. ఈ శారదమ్మ మరింక భూమ్మీదికి తేలడానికి ఏ అవకాశం అయినా సరే ఎక్కడా లేదు, ఉండదు, ఉండబోదు.

ఆ సమయంలో శారదమ్మకి — ఎండ లేని తన బాల్యం, చలికాలపు సాయం కాలపు ఎండలాంటి తన యవ్వనం, నీరెండయినా చొరని రాతిగోడల మధ్య ఇరుక్కున్న తన పెనిమిటి రూపం, మెద డంతా చీకటితో నిండిన తన వెర్రికొడుకు జీవితం, ఎండకోసం పాకులాడుతూ తనతోపాటు ఈ సముద్రపు అట్టడుగున, సముద్రమంత బరువుకిందా, ఈ చీకటి నీట్లో ఈదలేక తేలలేక చావలేక ఉక్కిరి బిక్కిరయి కొట్టుమిట్టాడే తన అతిచిన్న ఆడపిల్లల ఘోర పరితాపం—అన్నీ గుర్తు కొచ్చి ఆమెని కుంగదీసి కలచివేయగా ఆమె కళ్ళంట జారిన కన్నీళ్లు నడవలో రాతిగచ్చుమీద పడి, అక్కడ కురుస్తున్న నీటితో కలిసి వాకిట్లోకి కుంటుకొంటూ పోయి, అక్కణ్ణించి రోడ్డుమీదికి తేలి, అక్కణ్ణించి కాలవలోకి దూకి ఆ రాత్రి ఆ చీకట్లో ఆ వర్షంలో ఎక్కడో ఏ చీకటి సముద్రంలోకో కాని కొట్టుకు కొట్టుకు పోయి కలిసిపోయేయి.

వెర్రిపిల్లడు కర్రపెట్టె మీద వింత జంతువులా పడుక్కున్నాడు. "ఎండంతా చచ్చిపోయిందిటే అక్కా? నిజం చెప్పవే!" అంటూ వెక్కి వెక్కి ఏడ్చిన సరూ చివరకి నిద్దరనే చీకట్లో మెల్లి మెల్లిగా కలిసిపోయింది. పిల్లల ఏడుపు వినిపిస్తే రాక్షసులొచ్చి పిల్లల్ని ఎత్తుకుపోతారని సుందరాన్ని ఎప్పుడో ఎవరో జడిపించేరు. ఆ జడుపు ఇప్పటికీ ఆమెని వదల్లేదు. అందుచేత, రాక్షసులెవరికీ వినిపించకుండా, బెంగతో బాధతో చెప్ప జాలని ఆవేదనతో ఆ రాత్రి అతి రహస్యంగా ఏడ్చి ఏడ్చి అలిసలిసిపోయిన సుందరాన్ని చూసిచూసి మరింక చూడ లేక దయదల్చిన చావులాంటి నిద్ర, ఆ పిల్ల కప్పుకున్న తడిబొంతలా, ఆఖరి కెలాగైతేనేం ఆమెని అతిచల్లగా కప్పింది.

చీకట్లో తెరిపిలేకుండా పడే వర్షం, కళ్లులేని గుండెలేని కారునల్లని గీతల భూతంలా ఉంది.

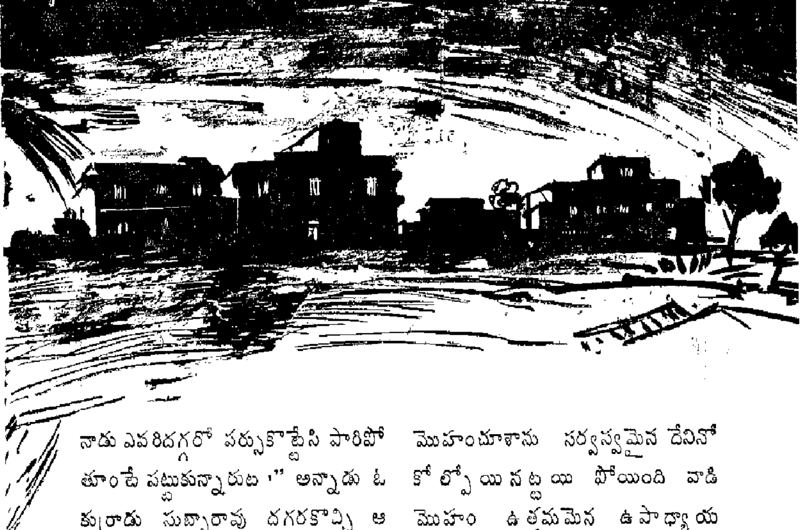

చాలా రోజుల తర్వాత సుబ్బారావు కనిపించాడు. వాడూ నేనూ చిన్నప్పుడు స్కూలుఫైనలు వరకూ చదువుకున్నాం. పైకి నిండుకుండలా కనిపించినా వాడి హృదయం ఎంత మధన పడుతూందో ఓనాడు వాడే స్వయంగా విప్పిచెప్పేదాకా నాకర్థంఅవలేదు. ఓసారి మేం కాఫీహోటల్లోంచి యివతలకొచ్చి సిగరెట్లు కాల్చుకొంటూండగా మా ముందునుంచి ఓ పెద్దగుంపు వెడుతోంది.

"మేష్టారూ, ఆ పోలీసులు పట్టుకున్నది ఎవర్ననుకున్నారూ? మురళీనండీ. సంత

అవసరాల రామకృష్ణారావు

నాడు ఎవరిదగ్గరో పర్సుకొట్టేసి పారిపోతూంటే పట్టుకున్నారుట !" అన్నాడు ఓ కుర్రాడు సుబ్బారావు దగ్గరకొచ్చి ఆ పట్టుబడ్డ కుర్రాడు అతన్ని చూడగానే ఆగమని పోలీసుల్ని బ్రతిమాలి, ఏడుస్తూ సుబ్బారావు కాళ్ళమీద పడ్డాడు

"తిన్నయింటికే కన్నంవేసిన దుర్మార్గుణ్ణి, నన్ను క్షమించకండి మేష్టారూ. మీరునన్ను బాగుచేద్దామనే చేశారు ఈ పనికిమాలిన వెధవ్వకే బాగుపడే యోగం లేదు మీరెంతో మంచివారు దేవుడి లాంటివారు"

ఇంకా ఏదో అంటూంటే వాణ్ణి పోలీసులు లాగేశారు నేను సుబ్బారావు మొహంచూశాను సర్వస్వమైన దేనినో కోల్పోయినట్టయిపోయింది వాడి మొహం ఉత్తమమైన ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో ఉన్నవాడికి కలిగిన ఉపద్రవమేమిటో నా కర్థమవలేదు

"వాణ్ణికాదు నన్ను అరెస్టుచేస్తే బావుణ్ణు ఆ పోలీసులు" అన్నాడు వాడు

"అదేం ?" అని నే నడిగేలోగా వాడే చెప్పడం ప్రారంభించాడు

* * *

"అవును సరిగా ఏణ్ణర్థం క్రితం ఆ ముసిలావిడ నన్ను కలుసుకోడానికి వచ్చింది వచ్చినపని చెప్పక డబ్బు

సంపాదించటానికి ఆవిడ పడిన అవస్థలు చెబుతూంటే నాకు విసుగనిపించలేదు. తన వంటిమీద పాకుతున్న చీమల్ని ఏరి తీసి అవతలపారెయ్యలేనంతగా కంటి చూపు దెబ్బతిన్న ముసలాళ్ళుకూడా ఓ గోనెమీద నాలుగు వేరుశనక్కాయల కుప్పలు పెట్టుకుని ఓ పావలా డబ్బులు కోసం పొద్దుట్నుంచి సాయంకాలం దాకా కూచోడం నాకు తెలుసు. అరవై మైళ్ళ స్పీడులో వెడుతున్న రైల్లో అరటిపండ్ల సజ్జతో ఈ పెట్టినుంచి ఆ పెట్టిలోకి ఒకేచెయ్యి వున్నవాళ్ళు దాటడం నాకు తెలుసు. అయిదురోజులు ఆగకుండా సైకిలు తొక్కేవాళ్ళూ, మంటలనూతిలో మోటారు సైకిలు తొక్కేవాళ్ళూ నాకు తెలుసు. ఏం చేస్తాం ? కడుపుమండిన భారతికథ అలాంటిది.

"మేష్టరుగారు ఏదో ఆలోచిస్తున్నారు కాబోలు, ఈ ముసిల్ది సొంత పురాణం విప్పిందని...అసల్నేను ఎందు కొచ్చానో అది చెబుతాను, వినండి ... వి. మురళీ ధరరావు—ఫోర్తు ఫారం 'ఏ' లో మీ స్కూల్లోనే చదువుతున్నాడు. ఆ కుర్రాడు మీకు గుర్తున్నాడా? పొడుగ్గా బక్క పల్చగా ఉంటాడు..."

"ఊఁ" అని అబద్ధం ఆడేశాను నేను.

ఈ ఇరవై ఏళ్ళ ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో కొన్ని వేలమందికి నేను పాఠాలుచెప్పేను. ఎవరెవరో ఎవరికి జ్ఞాపకం ? ఆమధ్య మా పెత్తల్లికి ఆపరేష నయిందని విశాఖపట్నం వెళితే ముద్ద నందివర్ధనాల్లా ఉన్న ఇద్దరు నర్సుముద్ద రాళ్ళు నన్నుచూసి "నమస్కారమండీ" అన్నారు నవ్వుతూ. వాళ్ళు నా యక్స్ స్టూడెంట్సో, నా వేషం, రూపం చూసి నవ్వడానికి అవతరించిన యక్షకన్యలో యిప్పటికీ నాకు అనుమానమే...

"ఆ మురళీగాడు నాకు మనవడు, అంటే మా అమ్మాయి కొడుకు. నాకు కొడుకుల్లేరు. అందుకని మా మొగాయిన పోగానే ఆచిన్న కొంప అమ్మేసి అప్పులు తీర్చేసి ఏకంగా యీ వూరు మా అల్లుడుగారింటికి వచ్చేశాను. నే నొచ్చిన ముహూర్తం అటువంటిది. భూదేవతలాంటి నా కూతుర్ని ఏడాది తిరక్కుండా పొట్టనెట్టుకున్నాను బాబూ..."

ముసలావిడ కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకుని మళ్ళీ ప్రారంభించింది.

"మా అల్లుడు అసలే తాగుబోతు ... ఉన్నన్నాళ్ళూ గొడ్డుని బాదినట్టు బాద డమేగాని నిజానికి నా కూతుర్ని ఏం సుఖపెట్టి చచ్చాడు గనక ? ఇంట్లో ఆయుర్దాయం చెల్లని పాపిష్టిముండని నేనొకర్తిని చాకిరీకి ఉన్నాను గనక గాని మూణ్ణెమషాల్లో ఆ పుట్టిన గుంటవెధవని ఏ అనాథ శరణాలయానికో అప్పజెప్పి రాక పోనా ?..."

ఆవిడ కాస్సేపు ఆగి,

"ఏమిటో అన్నీ తెలిసినట్టు కబుర్లు చెబుతాం, అలా నా అల్లుడు ఆనాడు చేసినా నా మనవడు యింతకంటె బాగుపడి వుండునేమో !"

"ఏం, యిప్పుడొచ్చిన యిబ్బం దేమిటి ?"

"ఈ లక్షణాలకి తోడు—కట్నండబ్బు కాశించి నా పిల్లపోయిన ఆర్నెల్లు తిర క్కుండా మా అల్లుడు మరో కుర్రదాని గొంతుక కోశాడు ... చెప్పేదేమిటంటే అన్ని విధాలా మా మురళీ చదువు పాడయింది బాబూ''

ఆవిడ ఒక నిట్టూర్పు విడిచింది.

"బతికిచెడిన జాతిమాది. రెంటికీచెడ్డ రేవళ్ళం మేము. ఆనాటి అగ్రహారాలూ లేవు. ఈనాడు అడుక్కు తిననూలేము" ముసిలమ్మ చాలా బాధపడుతూ ఆ మాట లన్నట్లు అనిపించింది.

"ఇంటి యజమాని అయిన మొగాడు పచ్చిజూదరీ, పరమ తాగుబోతూ అయి నప్పుడు—సవిత్తల్లిని దాన్ని అనుకోడం దేనికిలెండి ?

కన్నతండ్రికేలేని బాధ్యత మారుటి తల్లికి ఎక్కణ్ణుంచి వస్తుంది ? మా అల్లు డికే వాడు తిన్నాడో ఉన్నాడో అక్కర్లే నపుడు వాడి చదువూ సంధ్యా పూచీ ఆవిడకా పట్టింది, చెప్పండి ?"

"అయినా కుర్రాడు అదృష్టవంతుడే ఒకవిధంగా...నువ్వుకూడా లేకుండా ఉంటే వాడి బతుకేంగాను ? వాడికి తగిన విద్యా, బుద్ధీ...''

"అవి రెండే వాడికి చెప్పించలేక పోయాను బాబూగారూ నేను ... మా కుటుంబంలో ఒకరూ సరిగ్గా చదువుకున్న వాళ్ళయారుకాదు...

''మురళీగాడు పలకా పుస్తకాలూ పట్టు కొని బళ్ళోకెడితే చూడాలని ఉందే అమ్మీ' అనేవారు ఆయన ఆఖరి రోజుల్లో...ఆ కోరిక తీరకుండానే ఆయన కన్నుమూశారు. వీడు ఆఖరికి బంట్రోతు పని చేసినా చూచి ఆనందించాలని ఉంది నాకు...నా కోరిక కూడా తీరేలాలేదు.''

నేను కాస్సేపు ఆలోచించి అన్నాను.

"ఏం, మీకున్న పరిస్థితుల్లో మీరు మీ మనవడికేం తక్కువ చేసినట్టు నాకేం కనపడంలేదు ! కుర్రాడు ఫోర్తు ఫారం చదువుతున్నాడుగదా, అంతకంటె ఎవ రయితే మాత్రం ఏం చెయ్యగలరు ! ఆ లెక్కని మా పిల్లలయితే ఒక మెట్టు కిందనే ఉన్నారు మరి..." నా మాటలకి ఆవిడేం ఉపశమనం పొందినట్టులేదు. పైగా అలాంటి సమాధానం కోసం ఆవిడ వచ్చినట్టూలేదు !

"బాబుగారు మా మురళీగాడి డివిజనుకి వెళ్ళరనుకుంటాను...వాడు ఫోర్తుఫారం రెండోఏడు చదువుతున్నాడు...ఆ మాట అలాఉంచి వాడు రోజూ ఒకటిరెండు పిరీడ్లుతప్ప స్కూల్లో ఉండనే ఉండడు!"

నేను మురళీగాడి డివిజనుకి వెళ్ళకేం, లెక్కలుకి వెడతాను. వెడితే మాత్రం ఎవడికి జ్ఞాపకం? ఇరవై నాలుగు గంటల కాలపరిమితిగల రోజులో ఒక టీచరు దగ్గర ఒకవిద్యార్థి మహాఉంటే నలభై అయిదు నిమిషాలు ఉంటాడు. ఈ విధంగా చూస్తే ముప్పైరెండు పాళ్ళలో ఒక పాలుకి మాత్రమే బాధ్యుడైన ఉపాధ్యాయుణ్ణి కుర్రాడి పూర్తి మంచిచెడ్డలకు జవాబు చెప్పమనడం ఏరకం న్యాయం గనుక! అయినా ఈ ముసిలావిణ్ణి అనుకోవడం దేనికి? ముగ్గురు పిల్లల్తో సంసారాన్ని పరిమితం చేసుకోమని ఇంచుమించు ఆంక్షవిధిస్తున్న ప్రభుత్వం ముప్ఫైమందికే క్లాసుసంఖ్యను ఎందుకు పరిమితం చెయ్యమనదు? ఈ అతి ముఖ్య విషయం ఏ విద్యాభ్యుదయ సంఘం కళ్ళపడదా? దిగజారిపోతున్న విద్యావిధానం గురించి చర్చించడానికి నియమించినకమిటీల్లో కష్టం సుఖం పూర్తిగా వంటబట్టిన— ఏ ఎలిమెంటరీ స్కూలు టీచర్నో ఏ హైస్కూలు టీచర్నో ఎందుకు నియమించరు?

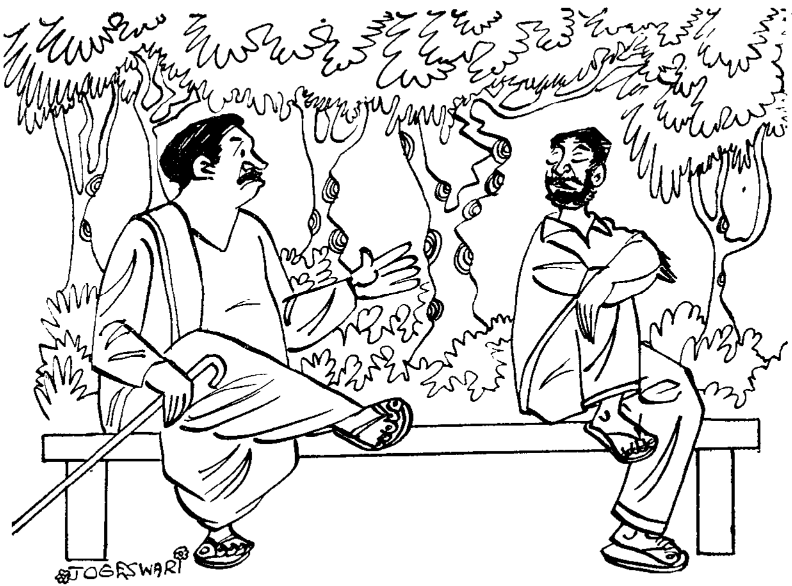
"సరే లేవమ్మా... నేను రేపు వాణ్ణి వేరే పిలిపించి కేకలేస్తాలే... నువ్వు కూడా వాణ్ణి మరికాస్త జాగ్రత్తగా కనిపెట్టిఉండు. వీలయితే మీ అల్లుణ్ణి ఒకసారి యిక్కడికి పంపు. గట్టిగా చెబుతాను. ఇంటిదగ్గర ఉన్నప్పుడు మాత్రం పుస్తకం ముందేసుకు కూచోపోతే చావగొట్టు."

"లాభంలేదు బాబూ అలా ఏం లాభంలేదు..." అంది ఆవిడే. అంతావిని అదేమని అడిగేశ్రమ నాకు తగ్గించి ఆవిడే చెప్పేసింది.

"చెప్పేనుగా మా యింట్లో మొగాడి దక్షతేలేదని...ఇక ఇంట్లో వాడిసవితల్లి కావమ్మ పెత్తనం. ఇంత కీఆ వెధవకిబాగు పడాలనేజ్ఞానం కొంచెమయినా ఏడుస్తేగా! దానిమాటే వింటాడుగాని నా మాట చెవిని పెట్టడా వెధవ. ఇంక దానికి వీడు జీతంలేని నౌకరు. పిల్లల్ని ఆడించమనో, బజారుకెళ్ళి రమ్మనో ఏదో ఒకపని మీద పని పురమాయిస్తూ ఉంటుంది. నా నుంచి వీధిలోపడ్డమే వాడికి కావలసింది. పైగా సామాను తెచ్చేటప్పుడు ఓ అర్ధ ణావో అణావో కమిషన్ కొట్టొచ్చు... దానికి వాడిబాగుఅక్కర్లేదు. వాడికే వాడి బాగు అక్కర్లేదు. నేనెంతకని చావను?"

"అయితే మధ్యని నేనేం చెయ్యమన్మా?" అన్నాను విసువుగా కోపంగా లేచి.

"బాబూ, పదిమందిని బాగుచేసే వాళ్ళు... క్షమించండి... కోప్పడక నా మాట వినండి. రేపు... దశమి మంచిది... కుర్రాణ్ణి మీ దగ్గర ప్రైవేటుకి పంపిస్తాను. నే నామాట చెప్పడానికే వచ్చాను?"

"మీ మామయ్యా చచ్చిపోయేముందు మతిస్థిమితం అంతా బాగాఉన్నాయా ?"

"ఏమో చెప్పలేను. రేపు విల్లుచూసిన తరువాత చెప్పగలను.''

నేను ఆశ్చర్యపోయాను. ఈ దిక్కుమాలినదాని మనవడికి ప్రైవేటు ఒకటా ? ఊరికే చెప్పమని కాళ్ళా వేళ్ళా పడ్డానికి వచ్చింది కాబోలు, బాగుంది !

"లేదు బాబూలేదు. మునపటోపిక లేదు. రెండిళ్ళలో వంట చెయ్యడమే కాకుండా ఆ వీధివీధంతా మంచినీళ్ళు పోసేదాన్ని.. ఇప్పుడీ దరిద్రగొట్టు ఆయాసం నన్ను లేవనియ్యడం లేదు బాబూ ... అయినా ఆ మాత్రం వంటయినా చేసిపెట్టకపోతే మా కావమ్మ నాకూ మనవడికీ యింత తిండికూడా పెట్టదు ... కిందటేడుదాకా ఎలాగో లాగించాను ... ఈ ఏడు మురళీ పరీక్ష తప్పిపోడంనుంచి పూర్తి జీతం కట్టవలసివచ్చి చాలా చిక్కుల్లోఉన్నాను బాబుగారూ...''

"అయితే ఏమంటావ్ ?''

''మీరు నెలకి పదిరూపాయలు పుచ్చుకుంటారుట, పిల్లలు అనుకుంటూంటే విన్నాను. బీదముండ కూతుర్ని. అంత వరకు యిచ్చుకోలేను, ఎలాగో ఓ అయిదు రూపాయలు సద్దుతాను..."

ఆవిడ కొంగు ముడి విప్పింది.

''అంటాను గాని మళ్ళీ నా చేతిలోనే డబ్బు నిలవదూ...మొన్న బీ డీ వో గారింట్లో పెళ్ళికి సాయం చెయ్యమని

కబురంపితే వెళ్ళి పై పనులు చేసిపెట్టేను. అయిదు రూపాయ లిచ్చారు. ఇదిగో... ముందు నెలకి యిచ్చేస్తున్నాను...తీసు కోండి బాబూ...''

కష్టజీవి అయిన ఆవిడ దగ్గర కష్ట జీవినయిన నేను ఆసొమ్ము తీసుకోడం చాల కష్టమనిపించింది. అయినా ఆవిడ ఆసొమ్ము ఎంత మాత్రం తిరిగి పుచ్చుకో లేదు. సొమ్ము తీసుకోకుండా చెబితే సొమ్మిచ్చే వాళ్ళతో సమానంగా చెప్ప ననుకుందో ఏమో.

ఆవిడ వెళ్ళిపోతూ అన్నముక్కలు మాత్రం మరిచిపోలేను :

''బాబూ మేష్టరుగారూ, పశువులాటి వాడు వాడు ... మనిషిని చెయ్యండి''

ఆ సాయంకాలమే మా పెద్దాడిచేత వాణ్ణి కబురంపించాను. ఎన్నో నీతులు చెబుదామనుకున్నాను. కాని చిత్రం నా నోరు పెగల్లేదు. నామనసు అప్రయ త్నంగా వాణ్ణీ, ప్రక్కననిలబడ్డ మావాణ్ణీ పోల్చింది. వాడికి శుభ్రంలేదు. మావాడి కుంది. వాడికి డబ్బులేదు, వీడికుంది. వాడికి బుద్ధిలేదు, వీడికుంది. వాడికి అమ్మలేదు, వీడికుంది! ఈ ఆఖరిమాటకి త్రుళ్ళిపడ్డాను నేను. ఎడంచేత్తో గుండెను తడుముకున్నాను. జేబులో పర్సుతగి లింది. అందులో ఆవిడిచ్చిన అయిదు రూపాయలు ఉన్నాయన్న భావంతో పర్సు బస్తాఅంత భారం తూగింది. వెంటనే "ఒరే మురళీ, నాతోరా నీకు లాగూ చొక్కా కొంటాను. అలాకొన మని మీ అమ్మమ్మ నాకు డబ్బిచ్చింది" అని రెడీమేడ్‌షాప్‌కి లాక్కెళ్ళాను. పైన రెండున్నర నాదేపడింది! ఆ రెండోనెల అయిదురూపాయలు పంపుతే 'ఈ సారి డబ్బుగనక పంపుతే కుర్రాణ్ణి గుమ్మం లోకి రానియ్యనని' తిరకొట్టేశాను.

* * *

వాడి క్వార్టర్లీ లెక్కల పేపరు నేను దిద్దడం సంభవించింది. ఆ పేపరుచూసి నాకు నోటమాట రాలేదు. వాడికి నూటికి అయిదొచ్చాయ్. మరచెంబు పట్టుకుని గదిలోకి వచ్చిన మా అన్నపూర్ణ నా మొహంలాగే ఉన్న ఆ తెల్లకాగితాన్నీ - ఆ తెల్లకాగితంతో సమానమయిన నా మొహాన్నీచూసి పకపక నవ్వింది.

"బాగుంది, మేష్టర్లంటే కప్పావిప్పా సమర్థులు. లేకపోతే ఏటా ఇంత ముడి సరకు పైకెలా ఎగుమతి అవుతోంది గనక? దానికింత ఆలోచన దేనికి, అయిదు పక్క సున్నాచేరిస్తే సరి!

"ఇలా ఎన్నాళ్ళని తొయ్యగలం ?''

''సాగినన్నాళ్ళు ... ఇది చెట్టు కాదుగా! అయినా వాడొచ్చి యింకా మూణ్ణెల్లు పూర్తికాలేదు. ముందుముందు మరింత శ్రద్ధ తీసుకుని చెబితే సరి"

* * *

అవాళ రాత్రి వరండాలో కూచుని పిల్లలికి చదువు చెప్తున్నాను. విద్య మనో వికాసాని కయినా కాకపోయినా ఉదర

పోషణార్థం తప్పనిసరి అని 'ఎప్పుడైతే గ్రహించ బడిందో అప్పుడే దాని నైతిక విలువ చచ్చింది. అందుచేత యిప్పుడు నేర్చుకుంటున్నదీ నేర్పబడేదీ లక్ష్మిగాని సరస్వతి కాదు. 'మంచి ఉద్యోగం ఇప్పించండి' అంటారుగాని 'మా అబ్బాయికి కాస్త వాక్శుద్ధి ఉండేలా చూడండి' అని ఏ నిర్భాగ్యుడూ అనడు. అఆ లు రాని వాడికయినా డబ్బుంటే పిల్లనిస్తారు గాని 'ఫలానా అబ్బాయి పాపం బీదవాడేగాని గొప్ప విద్వత్తుఉంది' అని ఎవరూ పిల్లనివ్వరు. నాకు తెలిసినంతవరకు 'ఉపాధ్యాయవృత్తి' చేసిన తండ్రు లెవరూ తమ పిల్లలికా 'వృత్తులలో పరమ పవిత్రమైన వృత్తి' చెప్పించినట్టు కనబడదు. బిల్లుకలెక్టరు ఎనిమిదో కూతురయినా బియ్యేడీని చేసుకోడానికి ముందుకురాదు. విద్యనేర్పినవాడు వింతపశువు క్రిందా పరీక్ష ప్యాసుచేయించినవాడు పరమ దయాళువుక్రిందా పరిగణింపబడడం అతి సహజమైన విషయంగామారింది. విలువ చెడిన భారతికథ అలాంటిది !

ఇదంతా ఎందుకు చెబుతున్నానంటే ట్యూషను అడ్డుకోతపటం మీ ముందుంచి అందులో భాగాలు 'ఎక్స్ప్లెయిన్' చేద్దామని. పిల్లలికి చదువు చెప్పడానికి తల్లిదండ్రులకి తీరిక ఉండదు. తల్లికి వంట పనితోనూ తండ్రికి ధనసంపదతోనూ తీరిపోతుంది, ఇంకా టైము ఉంటే దొంగపూజలతో సరిపోతుంది. ఇతర 'చెడుదురలవాట్లున్న' తలిదండ్రులయితే పిల్లలు యింట్లోవుండి వాళ్ళని 'వాచ్' చెయ్యడం యిష్టంఉండదు. పిల్లలు రెండుపూట్లా తలిదండ్రుల్ని 'స్వేచ్ఛగా' బతకనియ్యడానికి స్కూలుకీ ఆటకీకాక ఇంకెక్కడికి పోతారుమరి? ఒకటేదారి. ట్యూషన్ కి. 'నెలకోపది రూపాయలు ఆ పిల్లలవాడి మొహాన్నికొడితేసరి' అనుకుంటారు. ఎందరు పిల్లల్నిపెడితే అన్ని పదులు జరిమానా. యాన్యువల్ పరీక్షలయిన మరుక్షణంనుంచి మీ యిల్లు నిండిపోడానికి తప్ప అంతకుముందు 'ప్రోగ్రెస్ రిపోర్టు' గురించి ఆసక్తి చూపడానికి గాని 'పేరెంట్సు ఎసోసియేషన్'కి హాజరు అవడానికిగాని ముందుకురారే ! అంటే యిలాంటి కలసిరాని విషయాల్లో టైం వేస్టుచెయ్యడానికి తల్లిదండ్రులకు తీరిక ఉండదన్నమాట.

ఈ ప్రయివేట్లు కేవలం రుణసంబంధమని నా నమ్మిక. నిజం ఒప్పుకుంటున్నందుకూ నాకు థేంక్సు చెప్పుకోండి.

లెక్కలు సరిగారానందుకు మురళిని నాలుగు చివాట్లుపెట్టి పన్నెండునుంచి ఇరవైవరకు ప్రతిఎక్కమూ ఇరవై అయిదేసిసార్లు యింపోజిషను రాయమన్నాను. ఓ అరగంటసేపు అది అయిష్టంతో రాశాడు.

"అమ్మ ఓసారి మురళిని రమ్మంటోంది'' అన్నాడు మా చిన్నాడువచ్చి.

మురళీ నా మాటకోసమేనా చూడకుండా లోపలికి పరిగెత్తేడు.

"ఇంత రాత్రప్పుడు ఎక్కడికిరా ?" అన్నాను వాడు సైకిలేసుకు వెళ్ళబోతే. ''తెల్లారీ సరికి కాఫీపొడుంలేదుట ... అమ్మగారు తెమ్మన్నారు" అన్నాడు. ప్రైవేటు పిల్లలు గుసగుసలాడుతూ గేటవతలికి వెడుతూంటే నేను రుసరుసలాడుతూ లోపలికొచ్చాను.

"సరిగ్గా చదువుమధ్య పిలుస్తే వాడి పాఠం ఏమైపోవాలీ ? ''అంటూ.

"అమాత్రం నాకూ తెలుసు. రేపు శుక్రవారం కొట్లుండవుమరి"

"సరకు ఉండగానే ముందుగా చూసుకోవాలని ఎన్నిసార్లు చెప్పేను ?''

"ఏమో నాకు జ్ఞాపకంలేదు. పిల్లల ముందు నన్ను విసుక్కోవద్దని మీ కెన్ని సార్లు చెప్పేనో మీకూ జ్ఞాపకం ఉండి ఉండదు. పెద్దవాళ్ళం అయిపోయాం. చిన్నతనంలో ఉన్నంత జ్ఞాపకశక్తి ఉండదు మరి !''

కూరలో ఉల్లికారంకన్న మాటలో చమత్కారం రుచిఎక్కువ. అలా వండడం మా ఆవిడకే తెలుసు. దాన్ని రుచిచూడ్డం నాకేతెలుసు. నాకు కోపం రాకపోగా నవ్వుకూడావచ్చింది. ఓగడీ ఊరుకుని అన్నాను.

"అయినా ఇది మొదటిసారి అయితే నేనేమీ అనివుండను. మొన్నపొద్దున్న ఇంగ్లీషులెసను చెబుతున్నప్పుడూ అంతే. జీలకర్రలేదని అప్పటి కప్పుడు పంపించావు. వాడికి తల్లి అన్నదిలేదనీ, వాడి అమ్మమ్మ వాణ్ణి మనకి అప్పచెప్పిందనీ నువ్వు మరచిపోయావు''

''మీరు నాకంటె పెద్దవారుగా, మీకు మరుపుశక్తి మరీఎక్కువ''

''అదేఁ విఁటి ?''

''మొన్న స్కూల్లో ఫస్టు పిరీడు ఎటెండెన్సు వేశాక సైకిలు బాగు చేయించమని మురళీధరరావుని పంపే ట్టగా, నాలుగో పిరీడు వచ్చేడుట...నాకు మాత్రం ఏం తెలుసూ పిల్లలు చెబితే తెల్సింది గాని'' నా నోరుమూత పడిపోయింది. తప్పు చేసినట్టు గడగడ వణికిపోయాను.

''అవును...నువ్వింకెప్పుడూ వాడికి పనులుచెప్పకు. నేనూ చెప్పను. ఏ విఁటో ఇంతమటుకు ఆలోచించలేదు నేను"

"ఆలోచించకండి ఇకముందు కూడా...అనవసరం...వాడికి ఓ ముక్క ఎప్పుడయితే మీరు చెప్పారో ఓ పని కూడా చేయించుకునే, అధికారంకూడా మీకుంది. అదేం పెద్ద అపరాధంకాదు. గురుసేవ చెయ్యడం మన శిష్యులకేం సాంప్రదాయ విరుద్ధంకాదు... అయినా మీకా భేదబుద్ధి దేనికీ ? మన పిల్లలికి మనవేంపన్లు చెప్పడంలేదూ ?

"ఈ బ్లేడు వాడిచూడండి ! మీబుగ్గలు పాలరాళ్ళవుతవి."
"అలాగా !, అయితే ముందు మీరు వాడిచూడండి."

నాకిది సబువుగా ఉన్నట్టే తోచింది. మళ్ళీ మాట్లాడలేదు.

* * *

క్రమంగా మురళి మా యింట్లో మరీ చనువుగా మసలడం ప్రారంభించాడు. మా చంటిది ఆండాళ్ళు వాడిదగ్గరే బాగా అలవాటైపోయింది. నేనెప్పుడు బజారు కెళ్ళినా వెనకాలవాడు సంచీపట్టుకుని సిద్ధమయేవాడు. రాత్రి నేను మంచాలు వీధిలో పడేస్తూంటే 'నేనుండగా మీరువెయ్యడమేమిటి మేష్టారూ?' అని అడ్డుపడిపోయేవాడు. మా ఆవిడ క్యాజువల్ లీవ్ పెట్టిన మూడురోజులూ స్కూల్లో ఎటెండెన్సు వేసుకుని యింటికి వచ్చేసి గబగబా నీళ్ళు తోడేసి బియ్యంకడిగి స్టౌమీద పడేసేవాడు.

కొన్నాళ్లకివాడు మాఆవిడకి పెర్సనలు అసిస్టెంటూ, నాకు కుడిచెయ్యీ అయిపోయాడు. మా వాళ్ళు ఎవరైనా రైలుకి వెళ్ళినా వచ్చినా వాణ్ణే పంపేవాళ్ళం. స్వతహా చురుకైనవాడూ తెలివైనవాడూ అవడంచేత బట్టలు యిస్త్రీ చెయ్యడం లైటు ఫ్యూజు వెయ్యడం యిలాంటిపన్లలో నాకెంతో సహాయంగా ఉండేవాడు. మా ఆవిడ్ని పుట్టింటికి పంపినప్పుడు వీడినీ పంపించాను. నేను ఎలక్షన్లకి డ్యూటీమీద వెళ్లినప్పుడు వీడినీకూడా తీసికెళ్ళేను.

ఎప్పుడయినా వాడి అమ్మమ్మవచ్చేది.

"పిల్లాణ్ణి తీసుకెళ్ళి ఆ అయ్యకి అప్ప చెప్పేను. పాపమయినా పుణ్యమయినా మేష్టారిగారిదే" అని ఆవిడ అని ఉంటే నా మనసు 'రియాక్షను' మరోలా ఉండే దేమో. "వాడు మహా అదృష్టవంతుడు కాబట్టి అలాంటి ధర్మరాజు శిష్యరికం లభించింది — నాకింకేం కావాలి ?" అనేది ఆమె. కాబట్టి నన్ను నేను 'చెక్' చేసు కోవలసిన అవసరం నాకేంలేకపోయింది. 'వాడిచేత మనం ఊరికే యేం చేయించు కోడంలేదు..నేనుమాత్రం ఊరికే ప్రైవేటు చెప్పడంలేదా ఏమిటి ?' అని సరిపెట్టుకునే వాణ్ణి. 'రెండేళ్ళలో స్కూలు ఫైనలు అయి పోతుంది. తెలిసినవాళ్ళని పట్టుకుని ఏ ఎల్‌డీసీ కిందో తోయించేస్తే మనభారం తీరుతుంది' అనుకునేవాణ్ణి.కాని నేను అను కున్నది ఒకటీ, జరిగినది ఒకటీ..బాధ్యతా రహితులైన వైద్యులు రోగుల ప్రాణా లతో ఆటలాడినట్టు బాధ్యతా రహితులైన ఉపాధ్యాయులు బాలుర మనస్తత్వాలతో ఎలా ఆడుకుంటారో అన్నీ అయిపోయాక గాని నేను గ్రహించలేదు.

'యాన్యువల్ ఎగ్జామినేషన్'లో వాడి లెక్కలూ, సైన్సూ పేపర్లు నాకు వచ్చాయి. కాస్త అటూ యిటూ సవరించి ప్యాసు మార్కు కిట్టించాను. సోషలు అనుకున్నవి అనుకున్నట్టు పడ్డాయి. నాల్గోవంతు రాసినా ప్యాసుకి ఢోకా ఉండదు. తెలుగు వాడికెప్పుడూ డౌటు లేదు. ఇంగ్లీషు దిద్దిన కమలాకరంగారికీ నాకూ అనేక మొహమాటా లున్నాయి. ఆయనతో చెప్పేను. నా మాట ఆయన కాదననూ లేదు. అయినా యీ మాత్రం ఇచ్చి పుచ్చుకోడాలూ, సహకార ఉద్య మాలూ లేందే ట్యూషన్లు నడవవు. ఇదేం పెద్ద రహస్యమూ కాదు.

వాడు ప్యాసయినాడని తెలిసిన నాడు వాడిమాట అలా ఉంచి నా మటుకు నా కది విజయంగా ఏమీ తోచలేదు.

"ఎందుకండీ అలా బాధపడతారు ? ఇంతకంటె ఎవరేం ఉపకారం చెయ్య గలరు ? ఇవాళ ఆ ముసిలావిడ వచ్చి మిమ్మల్ని ఎంత దీవించిందో మీకేం తెలుసు ?"

మా ఆవిడ మాటలు నాకేం ఉపశమనం కలిగించలేదు.

"పోన్లే...జరిగిందేదో జరిగింది... అన్ని పనులూ వాడే చేస్తూంటే మన పిల్లలు అట్నించి యిటు కదలక ఉత్తి బద్ధకస్తుల్లా తయారవుతున్నారు...వాడు చదువు కోసం వచ్చాడు—దాని గొడవేదో ఒదిలిపోయింది. వాడ్ని ఇవాళే పంపే స్తాను. అంతగా అవసరమైతే వేసవి కాలం సెలవులు అయాక వస్తాడు" అన్నాను నేను.

"అలాగే......పిల్లలు కులాసాగా ఉండడం మీకంత అయిష్టంగా ఉంటే ఆ కుర్రాణ్ణి తక్షణం మానిపించెయ్యండి. వాడిచేత చేయించుకోడం నాకూ కష్టం గానే ఉంది...నెలకి పదిహేను రూపాయి

లిచ్చి ఓ పని కుర్రాణ్ణి పెట్టండి. యీ పిల్లల్తో నేనూ యీదలేకుండా ఉన్నాను".

"బాగుంది జీతాలిచ్చి పని కుర్రాళ్లను కూడా నే నెక్కడ పెట్టగలను ? మళ్ళీ బళ్లు తెరిచేదాకా ట్యూషన్లు కూడా రావు!"

"అయినా మీదంతా చిత్రంగా ని ఆ కుర్రాడు కూడా అంత నిష్ప్రయోజనంగా పనులు చేసి పెట్టడం లేదు. ఏ సామాను తెమ్మన్నా ఏ అణావో బేడో కమీషన్ కొడుతూనే ఉంటాడు !''

నా కిదొక కొత్త ఇన్ఫర్మేషను !

''ఇన్నాళ్లూ నాతో ఎందుకు చెప్పేవు కావు ?''

"పెద్ద చెప్పడాని కేముంది. మన పెద్ద వాళ్లు బేడిచ్చి కారప్పూస తెమ్మంటే అణా కారప్పూస దార్లోనే ఆరగిస్తారు. ఎవరైనా అంతే. మీరు ఊఁ బాధ పడ్డం మాత్రం అనవసరం అని చెబుతున్నాను. అదిగాక యింట్లో ఏం మిగిలినా నేను వాడికి పెడుతూనే ఉంటానాయె.''

పోనీ ఆ ముసిలావిడయినా వద్దంటుందేమో అని చూశాను.

''ఇన్నాళ్లూ అన్ని విధాలా మీరే అయి మధ్యలో కాదంటే మేం ఏమయి పోవాలి బాబుగారూ ! వాడు లెక్కల్లో వెనకబడి ఉన్నాడన్నారు. ఈ సెలవుల్లో మీకూ కావలసినంత టైం ఉంటుంది గనక ఓ ముక్క చెప్పొచ్చు బాబూ ! ఇంటిదగ్గిర వాడేం చెయ్యాలి గనక, పిన్నికి అవీ యివీ తెచ్చిపెట్టడమేగా ! మీ దగ్గిరుంటే కాస్త భయభక్తుల్తో ఉంటాడు''. ఇక నేను కాదనడాని కేమీ లేకపోయింది.

*   *   *

సెలవులకి సెలవులిచ్చేసి మళ్ళీ బళ్లు తెరిచేసరికి మురళి మా యిద్దరికే కాక మా అయిదుగురిపిల్లలికీ తలలో నాలిక అయిపోయాడు. ఇంట్లో వాడు తిరగని స్థలం లేదు. వాడు ఎరగని విషయం లేదు. వాడు చేసిపెట్టని పనిలేదు. మా ఆవిడకి స్టౌలో కిరసనాయిలు పోసిపెట్టేది వాడే. మా పద్మకి పెన్ కడిగి యింక్ పోసి యిచ్చేది వాడే. మా పెద్దాడ్ని సాయంకాలం గ్రౌండకి తీసికెళ్లేది వాడే. మా చిన్నాడిని సైకిలు మీద ఎక్కించుకు తొక్కేది వాడే. ఆఖరికి మా ఆండాళుతో ఆడేదీ ఆడుకునేదీ వాడే. నా సైకిలు తుడిచి పెట్టేదీ వాడే.

వాడికి లెక్కలు చెబదామని నాకు మంచి ఉద్దేశమే ఉన్నా స్కూలు పేపర్లూ టేబ్యులేషన్ వర్కుతో నాకు తీరిక దొరికింది కాదు. ఇంటిపనులతో వాడికీ కుదిరేది కాదు. ఇద్దరూ కూచుని చదివే వేళకి 'సుబ్బారావుగారూ !' అనుకుంటూ నాకోసం ఎవరోవచ్చేవారు. లేదా మధ్యలో వాడి కేదైనా పని తగిలేది. ఇలా సెలవులు అయేసరికి వేరే బుక్ కుట్టించి పదేళ్ళ లెక్కల పేపర్లు వాడిచేత అన్సరు చేయిద్దామన్న నా కోరిక ఆదిలోనే ఆగిపోయింది.

ఓ సారి నాచేతి మడతలో ఉన్న అయిదు రూపాయిలనోటు కనిపించలేదు. 'ఎక్కడో పడిపోయి ఉంటుంది — లేదా ఏ దాసీదాని కళ్ళనయినా పడితే తీసి దాచేసి ఉంటుంది.' అనుకున్నాను. మరోసారి మా ఆవిడ అలమారులో పెట్టిన రూపాయీ, చిల్లరా అక్కడకక్కడే మాయ మయ్యాయి. 'అయినా తీసిఉన్న అలమారలో పెట్టడమేమిటీ మతిలేకా ?' అని విసుక్కున్నాను. తక్కువడబ్బు కనక మరోఖర్చుపెట్టి మరచిపోయి ఉంటామనుకున్నాము.

అవాళ సాయంకాలం — ఆ మునిల్దాన్ని — అలా సంతోషంగా కలుసుకోడం ఆఖరు సారనుకుంటాను...రోడ్డుమీద కలుసుకున్నాను. 'ఎంత మంచి మనసుబాబూ మీది ! జీతం లేకుండా పైవేటు చెప్పి పైకి తీసుకరావడమే కాకుండా...వాడిచేత ఆ పనీ యీ పనీ చేయిస్తున్నామని రుణం ఉంచుకోకుండా అప్పుడప్పుడు ఖర్చుకి చిల్లరడబ్బులు కూడా యిస్తున్నారా ?' అని అంటూంటే నా కాశ్చర్యంవేసింది.

"నేనేం యివ్వలేదే !"

"మీరు కాకపోతే అన్నపూర్ణమ్మగారు అయుంటారు. పెద్దమనసుగలవాళ్లు; మీకివి చిన్నదానాల్లా కనిపించి ఉంటాయి. పైకి చెప్తారా, గుప్తదానం చేసేవాళ్ళు." అంది.

అవును.అన్నపూర్ణే యిచ్చిఉంటుంది. నాకు నాలా సంతోష మనిపించింది. ఇంటికెళ్ళి అడుగుదామనుకున్నాను గాని ఏదో ధోరణిలో మరచిపోయాను. తెల్లవారి అడుగుదామనుకున్నాను. తెల్లారేసరికి అడగవలసిన అవసరమే లేకపోయిందనుకో.

* * *

రోజూ మా యింట్లో ముందుగా నిద్రనుంచి లేచేది మురళీయే. 'యాన్యువల్' పరీక్షల్లో తెల్లారగట్లే లేవడం వాడికి అలవాటుచేశాను. అప్పట్నుంచే ఆ అలవాటు పోడిగించటకి పొద్దుటే దాసీ మనిషికి తలుపుతియ్యడం, పాలవాడి దగ్గిర పాలు పోయించుకోడం వాడి డ్యూటీగా మారింది. అయితే ఇదంతా సాధారణంగా అయిదున్నరా ఆరూ మధ్య జరుగుతుంది. సరిగ్గా ఆరింటికి అయిదు నిమిషాలు అటూ యిటూగా మేమిద్దరం కూడా లేచిపోతాం. మా గదికి అవతల హాల్లో మురళీ, పిల్లలూ పడుకుంటారు... మా రెండు గదులకూ మధ్య సాధారణంగా గడియపెట్టుకోం. మా పడకగది పక్కగదే మా డ్రాయింగురూం. అందులోనే ఓ పక్కగా మాకు యీ మధ్యవచ్చిన గాడ్రేజ్ సేఫ్ ఉంది. దాని తాళాలగుత్తి నా తలగడక్రింద పెట్టుకోడం నాకు అలవాటు.

అవాళ తెల్లవారుఝామున సుమారు అయిదింటికి జరిగిందనుకుంటాను యీ

సంఘటన. గాడ్రెజ్ తలుపుతెరచినట్టు చప్పుడై ముచ్చెమటలుపోసి మెలుకువ వచ్చేసింది ... తలగడాకింద చెయ్యిపెట్టి చూశాను. తాళాల గుత్తిలేదు!

గబుక్కున లేచాను. ఒంటిగా డ్రాయింగురూంలోకి వెళ్ళడం మంచిది కాదని మురళిని లేపుదామని అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ హాల్లోకి వచ్చి చూశాను. గోడని జీరోవాల్ట్ బల్బువెలుగుతూనేఉంది; మురళి పక్కమీదలేడు! నాగుండె అతివేగంగా కొట్టుకుంది. ఏమైతే అయిందని చేత్తో ఓకర్రతీసుకుని నా గదిలోంచి డ్రాయింగురూంలోకి వచ్చి స్విచ్ వేశాను. బీరువాని తాళాలు వేళ్లాడుతున్నాయి. వీధివైపు తలుపుమాత్రం తెరచిఉంది. అలా హాల్లోకివచ్చాను. మురళి పక్కమీద ఉన్నాడు!

తొందరగా మళ్ళీ గాడ్రెజ్ దగ్గరకి వెళ్ళి లోపలి సొరుగు తీసి చూశాను. నగలూ సొమ్మూ అన్నీ ఆతృతగాలెక్కపెట్టిచూశాను. ఎక్కడివక్కడఉన్నాయి. వీధిగేటు దగ్గిరకు పరుగెత్తుకువెళ్ళేను, ఎప్పట్లా తాళంవేసిఉంది! స్పష్టంగా తెలుస్తోంది మురళీధరరావు నా తలగడకింద తాళాలగుత్తి తీసి గాడ్రెజ్ తెరిచాడు!! నేను లేచానని అలికిడి అవగానే ఏమీ ఎరగనట్టువెళ్ళి ఎప్పట్లా పడుకున్నాడు!! ఎంతపని చేశాడు!!!

ఒక్కనిమిషంలో నా బుర్రలోకి ఎన్ని రకాల ఆలోచనలు వచ్చాయో చెప్పలేను. వీడినిప్పుడు ఏం చెయ్యాలి? వెంటనే పోలీసుస్టేషనుకి ఫోన్ చేసి అరెస్టు చేయించనా? ఇంటిల్లిపాదినీలేపి వీధిలో నలుగురికీకూడా వీడిదొంగతనం వెల్లడి చెయ్యనా? వాణ్ణిలేపి ఎడాపెడా నాలుగు చావగొట్టి నిజం చెప్పించి గుప్‌చుప్‌గా తగిలెయ్యనా? ఏంచెయ్యాలిప్పుడు? ఇప్పుడేం చెయ్యాలి? ఇంత తొందరగా ఓనిర్ణయానికి రాగలశక్తి ఉందనికూడా నాకు తెలీదు. అప్పటికే వెలుగువస్తోంది; ఆలశ్యమైతే అన్నపూర్ణా, పిల్లలూ లేవొచ్చు. ఇది నాకూ వాడికీతప్ప రెండోకంటివాడికి తెలియడం నాకిష్టంలేదు. "మురళీ, మురళీ ...లే" వాణ్ణి తట్టిలేపాను. ఒళ్ళు ఒణుకుతోంది. లేచి తలొంచుకు కూచున్నాడు.

"లేచి నాతో పెరట్లోకి రా" అన్నాను అధికారపూర్వకంగా.. మంత్రముగ్ధుడిలా నన్ను అనుసరించాడు. కొంచెం దూరంగా ఓ చోట ఆగమన్నాను.

"ఇంట్లో నీ సామానులంటూ ఏం వున్నాయ్? ఇలావెంటనే తీసుకురా"

"ఎందుకండీ? ఏం చేస్తారండీ?"

ఒణికిపోతూ మాటలు మింగేస్తూ అన్నాడు.

"మాట్లాడకు — ముందు తీసుకురా" వెంటనే పరుగెత్తుకువెళ్ళి తీసుకొచ్చాడు. వాడికి పెద్దసామాన్లేమిటిగనక? ఓ సంచిలో పుస్తకాలూ, చంకలో పక్కగుడ్డాను.

"మురళీ ... వీలయినంత తక్కువ మాట్లాడ్డం, వీలయినంత తొందరగా

నువ్విక్కడ్నుంచి వెళ్ళిపోడం ముఖ్యం.. నీ ప్రవర్తన నాకు నచ్చలేదు. ఏమని అడిగి కఠినమైన మాటలు నా నోటినుండి రాని య్యకు ... నీకిక యీ యింట్లో స్థానం లేదు...వెంటనే యిక్కణ్నుంచి వెళ్ళిపో ...యింకెప్పుడూ మా యింటికి రాకు... ఎక్కడున్నా మంచివాడవు అనిపించుకో. ఇలాంటి పాడుపనులు మాత్రంచెయ్యకు.. ఊఁ వెంటనే వెళ్ళిపో...'' నేనీ మాట లన్నీ ఎంత కఠినహృదయంతో అన్నానో ఎంత 'రిస్ట్రెయింట్' ఉపయో గించి అన్నానో నాకేతెలీదు. నేనీమాటలు అంటున్నప్పుడు వాడిమొహం ఎలాఉందో నాకు తెలీదు ... నేను వాడివైపు చూడ లేక మొహం అటుతిప్పుకుని మాట లాడేను.

వెధవ, ఎంత పనిచేశాడు! ఆ మధ్యజరిగిన దొంగతనాలూ వీడిపనే! ఇంకానయం, చూశానుగాని ... యివాళ యింట్లోఉన్న బంగారమూ డబ్బూ పూర్తిగా 'లూటీ' అయిపోనే! ఎంత గుండెలుతీసిన బంటు కాకపోతే తిన్నింటి వాసాలే లెక్కెడతాడా? ఏకంగా యిన పెట్టెకే కన్నం పెడతాడా? ఆదరించిన వాడినే దోచుకుంటాడా? వీణ్ణెంచేస్తే పాపముంది? తెలిసినవాడుగదా అని యింట్లో తిరగనిస్తే ఎక్కడేముందో అన్నీ తెలుసుకుని యింతటిద్రోహం తలపెడతాడా? కట్టుకున్న పెళ్ళాంతో నయినా చెప్పకుండా, ఒంటిని ఒక్కదెబ్బ వెయ్యకుండా మరోడు అయితే యిలా సాగనంపేవాడేనా?

వాణ్ణి చూడాలనిపించింది. గబ గబా డాబామెట్లు రెండెక్కి చూశాను. అప్పటికి చాలావరకు తెల్లారిపోయింది...వెనక్కి వెనక్కి తిరిగి చూసుకుంటూ వెళ్ళలేక వెళ్ళలేక ముందుకి అడుగులు వేస్తున్నాడా పదహారేళ్ళదాటని పసివాడు! నా హృదయం ద్రవించిపోయింది. నా కన్నులు తడిసిపోయాయి. నాకే ఆశ్చర్యం వేసింది. ఆ గజదొంగకోసం విచా రిస్తున్నానా! వాడు చేసింది చాలా పెద్ద నేరం కావచ్చు...కాని వాడు పసివాడు! తల్లిప్రేమను నోచుకోలేని అభాగ్యుడు! నేను? ఎదురుప్రశ్న వేసింది మనస్సు. తిరగబడి అడిగింది నాలోని మానవత్వం. 'పదిమందికి నీతిపథాలుచెప్పే పంతు లయ్యా, ఆ కుర్రాడు మీ యింటికెందు కొచ్చాడయ్యా? నువ్వు నేర్పిందేమి టయ్యా? చెప్పవేమయ్యా?''

నా గుండె ఝల్లుమంది. సిగ్గుతో భూమిలోకి క్రుంగిపోయింది. ఒక నిమి షంలోనే ఒక వందసార్లు ఆ ప్రశ్న నా చెవిలో మ్రోగింది. ఆకుర్రాడు ఆశించిం దేమిటి? అందుకున్నదేమిటి?

'ఏం! వాడికి నేనేమీ చెయ్యనేలేదా? తల్లిలేనివానికి నేను ఆశ్రయమివ్వలేదా?'

'వాడికి నువ్వు తల్లిలేనిలోటు తీర్చేవా? ఏణ్ణర్ధం క్రిందట చదువు కోసమని వాడి అమ్మమ్మ వాడ్ని

నీ దగ్గరచేర్చింది. గుండెమీద చెయ్యి వేసుకుచెప్పు...వాడు వచ్చిననాటికీ యిప్పుడునువ్వు పంపించేసిన నాటికీ ఒక్క అక్షరంముక్క అదనంగా వాడి కొచ్చిందా ?'

'బాగుంది దానికి నేనేంచెయ్యను ? వాడికసలు చదువుకునే గీతలేదు. నేర్చుకుందామని ఏకొంచమైనా ఉంటేగా ?'

'సిగ్గులేదా ఈ జవాబు చెప్పడానికి ? వాడికి చదువుకునే గీత లేదని నీకు ముందే తెలుస్తే వేసవికాలం సెలవుల్లో కూడా నీ దగ్గర ఎందుకుంచుకున్నట్టు ? చదువుకునే కోరికే వాడికి లేకపోతే అదే నీ కుర్రాడయితే అలా వదిలేస్తావా ? నీ ప్రయత్నం లోపం లేదని త్రికరణ శుద్ధిగా చెప్పగలవా? వాణ్ణి కూలి వెధవని చేసి క్లాసులోనయినా కూచోకుండా నువ్వూ, నీ పెళ్లాం, నీ పిల్లలూ పనులు చెప్పి ఇంకా సిగ్గులేక తల్లిలేని లోటు లేకుండా ఆశ్రయ మిచ్చారంటున్నావా ? రాత్రి వాణ్ణి ఎందుకు పడుకోబెట్టుకున్నట్టు? వాడి అమ్మమ్మనీ అంతకంటె వాజెమ్మ అయిన లోకాన్నీ మోసపుచ్చగలవుగాని నీలోని 'జేజెమ్మ'ను మోసగించగలవా? రాత్రి మీ యింటి తలుపులూ ద్వారబంధాలూ అన్నీ గడియాలూ తాళాలు వేసి మీ యింటి ముందు కుక్కలా పడుకోవాలా ? పొద్దుటే మీకు మెలకువైనా రాకుండా లేచి దాసీదానికి తలుపు తియ్యాలా ? ఏం, వాడికంటె చిన్నా పెద్దా ఏడుగురు మీ యింట్లో ఉన్నారే ! ఇంతమంది కాళ్లూ చేతులూ ఒక్కసారే పడిపోయాయా ? మీ పనులు మీరెందుకు చేసుకోరు ? వాడెందుకు చెయ్యాలి ? మీరిచ్చే ప్రతిఫలం? ఇదేనా ఆశ్రయానికి అర్థం ?'

నేను రెండు చెవులూ మూసుకున్నాను...ఆ ప్రశ్నల వర్షం ఆగలేదు. 'వాడు ఏణ్ణర్ధం మీ యింట్లో యించుమించు మీతోనే ఉన్నాడు...వాడు దిక్కు లేనివాడే కాదు, డబ్బులేని వాడు కూడా. మీతో సమంగా ఒక్కనాడేనా చూశారా? మీరు పండుగలకి కొత్త బట్టలు కుట్టించుకున్నప్పుడు వాడికి ఒక పాత జతేనా యిచ్చారా ? మీ రందరూ సినిమాకి కుర్చీకి వెళ్ళినప్పుడు వాడికి నేల టిక్కెట్టయినా కొన్నారా? మీరందరూ పరమాన్నాలు త్రాగిన ప్రతిరోజూ గుర్తించుకుని వాడికి గ్లాసుడు పాలైనా అందించారా?... ఇవేవీ ఒద్దు. వాడికీ కొన్ని అవసరాలుంటాయనీ, మనిషి బీదఅయినా మనసు బీదకాలేదనీ...వాడికీ డబ్బు అవసరం ఉంటుందనీ గుర్తించావా ? గుర్తిస్తే నెలకి ఒక రూపాయి, ఒక్కరూపాయేనా వాడికి పై ఖర్చు కిచ్చావా ?'

"వస్తూనే ఇచ్చిన అయిదురూపాయిలూ కాదని కొత్తచొక్కా, నిక్కరూ కుట్టించలేదా ?"

'అవును...ఆ రూపాయిలు నువ్వే కష్టపడి సంపాదించినవి కదూ ? నీవే

కదూ ? పోనీ అదే మంచిపని అనుకుంటే నువ్వు మొదట్నుంచి చివరవరకు చెప్పుకోదగ్గది అదే అయితే...అయినా అదికూడా ఆ అమాయక ప్రాణాన్ని ఎన్నివిధాల ఆకర్షించిందో ఎన్ని ఆశలకి లోనుచేసిందో నీ ఆలోచనకి అందేది కాదేమో... లేనిపోని ఆశలుచూపించి బానిసకన్న కనాకష్టంగా వాడుకుని ఈనాడు ఎటూకాకుండా వాడి గొంతుక కోశావు. ఇదేమయినా బాగుందా ? నీ కడుపున పుట్టినవాడే అయితే యిలాగే చేస్తావా ?"

నాకు ఒళ్ళుమండింది. నామీద నే నే విసుక్కున్నాను.

'అస్తమానం 'నీ కొడుకయితే యిలా చేస్తావా ?' అని అడగడం ఏం సబుబు ? ఎవరయితేమాత్రం వాళ్ళ పిల్లల్తో సమానంగా చేస్తారా ఏమిటి ? ఇనప్పెట్టి కొల్లగొట్టబోయిన నేరాన్ని కూడా క్షమించి వదిలెయ్యడం నిజంగా ఆ కుర్రాణ్ణి అభిమానించబట్టేకదా ?''

"కాదు...నీ నేరాన్ని నువ్వు కప్పుపుచ్చుకోడం కోసం ... విద్యార్థిగా మీ యింటికి వచ్చిన వెర్రివెధవని మీహోదా, నువ్వు అనుభవిస్తున్న గొప్పదనం చూపించి మోసపుచ్చావు. అలాబతకాలనీ, నీ పిల్లలకి అయిదుగురికీ ఉన్న కనీసపు సుఖం తనకూఉండాలనీ, నిత్యంచూస్తున్న ఆకుర్రాడు ఆశించడం నేరమా? అవకాశం వస్తే వాటిని పొందగోరడం ఘోరమా?'

ఆ ప్రశ్నకు జవాబుతోచకపోగా వందలాది పిల్లప్రశ్నలు కూడా పుట్టుకొచ్చేయి. నాతోపాటు సమాజంలో నాలాంటి వాళ్ళందర్నీ కూడా అవి వెక్కిరించాయి.

"అవునుమరి ... మీరుగొప్పవాళ్ళు.. మీ పనులు మీరు చేసుకోలేరు. శ్రమలోని సౌందర్యం అంటే ఏమిటో మీకుతెలీదు.. ప్రతి చిన్నపనికీ మీరు పనిమనుషుల సహాయంకావాలి ... వాళ్ళని హద్దులో ఉంచడం మీకుతెలీదు. మీరు అన్నంతిన్న వెండికంచం తోముతూంటే 'ఇలాంటిది మాకుంటే బాగుండునని' వాళ్ళనుకుంటూ ఉంటారని మీరుఅనుకోరు. మీ కాళ్ళూ చేతులూపట్టి, వేళ్ళ మెటికలు విరుస్తున్నప్పుడు వాళ్ళదృష్టి మీ చిటికెనవ్రేలి ఉంగరం మీద ఉంటుందని మీకుతట్టదు. వాళ్లు మీఇంట్లో ప్రతి ఖరీదయినవస్తువూ చూస్తూ లొట్టలువేస్తూ ఊరుకోవాలి. మీరుమాత్రం ఎంగిలిచెయ్యి వాడికి విదపరు. వాడు ఏ గిన్నో బట్టో ఎత్తుకుపోతే — యింక దొంగతనాలు కట్టడం పోలీసులూ, సాక్ష్యాలూ, కేసులూ, శిక్షలూ. మీ యీ చెలగాటాలకీ, స్వైరవిహారం చేస్తున్న మీ బద్ధకాలకీ మీరు కల్పిస్తున్న ఈ అవకాశాలకీ బాధ్యులు మీరుకారా ? దొంగల్ని తయారు చేసే కార్ఖానా వేరే ఉందా ?'

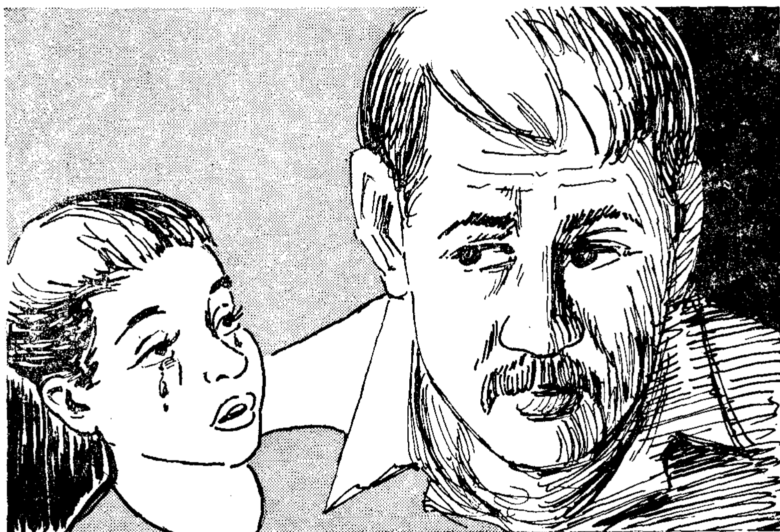
నేనిక ఓర్చుకోలేకపోయాను. లోపలికి వెళ్ళి అన్నపూర్ణని లేపేశాను. మురళి విషయం దాన్తో ఏదోకల్పించి చెప్పావనుకో, అదివేరే విషయం. జరిగిందేదో

జరిగిపోయిందని వాడు నా మనసులోంచి తొలగిపోవడం జరిగే విషయం కాదుగాని.. నేను వాణ్ణి పంపించేసిన తీరుమాత్రం నాకు కొంతయినా మనశ్శాంతి నిచ్చింది. 'నేరస్థుణ్ణి — వాడు నా దగ్గరకి వచ్చింది ఒకందుకూ, నేను నేర్పింది మరొకటీ.. నాకెలాగా నిష్కృతిలేదు — నువ్వేనా ఆ దిక్కుమాలినవాడి దిక్కు చూడు తండ్రీ' అని భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించాను. కాని అలా కూడా జరగలేదు. ఈ నాడు వాడు నా ముందు నుంచి ఏడుస్తూ వెళ్ళేడు. జేబుకొట్టి జెయిలుకి వెళ్ళేడు. ప్రపంచం దృష్టిలో వాడు నేరస్థుడు. నేను గౌరవనీయుణ్ణి!''

* * *

సుబ్బారావు ఆ నాడు చెప్పుకున్న హృదయవిదారకమైన కథ నేను మరచిపోలేనిది. ప్రపంచంలో ఏంతలేసి దుర్మార్గులైనా ఉంటారన్నమాట. మళ్ళా వాణ్ణి కలుసుకోడానిక్కూడా అసహ్యం వేసింది. అవాళ నాకొచ్చిన మామూళ్ళు లెక్క చూసుకుంటూండగా రైలుకి ఫస్టు బెల్ అయింది. కనకరాజు శెట్టిగారు బండెడు సామాన్లతో సెకండ్ క్లాసు ఎక్కేరు.

"ఇదిగో టీసీ గారూ, ఈ పదీ ఉంచండి. మళ్ళీ బెడవాడదగ్గిర గేటుదగ్గిర నన్ను ఆదుకుంటారుకదూ!" అన్నారు. ఆయన దయామయులు. 'స్వతంత్రం వచ్చిన తర్వాత రైల్లో ఫ్రీగా ప్రయాణించేపాటి స్వతంత్రమైనా లేదా?' అని ఆయన ప్రశ్న. ప్లాట్ ఫారం టికెట్ కొని ప్లాట్ ఫారంమీది కొచ్చేవాళ్ళు ఆయన దృష్టిలో పిచ్చి పుల్లాయిలు. ఇలాంటి పెద్దమనుషులు లేందే నాలాంటి పిల్లలగల వాళ్ళు ఎలాబతకాలి మరి? ★

చూపు లో చూపు

గ్రహాభయం

టి. వి. శంకరం

"అయిపోయింది, అయిపోయింది! అంతా అయిపోయింది! ఈ దెబ్బతోటి అందరి కష్టాలు గట్టెక్కుతాయి," అన్నాడు సీతప్ప వసారాలో చెప్పులు విడుస్తూనే.

రావమ్మగారు చాకలికి వేసేబట్టలు మూటగట్టబోతూ, ఒకటి రెండు బట్టలకు చినుగులుంటే కుట్టుతున్నది. సీతప్ప వచ్చినట్టూ, ఏదో అన్నట్టూ గ్రహించింది గాని ఏవన్నదీ వినలేదు. అదేదో తరువాత నింపాదిగా అడిగి తెలుసుకో వచ్చు—ముందు తా నాయనకి చెప్పాలిసిన కబురొహ టున్నది.

ఆవిడ లేచి భర్తకి ఎదురొచ్చి, "విన్నారా?" అన్నది ఉపోద్ఘాతంగా. ఉపోద్ఘాతం మటుకే చదివి పుస్తకవంతా చదివాననుకుని రివ్యూ రాసేసే విమర్శ కుడిలాగా సీతప్ప, "యెందుకు విననే పిచ్చిదానా? అంతా విన్నా!" అన్నాడు. కాని ఆయన మొహాన ఆనందరేఖల్లేవు.

"ఆఫీసుక్కూడా ఉత్తరమ్మొక్కొచ్చిందా యేమిటి?" అన్నది రావమ్మ.

"నాకు రాలేదనుకో. మా ఆఫీసులో ఇద్దరి కొచ్చాయుత్తరాలు! రవణాశ్రం నుంచి!" అంటూ కోటువిప్పి వాంకీకి తగిలించాడు సీతప్ప.

ఆయననేది రావమ్మ కొక్కముక్క బోధపళ్లేదు. "మీరనేదేవిటో నా కొక్క ముక్క బోధపళ్లేదు," అన్నదావిడ. "రవణాశ్రవవేవిటి? ఉత్తరాలేవిటి?''

"ఎవరికీ పట్టనట్టూరుకున్నారాయి రందరూ! ఆ రవణాశ్రం వాళ్లే లోక హితం కోరేవారు గనక, ఏవ్రోయ్, కొంపలంటుగుంటున్నాయి. జాగ్రత్తపడి ప్రాణాలురక్షించుకోండవటాని ఎరిగున్న వారందరికీ పోష్టు ఖర్చులు భరించి రాస్తున్నారు! కరపత్రాలు పంపుతున్నారు! అంతకంటే వాళ్లుమాత్ర వేం చేయ గల్రూ?'' అన్నాడు సీతప్ప చొక్కా కూడా విప్పి జంఝం దువ్వుకుంటూ.

రావమ్మకు జ్ఞానోదయమయింది.

"నేనొక విషయం మాట్లాడుతుంటే మీరు మరోటి మాట్లాడుతున్నార్లావుంది. మనకోడలి ప్రసవం గురించి నే మాట్లాడు తూంట!" అన్నదావిడ.

"ఏవిటేవిటీ? ఇంతసేపాయి చెప్ప వేం? ఏం పిల్లవాడు పుట్టాట్ట?" అన్నాడు సీతప్ప. మిగతా విషయాలన్నీ మరిచి పోయి తాను తాత అయిన సంబరంలో మునిగి తేలుతూ.

"నే నీంత సేపూ ఆ మాటే చెబు తూంట. సుక్రారం నాడు—అంటే సరీహో వారం దాటి రెండు—"

"కనేరోజులేనూ: మనం మరిచే పోయాంగానీ: పేరెట్టడం దగ్గిరే అసలు పేచీ. చంటాడికి నా పేరే పెట్టడం వోపద్ధ తనుకో. అయితే కొందరికి పట్టింపు—తాత బతికుండగా అదే పేరు పెట్టరాదనీ: ఏవిటో వెర్రి పట్టింపులు! అదలా వుంచి మన యింటి దేవుడు శ్రీరామచంద్ర మూర్తి వారున్నారు! అవతల యేడు కొండలవాడుండనే వున్నాడాయిరి! ఏవన్నా తక్కువ దేవుడు గనకనా! అబ్బో, చెప్పనలవిగాని మహాత్తుమరి:—" అని సీతప్ప సోదిలో పడ్డాడు.

"మీరింకా పెరట్దారినే· వున్నారు. అబ్బికి —"

"అయితే యేడుకొండల వాడితో అట్టే పేచీ లేదు. ముందు వెంకట అని చేర్చేస్తే అతడికి తృప్తేనూ. మాటవరసకి వెంకట శ్రీరామచంద్రమూర్తి అని పెట్టావనుకో, ఇద్దరి దేవుళ్లూ సమాధానపడి పోతారు, అంతగా అయితే వెంకట శ్రీ సీతారామచంద్రమూర్తి అంటే నా పేరూ కలిసొచ్చినట్టే అవుతుంది. తఖర్లేదు !''

''అబ్బికి ఆడపిల్ల!" అంది రావమ్మ సందుచూసుకుని.

"ఆడ—!" సీతప్ప తెరిచిన నోరు మూయలేదు. ఆయన కట్టుకున్న ఏ గాలి యిళ్లో కుప్పన కూలిపోయాయి.

"ఎప్పుట్టా ?''

''మొదటి సంతానం ఆడపిల్లవడం అదృష్టం. లక్ష్మి పుట్టింది," అన్నది రావమ్మ.

''లక్ష్మి — అప్పుడే బారసాలా, నామకరణవూ అంతా చేసేశారేవిటి ?'' అన్నాడు.

"అబ్బే ! కానుపొచ్చి ఆకిందటి సుక్రారవే గదూ. నిన్నటికి వారం ! బారసాలా గట్రా ఎల్లుండో ఆ మర్నాడో చేస్తారు."

"అన్నట్టు నీకిదంతా ఎవరు చెప్పేరూ?" అన్నాడు సీతప్ప.

"అబ్బి ఉత్తరం రాశాడు. ఇస్తానుండండి."

సీతప్ప ఉత్తరం చూసుకుని సంగతులన్నీ గ్రహించుకున్నాడు. తొమ్మిదో తారీఖు రాత్రి పదిగంటల నలభై రెండు నిమిషాలకి సీతారత్నం ఆడపిల్లను కన్నది. దుష్టనక్షత్రం కావటం చేత పెద్ద పెట్టున శాంతీ, నవగ్రహ పూజా వగైరాలు చేయించాలి. నాలుగైదొందలు ఖర్చొంటుంది గనక సీతప్ప డబ్బు సేకరించి ఉత్తరం అందిన మూడోనాడు బయలుదేరి రావలెను. ఇంతే సంగతులు.

నాలుగైదొందలే ? ఎక్కడి డబ్బూ హరించి పోతోందిగద !

"అసలే ఆడపిల్ల. ఆపైనచచ్చే శాంతట! ఖర్చులు మనం భరించాలట ! ఎక్కడైనాకద్దా ? ఎవరింట పురుడోసుకుంటే వారు ఖర్చుభరించడం సబబు. ఏవంటావు ?"

"శాంతికయే ఖర్చుమనవే భరించవలిసుంటుందేవోమరి," అన్నది రావమ్మ అనుమానంగా.

"అసలు నువుండు. దీని వైనవంతా శాస్తుల్లుగార్నడిగి తెలుసుకొస్తాను. వాళ్ళకేం దెలుసే, వెర్రిదానా ? వొట్టి నాస్తికులు ! ఓ దేవుళ్ళేడు, ఓ దైవంలేడు ! అలానే ఈ ప్రళయం విషయంకూడా కనుక్కొస్తా !" అన్నాడు సీతప్ప. నాస్తికులే పెద్దశాంతి అవటాంటూంటే శాస్తుల్లు

గారు యాగాలె చెయ్యాలంటాదేవోనని సీతప్పకు లోపల దడగానే ఉంది.

"ప్రళయవేవిటండోయ్ !'' అన్నది రావమ్మ.

''సారిపోయింది ! నువ్వింకా వినే లేదూ ? నేనురాగానే దాన్నిగురించేగదూ చెప్తా! ప్రళయం వచ్చేస్తోందిట. నవగ్రహ కూటం. అంటే, తొమ్మిదిగ్రహాలున్నూ ఆ పళంగా ఒక్క చోటచేరి ఊరుకుంటాయి. ఇంక అడిగావూ, భూకంపాలేవిటి, అగ్ని పర్వతాలు బద్దలు కావడవేవిటి, పిడుగులు పడిపోడవేవిటి, అంత లేసి మేడలు గభాల్నకూలిపోడవేవిటి, నదులు సముద్రాలు పొంగేసి భూమినిముంచెయ్యడవేవిటి — సర్వనాశనమనుకో: ఒక్క ప్రాణి మిగల్దు! సూరీడు కనిపించట్ట! ఎటో వెళ్లిపోయి దాక్కుంటాడు. సూర్య చంద్రులు గతులు తప్పడవంటే ఇదేనూ. నవగ్రహకూటవంటే మాటలా! అబ్బో!"

"అయితే మరి మీ ఆఫీసో? " అన్నది రావమ్మ అంతా విని.

"ఫరవాలేదు, అంతప్పురావన్నట్టు, ఓ చెంపని ప్రళయం వచ్చేసి సర్వనాశన వైపోతుంటే ఇంకా ఆఫీసేవిటే, వెర్రిదానా ?"

"ఈ ప్రళయం ఎప్పుడొస్తుందిటా ?"

''ఎప్పుడోనా ? పైమాసం నాలుగైదు తేదీల్లోనే. మద్రాసు మీదికి వెయ్యి నిలువుల నీరొచ్చి ఇరవైనాలుఘంటల సేపు తియ్యకుండా ఉండిపోతుందట !"

రావమ్మ ఆశ్చర్యంతో బుగ్గలు నొక్కుకుని, "ఈ ఉపద్రం తప్పే దారే లేదా ?'' అని అడిగింది.

"ఎందుకు తప్పదూ ? చాలామంది ప్రయాణవు ఏర్పాట్లు చేసేస్తున్నారు. మా ఆఫీసులో సహంమందికి పైగా ముందుగానే సెలవు దరఖాస్తులు పెట్టేశారు. జలప్రళయం తీసిపోయాకవస్తారు. మద్రాసు పట్టణవంతా మళ్ళీకట్టుకోవాలి."

రావమ్మకు గొప్ప ఆలోచనవచ్చింది. "అప్పుడు మనంకూడా ఎక్కడో ఇంత స్థలం కొని ఇల్లుకట్టేస్తాం. అద్దెకింద ఎంతడబ్బూ నాశనవైపోతోంది." అన్నది.

''భేషుగ్గా చెప్పావు !" అన్నాడు సీతప్ప.

2

సీతప్ప భయపడినంతా అయింది. శాస్త్రుల్లుగారు పిల్లజననకాలం చూస్తూనే చక్రంవేసేసి, "ఎబ్బే. చాలా పాడు నక్షత్రం. ఇటూ అటూకూడా అందరికీ చెరుపు,'' అన్నాడు.

సీతప్పకు దడపుట్టింది. తన కసలే రోజులు బాగులేవు. ఎందుకోమరి ఆ శ్రీరామచంద్రమూర్తివారు తన నిలా పరీక్షిస్తున్నాడు.

"శాంతీ గట్రా చేయిస్తే అశుభం తొలగదంటారా శాస్త్రుల్లుగారూ ?" అన్నాడు సీతప్ప.

''మీరింకా పెరట్దారినే వున్నారు. అబ్బికి —''

"అయితే యేడుకొండల వాడితో అట్టే పేచీ లేదు. ముందు వెంకట అని చేర్చేస్తే అతడికి తృప్తేనూ. మాటవరసకి వెంకట శ్రీరామచంద్రమూర్తి అని పెట్టావనుకో, ఇద్దరి దేవుళ్లూ సమాధానపడి పోతారు, అంతగా అయితే వెంకట శ్రీ సీతారామచంద్రమూర్తి అంటే నా పేరూ కలిసొచ్చినట్టే అవుతుంది. తఖర్లేదు !''

''అబ్బికి ఆడపిల్ల!'' అంది రావమ్మ సందుచూసుకుని.

"ఆడ—!" సీతప్ప తెరిచిన నోరు మూయలేదు. ఆయన కట్టుకున్న ఏ గాలి యిళ్లో కుప్పన కూలిపోయాయి.

"ఎప్పుట్టా ?''

''మొదటి సంతానం ఆడపిల్లవడం అదృష్టం. లక్ష్మి పుట్టింది," అన్నది రావమ్మ.

''లక్ష్మి — అప్పుడే బారసాలా, నామకరణవూ అంతా చేసేశారేవిటి ?'' అన్నాడు.

"అబ్బే ! కానుపొచ్చి ఆ కిందటి సుక్రారవే గదూ. నిన్నటికి వారం ! బారసాలా గట్రా ఎల్లుండో ఆ మర్నాడో చేస్తారు."

"అన్నట్టు నీకిదంతా ఎవరు చెప్పేరూ?" అన్నాడు సీతప్ప.

"అబ్బి ఉత్తరం రాశాడు. ఇస్తానుండండి."

సీతప్ప ఉత్తరం చూసుకుని సంగతులన్నీ గ్రహించుకున్నాడు. తొమ్మిదో తారీఖు రాత్రి పదిగంటల నలభై రెండు నిమిషాలకి సీతారత్నం ఆడపిల్లను కన్నది. దుష్టనక్షత్రం కావటం చేత పెద్ద పెట్టున శాంతీ, నవగ్రహ పూజా వగైరాలు చేయించాలి. నాలుగైదొందలు ఖర్చౌంటుంది గనక సీతప్ప డబ్బు సేకరించి ఉత్తరం అందిన మూడోనాడు బయలుదేరి రావలెను. ఇంతే సంగతులు.

నాలుగైదొందలే ? ఎక్కడి డబ్బో హరించి పోతోందిగద !

"అసలే ఆడపిల్ల, ఆ పైనచచ్చే శాంతట! ఖర్చులు మనం భరించాలట ! ఎక్కడైనా కద్దా ? ఎవరింట పురుడోసుకుంటే వారు ఖర్చుభరించడం సబువు. ఏవంటావు ?"

"శాంతికయే ఖర్చుమనవే భరించవలిసుంటుందేవోమరి," అన్నది రావమ్మ అనుమానంగా.

"అసలు నువుండు. దీని వైనవంతా శాస్తుల్లుగార్నడిగి తెలుసుకొస్తాను. వాళ్ళకేం దెలుసే, వెర్రిదానా ? వొట్టి నాస్తికులు ! ఓ దేవుళ్ళేడు, ఓ దైవంలేడు ! అలానే ఈ ప్రళయం విషయంకూడా కనుక్కొస్తా !" అన్నాడు సీతప్ప. నాస్తికులే పెద్దశాంతి అవటాంటూంటే శాస్తుల్లు

గారు యాగాలే చెయ్యాలంటాడేవోనని సీతప్పకు లోపల దడగానే ఉంది.

"ప్రళయవేవిటండోయ్ !'' అన్నది రావమ్మ.

''సారిపోయింది ! నువ్వింకా వినే లేదూ ? నేనురాగానే దాన్నిగురించేగదూ చెప్తా? ప్రళయం వచ్చేస్తోందిట. నవగ్రహ కూటం. అంటే, తొమ్మిదిగ్రహాలున్నూ ఆపళంగా ఒక్కచోటచేరి ఊరుకుంటాయి. ఇంక అడిగావూ, భూకంపాలేవిటి, అగ్ని పర్వతాలు బద్దలు కావడవేవిటి, పిడుగులు పడిపోడవేవిటి, అంతలేసి మేడలు గభాల్నకూలిపోడవేవిటి, నదులు సముద్రాలు పొంగేసి భూమినిముంచెయ్యడవేవిటి — సర్వనాశనమనుకో: ఒక్కప్రాణి మిగల్దు ! సూరీడు కనిపించట్ట ! ఎటో వెళ్ళిపోయి దాక్కుంటాడు. సూర్యచంద్రులు గతులు తప్పడవంటే ఇదేనూ. నవగ్రహకూటవంటే మాటలా! అబ్బో!"

"అయితే మరి మీ ఆఫీసో? " అన్నది రావమ్మ అంతా విని.

"ఫరవాలేదు, అంతప్పురావన్నట్టు, ఓ చెంపని ప్రళయం వచ్చేసి సర్వనాశన వైపోతుంటే ఇంకా ఆఫీసేవిటే, వెర్రిదానా ?"

"ఈ ప్రళయం ఎప్పుడొస్తుందిటా ?"

''ఎప్పుడోనా ? పైమాసం నాలుగైదు తేదీల్లోనే. మద్రాసు మీదికి వెయ్యి నిలువుల నీరొచ్చి ఇరవైనాలుఘంటల సేపు తియ్యకుండా ఉండిపోతుందట !"

రావమ్మ ఆశ్చర్యంతో బుగ్గలు నొక్కుకుని, "ఈ ఉపద్రం తప్పే దారే లేదా ?'' అని అడిగింది.

"ఎందుకు తప్పదూ ? చాలామంది ప్రయాణవు ఏర్పాట్లు చేసేస్తున్నారు. మా ఆఫీసులో సహంమందికి పైగా ముందుగానే సెలవు దరఖాస్తులు పెట్టేశారు. జలప్రళయం తీసిపోయాకవస్తారు. మద్రాసు పట్టణవంతా మళ్ళీకట్టుకోవాలి."

రావమ్మకు గొప్ప ఆలోచనవచ్చింది. "అప్పుడు మనంకూడా ఎక్కడో ఇంత స్థలం కొని ఇల్లుకట్టేస్తాం. అద్దెకింద ఎంతడబ్బూ నాశనవైపోతోంది." అన్నది.

''భేషుగ్గా చెప్పావు !" అన్నాడు సీతప్ప.

2

సీతప్ప భయపడినంతా అయింది. శాస్త్రుల్లుగారు పిల్లజననకాలం చూస్తూనే చక్రంవేసేసి, "ఎబ్బే, చాలా పాడు నక్షత్రం. ఇటూ అటూకూడా అందరికీ చెరుపు,'' అన్నాడు.

సీతప్పకు దడపుట్టింది. తన కసలే రోజులు బాగులేవు. ఎందుకోమరి ఆ శ్రీరామచంద్రమూర్తివారు తన నిలా పరీక్షిస్తున్నాడు.

"శాంతీ గట్రా చేయిస్తే అశుభం తొలగదంటారా శాస్త్రుల్లుగారూ ?" అన్నాడు సీతప్ప.

శాస్త్రుల్లుగారికి శషభిషలు పనికిరావు.

"అయ్యా, సీతప్పగారూ, నేనొక్కటే చెబుతాను వినండీ. మంత్రాలతో చింత కాయలు రాలవన్నప్పుడు శాంతులతో గ్రహస్థితి మారుతుందండీ ? అలా మారే మాటుంటే ఇంక జ్యోతిషమెందుకూ తగలెట్టనా ?" అని అడిగాడు.

"మరి శాంతులూ గట్రా చేస్తూనే ఉన్నాంగదా!" అన్నాడు సీతప్ప జిడ్డుగా.

"అదంతా మనమంచికోసం. మాట వరసకి చెబుతా. ఈ పిల్ల తాతగారి గండాన పుట్టిందనుకోండి. తాతగారికి గండం తప్పటం ఎలానూ ఉండదు. కాని చచ్చాక ఆ లోకంలో తాతగారికి దశలూ, విదశలూ కలిసొస్తాయి," అన్నాడు శాస్త్రుల్లుగారు.

"చచ్చాక దశలూ, విదశలూ ఏవిటి, శాస్త్రుల్లుగారూ ?" అన్నాడు సీతప్ప.

"అలానుకోకండి. ఒక దివ్యమైన మహాదశారంభంలో కొందరు చచ్చిపోతారు. కాని చచ్చాక అవతలి లోకంలో వారికా మహాదశ అద్భుతంగా యోగించి సుఖపడిపోతారు. చచ్చినంతమాత్రాన గ్రహాలు వదిలేస్తాయనుకున్నారుగావోసు ? పొరపాటు."

"శాంతిచేసినా ఫలితం ఉండదన్నారుగా ? ఆ లోకంలోగాని ఫలితం ఉంటుందా ఏమిటి ?"

"ఫలితవంటే ఏవిటీ ? గ్రహాలు కష్టసుఖాలు తెచ్చిపెట్టగలవేగాని వాటికి తట్టుకునేశక్తి మన్లోవుంది. గ్రహశాంతి చేస్తే మనం తట్టుకోగలుగుతాం. మాట వరసకి ఈ పిల్ల తాతగారికి ధననష్టం రాసిపెట్టుందనుకోండీ. గ్రహశాంతి చేసినట్టయితే ఆస్తంతా తుడిచిపెట్టుకుపోయినా ఖాతరు చెయ్యడు. ఒక్క చిటికేసి ధనార్జనకు నడుంకట్టిబయల్దేరతాడు."

"తవరు చెప్పిందిప్పుడు నాకుబోధపడింది. అయితే గ్రహశాంతి చెయ్యటవే మంచిదని తమసలహా? అలాగేచేద్దాం." అంటూ సీతప్ప శాస్త్రుల్లుగారిదగ్గిర సెలవు పుచ్చుకున్నాడు.

ఇంటికి తిరిగొస్తూనే ఆయన రావమ్మతో, "శాస్త్రుల్లుగారు పిల్లకిచక్ర వేసి అంతా విశదంగా చెప్పేశారు. పిల్ల పుట్టిన నక్షత్రం చెడ్డదేనూ. మనవాడి మావగారికి ఖాయంగా ప్రాణగండంట! ఆస్తంతా కరారావుడై పోతుందిట. వెర్రి బ్రాహ్మడు, నా ఖర్చుతో శాంతి జరుపమంటున్నాడు. అందువల్ల అతడికి ఒక్క పిసరు లాభవుండదు. శాంతిఖర్చులు మీరేభరించండి, ఎందుకు చెప్పానో చెప్పాను, అవటాని ఉత్తరంముక్క రాసేస్తాను," అన్నాడు.

అనటవేవిటి, రాయటవేవిటి అంతా క్షణంలో అయిపోయింది. "చిత్తగించవలెను" అని రాసి సీతప్ప, సంతకం పెట్టటానికిగాను కార్డుకు కొంచెంఎగువగా గాలిలో తనపేరు రాయడం రిహార్స్ చేస్తూండగా "శేషపిన్ని" గారొచ్చారు.

"రండి, పిన్నిగారూ ! విన్నారుగా ? మనవరాలు కలిగింది. శాంతిట ! హోమ శాంతీ, గ్రహశాంతీ అంటున్నారు. మా వారు శాస్త్రుల్లగారినడిగొచ్చారు కూడానూ." అని రావమ్మ గబగబా క్షణంలో అన్ని సంగతులూ చెప్పేసింది.

ఆడంగులు మాట్లాడుతుంటే విని సీతప్ప ఎప్పుడూ అసూయపడేవాడు. వాళ్ళు ఎన్నో విషయములు ముచ్చిమూడు ముక్కల్లో చెప్పేస్తారు. ఎలిగ్రాంకొట్టి నట్టేనూ ! వాళ్ళకాట్రిక్కు తెలుసును. మనకి — అంటే మగాళ్ళకి — ఆసులువు తెలీదుమరి. ఒక్క చిన్న విషయంచెప్ప డానికే ఎంతోసేపవుతుంది. అప్పటికీ చెప్పేదిసరిగా చెప్పానాలేదా అన్న అను మానం అట్టే ఉండిపోతుంది. ఆడాళ్ళా ! అమ్మో ! వేదవ్యాసుడాడదై ఉంటే భారత మంతా అయిదుపేజీల్లో రాసును. కాని దాన్నెవరూ చదవకేపోదురు. అదీ అసలు కిటుకు. తనభార్య శేషపిన్నిగారికంతా చెప్పిందేగాని ఆవిడ తెలుసుకోవలిసిన అసలు విషయం చెప్పనేలేదు.

"అసలు సంగతి నేనరటిపండులా వొలిచిపెడతాను వినండి, పిన్నిగారూ ! నక్షత్రమైతే చెడ్డదేనూ. చెడ్డనక్షత్ర మన్నాక శాంతీ గట్రా చేసుకోకవీల్లేదా యిరి. ఏమంటారు ? మీరేచెప్పండి. శాస్త్ర రీత్యానున్నూ, ఈ శాంతిగట్రా మన మంచికేగాని దీనివల్ల గ్రహగతులు మారేది లేదుగదా. ఎవరో మహాపతి వ్రతలు—అదైనా ఏద్వాపరయుగంలోనో ! కలియుగంలోపుట్టుకొ్కదు !— సూర్యచం ద్రాదుల్ని నిలవేశారుగాని, ఈ కాలంలో మనతరమా ? అయితే ఈ శాంతీగట్రా ఎవరిమంచికీ అన్న ప్రశ్నొస్తుందిగదా మరి. గ్రహ వీక్షణంవల్ల ఎవరికి చెరు పుంటే వారేగద శాంతి చేసుకోవాలి ! ఇప్పుడీ సందర్భంలో శాంతిచేసుకునే పూచీ అంతానున్నూ మా వియ్యంకుడు గారిమీదే పడినట్టు శాస్త్రుల్లగారు స్పష్టంగా చెబుతున్నారు," అన్నాడు సీతప్ప.

పిన్నిగారసాధ్యురాలు ! సిద్ధాంతిగారి కోడలా, మరోటా ! ఠకీమని, ''మాతా మహస్థానానికి చెరుపని శాస్త్రుల్లగారు చెప్పారందురూ !" అనేసింది.

సీతప్ప మొహం శీతాకాలంలో కొబ్బరి నూనెలా పేరుకు పోయింది. ఆయన ఒక్క గుటకేసి. "మాతామహ—తానూ— అంతయిదిగానున్నూ—తాతత్తా—" అన్నాడు.

''చెరుపు పితామహస్థానానికో, మాతా మహస్థానానికో స్పష్టంగా తేల్చుకోవా లన్నగారూ," అన్నది శేషపిన్ని.

సీతప్ప కొంచెం తెప్పరిల్లుకుని, "అదే వచ్చిపడింది. ఆ శాస్త్రుల్లగారేదీ స్పష్టంగా చెప్పలేదు. అసలు గ్రహశాంతేవిటి పొమ్మ నటాన్నాడు కాస్సేపు. మరి కాస్సేపు శాంతిచేసుకోవడం మంచిదేనూఅన్నాడు. ఇంకాస్సేపు తాతగారికి చెరుపన్నట్టే

చెప్పాడుమరి. పిల్ల—అంటే మాకోడలు—పుట్టింది లగాయతూనున్నా—నా ఉద్దేశం, పెళ్ళయాకకూడా—వారింటేఉండి, అక్కడే పురుడోసుకుని, అక్కడే అంతా గనక గ్రహదోషం వారినే హెచ్చుగా బాధిస్తుంది గదా అని—" అంటూ నీళ్ళు నవిలాడు.

"నువు మాత్రం తాతవు కాదుటయ్యా, వెర్రిబ్రాహ్మడా?" అనేసింది శేషుపిన్ని. "బారసాల అవులెల్లుండనా అన్నారు? నిక్షేపంగావెళ్లి శాంతిచేసేసుకోండి. మెడ మీద తలున్నవాడెవడూ శాంతి వద్దండు!"

శేషు పిన్నిగారు చాలా సేపు కూచుని దుష్టనక్షత్రాల ప్రభావమూ, దుష్ట గ్రహాల ప్రభావమూ గురించి ఎన్నో ఉదాహరణలు చెప్పింది. సీతప్ప ఒక చెవితో అదంతా వింటూనే ఇంకో చెవితో కర్తవ్యం ఏవిటిగదా అని తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నాడు.

"—ఆ పిల్ల నవర్తాడిన నక్షత్రం మహా చెడ్డది. వైధవ్యయోగవని మా మావగారప్పుడే చెప్పేశారు. శాంతి భారీ ఎత్తున జరిపారు. వారికేం? మహారాజులు, లక్షాధికార్లు. తరువాత గర్భాదానానికి ముహూర్తం కూడా నిర్ణయించారు. ఎల్లుండి గర్భాదానవనగా పిల్ల మొగడు కాస్తా చచ్చి ఊరుకున్నాడు. ఆ మరుస టేడు దాని మేనమావ కూతురు అదే నక్షత్రాన రజస్వల అయింది. శాంతి చేశారు. నక్షత్ర జపం చేయించారు. గర్భాదానం కాకుండానే దాని మొగుడూ పోయాడు...ఇప్పుడు మీ మనవడు పుట్టిన నక్షత్రానే ఆ కోదండరావయ్యగారి రెండో కోడలు కూడా ప్రసవించింది, బిడ్డకు ఆరునెల్లు నిండకుండానే కోదండ రావయ్యగారి ఇల్లూ, పొలాలు తుడిచి పెట్టుకు పోయాయి. మరో ఆరు నెల్లకి కోదండ రావయ్యగారికే కాలం తీరి పోయింది..."

ఇలాటి దాఖలాలన్నీ వింటున్నకొద్దీ సీతప్పకూ, రావమ్మకూ కూడా గుండె బెదురు హెచ్చిపోసాగింది. శేషు పిన్ని గారు వస్తానం జెప్పి లేచి వీధి గుమ్మం కూడా దాటిందో లేదో, రావమ్మ, "ఏవవనీండి గాక, ఎంత ఖర్చవనీండి గాక, శాంతి యథావిధిగా జరిగితీరవలిసిందే!" అన్నది.

"నాకూ అలానే అనిపించింది స్మీ. నే నింకా దూరవాలోచించాను. నక్షత్రాలే ఎంత చెడ్డవో విన్నాం గదా. నక్షత్రాల కన్న గ్రహాలు బలవత్తరమైన వాయెను. చెడ్డ నక్షత్రవంటే, ఆ నక్షత్రాన నవర్తాడవో, పురుడు రావడవో జరిగితే ఆ ఒక్క మనిషికి మాత్రవే చెరుపు; తతిమ్మా మనుషులంతా సుఖంగానే వుంటారు. గ్రహాలలాక్కాదే. అవి నక్షత్రాల్లాగా ఉన్నచోటుండక ముందుకీ ఒక్కొప్పుడు వెనక్కీ నడుస్తూంటాయిట. అవి రాగూడని చోటి కొచ్చాయో యావన్మందికీ చెరుపే. వీడూ వాడూ అన్న విచక్షణ వుండదు. ఓః, భూకంపాలేవిటి,

సముద్రాలు పొంగి పడవలు మునిగిపోవడ మేవిటి. పడవల్లో వాళ్ళు అలో లక్ష్మణా అంటూ తెప్పకొయ్యలూ, తెరచాపలూ పట్టుకొని సముద్రంలోపడి, దారీ తెన్నూ తెలీకుండానున్నా కొట్టుకు పోవడ మేవిటి, ఇల్లు ఉన్న పళంగా గభాల్న కూలిపోయి ఇంటిల్లిపాదీ దానడుగున నలిగి చచ్చి పోవడ మేవిటి, ఎన్నయినా భయోత్పాతాలు జరుగుతాయి. వచ్చే మాసం రాబోయే నవ గ్రహ కూటం వుంది చూడూ. ఎన్నడూ కనీ విననిది. ఉత్తినే రైళ్ళుపడి పోవడాలూ, ఇళ్లు కూలిపోవడాలూ, తుఫానూ వచ్చి వేలాది జన నష్టం కలుగు తోంది గదా, ఈ నవగ్రహ కూటవెలా వుండబోతుందో వూహించుకో! అసలే బిడ్డకలిగిన నక్షత్రం శాంతి నక్షత్ర వంటున్నారాయిరి. మనం పట్నానికి నలభై మైళ్ళలోపున ఉండడం ప్రమాదం. మనం బారసాలకు పోదాం. పోయి, ఈ గ్రహకూటం దాటిపోయిందాకా అక్కడే ఉండిపోదాం. రాకరాకొచ్చావని వియ్యాలవారు సంతోషిస్తారు. సోవిదేవి సంగతి చెప్పే అక్కర్లేదు. ఒకపూట వియ్యాల వారింటా, ఓ పూట సోవిదే వింటా, ఓ పూట వారింటా, ఓ పూట వీరింటా—! మంచి ఆలోచనే చేశానని నువ్వొప్పుకు తీరాలి!"

"మీరాలోచన చెయ్యడవూ, అది మంచిది కాకపోవడవూనా?" అన్నది రావమ్మ ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతూ.

3

"వచ్చేశాం!" అన్నాడు సీతప్ప వియ్యాల వారింట అడుగు పెడుతూనే.

"ఎందుకూ?" అన్నాడు సత్యం మావగారు సీతాపతి గారు.

"ఇవాళేగదూ బారసాలా, శాంతీ గట్రా—?" అన్నాడు సీతప్ప బిత్తర పోయి.

"శాంతి వద్దన్నారుగా? ఆ ప్రయత్నవే మానుకున్నాం" అన్నాడు సీతాపతి.

"ప్రయత్నవే మానుకున్నారా? చెడ్డ నక్షత్రవన్నారు?" అని సీతప్ప అడిగాడు.

"మాకు నక్షత్రాల పట్టింపులూ అవీ లేవు. మాదంతా బ్రహ్మసమాజం పద్ధతి గదూ? మీరే మూఢత్వం కొద్దీ అలాటివి జరిపించి తీరాలంటారేమోనని ఓ కార్డు ముక్క రాసి పడేశాను. మీ జవాబు చూడగా మీ కవేవీ పట్టనట్టు కనబడింది. మరీ మంచిది లెమ్మనుకున్నాం."

సీతప్పగుండెల్లో ప్రళయం ఆరంభ మయింది. పరిస్థితి ఇలా విషమించి పోయిందని సీతప్ప కల్లో గూడా ఊహించలేదు. బ్రాహ్మలు చెప్పేదాని కన్న దానాలూ అవీ మరోనయాపైసా హెచ్చుగానే ఇద్దావటాని బాంకిలోంచి ఆరువందలుతీసి భార్యను వెంటబెట్టుకుని చక్కావచ్చాడు. కాని ఏం ప్రయోజనం శాంతిలేదు సరేగదా, బారసాలా, నామ

కరణవ్వూలేదు; గుమ్మాలకీ పసుపు కుంకాల్లేవు. అధమం ఓ మావిడిమండైనా కట్టారుగాదు! ఇది నాస్తికత్వమనుకోవాలో, పచ్చి కమ్యూనిజమనుకోవాలో సీతప్పకి బోధపడిందికాదు. చాలా కాలంగా తనని ఏదో దుష్టగ్రహం వేపుకు తింటుందన్న అనుమానం మరింతరూఢి అయింది. ఏం చెయ్యబోయినా పొద్దెదురవుతూంటే ఎలా యీడవడం?

''పోనీ ఇప్పుడు శాంతికి ఏర్పాట్లు చేస్తేనో?'' అన్నాడు సీతప్ప.

''మీకు సాధ్యవయేట్టుంటే మహారాజులా చేయించండి. వ్యవధిలేకుండా ఏర్పాట్లుచూడ్డం నావల్ల అయేపనిగాదు. అయినామీరు మీ ఆలోచన మళ్ళీ ఎందుకు మార్చేసుకున్నారో నాకర్థవవకుండా వుంది,'' అన్నాడు సీతాపతి.

సీతప్ప ఒక్కగుటకవేసి ఊరుకున్నాడు. ఏడవడానికీ, ఏం చెయ్యడానికీ ఆయనకుపాలుబోకుండా వచ్చికూచుంది..

రావమ్మను చూస్తూనే ఇంటిఆడవాళ్లు, "వచ్చారా? రావనుకున్నావే?" అన్నారు. సీతారత్నం అత్తగారిని పలకరించనైనాలేదు. బాలింతరాలంటే ఎంతో కళగా, నవనవలాడుతూండాలి, ఏకళాలేదు. స్నానవయిందిగాబోలు, జుట్టుకు ధూపంవేసుకుంటోంది.

రావమ్మగారు, "మనవరాలేదీ? నాకూడాచూపరూ?'' అన్నదాకా ఎవరూ కదల్లేదు.

''శాంతంటే మాకు నమ్మకం లేదన్నారు. నావకరణమైనా చేసుకోవడం లేదేం?'' అన్నది రావమ్మ.

"అది పుట్టకముందే అడపిల్ల అవుతుందని మా నరసుచెప్పేశాడు.దానికి ఆవా అని పేరెట్టేశాడుకూడాను, '' అన్నారు వాళ్ళు.

"బొడ్డూడనిపిల్లకి అవ్వని ఎవరేనా పేరెట్టుకుంటారా?'' అన్నది రావమ్మ విస్తుపోయి, చెయ్యితిప్పి గడ్డకింద సపోర్టుపెట్టుకుంటూ.

"అవ్వకాదు. ఆవాగార్డనరు—మా అన్నకి అభిమాన హాలీవుడ్‌తార. చాలా అందంగా ఉంటుంది. ఎన్నోలక్షలమంది ఆవిడకి రోజూ ప్రేమలేఖలురాస్తూంటార్ట. ఉన్నమొగుణ్ణి వదిలేసి మమల్ని పెళ్ళిచేసుకోమని కోటీశ్వరులు అడుగుతూంటార్ట!'' అని సీతారత్నం అత్తగారికి వివరించిచెప్పింది.

రావమ్మకు వాంతి అయినంతపని అయింది. అలాంటిమనిషిపేరా బిడ్డకి పెట్టుకునేది? ఏ పతివ్రతపేరో, దేవుడిపేరో పెట్టుకోక!

ఆమెకక్కడ ముళ్ళమీద ఉన్నట్టుండి ఎదుగారువున్న సోవిదేవిని చూడటానికెళ్ళింది.

తల్లినిచూడగానే సోవిదేవి మొగం విప్పారింది.

"వచ్చావా, అమ్మా? నాన్నకూడా వచ్చాడా? మీరు రావడంలేదని చెప్పారూ.

సరేగాని శాంతి వొద్దాన్నారటేవిటీ? ఎక్కడేనాకద్దా? అంత పాడునక్షత్ర మన్నప్పుడు శాంతిచేసుకోరూ? నాన్న ఇలాగంటాడని నేను కల్లోకూడా అనుకో లేదుసీ్మ!" అన్నది సోవిదేవి.

"దానికంతా వుందిలే; ఆయన శాంతొద్దనిరాయలేదు. అలా ఒక్కనాటికీ రాయరు. శాంతిఖర్చులు అయిదొంద లవుతాయి అచ్చుకోమంటే, అంతడబ్బు లేదు, కొంతమీరుకూడ భరించండవ టాని రాసుంటారు. పోనీగాని చిత్తుగా డేడీ? అల్లుడుగారు కులాసాయేగదా? పార్వతికి మళ్ళీ యేమైనా—?"

"ఏంలేదు. పాపం ఆవిడికి సంతాన రేఖఉన్నట్టు కనబడదు,'' అంటూ సోవిదేవి నిట్టూర్చింది. అంతలోనే గొంతుమార్చి, ''చిత్తుగాడు బడికెళ్ళి పోయాడు, వాడింటో క్షణంవుండడు. ఊరంతా వాడికి నేస్తాలేనూ!" అన్నది.

"వాడి దారేవేరు!" అన్నదితల్లి.

వాళ్ళు మాట్లాడుకుంటూండగానే సీతప్పవచ్చాడు.

సీతాపతివాళ్ళింటిలోవాళ్ళంతా అదో రకం మనుషులనీ, సత్యాన్ని ఏవంత మర్యాదగా చూట్టంలేదనీ, వాడస్త మానమూ ఆ ప్రెస్సులుకాడుండి అడవా చాకిరీ చేస్తున్నాడనీ; రాత్రిబవళ్ళు విధి విరామవూ వుండడంలేదనీ సోవిదేవితల్లి దండ్రులతో మాటసందర్భగా అన్నది.

కాని సీతప్ప అదంతా కొట్టవతల పారేశాడు.

"వాడిప్పుడు వాళ్ళలో మనిషేనూ. అలాటప్పుడు మర్యాదేవిటీ? ఆత్మీయతా, ఆప్యాయతా ముఖ్యంగానీ! పనంటావూ? సొంతపనేగదూ? మనపని మనం చూసు కోకపోతే మరెవరు చూస్తారూ? ఇంకో గమ్మత్తు చూశావూ? మనవాడలా అహో రాత్రులు, అన్నాహారాలులేక, ఎండనక, వాననక, చెమటోడ్చి పరిశ్రమించడంవల్ల అత్తవారికి వాడంటే వల్లమాలిన అభి మానవూ అదీ పుట్టుకొస్తుంది. వాడోపూట ఖాయిలాపడ్డాడనుకో, చెయ్యివిరిగినట్టయి పోతుంది. ఏవిటనుకున్నా వేవిటోనూ!... ఆ సంగతివదిలేయ్! ఇప్పుడసలు ఉపద్రం పట్నానికొచ్చింది. నువ్వినేవుంటావు. పేద్ద ఉప్పెనొచ్చేసి పట్నంచుట్టూతా నున్నా ముప్పైనలభైమైళ్ళ మేర ముంచెత్తేస్తుందిట. వెయ్యినిలువుల నీరు ఇరవై నాలుఘ్గంటల పాటలా నిలిచిఉండి పోతుందిట. ఇళ్ళు కూలిపోవడవేవిటి, ఊపిరాడక మనుషులు చచ్చిపోవడవేవిటి అడక్కుమరి! దారుణం!... వీళ్ళింకా తెలుసుకోకుండా ఉన్నారు. వెయ్యినిలు వుల ఉప్పునీరొచ్చేస్తే గరిక్కూడా చచ్చూరుకుంటుంది. పట్నంచుట్టూ ముప్పైమైళ్ళపేర యెడారైపోతుందంటే నమ్ము... ఇంకో గమ్మత్తుచూశావా? ఆ యెడారి గజం పావలాకిమ్మన్నా ఇచ్చే స్తారు. ఓ రెండెకరాలుకొని ధరలు పెరి

గాక ఇళ్ళస్థలాలకింద అమ్మేద్దా మవటాని అమ్మ ఆలోచనచేసింది. అలాగే చేద్దాం గాని ముందు ఈ ప్రళయంనుంచి ప్రాణాలతో బయటపడనీ అన్నా. పారిపో యొచ్చేశావంటే నమ్మంతే :"

సోవిదేవికి ఒక్కటే అనుమానం వచ్చింది.

"ఈ జల ప్రళయం గురించి ఇక్కడ కూడా తెగచెప్పుకుంటున్నారు. కాని వెయ్యేడుగుల నీరొస్తుందని మాత్రమే అంటున్నారే ?'' అన్నదామె.

"వె-య్యేడుగులా ? ఇంకానయం ! వె-య్యేడుగులయితే చెప్పుకోడందేనికీ ? వెయ్యి ని-లు-వులు !" అన్నాడు సీతప్ప కళ్ళుపెద్దవిచేసి. ఆయనకు ఎక్కడలేని కవిత్వమూ పుట్టుకొచ్చేసింది. జరిగిన సంఘటనలు కళ్లారాచూసినవాడు వర్ణించిన విధంగా ఆయన జరగబోయే జలప్రళయ భీభత్సాన్ని కూతురికి వర్ణించిచెప్పాడు.

మాటల సందడిలో సీతప్పకి కాలం ఎలా గడిచిందీ తెలియలేదు. "గనక నున్నూ, మేంజేసిన ఆలోచన ఏవిటంటే నున్నూ, ఎలాగో ఇల్లుకదిలి రానేవచ్చేశాఁవా, చెప్పుల్లో ప్రయాణం బెట్టుకుని వస్తే అటు వియ్యాలవారూ ఒప్పరు, మీ ఆయనా ఒప్పడు. ఇదేవిటి ? ఇప్పుడొచ్చి ఇప్పుడే వెళ్ళిపోవడవా, వల్లగాదవ టంటారు తప్పవిడిచి మరొహాటుండ బోదు. అంచేతను మరోనాల్రోజులక్కడా, సరదాగా ఉండిపోయి, యేకంగా జల ప్రళయం తీశాక తిరిగిపోవడానికి నిశ్చయించుకు చక్కావచ్చాం – చెప్పొద్దూ ? నెల్రోజులు సెలవడిగేశాను. నే సెలవు తీసుకుని ఏళ్ళయిందంటే నమ్ము. మా ఆఫీసులో మిగిలిన వాళ్ళంతా తద్దినాలనీ, ఊరికెళ్ళాలనీ, అక్కరొచ్చిందనీ చీటికీ మాటికీ సెలవుచీట్లు పంపిస్తూంటారు. నేనలా ఎన్నడూ చెయ్యను. ఎందుకడ గాలి, ఎందుకు లేదనిపించుకోవాలి ? శరీరం అమ్ముకున్నాక పనిచెయ్యవలిసిందే. పనంటే పనేనూ ! రోట్లో తలదూర్చి రోకటి పోటుకు జంకితే ఎలా? ఎన్నడూ సెలవడిగి యెరుగనేమో అడగ్గానే గ్రాంటు చేసి పారేశారు. చక్కావచ్చాం. రాకరాకొచ్చి నాల్రోజులైనా కళ్లెదుటుండకుండా కట్టుదిట్టఁవై మరీ వచ్చావనుకో !" అని సీతప్ప అంటుండగా ఫ్యాక్టరీలు కూశాయి.

"అమ్మయ్యో ! అప్పుడే పన్నెండే ? ఏవేవ్, వేగిరం, వేగిరం ! అవతల పెద్ద మనుషులు మనకోసం ఆపోశన పట్టకుండా కనిపెట్టుక్కూచునుంటారు. పద, పద !" అని సీతప్ప భార్యను తొందరచేశాడు.

కానిసీతాపతిగారింట్లో భోజనాలెప్పుడో అయిపోయాయి. ఆ సంగతి తెలీక సీతప్ప తన వియ్యంకుణ్ణిచూసి, "ఈ బ్రాహ్మ డింకా భోజనం చేసేయత్నంలో లేడేవిటి చెప్మా?'' అనుకున్నాడు.

రావమ్మని వియ్యపరాలు మాత్రం, "మీ సోవిదేవిగారింట ఈపూట వంటకాలేవిటో?" అనడిగింది.

"తెలీదునమ్మండీ. అడిగానుకాను." అన్నది రావమ్మగారు.

"మీరింకా భోజనాలే చెయ్యలేదూ? ఎంతకీ రాకపోతే అక్కడే భోంచేశారనుకున్నాం."

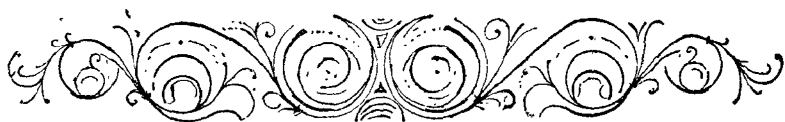
కడిగిన వంటిల్లో చితచితలాడుతోంది. వంటకాలు చప్పచల్లారిపోయాయి. సీతప్ప నాలుగు మెతుకులు నోటవేసుకున్నాననిపించాడేగాని ముద్దదిగడం చాలాకష్టమైపోయింది. రావమ్మగారు తినొచ్చేసరికి కూరమిగల్లేదు. మజ్జిగ గట్టిగా రెండు చెంచాలు మిగిలింది.

ఆ పుణ్యదంపతులు భుక్తాయాసంలేని భోజనంచేసి బయటి అరుగుమీద చేరారు 'కాస్సేపు నడుం వాలుస్తారాయేవిటి?'. అన్నవారుగాని, ఓ మంచంవేసి మర్యాద చేసినవారుగాని లేరు.

'తప్పుపట్టడానిక్కాదుగాని, వీరి మాటతీరూ మర్యాదతీరూ అదోమోస్తరుసుమండీ! ఇప్పుడేం? అబ్బిపెళ్ళినాడే ఈ సంగతి గమనించా,'' అన్నది రావమ్మ.

"నేనొక్కటే చెబుతున్నా చూడూ. మనం అలాటివేవీ పెట్టుకోగూడదు. మన సంగతి చంద్రమతీ హరిశ్చంద్రులవంతు అయింది. ఇల్లూవాకిలీ విడిచివచ్చేశాం. మనచూరుకింద మనం నిలబడే యోగ్యత లేకుండా చేసేశాయి నవగ్రహాలు. నవగ్రహ జపవ్యాగ్రటా అవుతుందిగదా అనుకుంటే ఇక్కడ అసలుశాంతే జరగలేదు. అంచేత మనని ఈ గ్రహాలు ఓ పట్టాన వదిలిపెట్టవు. మనవా. ఇవాళొచ్చి రేపెళ్ళిపోతున్నవాళ్ళం కాకపోతిమి. ప్రళయం జరిగిపోయి, కలియుగం ముగిసి మళ్ళా కృతయుగంఆరంభమయే వరకూనున్నా ఇక్కడే ఉండిపోతున్నా అలాటప్పుడు మాటలనీ, మర్యాదలనీ పెట్టుకూర్చుంటే అవుతుందా? కలిపీడితులైన నలదమయంతులను ఆ మహారణ్యంలో ఎవరు మర్యాద చేశారు? ఏవిటో! మనం వారికన్న లక్షరెట్లు నయమనుకో–లక్షరెట్లు!" అన్నాడు సీతప్ప తలకింద చెయ్యిపెట్టుకుని పడుకుంటూను.

రావమ్మ మాత్రం గోడకి చేరగిలబడి కూచుని, "ఇదేం ప్రయాణం! ఇదేంకథ కోడలు నీళ్ళాడింది. చంటిబిడ్డను చేతిలో పెట్టి ముచ్చటలు పలికినవాళ్ళులేరు. కొడుకింతవరకు కంటికే కనిపించలేదు. ఎప్పుడనగా వెళ్ళాడో, ఎక్కడ అన్నం తిన్నాడో? బారసాలలేదు, పాడూలేదు. నిన్నంటే నిన్నపుట్టిన బిడ్డకి అవ్వఅని పేరెట్టారట! చూడగా అంతా కలలాఉంది గాని నిజంలాగాలేదు ... గోదావరి నీరు పట్నం నీరులా క్కాదు. ఆనది కరకరలాడుతుందిగాబోలు ...'' అనుకుంటూ కూచునే కునుకులు పడింది.

సినిమా క్విజ్

పై మూడు బొమ్మలూ మూడు సినిమాల పేర్లు తెలియజేస్తవి... ఏమిటవి?

(జవాబులు 93 వ పేజీలో)

స్వామి వివేకానంద

పవిత్రమగు మానవ జన్మమెత్తి, వారి జీవితములను మోక్ష సాధనకై సార్థకము చేసికొనక, క్షణిక సుఖములకు దాసులై, అజ్ఞానాంధకారముతో సంసార సాగరమున మునిగి తేలుచు, దైవచింత లేని మానవులు పరమాత్మ జ్యోతిని చూడజాలరు. అట్టివారలకై సర్వసంగ పరిత్యాగమొనర్చి, బ్రహ్మచర్య వ్రతమునుదాల్చి, సత్యాన్వేషణకై తదేక దైవ చింతతో తాము తరించుటయే గాక మానవకోటి సంతతిని తరింపజేయుటకై జీవితములనే త్యాగమొనర్చిన దైవాంశసంభూతులలో అగ్రగణ్యుడు శ్రీ వివేకానంద స్వామి.

1863 జనవరి 12-వ తేదీకి సరియగు దుందుభి నామ సంవత్సర పుష్య బహుళ సప్తమి సోమవారము, హస్తా నక్షత్రయుక్త ధనుర్లగ్నమున ఉదయము 6 గం॥

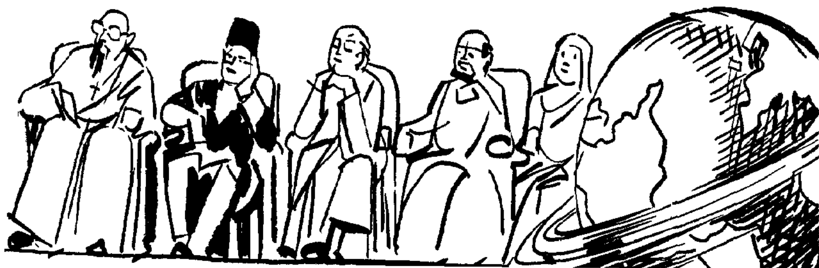

స్వామి వివేకానందుని శతవార్షికవర్ధంతి ఈ నెల 12వ తేదీన మనం పాటించవలసివుంది. ఈ సందర్భంలో ఈ ప్రత్యేక వ్యాసం మా పాఠకులకు ఉపయుక్తం కాగలదు.

ప్రప్రథమ ప్రపంచ సర్వమత మహాసభలో మన ప్రతినిధిగా పాల్గొని మన మత స్వారస్యాన్ని ఎలుగెత్తి చాటి భారతదేశ ప్రతిష్ఠ ఇనుమడింపజేసిన వ్యక్తి వివేకానందులు.

34 నిమిషములకు సుగుణరాశి యగు భువనేశ్వరీదేవికి, దత్తవంశ ప్రభువగు విశ్వనాథునికి ఈశ్వరాంశ సంభూతు డగు బాలు డుదయించెను. ఆ బాలుని జన్మరాశి ననుసరించి వీరేశ్వరుడని పేరిడిరి. తరువాత నామకరణ సమయమున నాతనికి నరేంద్రుడను పేరు వచ్చెను. తలిదండ్రు లతనిని 'బిలే' యనియు, 'నరేన్'అనియు ముద్దుపేర్లతో పిలుచుచుండిరి.

పూజలకు పుట్టినిల్లగు దత్తవంశమున బుట్టుటచే, నరేన్ బాల్యమునుండియు భగవచ్చింతా పరాయణుడై, ఏకాగ్రతతో ధ్యానము చేసెడివాడు. తన్మయత్వమున బాహ్యప్రపంచమును విస్మరించి, అంతు లేని ఆనందము పొందెడివాడు. బిచ్చ

మెత్తుటకై వచ్చు బైరాగులనిన నరేంద్రునకు అమిత ప్రీతి. చేత నేవస్తువున్ననూ వారికి దానము చేసెడివాడు. నరేంద్రుడు ఏకసంథాగ్రాహి. అచిర కాలముననె సకల విద్యల నభ్యసించి, సంస్కృతభాషా ప్రవీణుడై, తోడి బాలురలో అసమాన ప్రజ్ఞాశాలిగా పేరు గాంచెను. వర్ణభేదము చూపక బాల్యము నుండియు సర్వమానవులను ఆదరించెడివాడు. పిన్నవయసునుండి మాతృదేశమన్న భక్తిగౌరవము లుండుటచే, పరభాషయగు ఆంగ్లము నభ్యసించుటకు నిరాకరించియు, తలిదండ్రుల పట్టుదలపై సమ్మతించెను.

నరేంద్రుడు మాతృభక్తి పరాయణుడు. ఆతనికి తల్లి చేసిన బోధలు మూడు: 'ప్రాణభయము కలిగినను అసత్యమాడకుము, సదుద్దేశములనుకలిగి, ఎల్లరు నీ మంచితనమును గుర్తించి నీయంతటి మంచివాడు లేడనిపించుకొనుము, ఇతరుల స్వాతంత్ర్యమున కెన్నడు ఆటంకము కలిగించకుము.' ఈ దివ్యబోధలను శిరసావహించి నరేంద్రుడు తన జీవితమును ప్రకాశవంతము జేసికొనెను. 'నా మానసికాభ్యుదయమునకు హేతుభూతాలు నా తల్లియే' అనుచు సదా అతడు పలికెడివాడు. ఎంతటివాడైనను మాతృమూర్తి నారాధించనిదే గొప్ప స్థితిని పొందజాలడని పలుమారులు నరేంద్రుడు నొక్కి వక్కాణించెడివాడు.

సన్యసించవలెనని సంకల్పమున్నను, దారిద్ర్యము వీడి, తమ కుటుంబమున అనుకూల పరిస్థితులు కల్పించి, తల్లిని తృప్తిపరచువరకు నరేంద్రునకు మనశ్శాంతి కలుగలేదు. భువనేశ్వరిదేవిని సాక్షాత్ దేవిగానే అతడు పూజించెడివాడు.

తండ్రి విశ్వనాథుడు ఉదార హృదయుడు. జాతిమత విభేదములు లేనివాడు. మానుషత్వమే ఔన్నత్య హేతువన్న గాఢవిశ్వాసము కలవాడు. స్వమత ఆచార ధర్మములందు ఆసక్తి కలవాడు. ఇట్టి సద్భావములుగల తండ్రి శిక్షణలో పెరిగిన నరేంద్రుడు తండ్రిని మించిన కొడుకనిపించుకొనుటలో ఆశ్చర్యమేమున్నది!

నరేంద్రుడు గానకళలోకూడ ప్రవీణుడు. తన కోమల కంఠస్వరముతో జనుల సమ్మోహితుల జేసెడివాడు. మూడేండ్ల చదువు నొక్క సంవత్సరములో ముగించి ఉత్తీర్ణుడై, తండ్రివలన గడియారము బహుమతి నొందెను. కళాశాలలో ప్రవేశించి, పాశ్చాత్య చరిత్రలనేకములు చదివి లోకజ్ఞానమును వికసింపజేసికొనెను.

ప్రతి విషయమును విమర్శించుట నరేంద్రుని అలవాటు. ఆత్మమోక్ష జగత్కల్యాణములకై జన్మించిన అతనికేదో అసంతృప్తి, తీవ్ర వాంఛ కలుగనారంభించెను. జీవితమునకు ఆహార నిద్రాదు

లచే కలుగు సుఖము పరమావధి కాదని తెలుసుకొనెను. 'భగవత్సాన్నిధ్యమునకు పాండిత్యమేల? పుస్తకముల్లో నేమున్నది?' అనుచు నరేంద్రుడు పరీక్షా సమయములందుకూడ భక్తి పారవశ్యముతో పాడుచుండెడివాడు.

భగవంతు నిదర్శనమునకై ఆతని వాంఛ ప్రబలమైనది. తండ్రి అతనికి వివాహము చేయ దలచి విఫలుడయ్యెను. భార్యాభర్తలై సకలైశ్వర్యములతో ప్రతిష్ఠలతో లౌకికానందమును పొందు గృహస్థ జీవనము కంటె_సమస్తము త్యజించి సుఖదుఃఖాల కతీతుడై, పరమేశ్వరాశ్రితుడై, స్వేచ్ఛతో శాశ్వతానంద ప్రాప్తికై ప్రాకులాడు సన్యాసి జీవితమే అతనికన్ని విధముల మేలని తోచెను. సన్యాసికి సంసారికి గల భేదము మేరు పర్వతమునకు ఆవగింజకును, సూర్యునకు మిణుగురు పురుగునకును మధ్య గల వ్యత్యాసము వంటిదని నరేంద్రుడు తలచెను.

కొంతకాలము బ్రహ్మ సమాజమున గడపెను. అతని కక్కడ మనశ్శాంతి లభించలేదు. భగవత్సాక్షాత్కారము కాని జీవితము నిరర్థక మనిపించెను. కడకు దేవేంద్రనాథటాగూరువద్ద కేగి నరేంద్రుడు 'మీరు దేవుని చూచినారా ?' అని యడిగెను. వారి సమాధానముతో తృప్తి కలుగలేదు. ఆ సమయమున శ్రీ రామ కృష్ణుని గురించి, ఆయన ప్రఖ్యాతిని గురించి విని, ఆ మహానుభావునివలన తన సంశయము బాపుకొనవలెనని సంకల్పించెను. నానాటికి దైవ సాక్షాత్కారవాంఛతో నరేంద్రుని హృదయ పరితాపము మిక్కుట మయ్యెను.

కొన్నాళ్ళకు నరేంద్రుని తపము ఫలించి శ్రీరామకృష్ణుని దర్శనమయ్యెను. నరేంద్రునిచూచి శ్రీరామకృష్ణ పరమ హంస అతనిని సంకీర్తన చేయుమనెను. ఆ గానమునకు రామకృష్ణుడు ఆనందాశ్చర్యములతో, బాష్పపూరిత నేత్రములతో, "తండ్రీ! ఎంతకాలమునకు నాపై దయదలిచి వచ్చితివి? చిరకాలముగ నీకై వేచియుంటిని. నీతో నా ఆత్మానుభవములను ప్రసంగించి, నా తాపము తీర్చుకొందును. మానవకోటి బాధలను బాపుటకై అవతరించిన నారాయణుడవే నీవు అను రహస్యము నే నెరుగుదును'' అనుచు తన మనసులోని సంతసమును వెల్లడించెను.

నరేంద్రుడు చెంతలేకున్న రామకృష్ణుని హృదయము వ్యాకులము చెందెడిది. "నిన్ను చూడనిదే నే జీవించలేను. నా యొద్దకురమ్ము'' అని విలపించెడివాడు. ఇరువురును ఈ విధముగ ప్రాణమునకు ప్రాణమై పరస్పరము ఆకర్షించుకొనిరి. నరేంద్ర రామకృష్ణుల సమావేశమువలననే నవీన ప్రాచీన ఆదర్శముల నద్భుత రీతిని సమన్వయపరచు భావి భారత భాగ్యోదయ దివ్యవాహిని బయల్పడెను. పాశ్చాత్యులకార్యదీక్షతో తమభారతీయుల ప్రశాంతియుతాత్మ ధ్యానదీక్షను కలిపి. సనాతన ధర్మ పునఃప్రతిష్ఠాపనకై ఈదివ్య వాహినియే వివేకానందుని అవతారము దాల్చినది!

రామకృష్ణుని చేష్టలు, వచనములు తొలుత నరేంద్రునికి ఆందోళన కలిగింపసాగెను, తన సందేహము తీర్చుకొనుటకై అతడు ''మహాశయా, తాముదేవుని చూచితిరా?'' అని శ్రీరామకృష్ణుని ప్రశ్నించెను. అందులకాయన వెంటనే ''నిన్ను చూచునట్లె భగవంతుని చూచుచున్నాను. నీతో మాటాడునటులె దేవునితో మాటాడుచున్నాను. నిజముగా దేవునికై తపించువారికి భగవంతుడు తప్పక ప్రత్యక్షమగును''అని బదులిడెను, నరేంద్రుడు అర్థముచేసికొనలేక, శ్రీరామ కృష్ణుడు పిచ్చివాడని భావించెను. అత డెట్లు భావించినను రామకృష్ణుని సముఖమున అపూర్వానందము, అనిర్వచనీయ సౌఖ్యము ననుభవించుచుండెను. కాని,

ఆ వెంటనే రామకృష్ణుని తన గురువుగా స్వీకరింప లేకపోయెను.

ఒకనెల పిదప నరేంద్రుడు పాద చారియై ఆయనవద్ద కేగెను. అత్యంత ప్రీతితో రామకృష్ణుడు తన పాన్పుపై కూర్చుండబెట్టి, తన కుడి పాదమును నరేంద్రునిపై నుంచెను. ఆ సమయమున అతనికి అపూర్వానుభవము కలిగెను. చరాచర ప్రపంచమంతయు శూన్యమయి, లయించిపోవునట్లు గోచరించెను. తన వ్యక్తిత్వమే నశించునట్లు, మృత్యుముఖ మున పడబోవునట్లు కన్పించెను. మరి యొకమారు రామకృష్ణుడు సమాధి నిమగ్నుడై నరేంద్రుని స్పృశించెను. ఆ మహానుభావుని అద్భుత ప్రభావమను సూర్యరశ్మిచే నరేంద్రుడు పరిపూర్ణముగా బాహ్యస్మృతి రహితుడయ్యెను. స్మృతి కలిగి చూచుసరికి శ్రీరామకృష్ణుడు మెల్లగా గుండె నిమురుకొనుచుండెను. ఈ దివ్యానుభవముల వలన శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస లోకాతీతుడని ఎరింగి, నరేంద్రు డాయనకు శిష్యాగ్రగణ్యు డాయెను. ఆ యిరువురి అన్యోన్య ప్రేమానురాగములు అనుపమానములు, ఒకే శరీరమున జీవాత్మలవలె వారుండిరి. రామకృష్ణుడు నరేంద్రునకు అద్వైత వేదాంత రహస్యముల నుపదేశించెను. సంశయములతో మానసిక వ్యథ కలిగి నపుడు నరేంద్రుడు రామకృష్ణుని వచనములు స్మరించి, ధ్యానసిద్ధుడై, మన శ్శాంతి నొందెడివాడు.

అవతార పురుషుడైనను కష్టదశ ననుభవింపక తప్పదు. తన తండ్రియగు విశ్వనాథుని మరణానంతరము నరేంద్రు నకును కష్టదశ ప్రారంభమాయెను. పరమ భక్తురాలైన భువనేశ్వరీదేవికి సైతము, దుఃఖము సహించలేక దేవునిపై నొక విధమైన ఏహ్యా మేర్పడెను. దేవుడే నిజముగ నున్నచో తన కిటువంటి కష్టమేల కలుగునని వాపోయెను. కాగా, గృహ పరిస్థితులు నరేంద్రుని మనసున కూడ నాస్తికత్వము నుద్భవింపజేసెను. ప్రార్థనలు వ్యర్థమని, దేవుడు లేడని నిరూపింప సాగెను.

కాని, కష్టపరంపర అను నీ అగ్ని జ్వాలలే నరేంద్రుని జీవితాభరణమునకు వన్నెదెచ్చినవి. ఆతని స్థితిని తెలుసు కొని శ్రీరామకృష్ణుడు నరేంద్రుని మంద లించి, మనసున ఉదయించిన నాస్తికత్వ మును నిర్మూలించి, అతనిని సత్యమార్గ మున పెట్టెను.

తనయింట తాండవమాడుచున్న దారిద్ర్య బాధనుండి విముక్తుని చేయుమని నరేంద్రుడు ప్రార్థించెను. అందులకు గురుదేవుడు ఆ కాళీమాతనే ప్రార్థింపు మని బోధించెను. కాళీమాత ఎదుట నిలిచి నరేంద్రుడు కలిమిని కోరలేక పోయెను. ఆమె సందర్శన మాత్రమున

మైమరచిన నరేంద్రుడు తన కుటుంబ పరిస్థితులను చక్కజేయమని కోరుటకు బదులు నిర్మల భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్యములు ప్రసాదింపుమని ప్రార్థించెను.

కాళీమాతా వరప్రసాదియై, ఆరేండ్లు శ్రీరామకృష్ణుని యొద్ద శిక్షణపొంది, ఆయన ప్రబోధమువలన జ్ఞానజ్యోతిని గాంచి, అఖండ ఆనందమును పొందెను. శ్రీరామకృష్ణుడు కామినీ కాంచనములను జయించి ధ్యానదీక్షతో ఆర్జించిన తత్వ జ్ఞాన సామ్రాజ్యమునకు నరేంద్రుడు యువరాజయ్యెను. ఆ దివ్యానుభవ రత్నరాసులను లౌకికాలయమగు ప్రపంచమంతట వ్యాపింపజేసి, ధర్మసముద్ధరణకై అతడు నడుము కట్టుటకు కృతనిశ్చయుడాయెను.

ఈ సమయమున గురుదేవునకు కంఠమున వ్రణమయ్యెను. శిష్యగణమంతటితో కూడి నరేంద్రుడు ఎనలేని పరిచర్య సేయుచుండెను. ఎక్కువ మాటాడరాదని వైద్యులు రామకృష్ణుని నిరోధించిరి. ఆ స్థితిలోనైనను ఆయన తన బోధనలను మానలేదు. విశ్రాంతి కొరకాయనను కాశీనగరం కొంపోయిరి. మరణశయ్యపై నుండియు రామకృష్ణుడు తన మహోద్యమమును కొనసాగించుచు, శిష్యబృందమునకు ప్రబోధము చేయుచునే యుండెను.

పలు జన్మార్జిత తపఃఫలమగు నిర్వికల్ప సమాధి నరేంద్రునకు లభించెను. గురుదేవుడు తన అవసాన సమయమున నరేంద్రుని చేరబిలిచి, శిష్యగణము నెట్లు ఏకసూత్ర బద్ధులను చేయనగునో, సన్యాస జీవితమునకు వలయు శక్తి సామర్థ్యములు ఎట్లు అలవరుచుకొన తగునో, ఉపదేశించెను. శిష్యులను ప్రేమాదరములతో చూడుమని చెప్పెను. నరేంద్రుని తదేక దృష్టితో చూచుచు, శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస ధ్యాన నిమగ్నుడయ్యెను. ఆ క్షణమున నరేంద్రునిలో నేదియో అపూర్వ శక్తి ప్రవేశించినటుల గోచరించెను. రామకృష్ణుడు తన అఖండ శక్తిని, అనిర్వచనీయ ప్రతిభను, ఆధ్యాత్మిక సంపదను జగత్కల్యాణము కొరకు నరేంద్రునికి త్యాగము చేసెను. కాళీమాతను స్మరించుకొనుచు శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస 1886 సం॥ ఆగస్టు 16 వ తేదిన భౌతిక శరీరమువదలి పరబ్రహ్మైనందైకము నందెను.

గురుదేవుని ఆజ్ఞానుసారము నరేంద్రుడు ఆయన శిష్యవర్గమున కంతటికి పెద్దయై, కాషాయాంబరముల దాల్చి, శిష్యగణముతో కాశీనగరమునుండి 'బారా' నగరము చేరుకొని, ఒక యింటిని అద్దెకు తీసుకొనెను. అందు శ్రీరామకృష్ణుని అస్థికలను స్థాపించి, ఆయన ఛాయా చిత్రమును ఆవిష్కరించి, పూజించెను. ఇదే మొట్టమొదటి శ్రీరామకృష్ణ మఠము. 'కాకరుగాచి' అను గ్రామమున నొక రామకృష్ణాలయము నిర్మితమైనది.

నరేంద్రుని నాయకత్వమున 1886 నుండి 1892 వరకు 'బారా' నగరముననె యుండి, పిదప ఆ మఠము బేలూరులో ప్రతిష్ఠిత మయ్యెను.

నిర్విరామముతో, నిరంతర దీక్షతో నరేంద్రుడు తోడి శిష్యులచే ఈశ్వరనామామృతసుధను గ్రోలించెడి వాడు. శిష్య బృందమును స్వశక్తిపై నిలుపదలచి, స్వామి ఆసేతు హిమాచల పర్యంతము పర్యటన సల్పెను. మొట్ట మొదటి మజిలీ కాశీనగరము. నరేంద్రుని దర్శించిన మహాపండితులు, నాస్తికులు, పామరులు, ఎల్లరు ఆతని వాక్చాతుర్యమున కచ్చెరువొంది, నిశ్చేష్టులై ఆనంద పారవశ్యమున తేలిరి.

ఇట్లు నరేంద్రుడు సమస్తమైన పుణ్య క్షేత్రములను దర్శించెను. సంకీర్తనలతో, సద్గ్రంథ పఠనముతో, తత్వవిచారణతో కాలము గడపెను. ఆయనకు మహమ్మదీయులు కూడా ఆతిథ్య మొసగి, స్వామి బోధనలచే ధన్యులైరి.

దక్షిణ యాత్రలలో జరిగిన సంఘటన స్వామివారి వాక్చాతుర్యమునకు గొప్ప నిదర్శనము. ఆళ్వారు మహారాజు స్వామిని సన్మానించి, "నాకు విగ్రహారాధనయందు నమ్మకములేదు. ఇంత వరకు నేను ఏ రాతిని గాని, పుట్టనుగాని పూజించలేదు. ఇట్లు నాకు నమ్మకము లేనందున నా గతి ఏమగును, స్వామీ!" అనుచు వ్యంగ్య ధోరణిలో ప్రశ్నించెను.

తదయక స్వామి రాజు ఛాయా పటమును తెప్పించెను. ప్రక్కవానితో దానిపై నుమియుమనెను, ఇందుకు అక్కడి వారందరు హడిలి పోయిరి. స్వామి రాజువంక తిరిగి, 'రాజా! ఇది ఛాయా పటము మాత్రమే కద. ఈ పటమునకు ప్రాణము లేదు. దానికి కదలిక లేదు. అయినను అది నీ చిత్రము. నీపై గల గౌరవ మర్యాదలు ప్రజలు నీ పటముపైనను చూపుచున్నారు. అటులే దేవతా విగ్రహములను పూజించువారికిని వారి వారి మనోభావముల ననుసరించి, పరిజ్ఞానము ననుసరించి పటములందు భగవంతుడు గోచరించును.'' ఈ మాటలు విన్న ఆళ్వారుమహారాజు తనతప్పిదము తెలుసుకొని, భగవంతుని ప్రార్థింప సాగెను.

ఇట్లు పలువురు నాస్తికులను సన్మార్గమునకు మరలించుచు, స్వామి యాత్రలను కొనసాగించెను. కొంత కాలము యాబూ పర్వతమున తపమాచరించి. క్షత్రీ మహారాజును కలిసికొని, స్వామి తన తత్వబోధలతో ఆయనను తన శిష్యునిగా జేసుకొనెను.

దరిద్రులై, విద్యావిహీనులై, మానవత్వమును కోల్పోయి, స్వాతంత్ర్యము లేక అల్లాడుచుండిన సోదర భారత కోటి నుద్ధరించుటయే స్వామి సంకల్పించిన మహత్కార్యము. మహారాజులను ధర్మపరులుగా చేసిన, దేశాభివృద్ధికి తోడ్ప

డుదురన్న ఆశతో రాజుల నెందరినో కలిసెను. వారందరు స్వామి సందర్శన ముచే సంపూర్ణ పరివర్తనులైరి. అంత టితో స్వామి తృప్తిచెందలేదు. హైందవ దీన నారాయణుల దుర్భరస్థితి, అక్షర జ్ఞానశూన్యత నరేంద్రుని మరింత కలవర పెట్టెను. మాతృదేశ పునరుద్ధరణకై పశ్చిమ ఖండముల కేగి, ధన మార్జించి మానవసేవ జేయ నిశ్చయించుకొనెను. అభీష్టసిద్ధికై స్వామికి క్షత్రీ మహారాజు ప్రయాణ సన్నాహ మంతయు జేసెను. మహారాజు కోరికపై స్వామి నరేంద్రుడు జగత్ప్రసిద్ధమగు 'వివేకానందు' నామము ధరించెను.

మాతృమూర్తి యగు శ్రీశారదామణి దేవి ఆశీర్వాదముతో స్వామి వివేకా నందుడు 1893 సం॥ మే 31 వ తేదీన పశ్చిమ ఖండ యాత్రకై బయల్దేరెను. సముద్ర తీరమున ప్రవేశించుచున్న స్వామి దివ్యదర్శనముతో శ్రీ రామ కృష్ణుడు తనను అనుసరించుచున్నట్లు గాంచెను. చైనా, జపాను మున్నగు దేశములను పర్యటించి, అచట భారత జాతీయతను ప్రసరింపజేసెను.

కొలది దినములలో స్వామి తన గమ్యస్థానమగు షికాగోనగరము చేరెను. 1893 లో జరిగిన విశ్వమత మహాసభ ప్రపంచ చరిత్రలో ఒక గొప్ప సంఘ టన. అందు స్వామి వివేకానందుడు హిందూమత ప్రతినిధిగా నిలచి, హైందవ సనాతన ధర్మతత్వమును, శ్రీ కృష్ణుని సందేశములను ప్రపంచ మంతటికి చాటెను. పాశ్చాత్య ప్రముఖ తత్వజ్ఞులు, కళాప్రపూర్ణులు, పండిత ప్రకాండులు నగు పదివేలమందితోనున్న ఆ మహా సభలో వివేకానందస్వామి సర్వజనాకర్ష కుడై కూర్చొనియుండెను.

"నదులు వేరు వేరు తావుల బుట్టినను, అవన్నియు సాగరమున కలియుచున్నవి. అటులే, వివిధ భావములతో మానవులు అవలంబించు ఆరాధన విధానములు ఆ సర్వేశ్వరునే చేరుచున్నవి. సర్వధర్మ ముల సారమే వేదాంతము. ఆత్మ నిత్య శుద్ధము. జననమరణాతీతము, మానవుడు అమృత పురుషుడు. అతడు ప్రకృతి కధీనుడు కాడు. భగవద్దర్శనము లభించు టకు అహంకారము నశించవలెను. భౌతిక దృష్టితో చూచినను ఏకత్వమే అద్వైత సిద్ధాంతము. వ్రతములు, ప్రార్ధ నలు, ధ్యానములు చిత్తశుద్ధికి తోడ్పడు నవి. వేదములు ఆ సర్వేశ్వరుని జేరు మార్గమును చూపునవి'' అనునివి స్వామి యుపదేశములలో కొన్ని.

స్వామి దివ్యసందేశము, నిర్మల మనోభావములు సభికులను ఆశ్చర్య చకితుల జేసెను. ఫలితముగ స్వామి సాటిలేని జగద్విఖ్యాత మహాప్రవక్తయై నిలచెను. ఆయన తన పర్యటనలో భార

తీయుల పాశ్చాత్య వ్యామోహమును గురించి చింతించెను. సంకుచిత భావములచే జాతీయత నిర్జీవమై కళావిహీనమై యుండుటను కూడ తలపోసెను. ఇట్టి సమయమున, పాశ్చాత్యులచే భారత సనాతన ఔన్నత్యమును గుర్తింప జేయుట తన విధిగా నెంచెను. ''పూజ్యత, పవిత్రత, త్యాగము ఏ మత సంస్థకును ప్రత్యేక హక్కులుకావు. ప్రతి మతమునకును లోకోత్తర చరితులగు స్త్రీ, పురుష లుద్భవించిరి. కనుక అన్యమత ద్వేషము అవివేకము. అహమునకు బదులు సహకారము, అన్యమత ద్వేషమునకు బదులు తదాశయ గ్రహణము, శతృత్వమునకు బదులు శాంతియుత సమన్వయము గుర్తించు మంచి కాలము త్వరలోనే వచ్చి తీరు'' నని స్వామి ఘంటాపథముగ ఉగ్గడించుచు, గంభీరోపన్యాసము కావించెను.

ఈ యుపన్యాసములతో స్వామి షికాగో, బోస్టన్, కేంబ్రిడ్జి, వాషింగ్టన్, న్యూయార్కు అంతటను విజయయాత్ర సాగించెను. స్వమతహంకారులగు క్రైస్తవులు వారి లోపములను గుర్తించి వివేకానందుని ఉద్యమము ననుసరించిరి. ఈ ఉపన్యాసముల సందర్భమున స్వామి కోరకనే బహుళముగ పారితోషికములు చేరెను.

ఇదే సమయమున భారతదేశమందు నూతన సంచలనము, ఉత్తేజము కలిగినవి. అప్రయత్నముగ స్వామికి అసాధారణమగు యోగసిద్ధులు లభించినవి. వాని మహిమవలన స్వామి స్పర్శ మాత్రమున ఒరుల జీవితములను మార్చగల శక్తిని పొందెను. ఈ విధముగ మహోపన్యాసము లొసగుచు ఒక సంవత్సరము పర్యటించెను. తదుపరి ఆంగ్ల దేశమునకు వెళ్ళి అచట తన యుద్యమము నారంభించెను. లండన్ నగరముననుండగా మిస్ మార్గరెట్ నోబిల్ అను ఆంగ్లవనిత తన సర్వస్వమును సమర్పించి స్వామికి శిష్యురా లాయెను. ఈమెయే, సనాతన ధర్మమున అఖండ సేవచేసి, త్యాగధర్మము నెరపి, భారతీయుల కృతజ్ఞతకు పాత్రురాలైన 'సోదరి నివేదిత.'

వేలాది విదేశీయులు స్వామి బోధనలు విని భారత జాతీయతను అభినందించిరి. వేదాంత విషయములనుగూర్చి సోదరి నివేదిత 'జన సామాన్యము నమ్మునట్టి క్రైస్తవమత సిద్ధాంతములను బురదనీటిని వడియగట్టుటకై వేదాంతమను యిండుపగింజ నేడు మాకు లభించినది. అంధకారమున అల్లాడుచుండిన మాకు వేదాంత జ్యోతిమార్గ దర్శకమైనది' అని యామె వ్రాసినది.

వేదాంత సందేశముచే పాశ్చాత్యలోకమును జయించి విజయధ్వజ స్థాపన మొనర్చి, వివేకానందస్వామి స్వదేశము

నకు బయల్దేరెను. ఈ వార్త తెలియగనే భారతీయు లెల్లరు వేయికనులతో స్వామి రాకకై ఎదురు చూచుచుండిరి. ఆనందాతి శయముతో, జయ జయ ధ్వానాలతో అందరూ ఆయనకు ఘనస్వాగతము పలికిరి. కొలంబో నగరమునుండి పలు చోటుల సన్మానములంది, స్వామి తన జన్మస్థానమగు కలకత్తాకుబయలుదేరెను. ఆయనను చూడగనే మహోత్సాహముతో నిండిన వంగదేశీయులగాంచి స్వామి పులకిత గాత్రుడయ్యెను.

విశ్వమానవ కల్యాణమునకై శ్రీరామ కృష్ణుని తత్వములను ఆచరించుటకు, పరులకు తోడ్పడుటకు వివేకానందుడు శ్రీరామ కృష్ణుని సంఘములను స్థాపించెను. దేశమున వివిధ రాష్ట్రములలో మఠ ములను, ఆశ్రమములనునెలకొల్పెను. వైద్యశాలలు, విద్యాలయములు, సేవా శ్రమములు మున్నగు సంస్థలను ప్రతి ష్ఠించి, మానవ సేవ జేయుటయె శ్రీరామ కృష్ణ సేవాసంఘముయొక్క ప్రధానోద్దే శము. వివేకానందస్వామి ఉత్తదేశమున పర్యటించి తన సందేశమును వ్యాప్తి చేసెను. ఐకమత్యము, త్యాగము, సేవా నిరతి ప్రజలలో పెంపొందించెను. 1898 డిసెంబరు 9-న వివేకానందస్వామి శాస్త్రోక్తముగ శ్రీరామకృష్ణ మఠ ప్రతి ష్ఠనుచేసెను. అన్నదానము, జ్ఞానదానము అను విధ్యుక్త ధర్మములను ఆచరించు టకు తగిన శిక్షణను శిష్యుల కొసగెను.

మాతృమూర్తి శారదామణిదేవి ఆశీస్సు లందుకొని వివేకానందస్వామి 1899 జూన్ 20 తేదీన సోదరి నివేదిత, తురీయానంద స్వాముల సమేతముగ అమెరికా దేశమున పునఃపర్యటనముచేసి, అనేకమైన భక్తి యోగోపన్యాసము లొసగెను. కాలిఫోర్నియా, సాన్ ఫ్రాన్సిస్కో, ఓర్లాన్డు, ఆల్ మెడో మున్నగు నగరములందు వేదాంత సంఘములు స్థాపించెను. పారిస్ నగ రమున మత చారిత్రక మహా సభలో స్వామి ఉపన్యసించెను, వియన్నా, కాన్స్టాంటినోపిల్, ఏథెన్స్, ఈజిప్టులను పర్యటించి, భారతదేశమునకు పయన మయ్యెను.

అధికారం, స్వార్థములతో కూడిన పాశ్చాత్య వర్తకధోరణి స్వామికి అస హ్యముగ, నరకప్రాయముగ తోచెను. నిరంతర కార్యదీక్షతోను, పర్యటనల తోను విశ్రాంతి నెరుగని స్వామి వివేకా నందుని ఆరోగ్యము దినదినము క్షీణింప సాగెను. అయినను, స్వామి సహజో త్సాహముతో శిష్యులకు బోధలు చేయుచు, ప్రసంగించుచు, వారికి స్వధర్మములను గుర్తుకు తెచ్చెడివాడు. దీనజన సేవయే జీవిత పరమార్థమని మరిమరి బోధింప సాగెను.

చరమదశలో స్వామికి ప్రపంచ సం బంధములన్నియు తీరిపోయినవి. శ్రీరామ

కృష్ణ పరమహంస దివ్యరూపమొక్కటే ఆయన హృదయ ఫలకమున నిలిచి యుండెను. గంగానదీ తీరమున శిష్యులకు ఒక స్థలముచూపి, పంచత్వము పొందిన పిదప తన నచ్చట దహనము చేయుమని కోరెను. మహాసమాధికి వారంరోజులు ముందుగనే స్వామి పంచాంగములో నొక పుటతెరచి, ఒక తిధి కెదురుగా గురుతుంచెను. ఆ గురుతుపెట్టిన దినముననే సరిగ, స్వామి భౌతిక కాయమును త్యజింపనున్నారని శిష్యులెల్లరు ఆయన నిర్యాణానంతరము గ్రహించిరి.

1902 సం॥ జూలై 4-వ తేది నాడు స్వామి వివేకానందుడు తాను పంచాంగమున గుర్తించిన శుభకృత్ నామ సంవత్సర జ్యేష్ఠ బహుళ చతుర్దశీ శుక్రవారమున – గురుదేవుడగు శ్రీరామకృష్ణుని సందేశములను లోకములను చాటి, ఆ మహామహుని మనోభీష్టము నెరవేర్చి, ముప్పదితొమ్మిది వత్సరముల అయిదు నెలల నాలుగు దినముల ప్రాయమున తనువుచాలించి పరబ్రహ్మైక్యము పొందెను.

యావదావనికి వేదవేదాంత సందేశామృతముల నొసగి, జగత్కల్యాణము నకై, తన జీవిత సర్వస్వము నర్పించిన శ్రీ వివేకానందస్వామికి మానవలోక మెంతయు ఋణపడియున్నది. ★

సినిమాక్విజ్ జవాబులు

1. పెళ్లి సందడి

2. పెళ్లి తాంబూలం

3. పెండ్లి పిలుపు

మనస్తత్వాలు

చెల్లెలు వివాహం నిశ్చయమయ్యిందనీ, ఫలానా తేదీన వివాహం జరుగుతుంది గాబట్టి, ఓపదిరోజులు ముందుగా మీ రిద్దరూ రావల్సిందనీ, శారదకి వాళ్ళ నాన్న వుత్తరం రాశాడు. శంకర్రావుకి కూడా మరో ఉత్తరం రాశాడు. శారద ఆనందానికి పరిధి లేకపోయింది.

''మనం యెప్పుడు వెళ్తామండీ?'' వుత్సాహపూరితంగా అడిగింది భర్తను.

శంకర్రావు క్షణం మౌనం దాల్చాడు.

''నువ్వు వెళ్ళు శారదా రేపు ... నేను రాలేను...'' అన్నాడు మెల్లగా.

“మరి — మీరు యెప్పుడొస్తారు ?''

“నేను రాలేను...'' సాలోచనగా, యింక అధికం మాట్లాడదల్చుకోలేదన్నట్టుగా, ముక్తసరిగా అన్నాడు.

శారద స్తంభించిపోయింది. భర్త నుండి అటువంట జవాబు వస్తుందనిగాని, అంత ముభావంగా జవాబిస్తారని గాని ఆమె యెప్పుడూ వూహించలేదు. అసలు, ఆయన అలా అనడానికి కారణం యేమిటో ఆమె వూహకి అందలేదు.

“అదేమిటండీ ? మీరు రాకపోతే యెవరైనా యేమనుకుంటారుచెప్పండి!”

''ఒహరు అనుకునేదేమిటి శారదా : నేను వెళ్ళకపోతే, పెళ్ళి ఆగిపోదుగా!'' విసుగ్గానే అన్నాడు శంకర్రావు.

భర్త ఆ మాట అనడంతో, అతని నిర్ణయానికి యేదో కారణం వుంటుందని నిర్ధారణ చేసుకుంది శారద. అదేమిటో తెలుసుకోవాలన్న ఆసక్తి, ఆతృత కలిగాయామెలో.

“అంత విసుగెందుకండీ ? అసలు, కారణం యేమిటో చెప్పండి...మావాళ్ళేమైనా అసందర్భంగా ప్రవర్తించారా ? పోనీ అదైనా చెప్పండి ... వాళ్ళ తరపున నేను క్షమాపణ చెప్పుకుంటాను.'' అమాయకంగా అంది శారద.

“నీతో గొప్పచిక్కొచ్చింది శారదా!” అంతే అన్నాడుగాని, తను రాకపోవడానికి కారణం యేమిటో చెప్పలేదు.

శారదకి ఏడుపొచ్చినంత పనయ్యింది.

''మీరు రాకపోతే, నేను వెళ్ళడమెందుకు ? నేనూ వెళ్ళను...” అంది బుంగమూతి పెట్టుకుని.

“మంచి చిక్కే శారదా ! మీ చెల్లెలి పెళ్ళికి నువ్వు వెళ్ళకపోతే, నలుగురూ నన్ను ఆడిస్తారు...”

ముద్దంశెట్టి హనుమంతరావు

"ఊహూ ! అదంతా నాకుతెలీదు... మీరు రాకపోతే, నేనూ వెళ్ళను..." మొండిగా అంది.

శంకర్రావుకి యేం చేయడమో, పాలు పోవడంలేదు. తను యేవిషయమైతే చెప్ప దల్చుకోలేదో, అది యిప్పుడు చెప్పక తప్పదనుకున్నాడు.

"పెళ్ళికొడుకు పేరేమిటో చెప్పు.." అన్నాడు.

శారదకి అతని ధోరణి అర్ధంకాలేదు.

"ఆతడిపేరుకీ మీరు రాకపోవడానికీ సంబంధం యేమిటండీ ?"

"అది తర్వాత చెప్తాను... ముందు పేరుచెప్పు..."

"ప్రసాదరావు గా మోసు..." విసుగ్గా చెప్పింది.

"ఔనా ! ఆ ప్రసాదుగాడు నాకు ప్రబల విరోధి..వాడూ, నేనూ హైస్కూల్లో చదువు వెలిగించాంలే ! వాడిప్పుడు కాలేజీ చదువు ముగించి, డిగ్రీ సంపాదించా డనుకో !"

శారదకి భర్తచెప్తున్న వుపోద్ఘాత మంతా విసుగుకలిగించింది.

"ఇంతకీ, మీరు చెప్పదల్చుకున్న దేవిటండీ ?"

"బాగుంది...రామాయణమంతా విని, రాముడికి సీత యేమౌతుందని యెవరో నీలాంటివాళ్ళే అడిగారట...వాడు నాకు విరోధిగాబట్టి, వాడిపెళ్ళికి నేనురాను... రాదల్చుకోలేదు. ఈ సంబంధం తప్పి పోతుందేమోనని చూశానుగాని, లాభం లేకపోయింది..."

కారణం తెలీసంతవరకు శారద యెంత గాభరాపడిందో, తెలిశాక అంతగా నవ్వింది.

"మంచి వారేనండీ! ఇంకా మీలో చిన్నతనం పోనట్టుంది. ఇంతకీ మీరు **అతడు** పిలవగా వెళ్ళడంలేదుగా! మీ మరదలు పెళ్ళికి వెళ్తున్నారు...మా నాన్న మిమ్మల్ని ఆహ్వానించాడు." నవ్వుతూనే అంది శారద. పెళ్ళికి రాక పోవడానికి యిదో పెద్ద అవాంతరంగా భావించలేదామె.

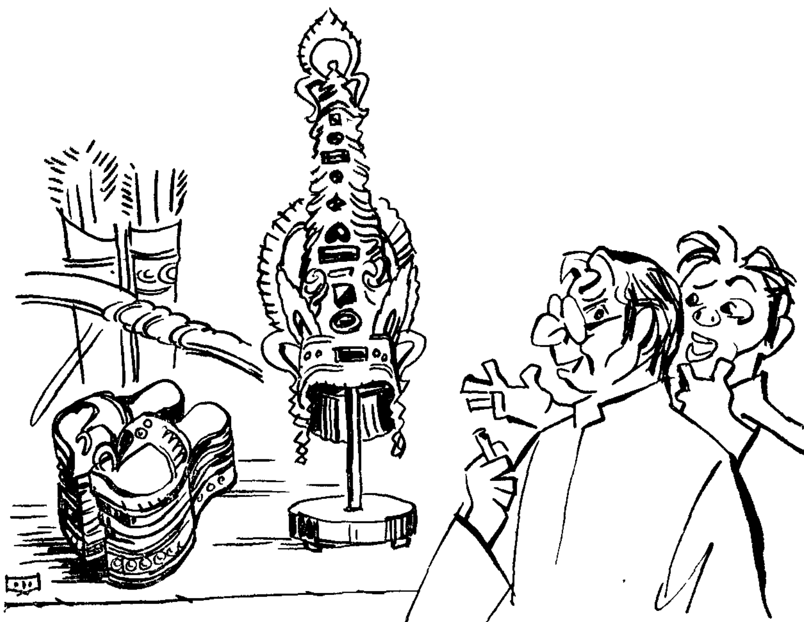
"అయినా సరే శారదా! ఈ విషయలోమాత్రం నన్ను బలవంతం చెయ్యకు. వాణ్ణి చూస్తేనే నాకు అరికాలి మంట నెత్తికెక్కుతుంది...నువ్వు వెళ్ళిరా! నిన్ను ఆటంకపర్చను...ఎంత దూరమని మహా? మువ్వయిమైళ్ళేగా! ఒక్కగంట ప్రయాణం. ముందుగా వుత్తరం రాసివేస్తే, మీ నాన్న స్టేషనుకు వస్తాడు." అన్నాడు శంకర్రావు.

భర్త పట్టుదలకు చాలా బాధపడింది శారద. అతని సున్నితహృదయం గాయ పడిందని, ఆ గాయం మానడానికి సమయం తీసుకుంటుందనీ తీర్మానించు కుంది. ఏంచెయ్యడమా అన్న సందిగ్ధంలో పడింది. భర్తనువదిలి వెళ్ళనూలేదు ... వెళ్ళకండా వుండనూ లేదు. చెల్లెలి పెళ్ళాయె! వెళ్ళకపోతే, తలిదండ్రులమాట యెలావున్నా, చెల్లెలు యెంత బాధపడుతుందో ఆమెకితెలుసు.

"ఏవిటోనండీ మీ చాదస్తం! ఎప్పుడో స్కూల్లో విరోధం పడ్డారని, ఆ కక్ష యిన్నేళ్ళవరకూ మనసులో వుంచుకుంటే యెలాచెప్పండి? స్కూలు జీవితమేవేరు. అక్కడి వాతావరణం, అప్పటి సంఘర్షలు, ఆస్కూలు ఆవరణ లోనే వదిలిపెట్టి బైటపడాలని మా మేష్టరుగారు అప్పుడప్పుడు చెప్తుండే వారు. నా మాట వినండీ ... అవన్నీ మనసులో పెట్టుకోకండి, బైలుదేరండి." అంది ప్రాధేయపూర్వకంగా.

శంకర్రావుకి కోపం వస్తున్నా, ఆమె అమాయకత్వం, ప్రాధేయత, అతని కోపాన్ని అణచివేశాయి.

"నీతో వచ్చిన చిక్కే యిది శారదా! చెప్పింది అర్థం చేసుకోవు. కోపగించు కుంటే, కన్నీరు పెట్టుకుంటావు. నా భావాల్ని అర్థం చేసుకోడానికి ప్రయ త్నించు ... వాటిని చిత్రవధ చెయ్యకు. నా మనుస్సు నీకు తెలీందేమీ కాదు. అందుకే నన్ను బలవంతం చెయ్యొద్దని చెప్తున్నాను. ఈ రోజే మీ నాన్నకి ఓ వుత్తరం రాసేస్తాను. నువ్వు మాత్రం

"ఇంత పొడవు కిరీటము - అంత ఎత్తు చెప్పులు ధరిస్తే వేషధారి తాటిచెట్టు లాగా మరీ తయారౌతాడేమో ! ?......"

"మరేం ఫర్వాలేదులే ... ఏవరేజ్ మాన్కైతే నువ్వన్నది నిజమే...కాని మా హీరో వీటిని ధరిస్తే హీరోయిన్ ఎత్తుకి సమాన మవుతున్నాడు..."

యెల్లుండి ప్యాసింజరుకి బైలుదేరు..." అన్నాడు బోధపర్చే ధోరణిలో.

శారద, యెదురు చెప్పలేకపోయింది. ఎదురు చెప్పే మనస్తత్వమే కాదామెది. భర్త అంత పట్టుదలతో చెప్తుంటే, యింక బలవంతం చేసి, అతణ్ణి విసిగించడం యిష్టంలేదు.

"మీరు యెందుకు రాలేదని ఎవరైనా అడిగితే, ఏం చెప్పమంటారు ?" అంది నిస్పృహతో.

శంకర్రావు మొహంలో వికాసం వచ్చింది. "ఏం చెప్తావు ? వుందిగా బ్రహ్మాస్త్రం! ఎంత ప్రయత్నించినా శలవు దొరకలేదని చెప్పేసెయ్. వివాహ సమయాల్లో యిటువంటి అబద్ధాలు తప్పు కిందికి రావులే !" నవ్వుతూనే అన్నాడు.

"మీ యిష్టమే కానీయండి..." అంది శారద.

ఆ సమస్యేదో అప్పటికి పరిష్కార మైనట్టుగా నిట్టూర్చాడు శంకర్రావు... అసంతృప్తిగా నిట్టూరుస్తూ, అక్కణ్ణించి నిష్క్రమించింది శారద.

*　　　*　　　*

వివాహం నిర్విఘ్నంగా జరిగింది.

శంకర్రావు గురించి చాలా మంది అడిగారు. అందరికీ శారద తండ్రి కుటుంబరావు. శారద చెప్పిన జవాబే చెప్పాడు. అంతటితో వూరుకోక "ఆఫీసుల్లో యిచ్చే జీతాలు తక్కువయినా, శలవివ్వకుండా పని చేయించుకోవడం మాత్రం యెప్పుడూ జరుగుతున్నదే." అన్న వాక్యం కూడా కలుపుతుండేవాడు. తను రిటైరయ్యాడు గాబట్టి అంత ధైర్యంగా చెప్పగలుగుతున్నాడా విషయాన్ని. కాని, అతను సబ్ హెడ్‌గా వున్నపుడు యెంత మందికి శలవు ఇవ్వడంలో అల్లరిపెట్టేవాడో, అప్పుడే మర్చిపోయాడు కుటుంబరావు. అందరిలానే పెళ్ళికొడుకు ప్రసాదరావు కూడా అడిగాడు శంకర్రావు గురించి. రికార్డువేసినట్టుగా అదే జవాబు చెప్పాడు కుటుంబరావు.

కాని, ప్రసాదరావు ఆ సాకు నిజమైనదని నమ్మలేక పోయాడు. ప్రయత్నిస్తే, యేదీ అసాధ్యం కాదని అతని నమ్మకం. శంకర్రావు ప్రయత్న పూర్వకంగానే వుండిపోయాడని నిర్ధారణ చేసుకున్నాడు. తమ యిరిపురికీ యేనాడో జరిగిన కలహం యింకా అతని మనసులో రగులుతున్నదని వూహించడానికి ఆట్టే సమయం పట్టలేదు. శంకర్రావు మనస్తత్వం అతనికేం కొత్తకాదు. ఎంత సహృదయుడో సమయమొస్తే, అంత కఠిన హృదయుడనీ తెలుసు. జీవితపు బాటలో సంఘటిల్లే ప్రతీ సంఘటననీ యిట్టే మర్చిపోయి, కులాసాగా కాలం గడిపే వారూవున్నారు. కొన్ని సంఘటనలు మర్చిపోలేక మనసులో ఆట్టే పెట్టుకున్న వాళ్ళూ వున్నారు. అలా అని వాళ్ళు మంచివాళ్ళు కారని కాదు. వాళ్ళ మనస్తత్వం అంత ! ఆ కోవకి చెందినవాడే శంకర్రావని ప్రసాదరావు అభిప్రాయం.

* * *

శారద తిరిగి వచ్చేసింది. శంకర్రావు పెళ్ళి విశేషాలు అడిగాడు.

"మీరు యెందుకు రాలేదని ప్రతి వాళ్ళూ ప్రశ్నించడమేనండీ! గ్రామఫోను రికార్డులా ఒకే సమాధానం చెప్పడానికి నేనూ, మా నాన్నా, విసిగిపోయామంటే నమ్మండి..." అంది శారద.

వెళ్ళకపోవడం వల్లనే తన విలువ పెరిగిందేమోనని అనుకున్నాడు శంకర్రావు.

"పెళ్ళికొడుకు నన్ను గురించి అడిగాడా ?" ఆ ప్రశ్న అడక్కుండా వుండలేకపోయాడు.

"అడిగాడనే నాన్న చెప్పాడు. మీరు రాలేదని చాలా బాధ పడ్డాడట. శలవు దొరక్క కాదు — యింకేదో కారణం వుంటుందని కూడా అనేశాడట...".

"అదిగో ! నేను చెప్పానుగా ! వాడికీ మనసులో ఆ కషవుండబట్టే, అలా అనుమానించగలిగాడు. అందరూ నన్ను గురించి అడుగుతున్నారు గాబట్టి, వాడూ

అడిగాడు గాని, - లేకపోతే అడిగేవాడు కాదు..."

"ఏమోనండి మరి! అది అతని మనసుకే తెలియాలి..." అంటూ వూరుకుంది శారద.

వారం రోజులు గడిచాయి. ఆ రోజు ఆదివారం. ఉదయం యెనిమిది గంటలకు కాఫీ త్రాగి బజారుకి బైలుదేరాడు శంకర్రావు. శారద ఏవిఁటేవిఁటి తీసుకురావాలో దండకం చదువుతోంది. సరిగ్గా అదే సమయానికి గుమ్మంలో రిక్షా ఆగడం యిద్దరూ గమనించారు. ఎవరా అని కాస్త ముందు కొచ్చారు.

రిక్షాలోంచి మొట్ట మొదట ప్రసాదరావు దిగడం చూసి, శంకర్రావు కొయ్యబారిపోయాడనే చెప్పాలి. ఆ తర్వాత శారద చెల్లెలు దిగింది. తన యింటికి వచ్చిన అతిథి ప్రసాదరావు యిప్పుడు. మునుపటిలా విరోధి కాడు. అతిథి అన్నమాటేవిఁటి? సన్నిహిత బంధువు. అటువంటి వాణ్ణి, అదీ యింటికి వచ్చిన వాణ్ణి పలుకరించడమా మానడమా అన్న ఆలోచనల్లో మునిగిపోయాడు శంకర్రావు. ఆ సరికే ప్రసాదరావు, శారద చెల్లెలు లోపలికి వచ్చేశారు. చెల్లెల్ని యెంతో ఆప్యాయంతో ఆహ్వానించింది శారద. శంకర్రావు, ప్రసాదరావుని పలుకరిద్దామనుకుంటున్నంతలో, ప్రసాదరావేఅన్నాడు.

"నువ్వు మా పెళ్ళికి రాకపోయినా, నువ్వు పిలవకుండానే మీ యింటికి వచ్చాం శంకరం! ఒకప్పుడు సహపాఠకులం. యిప్పుడుతోటి అల్లుళ్ళం. మనం యెప్పుడన్నా అనుకున్నామా యిలా జరుగుతుందని?" నవ్వుతూనే అన్నాడు.

శంకర్రావుకి ఆ మాటల్లోని ప్రతీ పదం ఓ కొరడా దెబ్బలా తగిలింది. తన సంకుచిత తత్వానికి లోలోన సిగ్గుపడిపోయాడు. తను ఇంకా యిలా ప్రవర్తించ కూడదనుకున్నాడు. "నాకు శలవు దొరక్క మీవివాహ సందర్భంలో రాలేకపోయాను ప్రసాద్ ... దానికేం లే! ఇప్పుడు మీ ఇద్దరూ మా ఇంటికిరావడం మా కెంతో ఆనందంగా వుంది. ఏం మరదలా_నీ పెళ్ళికి రాలేదని కోపగించుకోకు సుమా!...అఁ_ప్రసాద్ లోపలికిపద... నేనలా బజారుకి వెళ్ళివస్తాను. ఈలోగా నువ్వు స్నానం ముగించు..." అంటూ చరచరా బైటికి నడిచాడు.

భర్త తత్వం శారదకి అవగాహన కాలేదు. ఆనాడు కక్షగట్టి అసహ్యించుకున్న ప్రసాదరావుతో, యిప్పుడు యింత ఆప్యాయంగా మాట్లాడారే! వాళ్ళే తనింటికి వచ్చారన్న ఆధిక్యతతో కక్షమాట మర్చిపోయారా!,..యేవిటో ఆమె యిదమిత్థమని తేల్చుకోలేకపోయింది. ఎలాగవుతేనేం - వాళ్ళిద్దరూ గతాన్ని మర్చిపోయి కొత్తఅనుబంధాన్ని యేర్పరచుకోవడమే అంతా వాంఛించేది ... అదే జరిగింది గనుక తృప్తిగా నిట్టూర్పు విడిచింది శారద.

1. "బొమ్మలకే ప్రాణం వస్తే..."

భావకవిత్వంలో శృంగార నాయికలు

డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి

ప్రస్తావన

మన భావకవిత్వంలో నాయికా శృంగారం శిఖరస్థానం అందుకున్న కావ్యాలు కృష్ణశాస్త్రిగారి ఊర్వశి, విశ్వనాథవారి కిన్నెరసాని పాటలు, నండూరి వారి యెంకిపాటలు, బాపిరాజుగారి శశికళ, తల్లావజ్ఝలవారి హృదయేశ్వరి, నాయని వారి సౌభద్రుని ప్రణయయాత్ర. వీటిలో ఊర్వశి, శశికళ, హృదయేశ్వరిలోని నాయిక, సౌభద్రుని ప్రణయ యాత్రలోని వత్సల ఆయా కవుల వైయక్తిక ప్రణయాన్ని చూరగొన్న సుందరీ మణులు. వీటిలో ఊర్వశి, శశికళ లౌకిక వాసనలకు అతీతమైన ఊహాసృష్టులుగా గూడ స్థూలంగా కనిపించకపోరు. హృదయేశ్వరిలోని నాయిక (పేరు ఇదమిత్థంగా లేదు), వత్సల లౌకిక గంధమున్న నాయికలుగా భాసిస్తారు. ఆ కవుల నిత్య జీవితంలో పెనవేసుకొనిపోయిన వాస్తవికమూర్తుల్లా పీ రగుపిస్తారు. కిన్నెర, ఎంకి అలా కనిపించరు. కవితా కళా దృష్ట్యా ఆ కవులను కదలించి రూపు దిద్దుకొన్న అమృతమూర్తుల్లా స్ఫురిస్తారు. ఈ శృంగార నాయికల్లో ముఖ్యమైన వారిని గూర్చి ముందు ముందు వివరిస్తాను. ఈ వ్యాసంలో మాత్రం కొందరు విదేశకవులు తాము ప్రేమించిన సుందరీ మణులను ఎలా కావ్య నాయికలుగా మలచుకున్నదీ పేర్కొంటాను.

కవులు ; వారి ప్రేయసులు

నిత్యజీవితంలో చూచిన సుందరికి హృదయ మర్పించి ఆమెను త్రికరణ శుద్ధిగా ఆరాధించిన కవులు మన ప్రాచీన సాహిత్యంలో కనిపించరు. వారు ప్రేమించిన సందర్భాలూ సన్నివేశాలూ ఉండి వుంటాయి. కానీ వాటిని వారు కావ్యాల్లో ప్రదర్శించలేదు. పూర్వ కాలంలో ఆత్మాశ్రయ కవిత్వానికి అస్తిత్వం లేకపోవడం ఇందుకొక కారణమై వుంటుంది. సంస్కృత సాహిత్యంలో 'పద్మావతీ చరణ చారణ చక్రవర్తి' యైన జయదేవకవి ఇందుకు అప

వాదరిగా కనిపిస్తాడు. కాళిదాసు, శ్రీనాథుడు మొదలైన కవులకు సంబంధించిన శృంగార గాధలున్నవి గానీ, ఆ కవులు వాటి కంతగా అక్షర రూపమివ్వలేదు. ఇరువయ్యో శతాబ్దిలోని మన భావకవులు తమ ప్రేయసీమూర్తులను కావ్య నాయికలుగా చేసి గొప్ప నవ్యతను సాధించారనాలి. మన భావకవులకీ ధోరణి పాశ్చాత్య కవులనుంచి సంక్రమించింది. పాశ్చాత్య సాహిత్య జగత్తులో చాలా కాలంనుంచి కవులు తాము ప్రేమించిన తరుణులను గూర్చి భావగీతా లల్లడం పరిపాటిగావుంది. జీవిత కాలమంతా ప్రేయసి కొరకు తహతహలాడి, పలికిన ప్రతి పదంలో, పాడిన ప్రతి గీతంలో ఆమె సంకీర్తనం చేసిన కవులూ ఉన్నారు. తమ ఆశా నిరాశలను, వేడుకలను, వేదనలను ఆవిడపేర వెలిబుచ్చుకున్నారువారు. డాంటీ, పెట్రార్క్, సిడ్నీ, షేక్స్పియరు, షెల్లీ, కీట్సు, బైరన్, బ్రౌనింగు, రోసెటీ మున్నగువారు ఈ శ్రేణికి చెందిన ప్రసిద్ధ కవులు.

డాంటీ పేరుమోసిన ఇటాలియన్ కవి. ఈతడు తన తొమ్మిదో యేటనే బ్యాట్రిస్ పోర్టినారీ (Beatrice portinari) అనే అమ్మాయిని ప్రేమించాడు. అప్పుడా అమ్మాయి వయస్సుకూడా తొమ్మిదేళ్ళే. తరువాత ఇరువురూ పెళ్ళి చేసుకున్నారు. ఆవిడ తన యిరువది నాల్గోయేటనే మరణించింది. డాంటీకి తన ప్రేయసి ఆదర్శమూర్తి,జీవనదేవతా అయింది, అతని కవితా తంత్రికలను ఝుమ్మనిపించిన రసరాజ్ఞి ఆవిడే. డాంటీ కావ్యాల్లో మకుటమణిలాంటి డివైన్ కామెడీలో ఆవిడ 'ముక్తి సీమంతిని'గా వర్ణింపబడింది.

పెట్రార్క్ ఇటలీ దేశపు కవి. ఇతడు లారా (Laura) అనే సుందరిని ఒక శుక్ర శుభవాసరం నాడు చర్చిలో దర్శించాడు. ఆవిణ్ని చూడగానే అతనికి వలపు తలపులు మొలకలెత్తాయి. అప్పటికే ఆమె వివాహిత, అయినా అతడు లారాను ప్రేమించడం మానలేదు. పెట్రార్క్ తొలి రచనల్లో అసంపూర్ణ ప్రణయంకోసం, అందని లక్ష్యంకోసం చేసే వేసటే లేని 'వెర్రి అన్వేషణం' చిత్రింపబడింది. ఆమె బ్రతికుండగా, గతించిన తర్వాతా, ~~ఈ కవి దాదాపు~~ 366 గేయాలను ఆమెను ఉద్దేశించి వ్రాశాడు. తన సుందరస్వప్నం చెదరిపోగా ఈ కవి లోకాని కెదురు తిరగలేదు. ఇంద్రియ వాసనలకూ ఆధ్యాత్మిక

చింతనలకూ జరిగిన సంఘర్షణకు తీయని విషాద సంగీతం సమకూర్చాడు. ఈకవి లారా నుద్దేశించి వ్రాసిన సానెట్లు శతాబ్దాల తరబడిగా పాశ్చాత్య వాఙ్మయాన్ని ప్రభావితంచేశాయి. పెట్రార్క్, లారా అన్న పేర్లు తాత్త్విక భావదమితమైన కామోద్రేకానికి (Passionate Love) సంకేతాలుగా నిలిచిపోయాయి.

ఇంగ్లీషుకవుల్లో ఫిలిప్‌సిడ్నీ వ్రాసిన 'Astrophel and stella' అనే గ్రంథం ప్రణయగీతాల సంపుటి. ఈ గీతాల్లో నాయిక స్టెల్లా. సిడ్నీ తాను చిన్ననాడు ప్రేమించిన లేడీరిచ్ అనే అమ్మాయి మరొకరిని పెళ్ళాడగా కలిగిన ప్రణయ భంగంతో ఈ గీతాలు వ్రాశాడనీ, స్టెల్లా అనేది ఆవిడ నుద్దేశించి పెట్టుకున్న పేరనీ సిడ్నీలీ అనే విమర్శకుడు అభిప్రాయపడినాడు. వాస్తవిక జీవితంలో సిడ్నీ ప్రేమించిన తరుణే స్టెల్లా అని అనే వాళ్ళు కూడా లేకపోలేదు. ఏమైతే నేమి, స్టెల్లా పట్ల సిడ్నీ ప్రదర్శించిన ప్రణయారాధనతత్త్వం మాత్రం ఎలిజబెత్ కవిత్వయుగంలో ఒక సంప్రదాయంగా నిలిచిపోయింది. స్పెన్సరువంటి మహాకవి స్టెల్లా నిలా ప్రశంసించాడు.

'Stella the faire, the fairest star in skie
As faire as venus of the fairest faire.'

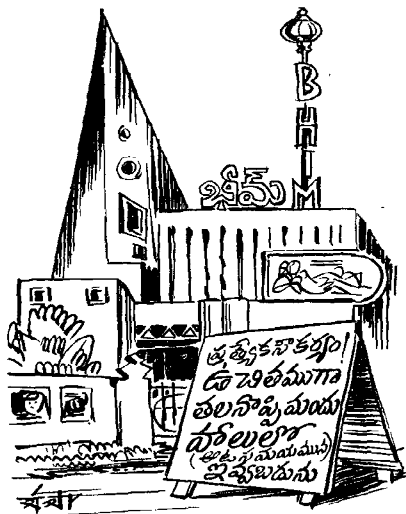
ఇంగ్లీషు ప్రేమ గీతాల్లో షేక్స్పియరు సానెట్లు చాలా ప్రసిద్ధి పొందాయి. ఇవి 'Dark Lady' నుద్దేశించి వ్రాసినవి. ఈ 'Dark Lady' షేక్స్పియరు ప్రేమించిన భామినియొక్క అవ్యక్త నామం. కొందరేమో ఆవిడ అతని ఆదర్శ ప్రణయానికీ, ఊహా సౌందర్యానికీ ప్రతీక అంటారు. కాని సానెట్ల లోని కొన్ని వర్ణనలనుబట్టి చూస్తే ఒకానొక తరుణి ఈ కవి హృదయాన్ని దొంగిలించినట్లే అనిపిస్తుంది.

I do forgive any robbery, gentle thief.
Although thou stealthee all my poverty.'

మరో సానెట్‌లో ఈ కవి ఆవిడను చూపుల తూపులతో తనకు శాశ్వతముక్తి ప్రసాదించుమని ఆక్రందించాడు.

............but since I am near slain, kill me outright with looks, and rid my pain.' ఇలాంటి సందర్భాలనుబట్టి ఆలోచిస్తే 'Dark Lady' గురించి వాస్తవికతాభ్రాంతి కలుగక పోదు. అయితే కొన్ని సానెట్లలోవున్న ప్రేమ స్నేహాల ఘర్షణనుబట్టి కొందరీ

రకంగా ఊహించారు. ఈ కవి ప్రేమిం చిన యువతి అతని ప్రియమిత్రుణ్ణి ప్రేమించింది. మొదట అతడు నిర్విణ్ణుడైపోయాడు. క్రమంగా శాంతి నలవరచుకొని ఆవిణ్ణి స్వీకరించమని మిత్రుణ్ణి కోరాడు. ఈ గీతాల్లో అక్కడక్కడా కనిపించే అతీంద్రియ సౌందర్యారాధన దృక్పథం ఈ విషయాన్నే ధ్వనింపజేస్తుంది.

ఇంగ్లీషు కాల్పనిక కవుల్లో కీట్సు, షెల్లీ, బైరన్‌ల భగ్నప్రేమగాథలు సుప్రసిద్ధమైనవి. కీట్సు ఫ్యానీబ్రౌన్ (Fanny Browne) అనే అమ్మాయిని ప్రేమించాడు. ఫ్యానీలేని గదిలోని గాలి తనకెంతో అనారోగ్యకరమనీ, ఆవిడ కోసం తాను ప్రాణదానం చేయడానికి గూడా సిద్ధంగా వున్నానని ఈ కవి ప్రకటించాడు. బ్రతికుండగా ఆవిడ నీతడు పొందలేకపోయాడు. పొందినది తృణీకారం మాత్రమే. ఆవిడను ప్రేమించినప్పటి వివిధ మానసిక దశలు అతని 'ఓడ్ టు నైటింగేలు' లో, 'ఓడ్ టు ది గ్రీషియన్ అర్న్' లో, 'ఎండిమియాన్' లో ప్రతిఫలించాయి. 'Ode to Fanny' అనే గేయం ఆవిడ తనను తిరస్కరించిన తర్వాత వ్రాసింది. 'Lamia' అనే గేయంలో లామియా ఎవరో కాదు ఫ్యానీయే అంటారు. ఆవిడ దీంట్లో సర్పకన్యగా చిత్రింపబడింది. దీంట్లోని ప్రేమికపాత్ర Lycins మరెవ్వరోకాదు, కీట్సే. ఫ్యానీ సర్పంలా ప్రవర్తించి తనను నాశనం చేసిందన్న విషయం ఈ గేయంలో ధ్వనింపజేశాడు.

షెల్లీ మొదట హారియట్ గ్రోవ్ (Harriet Grove) అనే కన్యను ప్రేమించాడు. ఈ ప్రేమ నడుమనే విరిగిపోయింది. తర్వాత ఇంకో అమ్మాయి హారియట్‌ను వివాహమాడాడు. పెళ్ళి తర్వాత ఎమిలియా వివియానీ (Emilia Viviani) అనే తరుణిని ప్రేమించాడు. 'Epipsychidion' అన్నది వివియానీని దృష్టిలో పెట్టుకొని వ్రాసిన ప్రణయకావ్యమే. షెల్లీ

Mrs. Williams అనే యువతినిగూడా ప్రేమించాడు. 'Rarely Rarely', 'Spirit of Delight', 'One word is too of ten', 'Rough wind', 'Magnetic Lady' మున్నగు గేయాలన్నీ ఈవిడను దృష్టిలో పెట్టుకొని వ్రాసినవే అంటారు.

బైరన్, మేరీ చావర్త్ (Mary chauworth) ను మనసారా ప్రేమించాడు. 1805 మొదలుకొని, ఆవిడకు మరొకరితో పెళ్ళి జరిగినంతవరకు, అంటే సుమారు పందొమ్మిదేళ్ల కాలంలో ఈతడు వ్రాసిన ప్రణయగీతాలన్నిట్లో ఆవిడే ఏదో ఒక రూపంలో తళుక్కు మన్నది. Manfred లోని నాయిక ఈవిడే. Don Jaun అనే కావ్యంలో లేడీ ఎడిలీన్ పాత్ర ఈపిడే. 'The Dream' అనే గేయంలో ఈ భగ్న ప్రణయమే ఇతివృత్తంగా మారింది. 'Lost words to Greece' అనే గేయంలోనూ ఈ ప్రణయవేదన స్ఫురిస్తున్నది. బైరన్‌లా కాకుండా బ్రౌనింగు తాను ప్రేమించిన ఎలిజబెత్ బ్యారెట్‌తో ప్రణయకలాపం సాగించి, ప్రణయ గీతాలు కురిపించి, చివరి కావిడను పెండ్లి చేసుకున్నాడు. స్విం‌బర్న్, రోసెటీ మున్నగు కవులు ప్రణయంలోని అయోగ సంయోగవియోగదశలనుగూర్చి ఏదో ఒకరూపంలో వెల్లడించినవారే.

మన భావకవులు ఈ కవులందరి ప్రణయ కలాపాలనూ, తత్ఫలితంగా వారు రచించిన గేయాలనూ పరిశీలించడానికి వీలు చిక్కింది. ఆంగ్లవిద్య ఇందుకు దోహదంచేసింది. తరుణ దశలోవున్న మన భావకవులను ఇంగ్లీషు కవుల స్వచ్ఛంద ప్రణయం ఆకర్షించింది. వారిలాగే వీరూ ప్రేమించసాగారు. వారిలాగే వీరూ భగ్నాశులై ప్రణయ కావ్యాలు రచించారు. కొందరు తమ ప్రేయసులనే నాయికలుగా మలచుకొన్నారు. మరికొందరు అందని ఆదర్శ సౌందర్యాన్ని ఊహాప్రేయసుల రూపంలో మూర్తీభవింపజేశారు. ఊర్వశి, కిన్నెరసాని, శశికళ మున్నగు శృంగారనాయికలు కొంత వాస్తవిక సౌందర్యదృష్టి, కొంత ఆదర్శ సౌందర్య సృష్టి మేళవించుకొన్న దివ్యమూర్తులు. వత్సల, హృదయేశ్వరిలోని నాయిక చాలా వరకు కవుల నిత్యజీవితాలను ఒరసికొని ప్రవహించిన రసధునులు; రమణీమణులు. ఈ నాయికల గురించి కవితాదృష్ట్యా చర్చించడమే ఈ వ్యాస పరంపర ఉద్దేశ్యం.

అల్లుడు వచ్చాడు

ఇసుకపల్లి లక్ష్మీసావిత్రి

బండి చప్పుడు వినపడేటప్పటికి రాఘవయ్యా వాలుకుర్చీలోంచి ఉలిక్కిపడి లేచి వాకిట్లోకి వచ్చాడు. కొండముచ్చు ఎదురింటి గోడమీద కూర్చుని కనపడింది. దానిని చూసేటప్పటికి వళ్ళుమండింది. 'ఛీ...' అన్నాడు. అది వెక్కిరించింది. రాఘవయ్యా అరుగు మీద ఇటిక రాయిముక్క ఉంటే విసిరాడు దానిమీదకు. అది ముందుకు ఉరికింది. రాఘవయ్యా రెండడుగులు వెనక్కు వేసి సావిట్లోనుంచి దొడ్లోకి వచ్చాడు

'అల్లుడు రాలేదేమా!' అనుకుంటూ. కొండముచ్చు ఇంటిమీదనుంచి దూకుతూ దొడ్లోకి వచ్చింది.

జానకి దొడ్లో ఖాళీపళ్ళెంలో నిలబడి లోలాకుల్లా వ్రేళ్లాడుతున్న మందారపూల వంక చూస్తోంది. దొడ్డంతా పసుపుపూసి నట్లు ఉదయం ఎండ పాకిపోయింది. చేతుల్లో గోరింటాకు పగడంలా ఎర్రగా పండింది. వసంతఋతువులో ప్రకృతి లాగా తన శరీరమంతా పులకరించి పోతోంది. గోపాలం వస్తున్నాడని ఉత్తరం వచ్చినప్పటినుంచీ ఈ రోజు కోసం ఎదురు చూస్తోంది. ఆ రాత్రి గోరింటాకు రుబ్బి అంతా పడుకున్న తర్వాత చేతులకు, కాళ్ళకు పెట్టుకుంది. తెల్లవారుజామున లేచి శుభ్రంగా కడు క్కుని ఎర్రగా పండిన చేతులూ కాళ్లూ చూసి మురిసిపోయింది.

తలంటి పోసుకుంది. జుట్టు ఆరబెట్టు కుంటూ బావిలోకి తొంగిచూస్తే తన నీడ గోపాలంలా కనపడింది. రాఘవయ్య దొడ్లోకి రాగానే గోపాలం వచ్చాడేమో నని ఆత్రుతగా చూసింది. కొండముచ్చు ఎగురుకుంటూవచ్చి పాకమీదకూర్చుంది. పాకనిండా కుండసొర విరగకాసింది ఆ సంవత్సరం. కొండముచ్చు పిందెలు కొరికేసి మీదకు విసిరేస్తోంది. రాఘ వయ్య తోలబోయాడు, అది అరిచింది. తీగంతా పీకేసింది. జానకికి చర్రున కోపం వచ్చింది. దానితో ఇదొక బెడద, రోజూ రావటం సొరపాదంతా పాడు చెయ్యటం. లేకపోతే ఇంకా ఎన్నికాయలు కాసేదో! పడ్డ పిందెలన్నీ నిలుస్తే ఊళ్లో వాళ్ళందరికీ సరిపోయేటన్నికాయలు వచ్చేవి. జానకికి ఏం చెయ్యటానికి పాలు పోలేదు. రాఘవయ్య రాళ్ళు విసురు తుంటే కొండముచ్చు అటూ ఇటూ తప్పించుకుంటోందేగాని పాకవిడిచి వెళ్ళటం లేదు.

జానకికి ఉక్రోషం వచ్చింది. 'గోపా లం తొందరగా వస్తే బాగుండును' అను కుంది. వాకిట్లోకి వెళ్ళి చూసివచ్చింది. క్రిందటిసారి గోపాలం వచ్చినరోజు బాగా జ్ఞాపకం ... అప్పుడు వస్తూనే తుఫాను లాగా వచ్చాడు. బండి దిగుతూనే 'నేను వ్రాసిన ఉత్తరాలు అందలేదా?' అని అడిగాడు. రాఘవయ్య, 'అందకేం నాయనా,' అన్నాడు. గోపాలం చరచరా ఇంట్లోకి నడిచివస్తూ 'అందినాయీ..?.. అర్థంకాలేదా మరి?...' అన్నాడు.

'అదేంమాట నాయనా...!'

'అంత నిర్లక్షం దేనికండి మరి... అమ్మాయిని తీసుకువచ్చి దింపమని వ్రాస్తిని!!... సమాధానం లేదు దానికి. ఏమిటి మీ ఉద్దేశం...అల్లుడువచ్చి హడా వుడి చేశాడని పేరుగాని మీరు చేసేవి ఎవరికీ కనపడవు...!!!'

'పండగ వెళ్ళగానే తీసుకువద్దామని ఆగాను ... అంతకంటే ఏం లేదు ...' రాఘవయ్య నసిగాడు.

'పండగ మీకేగాని నాకు ఉండదా... జానకి ఎక్కడ ?' గోపాలం ముఖానపట్టిన చెమట సర్దుకుంటూ ఆ చేత్తోనే మీసాలు సర్దుకున్నాడు.

జానకి అప్పటిదాకా వంటింటి గుమ్మం దగ్గర నిలబడి చూస్తోంది.

'సామాను సర్దుకుని బయలుదేరు... పోదాం ...' అన్నాడు గోపాలం హఠాత్తుగా.

కాళ్ళు కడుక్కోవటానికి నీళ్ళుతెచ్చి ఇచ్చింది అత్తగారు సీతమ్మ.

'కాళ్ళు కడుక్కో నాయనా...!' అంది.

'ఇంటి దగ్గర అంతా కులాసా...?' అని అడిగింది.

'ఊ...ఊ...' అంటూ సమాధానం చెప్పాడు గోపాలం.

'కాళ్ళుకడుక్కో...ప్రయాణం బడలికగా ఉంటుంది...భోజనం చేసినతర్వాత అంతా మాట్లాడుకుందాం...' అన్నాడు రాఘవయ్య.

'మాట్లాడుకోవటానికి ఏం రాచ కార్యాలున్నాయి గనక ... అమ్మాయిని ప్రయాణం కట్టించండి ... తిరుగు బండికి వెళ్ళాలి...!' అన్నాడు.

జానకి విస్తుపోయి నిలబడింది. మాటల తీవ్రత మలుపు ఎటుతిరుగుతుందో అర్థం చేసుకోలేక తలక్రిందులవుతోంది. కళ్ళలో గబుక్కున నీళ్ళు తిరిగాయి.

'నీకు అంతకోపం వచ్చిందని తెలీదు నాయనా ... అమ్మాయిని పంపటానికి నాకేమన్నా కష్టమా ... నువ్వు ఎట్లా చెప్పితే అట్లాగే చేస్తాను ... ముందు నామాటవిని కాళ్ళు కడుక్కో...' అని 'జానకీ సంచీ తీసుకువెళ్ళిలోపలపెట్టమ్మా, స్నానానికి వేన్నీళ్ళుతోడు...' అన్నాడు రాఘవయ్య జారిపోతున్న ఉత్తరీయాన్ని పైకి సర్దుకున్నాడు.

'భోజనాలు కాగానే బయలుదేరాలి... ఒక్క క్షణం ఆగటానికివీల్లేదు..'గోపాలం బూట్లు విప్పతీశాడు. జానకి కన్నీళ్ళు క్రిందకు జారకుండా తుడుచుకొని సంచీ తీసుకువెళ్ళింది. ఎవ్వరికీ కనపడకుండా జానకివైపుచూసి నవ్వుదామనుకున్నాడు గోపాలం. అందరికళ్ళూ అతనిమీదనే ఉన్నాయి.

'నీళ్ళుతోడు..' అన్నాడు విసుక్కుంటు న్నట్లు.

గబగబా నీళ్ళుతోడి తుండుగుడ్డలు తెచ్చి ఇచ్చింది. చుట్టుకొని దొడ్లోకి బయలుదేరాడు గోపాలం.

'ఊళ్ళోవాళ్ళందరూ చూసేట్లు ఈ బావి దగ్గర స్నానం చెయ్యాలి...ఛీ...ఛీ... స్నానంచేసివచ్చినా సరిపోయేది...' అందరికీ వినపడేట్లుగా విసుక్కున్నాడు.

గోపాలం దొడ్లోకిపోగానే రాఘవయ్య జానకిని పిలిచి 'కొంత శాంతపడేటట్లు చూడమ్మా...దొడ్లోకి పో...' అన్నాడు.

జానకి బొక్కెనలో వేన్నీళ్ళు చూపించింది. సీతమ్మకూడా వెనకాలే వెళ్ళింది.

గోపాలం ఏదో చల్లగా మాట్లాడబోయిన వాడల్లా ముఖం చిటచిటలాడించి 'ఏమిటీ ఈ సబ్బు ... బట్టలు ఉతుక్కోటానికి గూడా పనికివచ్చేట్టులేదు...' అంటూ కిందపడేసాడు. సీతమ్మ వచ్చింది వచ్చినట్లు వంటింట్లోకివెళ్ళి 'కొత్తసబ్బు తెమ్మంటే తెచ్చారుకాదు ... అల్లుడిగారికి సబ్బు బాగాలేదట ...' అంది.

'మీ వాళ్ళింటికి వచ్చినప్పుడు నాకు సబ్బులిచ్చే మర్యాదచేశారా ...? పెద్ద చెప్పొచ్చావు..?' అన్నాడు రాఘవయ్య. అంతకోపంలో వచ్చిన సీతమ్మకు ఒక్కసారి నవ్వు వచ్చింది.

'పోన్లెండి...మా పుట్టింటారు మర్యాదలు తెలీయనివాళ్ళు ... తెలిసినవాళ్ళు మీరైనా సరిగ్గా ఉండొచ్చుగా...' అంది.

'మర్యాదలు నాకు మటుకు ఎలా తెలుస్తాయి ... ఎప్పుడైనా అనుభవించినవాడినైతేగా...' అన్నాడు రాఘవయ్య.

గోపాలం స్నానంచేసి తడి తుడుచుకోకుండా నీళ్ళుకారుతూ వంటింట్లోంచి వెళ్ళాడు.

'మర్యాదలన్నీ అడిగి చేయించుకోవాలి...కాఫీ ఇవ్వటంకూడా తెలీదు.. ఈ ఊళ్ళో ఎక్కడో కాఫీహోటలు ఉండాలిగా...డబ్బులిస్తానుగాని....ఇడ్లీ, కాఫీ తెప్పించు...?' అన్నాడు గోపాలం లుంగీకట్టుకుంటూ.

రాఘవయ్య వంటింట్లోకి గబుక్కున పోయి రహస్యంగా 'ఒసేయి...అల్లుడికి ఇడ్లీతీసుకురావే..' అన్నాడు. గోపాలం వస్తాడని ఇంట్లోనే ఇడ్డెన్లుచేశారు. సీతమ్మ అయిదు ఇడ్డెన్లు ప్లేటులో పెట్టుకుని వచ్చింది.

'అడిగితే ఇద్దామనుకున్నట్లున్నాడు.. గోపాలం ఇడ్డెనుతుంచి నోట్లో వేసుకున్నాడు. 'కుడుం ఉన్నట్లుంది ...' అన్నాడు.

'ఇంకా కొంచెం నెయ్యివెయ్యమంటావా...నాయనా...'

'వెయ్యండి..వెయ్యండి...అదిగూడా అడగాలేమో అనుకుంటున్నా ...' గోపాలం ఇడ్డెన్లు గబ గబా నోట్లో వేసుకొని 'కాఫీఎక్కడ..' అన్నాడు

జానకి తెచ్చిఇచ్చింది.

గోపాలం సగం కాఫీ తాగి చొక్కా వేసుకున్నాడు. 'ఇప్పుడే బజారుకు పోయి వస్తా' అంటూ వీధిలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

గోపాలం బయటకుపోగానే గాలివాన వెలిసి నట్లయింది. భోజనంలోకి ఏం చెయ్యాలో, ఏం లోపంవస్తే ఏంగడబిడ చేస్తాడో అని హడలిపోయారు రాఘవయ్య, సీతమ్మ. జానకి ఏ మాటా చెప్పలేక పోతోంది.

గోపాలం ఇంటికి తిరిగివచ్చిన తర్వాత దేని విషయమూ మాట్లాడలేదు. మెదలకుండా భోంచేసి గదిలో ప్రక్కవేస్తే పడుకున్నాడు. ఏ వేళప్పుడు లేస్తాడో అని కాఫీకాచి ఫ్లాస్కులోపోసి ఉంచారు.

నాలిగింటికిలేచాడు గోపాలం. లేస్తూనే

'బండి టయం అయిపోయినట్లుందే...' అన్నాడు స్వగతంగా.

మంచం దగ్గరగా చాపమీద పడుకున్న జానకి ఉలిక్కిపడి లేచింది.

'మీ అమ్మావాళ్ళెక్కడ?..' అన్నాడు గోపాలం.

'అంతా దొడ్లో ఉన్నారు...'

'చెప్పవేం మరి. ఇట్లావచ్చికూర్చో సీతో ఒకమంచిమాట చెప్పాలి'. జానకి చేతులుపట్టుకున్నాడు. జానకి మంచంమీద పక్కగా కూర్చుంది. "మీ వాళ్ళ నన్నానని కోపంవచ్చిందా..."

'ఉహూ...' తలఅడ్డంగా ఊపింది.

'మీ నాన్న ... వాళ్ళమామగారిని... అదే మీ తాతయ్యను హడలగొట్టేవాడుటగా...'

'మీకెవరు చెప్పారు...?'

'దాగుతుందను కున్నావేమిటి...మా అమ్మ అంతా చెప్పిందిలే...అల్లుడంటే ఏమిటో మీ నాన్నకుగూడా కొంచెమురుచి చూసే అవకాశము కల్పిద్దామని...అంత కంటె ఏంలేదు...'

జానకికి ఒక్కసారి నవ్వువచ్చింది.

సీతమ్మ పక్కనేఉండి అన్నిమాటలూ వింటూనేఉంది. గోపాలం అటుప్రక్కకు చూడగానే ఉలిక్కిపడి వెనక్కువచ్చి 'అల్లుడు నిద్రలేచాడంటే అమ్మాయి...' అంది ఏమీఎరగనట్లు.

జానకి కంగారులేచి నిలబడింది. బయటకు వచ్చింది.

'అల్లుడు నిద్రలేచాడా... ?'

'ఆ...లేచారు...'

'ముఖం కడుక్కోటానికి నీళ్ళు... సబ్బు ఇయ్యమ్మా...కాఫీ ఇద్దువుగాని..' అంది. సీతమ్మ తమని చూసిందని జానకికి స్పష్టంగా అర్థమయినా 'అట్లాగే...' అంటూ దొడ్లోకి వెళ్ళింది..

......జానకికి ఆ రోజు సంగతులన్నీ గుర్తుకు వచ్చినాయి. కొండముచ్చు ఇంకా పాకమీద కూర్చుంది. రాఘవయ్య వాసంముక్కదడిలోంచి పీకి దాని మీదకువిసిరి వేశాడు. కొండముచ్చు అక్కడ నుంచి దూకి పొట్లపాదుమీదకు ఎగిరింది. ఒకటి రెండు కాయలు గుంజిపారేసింది. దొడ్డంతా విచ్చలవిడిగా తిరిగింది. పూలమొక్కలు పీకేసింది. రాఘవయ్య రాళ్ళు విసిరాడు. కొండముచ్చు పారిపోయింది. ఆఖరికి కొండముచ్చు ఆ రోజు రాకపోతే తనకీ తోచేది కాదేమో అనుకుంది జానకి.

వాకిట్లో బండి గంటలు వినబడ్డాయి. రాఘవయ్య గబగబా వెళ్ళాడు అటువైపు. గోపాలం బండిలోనుంచి దిగాడు. జానకి ఎదురు వెళ్ళింది. గోపాలం చేతిలో సంచీ అందుకుంటూ 'నీ మాటే అనుకుంటున్నాం నాయనా...' అన్నాడు. రాఘవయ్య.

అతని మనస్సులో కొండముచ్చు మెదిలింది.

యువతీలోకం

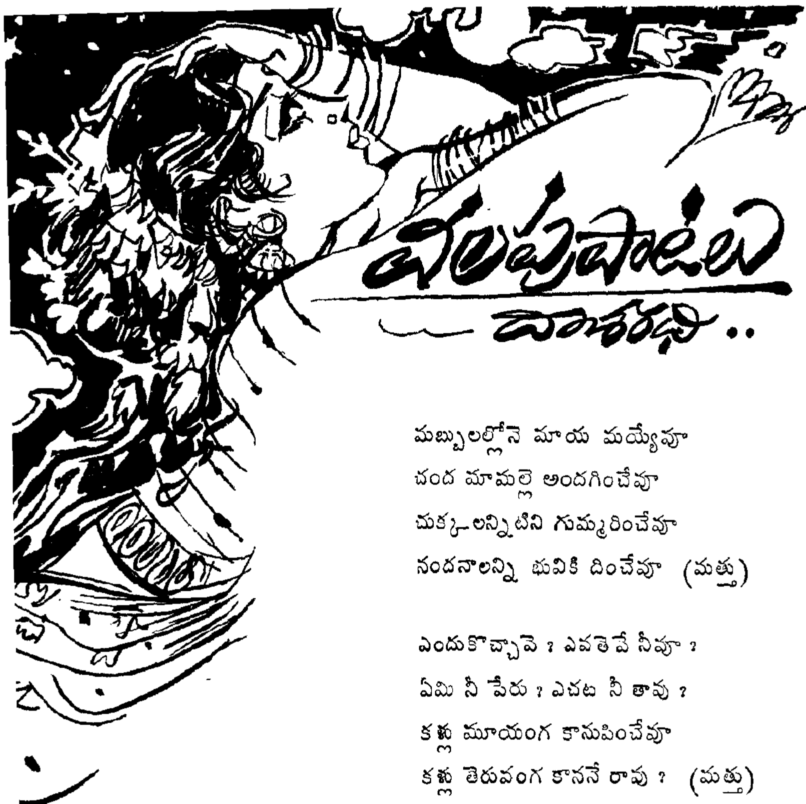
నాటికీ నేటికీ

నాటికీ నేటికీ రాజకీయంగా చూస్తే మానవ దృక్పథంలో మార్పు కనిపించడంలేదు, కేవలం పేర్ల మార్పులు తప్పిస్తే. ఆనాడు అలెగ్జాండరు జగజ్జేత అనిపించుకోవడానికి, ప్రపంచాన్నంతా తన హస్తగతం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తే, ఈనాడు రాజకీయ నాయకులు తమ సిద్ధాంతం పేరిట ప్రపంచాన్నంతా తమ అడుగుజాడల్లో నడిచేటట్టు చేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఆనాడు వ్యక్తిగతమైన అహం రాజ్యాధినేతల్ని పీడిస్తే, ఈనాడు సిద్ధాంతపరమైనఅహం రాజకీయ నాయకుల్ని పీడిస్తోంది. ఈ విధమైన అహాన్ని పెంచుకోవడానికి కారణం, ఎవరికి వారు తమంతటివారు మరొకరు లేరనుకోవడం, తమ సిద్ధాంతంలాంటి మహత్తరమైన సిద్ధాంతం మరొకటిలేదనే ప్రగాఢమైన విశ్వాసాన్ని కలిగి ఉండడం. అయితే ఈ విశ్వాసం అనేది తమనితాము ఉన్నత పరచుకోవడానికి మాత్రమే తోడ్పడితే మహదానందమే. కాని అలా జరగడంలేదు. ఇతరులుకూడా తమ దోవనే నడవాలని, తామునమ్మిన సత్యాన్నే వారూ నమ్మాలని వాంఛించి, తమ నమ్మకాలని ఇతరులమీద బలవంతంగావేసి రుద్దడానికి ప్రయత్నిస్తునారు. ప్రపంచంలోని కల్లోల పరిస్థితుల కన్నింటికీ ఇదే ముఖ్యకారణం.

ఆ మూర్ఖత్వమే ఈనాడు చైనావారు మనపైన జరుపుతున్న దురాచారానికి తామునమ్మిన కమ్యూనిజాన్ని మనపైన రుద్దడానికి వారుచేపట్టిన సాధనమే వారు మనపైకి దండెత్తి రావడం. రాజకీయ చైతన్యం కలిగిన ఏ వ్యక్తికయినా తోచే సత్యమిదే ... "ఈ రాజకీయ దురాచారాలకి మందే లేదా" అంటే...ఉంది. భావ సంచలనం కలగాలి. ప్రతివ్యక్తిలో, ముఖ్యంగా రాజకీయ నాయకులలో సామరస్యత పెంపొందాలి. రాజకీయమైన సామరస్యం మానవాళికి అత్యంత ఆవశ్యకం. ఏ ఒక్క సిద్ధాంతమో మాత్రమే ప్రపంచాభ్యుదయానికి తోడ్పడుతుంది, మిగతావి తోడ్పడవు అనుకోవడం శుద్ధ వెఱ్ఱిమాత్రమే. మార్గాలనేకం. అన్ని మార్గాలూ మంచివే కావచ్చు. అయితే అందరికీ అన్ని మార్గాలూ ఒకే అందుబాటులో ఉండవు. కొన్నికొన్ని దేశాలకు కొనికొన్ని మార్గాలు దగ్గరగా అనిపించ

వచ్చు ... మన దేశానికి సోషలిజం మంచిమార్గం అనుకున్నాం. దానిని సాధించడానికి వివిధమైన ప్రణాళికలను చేపట్టి ముందుకుసాగిపోతున్నాం. మన మార్గమేదో మనం తెలుసుకుని ఆ బాటని పోతున్నప్పుడు, కమ్యూనిస్టుదేశాలవారు, తమమీద తమకున్నంత విశ్వాసమే, మన మీద మనకీ ఉన్నదన్న సత్యాన్ని గుర్తించి తీరాలి...వివిధ దేశాలవారువిభిన్న మార్గాలలో అభివృద్ధి చెందుతూ, ఒకరిమీద ఒకరు సామరస్యతనూ సభ్యతనూ పెంపొందించుకోవాలి ... మనసిద్ధాంతాల మీద మనం నమ్మకాన్ని పెంపొందించుకోవడంతోపాటు, ఇతరుల సిద్ధాంతంమీద సహనతకూడ పెంపొందించుకుంటే ఏ కల్లోలమూ చెలరేగదు.

విశ్వమంతా ఒకే కుటుంబంగా రూపొందాలీ అంటే ప్రపంచమంతటా ఒకే ఒక సిద్ధాంతం అమలులో ఉండాలని ఎక్కడా లేదు. ఒక కుటుంబంలోని వ్యక్తులంతా, ఒకే విధంగా, ఒకే అభిప్రాయంతో మూసలోపోసినట్లుగా ఉండాలనడంలో అర్థం లేదు. అది అసంభవం కూడ. పైగా అందులోఅందంకూడాలేదు. భిన్నత్వంలో వైవిధ్యం అనేవి సహజ లక్షణాలు. అవే దేనికైనా అందాన్ని చేకూరుస్తాయి. అయితే వైవిధ్యంతో పాటు వైరుధ్యం పెంపొందకూడదు. సహనత, గౌరవాభిమానాలు అనే తీగ ఈ విభిన్న దృక్పథాలని అందమైన మాలగా కూర్చాలి. ఈ స్థితి చేకూరాలీ అంటే ప్రతివ్యక్తీ హృదయాన్ని విశాల పరచుకుంటూపోవాలి. ఆర్ద్రతని పెంపొందించుకోవాలి. ఈ శక్తి ముఖ్యంగా స్త్రీత్వపు సొమ్ము ... ఈ నాడు కేవలం రాజకీయ సిద్ధాంతం పేరిట చైనా నాయకులు జరుపుతున్న కల్లోలంలో ఎందరో అమాయకులు బలిఅవుతున్నారు ... ఎందరో తల్లులు తమ బిడ్డల్ని కోల్పోయి; ఎందరో భార్యాలు తమ భర్తల్ని కోల్పోయి, ఎందరో సోదరీమణులు తమ అన్నతమ్ముల్ని కోల్పోయి అల్లాడుతున్నారు ... ఎందుకిలా జరుగుతోంది, ఎందుకిలా జరగాలి అని ఈ భీభత్సాన్ని తిలకించి అతికక్షతో మనని మనం ప్రశ్నించుకుంటే, తేలేది ?... కేవలం ఇది కమ్యూనిజం ఒక్కటే సరి అయిన మార్గం అని నమ్మిన చైనా రాజకీయ నాయకుల మూర్ఖత్వం అని. ఈ నాడు కేవలం చైనా, ఇండియాల మధ్య కల్లోలం చెలరేగిందీ అంటే, ఈ రెండూ మినహా మిగతా దేశాలన్నింటికీ వచ్చిన ఇబ్బందేమీ లేదనుకోవడానికి వీలులేదు. లేదని ఎక్కడ కదిలించినా, డొంకంతా కదలక తప్పదు...అందుచేత ఈ నాడు మనమంతా ఏకుమ్మడిగా సలపవలసిన పోరాటం మూర్ఖత్వంమీద...ఈ మూర్ఖత్వాన్ని సమూలంగా పెరికివేసి,సహనత, సామరస్యత అనే జ్ఞానదీపికను వెలిగించుకుంటే తప్పితే మరోమార్గంలేదు. ★

మబ్బులల్లోనె మాయ మయ్యేవూ
చంద మామల్లె అందగించేవూ
చుక్కలన్నిటిని గుమ్మరించేవూ
నందనాలన్ని భువికి దించేవూ (మత్తు)

ఎందుకొచ్చావె ? ఎవతెవే నీవూ ?
ఏమి నీ పేరు ? ఎచట నీ తావు ?
కళ్లు మూయంగ కానుపించేవూ
కళ్లు తెరువంగ కాననే రావు ? (మత్తు)

మత్తు కలిగించు నీలి కన్నులతో
మధువులొలికించు మంచిమాటలతో
నన్ను గెలిచేవు నన్ను వలచేవూ
గుండె లోతుల్లొ నన్ను పిలిచేవూ (మత్తు)

పూల సందుల్లొ తొంగి చూచేవూ
సొగసు లొలికించి మనసు దోచేవూ
మల్లె తీగల్లొ నీవె పూచేవూ
పూల ఉయ్యాల నీవె ఊచేవూ (మత్తు)

అంతలో నీవు మాయ మౌతావు
అంతలో మళ్ళి అవతరిస్తావు
అందు కో బోతె అందు కో బోవేమే ?
పిలిచినా గాని పలుకబోవేమే ? (మత్తు)

నీడలా నన్ను వదలబోవేమే ?
తోడుగా నాకు దొరకబోవేమే ?
కంటి చూపుల్లొ ఉంటివో లేవో ?
మనసు మాటల్లు వింటి వో లేవో?(మత్తు)

తొలి అనుభవం బాబూ!

మరీ నెల రోజుల్నుంచీ జానకికి సూర్యం పెద్ద సమస్యై కూచున్నాడు.

నాలుగు నెలల క్రిందట సత్యం అనే వ్యక్తి ఎవరో, ఎక్కడివాడో, ఎలాంటి వాడోకూడా తనకి తెలీదు. అప్పుడు దసరాలో గా[illegible]వల్ను, మైసూరు మామయ్య సపరివారంగా యిక్కడికి వచ్చినప్పుడు, యీ వూళ్ళో తనకు తెలిసిన ఓ కుర్రాణ్ని కలుసుకోవాలన్నాడు. అప్పట్లో ఆ సంగతి తనేం పట్టించుకోలేదు.

ఆ మర్నాడే మామయ్య టౌన్‌లోకి వెళ్ళి కొందరు అబ్బాయిల్ని వెంటబెట్టుకొచ్చి 'ఆయన'కు పరిచయం చేస్తున్నాడు. వంటింట్లో అత్తయ్య వంట చేస్తున్నది. తను గడపదగ్గర కూచుని, అప్పుడే 'ఆయన' బజార్నుంచి పట్టుకొచ్చిన కాఫీపొడి పొట్లం విప్పి డబ్బాలో పోస్తున్నది, తల పైకెత్తకుండా.

"ఇతడు సూర్యం—" అని మామయ్య కంచుకంఠం వినబడగానే గబుక్కున తలెత్తి చూసింది. తన ఆతృతకు తనే ఆశ్చర్యపడ్డది. మరి ఆ పేరులో ఏమంత ఆకర్షణ లేదే...'

కాని పేరులో ఆకర్షణలేని లోటు మనిషిలో తీరినట్టుగా అనిపించింది తనకు, ఆ కొత్త వ్యక్తిని చూడగానే. ఆతగాడిలో అన్నిటికన్నా మిన్నగా తనని ఆకర్షించింది - ఎత్తుగా, ఎర్రగా నీడలు తేలుతున్న ఆ అబ్బాయి బుగ్గలూ, సాఫీగా వుండి దువ్వేనకు లొంగి లొంగని క్రాపింగూ!

"ఇతడు సూర్యం. ఇక్కడే యం.బి.బి.యస్. చదువుతున్నాడు. ఇంకో సంవత్సరంలో 'నేనూ ఒక డాక్టరు'నంటూ జెండా ఎగరేయబోతున్నాడు" అన్నాడు మామయ్య.

మామయ్యమాటల్లో ఏమంత హాస్యం లేదు. కాని కొత్తగా పరిచయం అయిన 'ఆయన' ముందు మామయ్య విసిరిన ఛలోక్తికి కొంచెమయినా 'రెస్పాన్సు' చూపకపోతే బాగుండదనిపించిందేమో ఆ అబ్బాయికి — చిన్నగా నవ్వాడు, ఎత్తైనబుగ్గలు మరింత ఉబ్బిపోయేటట్టుగా.

అలానవ్వి, 'ఆయన'కు నమస్కారం చేశాడు. 'ఆయన' ప్రతి నమస్కారం చేశాడు.

పణతుల రామచంద్రయ్య

పరోక్షంలో అతిసామాన్యమయిన అభిప్రాయాన్ని కలిగించే వ్యక్తులు కొందరు ప్రత్యక్షంగా వున్నప్పుడు మనస్సునిండా ఆదరించు కొంటూంటారు. అందుకు కారణాలను గీచిచూపటం కష్టం ... సూర్యం అలాంటివాడేనేమో అనిపించింది తనకి.

అప్పుడు — మామయ్య అంతటితో వూరుకోవచ్చునా? అబ్బే! వూరుకుంటే ఆయన మైసూరు మామయ్య ఎందుకవుతాడు? అతణ్ణి 'ఆయన'కు పరిచయం చేసే ఘట్టం పూర్తయ్యాక తనవేపుతిరిగి, "ఏవమ్మా జానకీ, వీణ్ణి నీ వెరుగుదువా? మనవాడేలే, నీకుగుర్తుండదేమో గాని! ఎలాగుర్తుంటుంది మరీ? అడిగే వాళ్ళులేరని అవ్వాయి చువ్వాయి లాగా పెరిగిపోయాడువీడు ..." అన్నాడు. ఆ తర్వాత అతడితో, "ఏవిరా, ఈ అమ్మాయి గుర్తుందా నీకు?" అన్నాడు.

"లేదండీ." అన్నాడతడు, మర్యాదకు నవ్వుతూ. ఇహ అక్కణ్నుంచీ ప్రవహించింది మామయ్య ఉపన్యాసధోరణి. తమను గురించి ఆ అబ్బాయికీ, ఆ అబ్బాయిని గురించి తమకీ అటూయిటూ మూడు తరాలదాకా వరసలు ఏకరువుపెడుతూ ప్రవరచెప్పుకు పోయాడు.

చెబుతున్నంతసేపూ తనూ అక్కడే కదలకుండా కూచుని వున్నదేకాని, ఆ మాటల్లో ఒక్కముక్కా తనకు బుర్రలో కెక్కలేదు. తనధ్యాసా, తన ఆలోచనలూ మరోవేపూ...ఆ ఆలోచనలన్నీ అర్థం లేనివని అప్పుడు తోసేయగలిగిందిగాని, ఇప్పుడది సుతరామూ సాధ్యం కావటం లేదు.

అతడుమాత్రం మామయ్య చెబుతున్న దానికి వూఁకొడుతున్నాడు, వాలుకుర్చీలో జేరగిలబడి. అయితే అతడి కళ్ళల్లో నిర్లక్ష్యం, మొహంలో 'ఇదంతా వినవలసిన ఖర్మ నాకే పట్టిందా?' అన్న విసుగూ కనిపించాయి తనకి.

ఆ నిర్లక్ష్యమే, ఆ విసుగే తనకు నచ్చలేదు. అసలు సూర్యం తనకు ఏ ఒక్క విషయంలోనైనా నచ్చటం తన కిష్టంలేదు...

ఇదంతా, కొత్తగా తమకు పరిచయమైన సూర్యంపట్ల విముఖత సృష్టించుకోవలసి జానకిచేసిన ప్రయత్నం. ఎందుకో ఆవిడకీ తెలీదు. అందుకే, అది సఫలం కానూలేదు. ఏదో ఒకచిన్న కారణం, అదెంత అల్పమైన దయినాసరే, పునాదిగా వుంటేతప్ప, ఒక వ్యక్తి మీద వాత్సల్యంకాని ద్వేషంగాని కల్పించుకోవటం సాధ్యంకాదని జానకికి అప్పుడు కాని తెలిసిరాలేదు.

"ఎందుకో మనిషికంత నిర్లక్ష్యం? డాక్టరీ చదువుతున్నాడని గాఁవల్ను!" అనుకుంది. ఒకవేళ పెద్ద చదువులు చదివితే మాత్రం, అంతగర్వపడాల్సిన అగత్య మేముందీ?

మైసూరు మామయ్య మాత్రం ఇలాంటి ఆలోచనలకూ, అభిప్రాయాలకూ వేటికీ అంత ప్రాముఖ్యత నిచ్చే పరిస్థితిలోలేడు. మామయ్య మాట్లాటం మొదలు పెడితే ఆపటం అతడికే కష్టసాధ్యమైనపని. ఆయన వ్యక్తులనుంచీ కుటుంబాలకూ, కుటుంబాలనుంచీ వంశాలూ గోత్రాలదాకా ఉపన్యాస విహారం చేసి, పరిచయంచేసే కార్యక్రమం నిర్వర్తించినవాడై మళ్ళీ మొదటి కొచ్చాడు.

"అమ్మాయ్! అసలేమయిందనుకున్నావ్? ఇందాక వీణ్ణి హాస్టల్లో అదాటున చూచినప్పుడు నేనే గుర్తుపట్ట లేక పోయినానంటే నమ్ము! వీడు హాస్టలు వరండాలో నుంచుని అటువేపు తిరిగి ఫ్రెండ్సుతో బాతాఖానీ వేస్తుంటే చూసి, 'ఎవరా, యీ ఎగుబుజముల వాడూ?' అనుకున్నాను. తీరా ఎదుట పడి చూద్దునుగదా — వీడూ! అపశాన తీసి ఒక్కటి వీపుమీద వేద్దామనిపించిందనుకో." అంటూ భళ్ళుమని నవ్వాడు మామయ్య.

సూర్యం కూడా నవ్వాడు, అతి సహజంగా. తనూ నవ్వింది. నవ్వి —

"అది సరే మామయ్యా! మరి పొడుగు పెరగటం అతడి తప్పుకాదుగా?" అంది.

ఈ మాటల్ని తను మామయ్యకు సమాధానంగాఅన్నా, ఉద్దేశించింది మటుకు సూర్యానికే. తను అతడి పక్షం అయినట్టు మాట్లాడితే అతడి రియాక్షను ఎలా వుంటుందో చూడాలని. చూచి, అతడు ఉత్సాహంతో పొంగిపోతే, అతణ్ణి 'ఫూల్' ని చేశామన్న తృప్తితో కసితో, నిర్లక్ష్యంతో నవ్వుకోవాలని తన ఆశ.

ఐతే యేంలాభం? సూర్యభగవానుడు నోరు విప్పి మాట్లాడితేనా? ఎప్పటికీ చిరునవ్వే — ఒకటే చిరునవ్వు. మాయదారి నవ్వు.

తనకు కోపం వొచ్చింది. తన ఆశ నిరాశై, కసి బూడిదలోపోసిన పన్నీరై ఆత్మాభిమానం పూర్తిగా దెబ్బతిన్నది. తానిక మాట్లాడదల్చుకోలేదు. ఎందుకూ మాట్లాటం? మాట మాటకూ నవ్వుతూ ప్రేలుతూ 'రెస్పాండ్' కాలేని మనుషుల్తో మాట్లాటం ఎంత రోతని!

కానీ, తను మాట్లాడ దల్చుకోనట్టే, మామయ్య మాట్లాటం మానదల్చుకో లేదు. ఆయన ధోరణి అవ్యాహతం. గంగా ప్రవాహం. రేడియో ట్యూన్ చేసి వదిలినట్టు, ఆయనకు మాట అందించే వాళ్ళుంటే సరి, తరువాత కథ వెండి తెరపై చూడాల్సిందే నంటాడు.

తను అన్నమాటకు జవాబుగా, సూర్యం అంత పొడుగు పెరగటం పదహారణాలా తప్పేనని మామయ్య సిద్ధాంతీకరించేశాడు.

"తప్పా, తప్పున్నరా? అసలు చిన్నప్పుడు వీడెలా వుండేవాడను కున్నావ్? ఈడ్చి కొలిస్తే జానెడుండే వాడు. పొద్దున్న లేవగానే వూరంతా సర్వే చేసి ఏదో వొకతగూ యింటిమీదికి తేందే నిద్ర పట్టేది కాదు వీడికి—'' అంటూనే ఒక్కసారి గతంలోని పరి గెత్తాడు మామయ్య.

'' — ఒకసారి వీడేం చేశాడను కున్నావ్? మా పెరట్లో పొట్లపాదుపెడితే, వచ్చి ఆ మొక్కలన్నీ పీకిపారేశాడు. నాకు కోపంలో ఒళ్లూ పై తెలిసిందికాదు. ఆవటాన వీణ్ని పట్టుకుని, మనం పాత తలగడాను దులుపుతాం చూడు—ఆ విధంగా చింతకొమ్మతో వాయించేశాను. వీడి వళ్ళంతా కందిపోయి వాతలు పడ్డ దాకా, చేతిలోని చింతకొమ్మ విరిగి పోయిందాకా, చేతులు నొప్పులు పుట్టే దాకా—నాకు వొళ్ళు తెలిసింది కాదంటే నమ్మ!'' అని తనవేపు చూశాడు. సూర్యం కూడ తనవేపు చూశాడు, నవ్వుతో.

అప్పుడు తనలో ఏదో ప్రకంపనం కలిగి, అది కంఠం కాదా వచ్చి ప్రేరే పించగా —

''ఇందులో నమ్మక పోవటాని కేముంది మావయ్యా? చిన్నప్పుడు నీ చేత మేం తిన్న దెబ్బల్లో అవెన్నో భాగం?'' అని నవ్వింది. తను మామయ్యను తప్పుపడుతున్నట్టుగా యీ మాటలనటం—ఎదురుగా కూచుని వున్న సూర్యం పక్షాన మాట్లాడినట్టు కనిపిం చేందుకూ, అతడిలో ఉత్సుకతను ప్రేరే పించేందుకూ.

అతడేమను కుంటున్నాడు తన్ను గురించి? అతడు తనకు నచ్చకపోయి నప్పుడు అతడేమనుకున్నా, ఏ యేట్లో దూకినా తనకు నిమిత్తంలేదు. అయినా, తెలుసుకోవాలన్న ఉబలాటం పొంగు కొస్తున్నది. జీవితంలో కొత్తవ్యక్తుల్ని చూడగానే, వాళ్ళ మంచిచెడ్డల్నీ స్థితి గతుల్ని గురించి ఏ మాత్రమైనా తెలీక పూర్వమే, వాళ్ళనుగురించి మనస్సులో అనియంత్రితంగా, మన ప్రయత్నమేమీ లేకుండానే, ఓ అభిప్రాయం, అంచనా ఏర్పడుతయ్.

ఆ ప్రకారం—ఇప్పుడితని మనస్సులో తనమీదవున్న అభిప్రాయం ఎలాంటిది? తనకు లబ్ధమయిన అంతస్తు ఏపాటిది? తెలుసుకోవాలని తహతహ పడ్డదిజానకి.

కానీ, ప్రయోజనంలేదు.

సూర్యం ఉలికాడా? లేదు. పలికాడా? లేదు. ఏదో దయతలచిన వాడల్లే మళ్ళీ ఓ చిరునవ్వుమాత్రం నవ్వాడు.

జానకి రెచ్చిపోయింది. "ఉత్తి నిర్లక్ష్యమేకాదు. పొగరుకూడా—'' అను కుంది. ఆమెకోపం అవధులు దాటింది.

మామయ్య మళ్ళీ ప్రారంభించాడు.

"ఇంకోసారి ఏమైందనుకున్నావ్?''

జానకికి మండుకొచ్చింది. "ఏమయిందో చెప్పరాదూ? ప్రతిసారీ ప్రశ్నార్థకాలుపెట్టి చంపకపోతే! పాడు నస్పెన్సు," అంది. నిజానికి ఆకోపం సూర్యంమీదిది; లోపల అదుముకోలేక మామయ్య మీదికి తిప్పింది.

అయితే ఆ మాత్రం కోపతాపాలకే భయపడిఉపన్యాసంకట్టిపెట్టేస్తేమామయ్య గొప్పతనం మాత్రం ఏముందీ? 'దూషణ భూషణ తిరస్కారంబులు శరీరంబునకే గాని ఆత్మకుంగావని' నిర్ధారణ చేసుకున్న మామయ్య, జానకి కోపంగా అన్న మాటల్ని తనకి ప్రశంసావాక్యం కింద జమచేసుకుని, మామూలు ధోరణిలో పడ్డాడు.

"ఏమయిందంటే—చిన్నప్పుడు వీడు రోజూ బడికెళ్ళనని ఒకటేగోల. ఓరోజున వీళ్ళమ్మ వీణ్ణి బడికి ఈడ్చుకెళ్ళలేక అవస్థపడుతుంటే నేను సాయంపట్టాను. అలాంటి వాడిప్పుడు..." అని మామయ్య గతంలోంచీ తిరిగి వర్తమానంలోకి వచ్చేశాడు. ఆ తర్వాత యిప్పటి సాంఘిక పరిస్థితుల్ని యథాశక్తిగా చర్చించి, ఉన్నట్టుండి రాజకీయాలమీదికి గెంతాడు మామయ్య.

అంతటితో ఫుల్‌స్టాప్.

అంతసేపూ అవతలిగదిలో కూచుని బట్టలు వెదుక్కుంటున్న 'ఆయన', అప్పుడు ఇవతలికివచ్చి అందరినీ స్నానాలకు లెమ్మన్నారు. సూర్యంతోబాటు వచ్చిన మిగతా ఫ్రెండ్సంతా వెళ్ళిపోయారు. సూర్యం వొక్కడే భోజనానికి నిలిచాడు — అదీ, 'ఆయన' బలవంతం మీద.

భోంచేసేటప్పుడు మామయ్య, "మా సుందరం చాలా బంధుప్రీతి మనిషోయ్! అప్పుడప్పుడూ వస్తూపోతూ వుండేం?" అన్నాడు.

"అమ్మమ్మమ్మమ్మమ్మ! ఎంతమాట! తప్పకుండానూ—" అన్నాడు సూర్యం.

అవతలిగదిలో కూచుని వారపత్రిక తిరగేస్తూ ఆ సమాధానాన్ని వింటున్న జానకి, "అలాగా — ఇతడికి మాట్లాట్టం కూడా చాతవునన్నమాట!" అనుకుంది, హాస్యంగా, కోపంగా.

భోజనాలయ్యాక, 'ఆయన'తో చాలా సేపుమాట్లాడుతూ కూచున్నాడుసూర్యం. అది జానకికి చాలావరకు హాయినిచ్చింది. "మనిషికి పొగరులేదు పాపం-ఉన్నదల్లా కాస్త నిర్లక్ష్యమే" అనుకుంది, కాస్తతగ్గి.

ఇంతలో అంతరంలో కలవరం—

"జీవితంలో కేవలం ఆగంతకుడుగా తారసపడ్డ మనిషి చుట్టూ ఏవిటీ భావ సంచారం? ఇది వట్టి 'ఫాసినేషన్'. అనుభవాల మలుపుల్లోపడి కొట్టుకునే నీలాటి యువతి కిది సహజం. కాని ఇది తగదు. నువ్వు పెళ్ళైనదానివని గుర్తుంచుకో." అని ఒకటి రెండుసార్లు చరిచింది ఆవిడ అంతరాత్మ.

అంతరాత్మ చేసిన ఈ ఆరోపణలకు జానకి ఎదురు తిరిగింది. కాని తర్వాత ఒక మెట్టు కిందికిదిగక తప్పలేదు. ఇది బలహీనత అని నచ్చజెప్పింది. దానితో ఆ అంతరాత్మ పుష్కలమైన సంతృప్తిని పొంది నిదురించింది.

కాని—

ఇదెంతవరకూ దోషం? సృష్ట్యాది నుంచీ యిప్పటిదాకా సంభవిస్తున్న ఇలాంటి ఘటనలకు ధర్మశాస్త్రిల్లో 'మార్జిను' లేదుగా (వల్సు! బహుకాలంగా ప్రయాసతో, ఆశతో, భయంతో, నిష్ఠతో కాపాడుకుంటూ వస్తున్న మనః పారిశుధ్యం-ఒక్క స్వల్పదోషంతో, ఒక్క మానసిక చాంచల్యంతో అంతరించి పోవటం ఎంత అన్యాయం!

ఇలా వితర్కించుకుంది జానకి. తను స్కూలుఫైనలు ప్యాసయింది. ఇంకా పై చదువులకు పోవలసింది. అవకాశాలు తక్కువై మానేసింది.

'ఆయన' ఆరోజు సూర్యానికి ఎంతయినా మర్యాదచేశారు. సహజమేమరి! అతడు యం.బి.బి.యస్; 'ఆయన' ఇంటర్మీడియెట్. అతడు కాబోయే డాక్టరు; ఆయన క్లర్కు — ఎంతతేడా!

ఆ సాయంత్రం తిరిగి హాస్టలుకు వెళ్ళిపోయాడు సూర్యం. వెళ్లేటప్పుడు 'ఆయన' వద్ద సెలవు పుచ్చుకున్నాక, తన దగ్గరికివచ్చి "వెళ్లొస్తానండీ!" అన్నాడు.

ఆ మాట తనకి గిలిగింతలు పెట్టింది. "మంచిదండీ." అంది.

* * *

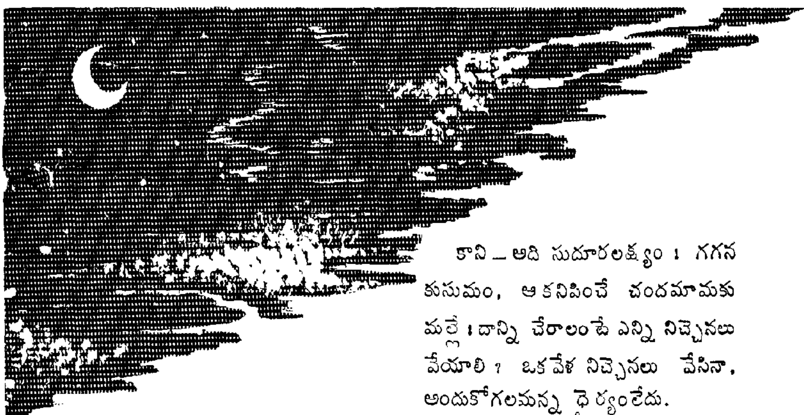
ఆరోజునుంచీ సూర్యం ఆ యింటికి దగ్గరి వాడయ్యాడు. అడపాదడపా వస్తూ పోతూ వుంటాడు.

వచ్చినప్పుడల్లా పూలూ, పండ్లూ, చంటివాడికి బిస్కట్లూ తీసుకొస్తాడు. అంతే; అవి తేవటంతో తన బాధ్యత అంతా తీరిపోయినట్టుగా, అవి జానకి ముందు పడేసి వెళ్ళి వీధిసావిట్లో సుందరంతో బాతాఖానీ వేస్తో కూచుంటాడు.

ఇది జానకికి దుర్భరంగావుంది... అవి తెచ్చినప్పుడు, "ఇవిగోనండీ!" అని తనతో చెప్పి అక్కడ పెట్టి పోతేనేం? అలాంటి ధ్యేం లేకుండా, స్తంభంముందు పడేసినట్టుగా అలా కుర్చీ మీదనో, చాప మీద నో పెట్టి పోవట మేమిటి, ఫక్తు నిర్లక్ష్యంగాకపోతే!

అలాంటి నిర్లక్ష్యమే తన కసహ్యం. అందుకే సూర్యం తనకి నచ్చడు. ఎలా నచ్చుతాడు?

ఇలాంటి వాళ్ళు తనతో మాట్లాడాలనీ, తనని నవ్వించి కవ్వించాలనీ, తనని ఒంటరితనం నుంచి రక్షించాలనీ తనేం యాడవటం లేదు. అయినా — ఈ యింటికి గృహిణి తను. కాబట్టి ఈ యింటికి వచ్చినవాళ్ళు గృహిణిగా తనకురావలసిన గౌరవమూ, మన్ననా యివ్వటంపద్ధతి. ఇవ్వకపోతే తన మన

స్సెంత బాధపడుతుంది! ఆ మాత్రమేనా 'మేనర్సు' తెలీని వ్యక్తులతో ఎలా వేగడం? ఊరికే చదువుకుంటే సరా?...

ఒకసాయంత్రం పెందరాళే చంటివాడికి అన్నంపెట్టి మేడమీద ఆరుబయట నిద్ర పుచ్చింది జానకి.

—అప్పుడప్పుడే వెన్నెల వస్తూం డటంచూసి ఆశకొద్దీ తనూ అల్లంత దూరంలో చాపమీద దిండు పెట్టుకుని పడుకుంది.

చల్లని వెన్నెల......

మసకగా ఆలోచనలు......

ఆకాశంలో చంద్రకాంతికి జిగేలు మనే మబ్బులఅంచుల్ని చూస్తో జీవిత మంటే అలా వుండాలనుకుంది జానకి.

కాని — అది సుదూరలక్ష్యం! గగన కుసుమం, ఆకనిపించే చందమామకు మల్లే! దాన్ని చేరాలంటే ఎన్ని నిచ్చెనలు వేయాలి? ఒకవేళ నిచ్చెనలు వేసినా, అందుకోగలమన్న ధైర్యంలేదు.

ఐదేళ్ళకిందట సుందరంతో పెళ్ళైంది జానకికి. పెళ్ళికాకముందు ఓ సంవత్సరం పూర్వమే స్కూలు మానేసింది, స్కూలు ఫైనలు ప్యాసయ్యాక. స్కూలుఫైనలు మంచి మార్కులతో ప్యాసయింది. ఆ సంవత్సరం ఆ 'సెంటరు'లో పరీక్ష రాసిన వాళ్ళందరిలో తనదే ఫస్టు. దానికి గాను ఓ 'మెడల్' కూడా యిచ్చారు. తను చదివన హైస్కూలు హెడ్మాస్టరూ, తెలిసినవాళ్ళూ, యింట్లోవాళ్ళూ ఎంత గానో మెచ్చుకున్నారు తనని, అప్పట్లో.

అప్పుడే కాదు; తన చిన్నతనంలో ఎప్పుడూ తనని గురించి మెచ్చుకోళ్ళే వినిపించేవి. చదువుకునేటప్పుడూ, చదువు మానేసిన తరువాతా, ఎప్పుడేనా

తను సంజెవేళల్లో చిలుకపచ్చ సిల్కు చీరకట్టి, తల్లో పట్టెడు పూలూ, మొహాన సింధూర తిలకమూ ధరించి దేవాలయానికి వెడితే, చూసిన వారు తనని సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవిలాగున్నావనే వారు. ఆ మహదాకర్షణకు ఆవేశోన్మత్తులై గా(వల్ను, కొంతమంది తనను ఏ కలెక్టరునో చేపట్ట వలసిన దాని వన్నారు. అప్పుడు తనూ అలాగే అనుకుంది. కాని ఆ అనుకోటానికీ, అనుకున్నట్లు జరగటానికీ అధిగమించలేని దూరం వుందని ఇప్పుడు కాని తెలిసి రావటం లేదు.

కలెక్టరును కాదుగానీ, బిల్లుకలక్టరు సుందరాన్ని చేపట్టింది జానకి. తప్పలేదు. అప్పటికే పెటపెటలయింది తన తలిదండ్రులకి. తమ ఆర్థిక పరిస్థితికి సమానవుజ్జీగా అప్పట్లో సుందరం కనిపించాడు. 'ఫరవాలేదు' అన్నారందరూ. తాను మాత్రం, తన మనోమందిరంలో వున్న అపురూప శిల్పాలతో అతడి మూర్తిని పోల్చి చూసుకుంది. అంతరాంతరాల్లో ఏదో అణగని అసంతృప్తి తరంగమై లేచినా, దాని శబ్దం అంత విస్తృతం కాలేదు. 'ఫరవాలేదు' అనుకుంది తనూ.

ఫలితం — ఈ జీవితం.

అంతే. అప్పటినుంచీ యిప్పటిదాకా 'ఫరవాలే'దనే అనుకుంటోంది తను. ఇప్పుడూ, ఫరవాలేదు. భర్తా, బిడ్డా, అత్తగారూ, సొంతయిల్లూ, కాస్త బ్యాంకి అకౌంటూ—వీటన్నిటితో కూడిన జీవితం—ఫరవాలేదు. ఏ మాత్రం హెచ్చుతగ్గులూ లేవు. గొ(రెతోక.

గతాన్నంతా యిప్పుడు సింహావలోకనం చేసుకుంటోంటే, అప్పట్లో భవిష్యత్ జీవితం తనకి ఎలాంటి ఆకర్షణ చూపెట్టిందో ఇప్పుడిప్పుడే అవగతమవుతోంది. అనుభవాలు వివిధ మిశ్రమాలతో తయారించిన రంగులుగా, జీవితం ఆ రంగులతో జాజ్వలించే ఇంద్రధనస్సుగా భావించుకున్న తనకు, ఈ జీవితం బరువుగా, నీరసంగా, 'మొనాటనస్'గా కనిపిస్తోంది. అయినా జీవితం తనని కవ్వించి రేపెట్టనంతవరకు తనకూ జీవితంతో పేచీ లేదు. తనకన్నా ఎన్నో విధాలుగా జీవితాన్ని దిగజార్చుకుని అలమటించే వాళ్ళతో తనని పోల్చుకుని తృప్తితో వూపిరి వదలగల ఇంగితాన్నీ, ఓరిమినీ దేవుడిచ్చాడు తనకి. ఆ మాత్రం చాలు — చాలదూ ? గగన కుసుమాలకై ప్రయత్నించటం, ఎండమావుల వెంట వెర్రిగా పరిగెత్తటం తనకు చేతకాని పని.

కానీ—

ఇంతదాకా నిశ్చలంగా, నిశ్శబ్దంగా వున్న సరస్సులో ఏదో పెనుతుఫాను—నిగ్రహించుకోలేని భావసంక్షోభం—

ఇదంతా నెలరోజులున్నించే !

'ఆయన' రోజూ పదిన్నరకి భోంచేసి ఆఫీసుకు వెడతారు. ఇప్పుడు 'ఆయన'కు

'బిల్లు కలక్టరు'గిరి నుంచీ, 'అప్పరు డివిజన్ క్లర్కు'గా ప్రమోషన్ అయింది-వందా యాభై పైచిలుకు జీతంతో. అలా పదిన్నరకి వెళ్ళి, సాయంత్రం ఐదుకు ఇల్లు చేరతారు.

సరిగ్గా అదే సమయానికి సూర్యం కూడా వస్తాడు. తమాషా యేవిఁటంటే, ప్రతిరోజూ 'ఆయన' వచ్చాకే వస్తాడు సూర్యం. ఏ రోజుగానీ - ఒక్క-క్షణం ముందుగా రాడు - ఏం కొంప మునిగి పోతుందోనని గాఁవల్ను! ఏ ఒక్క-రోజైనా, ఓఅయిదునిముషాలు ముందుగా వస్తేనేం? వచ్చి, "సూర్యం ఇంకా రాలేదాండీ?" అని నోరువిప్పి అడిగితేనేం? ఉహుఁ! - బెట్టుసరిగాఁవల్ను, వెధవ బెట్టుసరి!

తనకు సూర్యంమీద కోపం తెప్పించే కారణాల్లో ఇదికూడా ఒకటి!

అలా వస్తాడా సూర్యం-అప్పట్నుంచీ 'ఆయన'తో బాతాఖానీ వేసుక్కూ-చుంటాడు. ఆ కబుర్లలో ఒక్క-టీ పనికొచ్చేదిగా వుండదు. అంతా చెత్తాఖానీ వాగుడు. ఇంకో గమనించదగ్గ విషయం ఏమిటంటే ఆ కబుర్లలో సూర్యం అందరి సంగతీ ప్రస్తావిస్తాడు. తనని గురించి కూడా!

ఒకరోజు వాళ్ళు మాట్లాడుకుంటుంటే తను ముందరి హాల్లో బీరువా దగ్గర నిల్చుని వింటోంది. సూర్యం అంటున్నాడు 'ఆయన'తో: "మీ యావిడ చాలా అమాయకంగా కన్పిస్తుందోయ్! ఈ కాలపు వాళ్ళలా కాదు ... అలాంటి వాళ్ళంటే చాలా యిష్టం నాకు."

ఈ మాటలకి సంతోషించాలో, కోప్పడాలో అర్థంకాలేదు జానకికి. నయమే - ఈ నాటికి తనంటే యిష్టమని చెబుతున్నాడు-తనమీద దయతలచినవాడై! మరి ఇతగాడికి తనలో ఏం అమాయకత్వం కనిపించిందో! తనలో ఇంత అమాయికత్వాన్ని చూచేందుకు ఈయన ఏ మాత్రం మేధావంతుడని!

ఇలాంటి ప్రశంసలు తనకేం అక్కర్లేదు. ఎవరినేనా ఎదటివాళ్ళను అమాయికులుగా భావించే మనుషుల్ని చూస్తే తన కెందుకో కోపం వస్తుంది. అలా భావించటం పైకి జాలిగా, సానుభూతిగా కనిపిస్తుంది కాని, ఆ ముసుగు తొలగిస్తే లోపల కనిపించేది అవహేళన - జాలిగా చెలామణి అయ్యే నిర్లక్ష్యం-అలుసూ-నిరాదరణా-ఇలాంటివి.

ఇది తను భరించలేదు. తనని గయ్యాళి అన్నా, క్రూరాత్మురాలన్నా, ఆఖరికి కులటఅన్నా తను భరించగలదు. కాని - అమాయకురాలని అంటేమాత్రం తను భరించలేదు. ఆత్మగౌరవానికి అంత కన్నా పెద్దదెబ్బ యింకోటి లేదు...

ఇన్ని ఆలోచనా పరంపరల ఫలితంగా, అప్పుడు సూర్యం జానకికి సుందరం సమక్షంలో దయచేయించిన 'కాంప్లిమెంటు' ఆవిడకే మాత్రం సంతోషం

కలిగించడంకానీ, అభిరుచుల్ని రేకెత్తించటం కానీ చెయ్యలేక పోయింది. సరి కదా — కాస్త కోపం తెప్పించింది .... సుందరం మాత్రం సతోషించాడు. కాని ఆ మాటలపై అతడూ వ్యాఖ్యానమేమీ చెయ్యలేదు.

ఇప్పుడు సూర్యం ఆ యింటికి పాత మనిషయ్యాడు, నెలరోజుల సాంగత్యం ఫలితంగా. సుందరాన్ని యిదివరకులా 'సుందరం!' అని కాక 'బ్రదర్' అనీ 'అన్నయ్యా' అనీ సంబోధిస్తూంటాడు. కొత్తలో యీ సంబోధనచూచి జానకికి ముచ్చటేసింది. "ఇదేం వరస?" అని ముసిముసిగా నవ్వుకుంది. "బాగానే వుంది, చుట్టరికం!" అని సమాధానం చెప్పుకుంది, ఆత్మగతంగా.

అప్పుడప్పుడూ సూర్యం చాలా చిత్రమైన మనిషని అనుకుంటుంటుంది జానకి. దీనికో కారణంవుంది. అతడు ఇంటికి వచ్చి కూచున్నంత సేపూ జానకిని 'కులాసాయేనా?' అనైనా పలకరించడు. అయితే గంటల తరబడీ కూచుని, సుందరంతో పనికిమాలిన వాగుడంతా వాగి తిరిగి వెళ్ళిపోయేటప్పుడు మాత్రం జానకి దగ్గిరికి వచ్చి, "వెళ్ళొస్తానండీ..." అంటాడు, కొద్దికొద్దిగా తెరుచుకున్న పెదాల్లోంచి చిరునవ్వు పొదుపుగా చిందిస్తూ!

దీనికేమని భాష్యంచెప్పుకోవాలో జానకికి బోధపడదు. మాట్లాడని మనిషి అసలే మాట్లాడకుండాఉంటే బాగుండిపోదూ? తనదగ్గర యిలా సెలవుపుచ్చుకు పోలేదని ఎవరేడ్చారు? అతడువచ్చినట్టూ, వెళ్ళిపోతున్నట్టూ తనకు తెలియజెయ్యటానికి గాఁవల్ను — స్కూల్లోహాజరు వేయించుకున్నట్టు!

ఈ 'వెళ్లొస్తానండీ' లే తనకి ప్రాప్తమేమో!

ఇటీవల పదిరోజుల్నుంచీ సూర్యానికి చంటివాడు మాలిమి అవుతున్నాడు. చంటివాడి పేరు రాధాకృష్ణ. వాళ్ళ తాతయ్య పేరు పెట్టారు వాడికి. ఆయన పేరు రాధాకృష్ణయ్య అయితే, ఈకాలపు ఫేషనుగా 'అయ్య' అనేది తీసేసి 'రాధాకృష్ణ' అని పెట్టారు. దంపతులిద్దరూ వాణ్ని 'బుజ్జిగా' అని పిలుస్తారు. సూర్యం మాత్రం వాడి పేరునే మరికాస్త తుంచి, కాస్త మెలితిప్పి 'రాధీ' అని పిలుస్తాడు. అతడు ఒక్కొక్క రోజు సాయంకాలం వేళవచ్చి, సరాసరి వెళ్ళి 'ఆయన' గదిలోకూచుని, చంటివాణ్ని వుద్దేశించి "రాధీ, ఇవిగో బిస్కట్లు" అనగానే, యీ రెండేళ్ళ వెధవ వురుకులు పెట్టుకుంటూ వెళ్ళి, నోట్లోనుంచీ నిరంతర ధారావాహికంగా కారే చొంగతో అతగాడి చొక్కానంతా తడిపేస్తుంటాడు. అలా తడిపేస్తూన్నప్పుడు జానకి నవ్వుకుంటూవుంటుంది.అప్పుడు ఆవిడకి అదో రకమైన సంతోషం.

ఒక రోజున మామూలు ప్రకారం సూర్యంవచ్చి వెళ్ళిపోయేటప్పుడు జానకి

దగ్గిరికి వచ్చి "వెళ్లొస్తానండీ!" అన్నాడు. అంతవరకూ ఆ వెళ్లొస్తానండీ లకు అలవాటు పడివున్న వ్యక్తి కావటంవల్ల జానకి యాదాలాపంగా, నీరసంగా 'సరే' నన్నట్టు తల తిప్పింది.

అంతటితో ఆగిపోయివుంటే, ఆరోజు జరిగిన యీ సర్వసాధారణమైన యీ సంఘటన గురించి యిప్పుడు అనుకో వలసిన అవసరం లేకనేపోను. కాని అది అలా ఆగలేదు.

అప్పుడు జానకి చంటివాణ్ని చంక నేసుకొనివుంది. వాడి మొహాన్ని పట్టు కుని సూర్యం వేపుతిప్పి, "బుజ్జిగా, బాబా యికి టాటా చెప్పు!" అంది. వాడు

అలాగే వచ్చీరాక 'టాటా' అంటుంటే అతడుకూడా వాడి మొహం దగ్గర మొహం పెట్టి నవ్వుతూ 'టాటా' అన్నాడు. అదేనవ్వుతో జానకివేపు గుచ్చిగుచ్చీ చూశాడు. జానకి సిగ్గుతో తలవంచుకుంది.

అప్పుడలా సిగ్గుపడ్డందుకు ఆ తరువాత చాలా బాధపడింది జానకి. అతడేమనుకున్నాడో! తను ఎంత అలుసై పోయిందో అతడిముందు! మరి అతడుమాత్రం—పరాయి ఇల్లాలినలా శల్యపరీక్షగా చూడటం ఏవంత సజావైనపని?

ఆ రాత్రి సుందరానికి వడ్డిస్తూ ఇదే ప్రస్తావన తీసుకొచ్చింది.

"అది కాదండీ—" అంది వుపోద్ఘాతంగా. అన్నంముద్ద నోట్లో పెట్టబోతున్న సుందరానికి ఆ వుపోద్ఘాతం ఏ వుపన్యాసానికి నాందీ కాబోతున్నదో అర్థంకాక తలెత్తి చూశాడు.

"మీ ఫ్రెండు భలేవాడండీ!" అంది.

"ఏం?"

"ఏం లేదు... మనుషులవేపు అలా చూస్తాడేవిఁటీ, కాస్తంతయినా మర్యాద అనేది లేకుండా?

"చాల్లేదూ!...సూర్యం అలాంటివాడు కాదు జానకీ! అద్దంలాంటి మనస్తతడిది—"

"అవునవును! అతడి మనస్సు అద్దంలాంటిదీ, మీ మనస్సు బొమ్మలాంటిదీ బాగానేవుంది సమర్థన!"

"నువ్వు వెయ్యి చెప్పు, లక్ష చెప్పు జానకీ! సూర్యం అలాంటి వాడంటే నే వొప్పుకోలేను. అత డేదో పరధ్యాన్నంగా చూసి వుంటాడంతే! అది చూసి నువ్వు అపోహపడి వుంటావ్!... అయినా—నీకు కోపం వస్తుందేమో గాని జానకీ—మీ ఆడాళ్ళంతా యింతే ననుకో! మహాసూక్ష్మం పడతారు—"

జానకి జవాబివ్వలేదు. మూతి ముడుచుక్కూచుంది. అది చూచి సుందరం పెద్దగా నవ్వాడు. జానకి కూడా నవ్వకుండా వుండలేకపోయింది.

అవును! 'ఆయన' చెప్పేది నిజమే! సూర్యం అలాంటి వాడు కాదని తనలోనే ఏ మూలో శబ్దమవుతో వుంటే తనకు దుర్భరంగా వుంది. సూర్యం అలాంటి వాడే అయితే! అతడు తన అందాన్నంతా తాగేసేటట్టు తనవేపు చూస్తే! అతడు దేన్నో యాచిస్తున్నట్టుగా తనవేపు చూచినప్పుడు, అతణ్ని ఒక్కసారి అవతలికి దులిపేసి...అప్పుడెంత ఆనందం!!

తను కూడా ఏ సూర్యంలాంటి వాణ్నో పెళ్లాడి ఆనంద డోలికల్లో తేలిపోతూ వుండవలసింది...దేవుడు చిన్నచూపు చూచాడు! తనకింత అన్యాయం ఎందుకు జరగాలి? ఈ అన్యాయానికి తనెంతవరకూ తలొంచాలి?

అంతలోనే సిగ్గుపడ్డది జానకి. తనింత దూరంగా ఆలోచిస్తున్నందుకు కించపడ్డది. తనలో మానసికంగా ఏమిటీ పతనం ? ఉత్తుంగ శిఖరాల మెరుపు అంచుల్లోంచి చీకటి లోయల్లో పడిపోతోంది తను. ఈ పతనాన్ని ఆపలేని నిరాశా నిస్పృహలు గుండె మోతకు కళ్లెం పెడుతూ హృదయంలో ప్రతిధ్వనిస్తున్నయ్ !

కానీ — ఇది తప్పా ? లభ్యమయిన దానికీ, దూరమైన లక్ష్యానికీ ఊహా నిశ్రేణికలు వేసి కొల్చుకోవటం, మనసును కాల్చుకోవటం, క్షమించరాని అపరాధాలా ?

అంతులేని ఆలోచనా సముద్రంలో అవతలిగట్టున కనపడక ఉక్కిరి బిక్కిరయింది జానకి.

*   *   *

వారంరోజులు గడిచాక ఒకనాటి మధ్యాహ్నం చంటివాడికి సన్నగా జ్వరం తగిలింది. ప్రారంభంలో అదే తగ్గిపోతుంది లెమ్మని జానకి నిర్లక్ష్యం చేసిందిగాని, నాలుగో రోజున అది మోపుజూపింది. జానకి భయపడ్డది. సమయానికి అత్తయ్యకూడా యింట్లో లేదు. వూళ్ళోనే ఎవరో బంధువుల యింటికి వెళ్ళింది. 'ఆయన' అసలు వూళ్లోలేరు. ఏదో ఆఫీసు పనిమీద మద్రాసుకు వెళ్లారు. వచ్చేసరికి రెండు రోజులు ఆలస్యం అయినా కావచ్చు.

జానకికి ఏంచేసేందుకూ పాలుపోలేదు. ఇంతవరకూ మనస్సులో కదలాడుతున్న వెర్రిమొర్రి తలపులన్నీ అదృశ్యమైపోయి, వాటిస్థానే చంటివాణ్ణి గురించిన భయాందోళనలు పూర్తిగా ఆవరించుకున్నాయి.

ఈ చంటివాడు తన పెన్నిధి ! తనలో స్త్రీయైన తనలో, నిండార ప్రవహించే మాతృత్వ దిదృక్షకు భావాన్ని, తాత్పర్యాన్ని కల్పించిన జీవస్వరూపం ! ఇన్నాళ్ళుగా ఒక మహత్తర సంప్రదాయానికి కట్టుబడి తాను నిర్వహించిన గార్హస్థ్య ధర్మానికిగా తనకు లభించిన వరం ! తన బ్రదుకుకు బంగారు బాటగా, తన జీవిత నౌకకు చుక్కానిగా కనిపించాడు వీడు ! తన పంచప్రాణాలన్నీ వీడిమీదనే పెట్టుకు బ్రతుకుతోంది.....

అలాంటిది — ఇప్పుడు వీడికి ఒంట్లో నలతగావుంటే తన హృదాయ నాళాలన్నీ సాగి బాధపెడుతున్నాయి. గ్రహచారం కొద్దీ యీ జర్వం ఎక్కువై ... ఇక ఆపైన ఆలోచించలేక పోయింది జానకి. ఆలోచించకుండానూ వుండలేక పోయింది...వీడు తనకు దూరమైపోతే, తన జీవితాశలన్నీ ఏంకాను ?

ఈ భయదాలోచన దుఃఖమై ఘనీభవించింది. కన్నీరై నిండింది. తనని దేవుడు పరీక్షిస్తున్నాడా ? కుదురైన యింటి యిల్లాలుగా తను చేయరాని ఆలోచనలు చేసినందుకు తనని శిక్షిస్తున్నాడా?

అయినా ఇదేమిశిక్ష ? తన తప్పుకు తననే శిక్షించాలిగాని, నోరూవాయీలేని యీ పసివాణ్ని శిక్షించటం ఏమిన్యాయం ?

చంటివాడు మగతగా నిద్రపోతున్నాడు. ఈ నాలుగు రోజుల్నుంచీ సరైనపోషణ లేకపోవటం మూలాన, ముద్దులుమూట గట్టే వాడిమొహమంతా వాడిపోయి వుంది. తనజ్వరం గురించీ, అమ్మపడే ఆవేదన గురించీ ఏ మాత్రం పట్టించుకోని వాడల్లే అమాయికంగా నిద్రపోతున్నాడు వాడు.

"భగవంతుడా ! నా వల్ల దోషముంటే నన్నేమైనా చెయ్యి. ఏ శిక్షయినా విధించు. చిరునవ్వుతో సహిస్తాను. కాని ఏనేరమూ ఎరగని నా పాపకు మాత్రం ఎలాంటి ఆపదా రానీకుస్వామీ !" అని మనసులో ప్రార్థించుకుంది జానకి.

అప్పటికీ మనసు నిలువలేదు. దుఃఖం ఆగలేదు. వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది జానకి. అలాగే దుఃఖిస్తూ,చంటివాడు పడుకున్న మంచం పట్టెకు తల ఆనించి కూచుంది.

అలా ఎంతసేపు కూర్చునేదో, ఎంత కన్నీరు ప్రవహించేదో తెలీదు — అంతలోనే సూర్యం వచ్చాడు — "వదినా" అంటూ.

జానకి తడబడుతూ లేచింది. అసలే ఆమెకు ఆశ్చర్యకరంగా, కొత్తగావుంది, సూర్యం సంబోధన. ఇంతవరకూ అతడి నుంచి 'వెళ్ళొస్తానండీ' అని వినటమే అలవాటయివున్న ఆమె మనస్సుకు, ఈ పిలుపు మార్దవత్వం కల్పించి, ఏదో పెద్దరికాన్ని ఇచ్చి, మరెన్నో కొత్త అనుభూతులను కలిగించింది.

"వదినా !!...ఏడుస్తున్నావా ?"

''లేదయ్యా !" అని అన్నదేకాని, అంతకుమించి తను దుఃఖిస్తున్న వైనం దాచిపెట్టదల్చుకోలేదు జానకి.

ఈ అనుభవం మధురంగా తోచింది. అంత దుఃఖంలోనూ యీ మాధుర్యం చల్లగాలివలె ఓదార్చుతోంది జానకిని. తనకోమరిది అంటూ లేకపోవటంవల్ల యీ అనుభవం ఇంతవరకూ తన వూహకు అందలేదు !...ఈ యువకుడు తన మరిది. యం. బి. బి. యస్. డాక్టర్ !

కన్నీళ్ళైనా తుడుచుకోకుండా అలా నిలబడిపోయిన జానకిని చూస్తూ ఒక్క క్షణంపాటు నిలబడ్డాడుసూర్యం. మరు క్షణంలో తెప్పరిల్లి, గొంతు సవరించు కుంటూ. "నన్ను క్షమించు వదినా !" అన్నాడు !

జానకికి అర్థంకాలేదు.

"అన్నయ్య మద్రాసుకు వెళ్ళే టప్పుడు నాతోచెప్పే వెళ్లాడువదినా !... 'రాధిగాడికి వొంట్లో నలతగావుంది; కొత్త ట్రీట్‌మెంటు విషయంలో కనిపెట్టి వుండ'మని చెప్పాడు. కాని...''

"మర్చిపోయ్యావు — అవునా ?"

"అబ్బే...లేదొదినా !

"మరేమిటి?...జ్ఞాపకంవున్నా రావటానికి మనసొప్పలేదా? అవున్లే - ఎందుకు వొప్పుతుంది? రావలసిన అవసరం నీకేమిటి గనక? నీక్కావలసిందల్లా మీ అన్నయ్య ఒక్కడు. అదీ, బాతాఖానీ వేసేందుకు! అంతేగదూ?... ఇహ మిగతావాళ్ళమంతా ఎలాపోయినా, ఏ యేట్లో కలిసినా నీకు నిమిత్తంలేదు-"

సూర్యం అప్రతిభుడై వింటున్నాడు. ఇలాంటి మాటల్ని జానకి నోటినుంచి వినటం ఇదే ప్రథమం! ఈమె యిలా మాట్లాడుతుందనీ, మాట్లాడగలదనీ తను వూహించనైనా లేదు! ఇన్నాళ్ళుగా తను ఈ వదినెతో నిండుగా మాట్లాడేపాటి చనువు తీసుకుందా మనుకున్నా, అందుకు తనలోని బిడియం, జంకూ, చదువూ, హోదా-ఇన్ని అడ్డువచ్చాయి. అలాంటిది, యిప్పుడీ విధమైన మాటల్ని వింటుంటే బాధకలగటంలేదు సరికదా, ఏదో హఠాత్తుగా ఆత్మగోచరమయిన దగ్గరతనం ఉక్కిరిబిక్కిరి చేసివేస్తోంది. తను తీసుకోలేని చనువును ఇన్నాళ్లుగా యీమె హృదయగతంగా పెంచుకుంటూ వస్తున్నదన్న మాట!

అలా అప్రతిభుడైన స్థితిలోనే జానకి వేపు చూశాడు. స్త్రీ సహజమైన ఆవేశ గుణంతో మాట్లాడి వుండటంవల్ల ఆమె కళ్ళనిండా నీళ్లు కమ్ముకుని వున్నయ్! ఆ కన్నీళ్ళ కతదేమీ జవాబు చెప్పలేనట్టుగా తడబడుతూ, "అది కాదు వదినా!" అన్నాడు.

"ఏదయ్యా కాదు? మేం లెక్క చెయ్యదగిన వాళ్ళం కాదంటావా? సరే పోనీ-మాది నీకన్నా తక్కువ అంతస్తు. మేమంటే నువ్వు లెక్కచెయ్యనవసరం లేదు. అయినా చంటివాడికి ఇంత వుపద్రవంగా వుంటే వచ్చి చూడాల్సిన బాధ్యతైనా లేదా? ఆ మాత్రమేనా నేర్చుకోనివాడివి రేపు డాక్టరువైతే మాత్రం దేశానికేం సేవ చేస్తావు? ఇలాగేనా-?"

ఇన్ని తీవ్రమైన మాటల్నీ మౌనంగానే విన్నాడు సూర్యం. నోరువిప్పలేదు.

"ఇదేమిటొదినా? ఇలా ఎన్నడూ మాట్లాడలేదే నువ్వు? చెప్పేదైనా వినిపించుకోకుండా యిలా మాట్లాడితే నేనేం చెయ్యను?'' అన్నాడతడు చివరికి. కాని కోపంతోకాదు. ఆవిడ మాటలకు కోపం చేసుకోవలసిన అవసరంకూడా లేదనిపించింది. చిరకాలంగా నీరునింపుకుని ఆకాశపు మారుమూలనున్న మేఘ శకలం ఒక్కసారి విజృంభించి మన్నూ మిన్నూ ఏకం చేసివేసినట్లున్నయ్ జానకి మాటలతనికి. ఆ మాటలు అతని గుండెకు తూట్లువేశాయి.

నిజంగా తనది తప్పేనేమో! తను మానవతకూ, ఆర్ద్రతకూ దూరంగా ప్రవర్తించాదేమో! లేకపోతే, యింతకాలం మౌనం ముద్దకట్టినట్లుండిన ఈవిడ అలా ఎందుకు మాట్లాడుతుంది? ఈవిడే

ఆ మాటలన్నీ అన్నదా? లేక ఏ దేవ లలో తన ప్రవర్తనకు కినిసి అలా అని పించారా?...ఏపంత భయంకూడా కలి గింది సూర్యానికి. కాని ఆ భయాన్నీ, తనకే సందేహాస్పదంగా వున్న తన తప్పునూ జానకిముందు అంగీకరించి నట్లుగా మౌనం వహించటం అవమాన మనిపించింది.

"వదినా!...నేను చెప్పేది విని పించుకుని తరువాత ఎన్నైనా అను". అన్నాడు.

జానకి హిమంలా అయిపోయింది.

"ఏంవినిపించుకోను సూర్యం?... నీకేం, మహారాజువు! ఒకసారైనావచ్చి చూడనందుకు ఎన్ని సాకులేనా చెప్పే పాటి ఓర్పూ, స్థిమితమూ నీకుండొచ్చు గానీ, నా కెలా వుంటాయిచెప్పు?... కాస్త యిలా వచ్చిచూడు సూర్యం! చంటివాడి కెలావుందో చూడు—నిన్నటి నుంచీ వాడు మూసిన కళ్ళు తెరవలేదు. ఆడదాన్ని — నే నేం చెయ్యగలను? నిన్నటినుంచీ నిద్రాహారాలు మాని సేవ చేస్తూకూచున్నాను. నే నెంత శ్రమపడితే ఎవరు లెక్కచేస్తారు? ఎవరిక్కావాలి నా గొడవ. ఇంత దగ్గిర వాడివి నువ్వే పట్టించుకోనప్పుడు?..."

జానకికి దుఃఖం నిలవలేదు. కన్నీళ్ళ ఆగలేదు. చేతుల్లో మొహం దాచుకుని ఏడవసాగింది. సూర్యం అయోమయంలో పడ్డాడు. ఏదో అజ్ఞాతశక్తి ఈమె దుఃఖానికి బాధ్యతనంతా తన నెత్తిమీద పెట్టి అదుముతున్నట్టుంది. ఈ పరిస్థితి అతనికి దుర్భరంగావుంది. ఈమె యిలా ఏడవటంమాని, కోపమంతా తీరేదాకా తనని తిట్టినా బాగుండును! అప్పుడు తనంత బాధపడేవాడు కాదు!

"ఏడవకు వొదినా!" అన్నాడతను. ఆమె దగ్గరగావచ్చి, ఆమెను చేతుల్తో పొదివి పట్టుకుంటూ. ప్యాంటు జేబు లోంచి జేబుగుడ్డతీసి ఆమె కన్నీళ్ళు తుడిచాడు.

"నాకేం తోచటంలేదు సూర్యం! నిన్న ట్నుంచీ మరీ జీవితంమీద అసహ్యం రేకెత్తుతోంది. ఎందుకో జీవితాన్ని నడిపే అతీతశక్తులన్నీ నాకు వ్యతిరేకంగా నిలబడి నా సర్వస్వాన్నీ నాశనం చెయ్యా లని చూస్తున్నట్టున్నయ్! ఇన్నాళ్ళ నుంచీ నా జీవితాశలన్నీ ఎవరిమీద కేంద్రీకరించుకుని జీవిస్తున్నానో, వాడినే నాకు దూరంచెయ్యటానికి దేవుడుకూడా ప్రయత్నిస్తున్నాడు! ఇక నేనెవరికోసం బ్రతకాలి? ఎందుకోసం బ్రతకాలి?... సూర్యం! బాబిగాడికి నయమౌతుం దంటావా?"

జానకి మాట్లాడుతున్నంత సేపూ ఆమెకు పరిసరాలమీదా, పరిసరాల్లో వ్యక్తులమీదా ధ్యాసలేదు. ఎన్నో రోజు లుగా తనకు తెలియకుండా, అవ్యక్తంగా, మౌనంగా లోపల అణగిమణగివున్న ఉద్వేగపరంపర తన ప్రమేయమేమీ

లేకుండానే బయటికి పొంగుకువస్తున్నట్టుంది. అదంతా యిలా వెళ్ళబోసుకుంటే గాని—యిలా స్వయంగా తన ఆవేదనను వ్యక్తీకరణ చేసుకుంటే గాని — తెరపి కలిగేటట్టులేదు. ఈ ఆవేశంలో — ఆవేదనలో — ఇంతకాలం తనకు దూరంగా వుండిన ఏదో ఉపశమనాన్నీ, తృప్తినీ ఆమె కోరుతున్నట్లనిపించింది సూర్యానికి.

అతడికి జాలేసింది.

"ఊరుకో వదినా! ఏమిటా పిచ్చిమాటలు? అనుభవాలన్నీ గడిచి వార్ధక్యంలో పడినవాళ్ళకేవుండదే ఈ విరక్తి! నీకెవరు నేర్పారు వదినా?...ఒదినా! ఒక్కమాట చెప్పనా! మనుషుల్ని గురించి అంచనాలు వేసుకోవటంలో నేను పూర్తిగా ఓడిపోయానని నీముందు ఒప్పుకుంటున్నాను...... ఇన్నాళ్లూ నువ్వు ఏ మాత్రం తొణక్కుండా, ఒక్కమాటైనా మాట్లాడకుండా వుండటం చూసి, 'మా వదినగారు చాలా గంభీరమైన మనిషి!' అనుకున్నాను. కాని ఆ బాహ్యగాంభీర్యం వెనక ఇంత మెతకదనమూ, ఊరికే జేంబేలెత్తిపోయే మనస్సూ వున్నాయని యింతవరకూ, ఊహించనైనా లేదంటే నమ్ము!..."

"ఆడవాళ్ళ మనస్సు నీకు తెలీదు సూర్యం! పైగా యింత వుపద్రవం—"

"చాల్లే వదినా: అంత ఉపద్రవం ఏ మొచ్చిందని?" అన్నాడు సూర్యం

''మాటి మాటికీ నన్ను బుర్రలేనివాడివి—బుర్రలేనివాడివి అని అనకండి సార్! ఇదుగో!...మీ తలకాయ కాస్త సేపు తీసిపెట్టి ఇది పెట్టుకొని చూడండి — ఎంత బెటరో మీకే తెలుసుంది!"

అడ్డుపడుతూ. జానకి మొహం వికసించింది. ''రాధిగాడికి నయం కాదని ఎవరు చెప్పారు నీకు? లేక నువ్వే కలగన్నావా?.. వెర్రి వదినా! అలాంటి భయాలేమీ పెట్టుకోకు. వాడి జ్వరం నాలుగు రోజుల్లో తిరుగు ముఖం పట్టకపోతే నాదీ పూచీ. సరేనా?"

తరువాత సూర్యం చంటివాడికి చెయ్యి చూశాడు. జేబులో పెట్టుకొచ్చిన 'డ్రగ్ కేసు'లోంచి మందులూ, థర్మామీటరూ తీసి, టెంపరేచరు చూశాడు. టెంపరేచరు నూరుకుపైగానే వుందిగాని, ఇంతకుమించి ఎక్కువయ్యే సూచనలేమీ లేవు.

టెంపరేచరు తగ్గటానికని ముందుగా ఇంజక్షను ఒకటిఇచ్చాడు. తర్వాతమరేదో

''ముక్చురు' కలిపి తాగించాడు. కాస్సేప య్యాక మళ్ళీ టెంపరేచరు చూశాడు. కొద్దిగా తగ్గుదల కనిపించింది. సూర్యం ఇంటికెదురుగాపున్న సోడాకొట్టులోకివెళ్లి బుట్టతో ఐసు తీసుకొచ్చాడు. దాన్ని కొంచెంగా బ్యాగ్‌లోవేసి చీకటిపడేదాకా చంటివాడికి వత్తుతూ కూచున్నాడు.

అలా ఓ గంటసేపు వొత్తాక, టెంప రేచరు దాదాపు నార్మలుకువచ్చింది. ఇక ఐసువత్తటం ఆపేసాడు సూర్యం. కాని బుట్టలో ఇంకా చాలా ఐసు మిగిలి పోయింది.

"ఉత్తదుబరామినిషివి సూర్యంనువ్వు! చంటివాడికని ఎవరైనా బుట్టెడు ఐసు తెచ్చుకుంటారా? కొద్దిగా తీసుకొచ్చు కుంటే, మళ్ళీ అంతగా కావలిస్తే వెళ్ళి తెచ్చుకునేవాళ్ళం గదా!" అంది జానకి.

''అదికాదు వదినగారూ! ఆ ఐసంతా రాధిగాడికోసమే ననుకున్నారా? కాదు. వాడికిజ్వరం నెమ్మదించేదాకా మీరుకూడా రాత్రీపగలూ కళ్ళల్లో వత్తులువేసుకుని కూచుంటారుగదా — దానివల్ల మీకు తల కాయ వేడెక్కి, ఆ వేడంతా కోపంగా మారి, ఆ కోపాన్ని నామీదా, అన్నయ్య మీదా ఎక్కడ చూపిస్తారోనని మీ క్కూడా తీసుకొచ్చాను. ఇప్పుడు బుట్టలో మిగిలిపోయిందంతా మీకు.''

ఇద్దరూ నవ్వారు. మనసుల చీకటి గదుల్లో నిలవపున్న మాలిన్యాలన్నీ కొట్టుకుపోతున్నయ్ ఆనవ్వుల్లో. టెంప రేచరు తగ్గిపోతున్నందువల్ల, చంటివాడు కాస్త స్పృహలోకివచ్చి అటూ యిటూ పొర్లుతున్నాడు.

జానకి హాయిగా నిట్టూర్చింది.

గడియారం ఎనిమిది కొట్టింది.

"ఇకనువ్వు వెళ్ళు సూర్యం!'" అంది జానకి.

సూర్యం ఉలిక్కిపడ్డాడు.

"అదేమి టొదినా? నేను వుండ కూడదా?"

''ఊహుఁ. ఉండకూడదు."

అతడు తెల్లబోయాడు. జానకి ప్రవర్తన అతడికేం అర్థం కావటంలేదు. నిజంగానే యీమెకు పిచ్చిపట్టలేదుగదా!..

ఒకవేళ జానకి తమాషాకు అలా అన్నదేమో ననుకున్నాడు. అదే ఆమె నడుగుదా మనిపించింది అతడికి. కాని జానకి మొహంతీరు అలాంటి అభిప్రా యానికి ఆస్కారమే యివ్వటంలేదు! నిశ్చలంగా, గంభీరంగా, ఆదేశిస్తు న్నట్టుగా వుంది. ఏదో అడుగుదా మనుకున్న అతడి నోటికి తాళంపడ్డది — ఆమెలోని ఆ కర్కశత్వాన్ని చూడగానే.

''ఫరవాలేదులే వదినా! ఈ రాత్రికి అన్నయ్య ఎటూ వస్తాడన్నావుగదా... వచ్చేసరికి పొద్దుపోతుందో యేమో!... ఆయన వచ్చేదాకా వుండి వెడతాను...'' అన్నాడు.

"అక్కర్లేదు సూర్యం ! ....నువ్వు వెళ్ళు."

"అదేమిటి వదినా ? ... ఈ వేళప్పుడు — జ్వరంవచ్చిన వాణ్ని దగ్గర పెట్టుకుని — ఒంటరిగా బిక్కుబిక్కుమంటూ ఎలా వుండగలవ్ చెప్పు ?... అందులోనూ నువ్వసలే పిరికిమనిషివాయె.''

''లేదులేవయ్యా ! నువ్వనుకున్నంత పిరికి మనిషినేం కానులే ... ఇన్నాళ్ళూ ఒంటరిగా రాత్రిళ్లు గడిపినప్పుడల్లా నువ్వే వచ్చి తోడుపడ్డావా యేం ?... ఈనాడుగదా నీకు ఇంత దయ కలగటం మా మీద !...''

అతడికేం పాలుపోలేదు. ఏమిటీ యీవిడ మాట్లాడే పద్ధతి ? ఇప్పుడు తనేంచేయాలో, ఏమనాలో నిర్ధరించుకోలేనిస్థితిలో వున్నాడు తను. దానికితోడు ఈమె మాట్లాడే ప్రతిమాటా గుండెల్లో గుచ్చుకుంటోంది .... తనేం చేశాడని ? ఇంకా తనని దెప్పిపొడవ దల్చుకుందా?..

"వదినా !!... నువ్వనేదేమిటో నాకు అర్థంకావటంలేదు." అన్నాడు.

"అర్థంకాక పోవటానికి నేనేం అరవంలో మాట్లాట్టంలేదే !— వెళ్ళమంటున్నాను. ఇంకా గట్టిగా చెప్పాలా ?" ఏ మాత్రం ఆవేశమూ, ఆర్ద్రతా లేకుండా కర్కశంగా అంది జానకి.

"ఏమిటొదినా అలా మాట్లాడుతున్నావు ?... నువ్వు ఎందుకిలా అంటున్నావో నా కర్థం కావటంలేదు ... నేను వచ్చినప్పట్నుంచీ చూస్తున్నాను.ఎందుకో నా మీద కక్ష సాధించ దల్చుకున్నట్టుంది నువ్వు...ఎందుకిలా నన్నుబాధపెడతావు వదినా ?... నేనేం అపరాధం చేశానో చెప్పరాదా ?..." అన్నాడు సూర్యం అమాయికంగా. అతడి కళ్ళలో నీళ్ళు రాబోతున్నాయి.

జానకి నవ్వుతూ అతడి దగ్గిరికి వచ్చింది. ఆప్యాయంగా అతడి కాలరు సర్దుతూ, ''వెర్రివాడా ! నీ మీద కక్ష సాధించదల్చుకున్నా నంటావా ?— భలేవాడివి!...లేతకుర్రాడివి, మరీపొద్దుపోతే బజార్లో ఒంటరిగా వెళ్ళలేవని—పదిదాటితే హాస్టలుగేటు మూసేస్తారని— వెళ్ళవయ్యా బాబూ అంటే. ఆ మాత్రం అర్థంచేసుకోలేకపోతే ఎలా ? పైగానేమో—అర్థమవటంలేదనీ, నేనేదో బాధపెడుతున్నాననీ నిష్ఠూరమాడతావు !...నా మాటవిని, లే! లేచి, కన్నీళ్ళుతుడుచుకుని బయల్దేరు ! ఏరిక్షానో చేయించుకుని త్వరగా రూముకు చేరుకోబాబూ !.. ఈ మాత్రానికే మొహం కందగడ్డలే చేసుకునేవాడివి—మళ్ళీ నన్నంటావు — నేను పిరికిదాన్ననీ, నువ్వేదో పెద్ద శూరుడివనీ—" అంది, అనునయిస్తున్నట్టుగా.

"అయితే వెళ్ళమంటావా, వదినా ?"

"వెళ్ళాలి. తప్పదు."

"మరి—అన్నయ్యకు..."

"నేను సంజాయిషీ చెప్పుకుంటాను నీకా భయం అక్కర్లేదు సరేనా ?"

సూర్యం మరి మాట్లాడలేదు. తను వచ్చేటప్పుడు వెంట తీసుకొచ్చిన మందులూ సీసాలూ అక్కడే బల్లమీద వుంచి వెళ్ళాడు

అతడు గడప దాటగానే ఛళ్ళున తలుపు మూసేసింది జానకి వెంటనే చంటివాడి దగ్గరికి వచ్చి చూసింది. వాడు నిద్రపోతున్నాడు బల్లమీద సూర్యం వుంచి వెళ్ళిన మందు సీసాలు బెరుకు బెరుగ్గా తనవంక చూస్తున్నట్లున్నాయ్.

నిద్రపోయే చంటివాడి పక్కనే వచ్చి పడుకుంది జానకి - వాణ్ని గుండెలకు దగ్గరగా తీసుకుంటూ

సంతోషమో, సంతృప్తో, విజయమో ఏదో తెలియని భావం ఆమె మనస్సు నిండా ఆవరించుకుని వుంది !

అబ్బ ! ఇప్పుడెంత తేలికగావుంది మనస్సు ! ఇన్నాళ్ళూ మనోకుహరంలో పరస్పరం యుద్ధం చేసుకున్న ఆలోచనలూ, ఆవేశాలూ ఇప్పుడో రాజమార్గం ద్వారా బయటికి ప్రవహించాయి ఆ రాజమార్గం-ఎవరు ?

ఎవరో కాదు—సూర్యం ! తన మరిది !!

ఇప్పుడు తనలో ఏ అపవిత్రతా లేదు ఎలాంటి చేయకూడని తలంపూ లేదు అసలు తను వూరికే భయపడ్డదిగానీ, తను దారి తప్పలేదు, తప్పు చెయ్యలేదు నల్లనై, భయంకరమైన సరస్సులో వర్షారంభ సూచకమైన సుడిగాలి వొకటి రేగింది ఆ తుఫానూ, ఉరుములూ, మెరుపులూ, సంక్షోభం అన్నీ అయిపోయినాయ్. ఇప్పుడు నీరు స్వచ్ఛమై, అడుగునవున్న ఇసుకతో సహా పారదర్శకమై కనబడుతున్నది తాను దివ్యమైన జీవితపాఠం వొకటి నేర్చుకున్నది ఇందులో తనకు గురువులాంటి వాడు — సూర్యం !

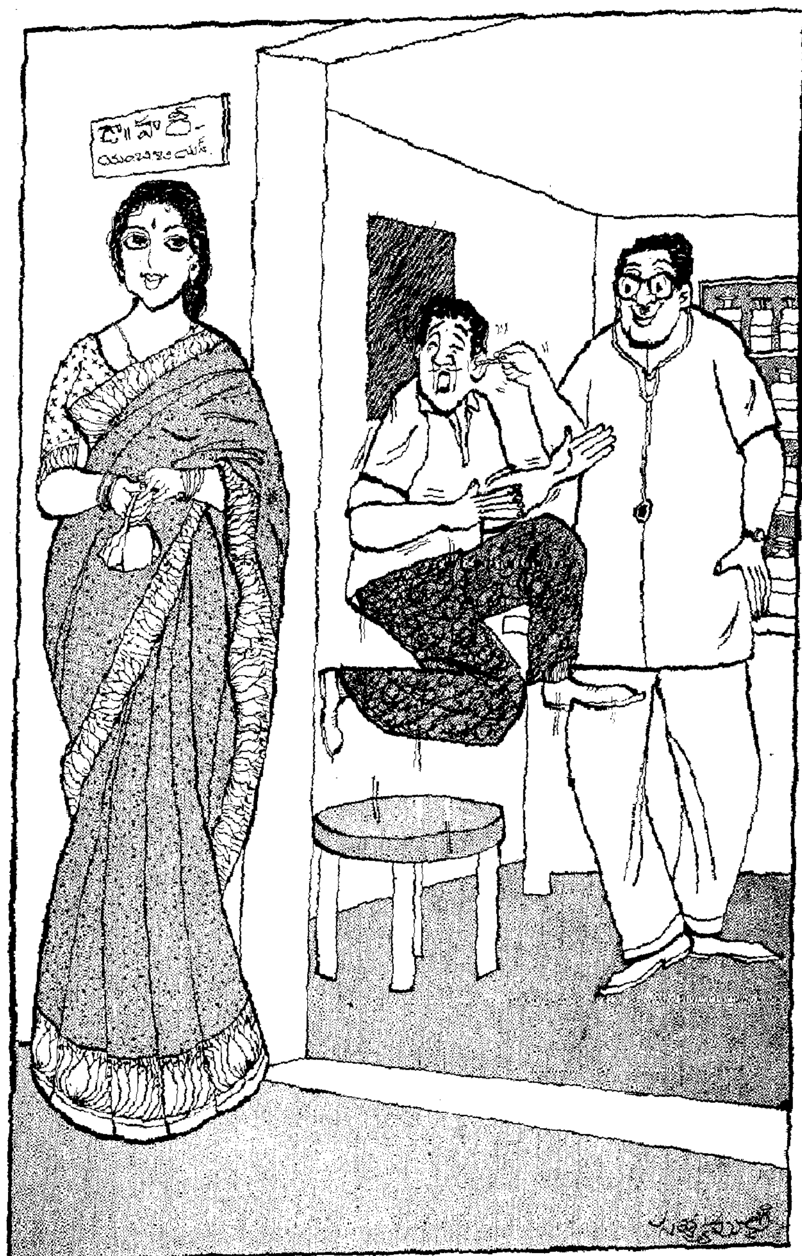
పాపం, సూర్యం ! వెళ్ళేటప్పుడు ఎంతగా నొచ్చుకున్నాడో పాపం ! కాని తనేమీ అసహజంగా ప్రవర్తించలేదనే అనిపిస్తున్నది. కారణం — తను అడది అంతే ! అతనివల్ల నేర్చుకున్న పాఠం, పొందిన ఆత్మానుభవం — తనకు తృప్తి కలిగించాయి అది చాలనిపించింది ఆ హద్దు దాటితే తను భరించలేదు! అందుకనే సూర్యాన్ని అంత త్వరగా వెళ్ళిపొమ్మన్నది

తనకీ అనుభవం చాలు !

జానకి చంటివాడి తలపై గెడ్డంతో స్పృశిస్తూ పడుకున్నది.

సుందరం అప్పుడే బస్సుదిగి వచ్చినట్టున్నాడు - వాకిట్లో తలుపు తడుతున్నాడు. "జానకీ ! జానకీ !" అంటూ

Printed and Published by A Sudhakar Rao from Yuva Press 5-9-88, Public Garden Road, Hyderabad-1 Controlling Editor Sri "CHAKRAPANI"

చిత్ర పరిచయ పోటీకి

గతనెల చిత్ర పరిచయ పోటీ

బహుమతి పొందిన వ్యాఖ్య

“బండెడూ సామాను బక్కవానికినెత్తి,
గుర్రుమని గునిచాడు గున్నయ్య ‘పాత్ర’కై ,”

పంపినవారు బి రంగమ్మ, అయితానగర్, తెనాలి

చిత్ర పరిచయ పోటీకిగాను వేయబడిన బొమ్మకు సరియైన వ్యాఖ్య వ్రాసినవారికి పదిరూపాయల విలువగల పుస్తకములను బహుమతిగా పంపుతాము ఇంగ్లీషు కాప్షన్ పనికి రాదు వ్యాఖ్య ఈ నెల 15 వ తేదీలోగా యువ సంపాదకునికి చేరాలి

మాతృదేశం
మిమ్మల్ని పిలుస్తూంది-
ఇప్పుడు

మీ కర్తవ్యం నిర్వర్తించి
దేశభక్తి చూపించండి

- ★ కష్టించి పని చెయ్యండి
- ★ దుబారా కానివ్వకండి
- ★ ఖర్చులు తగ్గించండి

రక్షణనిధికిచ్చే ప్రతి నయాపైసా
శత్రువు గుండెల్లో ఒక ఈటె పోటు

మీ తీరిక వేళల్లో

ప్రాంతీయ సైన్యంలో పనిచేసి
దేశ రక్షణశక్తిని అలవరచుకోండి

అందరికీ నచ్చే అనేక రకాల గుడ్డలు

అందరికీ

మన్నికకు

పేరొందిన వస్త్రాలు.

కాశ్మీరు, బెనారసు, మైసూరు, కంచి,

ధర్మవరం, గద్వాల సిల్కులు, ఉలెన్‌లు,

చేనేతవస్త్రాలు, బిన్నీ, సేలం-చీరెలు, ధోవతులు, రగ్గులు, బెడ్‌షీటు మొ॥

తుంగసత్తయ్య

(హోల్‌సేల్ & రిటెయిల్ వస్త్ర వ్యాపారం)

కోఠీ, సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాద్